

Tágaframleiðsla

Katrín Dröfn Guðmundsdóttir ræktar víði til tágaframleiðslu í Túngarði í Dalabyggð.

24

Böggvisbrauð

Mathias Spoerry bakar brauð í viðarkyntum ofni.

30

Réttalisti

Upplýsingar um hvar réttir eru haldnar má finna í réttalista haustsins.

54–55

NÝUPPTEKNAR KARTÖFLUR EFTIRSÓTTAR Hjalte Egilsson, kartöflubóndi á Seljavöllum í Hornafirði, sýnir ljósmyndara kartöflur í síðasta mánuði. Uppskeran hjá honum hófst 9. júlí og hefur hann oft verið meðal þeirra fyrstu á landinu til að taka upp. Kartöflurækt þrífst vel í Hornafirði en glímir nú við áskoranir vegna breytinga á Hringveginum sem heftir flæði vatns. — Sjá nánar á miðopnu.

Mynd / Ástvaldur Lárusson

Vilja aukið félagsstarf

„Maður hefur áhyggjur af því að hver bær geti verið hlekkurinn sem slítur keðjuna,“ segir Arnaldur við blaðamann yfir kaffibolla í eldhúsinu á Hlíðarenda, um fækkun sauðfjárbýla í dreifðari byggðum.

Hlíðarendi er í Breiðdal og þar stunda Gróa Jóhannsdóttir og Arnaldur Sigurðsson sauðfjárrækt og skógrækt. Þau segja veðrið þar sjaldan best en aldrei verst, gott sé að búa í dalnum sem er strjálbýll, gróðursæll og ægifagur. Nokkrir ungir bændur eru í dalnum sem vekur þeim von fyrir sitt svæði.

Arnaldur er alinn upp á Hlíðarenda en riða hafði greinst á bænnum áður en þau tóku við búinu. Þau tóku aftur sauðfé fáum árum síðar. Landslagið fyrir sauðfjárrækt er gjörbreytt með tilkomu fundar verndandi gens gegn riðu. Tilhugsunin um að þurfa að skera kæmi upp riða er þeim óbærileg, „hjörðin þín er þér ofboðslega kær,“ segir Gróa.

Gróa og Arnaldur kalla eftir auknu félagsstarfi bænda, með því sé hægt að hafa áhrif á þróun búskapar í landinu. Þau segja félagsdeyfð ríkja, þátttaka í félagsstarfi á árum áður hafi einnig verið afþreying sem nú hafi vikið fyrir annars konar afþreyingu. /eks

— Sjá nánar á síðum 26 og 28.

Undanþágur eru samningsmarkmið, ekki réttur

Þann 19. ágúst síðastliðinn kom út álitargerð um forræði náttúruauðlinda í ljósi reglna Evrópuréttar. Þar eru meðal annars tekin dæmi um sérlausnir og undanþágur. Skiptar skoðanir eru þó um það hvort að slíkar undanþágur séu raunhæfur kostur.

Margrét Einarsdóttir, prófessor við lagadeild Háskólans í Reykjavík, er ein af þeim sem tók saman álitargerðina. Í viðtali um mögulega aðild segir hún að margt komi til skoðunar í samningaviðræðum.

„Marta Kos, stækkunarstjóri framkvæmdastjórnar ESB, hefur sagt að sérstaða Íslands, einkum á sviði sjávarútvegs og landbúnaðar, sé slík að taka verði tillit til hennar og að hún væri sannfærð um að ESB gæti fundið skapandi lausnir sem virtu hagsmunum beggja aðila,“ segir Margrét í skriflegu svari til blaðsins.

Í álitargerðinni kemur fram að þó að meginreglan sé að stofnsáttmálar og ESB-löggjöf gildi jafnt fyrir öll ríki eru til dæmi

um ólíkar sérlausnir, undanþágur og aðlaganir í aðildarsamningum, bæði tímabundnar og ótímabundnar. Það er ekkert í ákvæði 49. gr. Sáttmála ESB, um grundvallarramma aðildarviðræðna, sem útilokar undanþágur. Í álitargerðinni er minnt á að hafa í huga hvað var farið fram á í samningsviðræðum þegar rætt er hvaða undanþágur hafa fengist. Þar er til að mynda tekið fram að ekkert ríki hefur fengið undanþágu frá sjávarútvegsstefnu ESB í heild sinni vegna þess að ekkert ríki virðist hafa farið fram á það.

Margrét segir að dæmi séu um ýmsar sérlausnir viðs vegar í ESB-réttinum. „Sem dæmi má nefna aðildarsamninga Finnlands og Svíþjóðar frá 1994 sem hafa að geyma sérstök ákvæði í 142. og 143. gr. varðandi áframhaldandi ríkisstuðning innlendra stjórnvalda við landbúnaðarsvæði norðan við 62. breiddargráðu. Gera má ráð fyrir því að Ísland gæti fengið sambærilega varanlega undanþágu kæmi til aðildarviðræðna við ESB, en landið allt liggur norðan 63. breiddargráðu – og býr í heild sinni við áskoranir því tengdu.“

Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtakanna, bendir á að Ísland þyrfti viðtækari lausnir en Finnar þar sem við þyrftum að auka framleiðslu matvæla, ekki eingöngu viðhalda henni. „Hvort slíkar varanlegar lausnir fengjst innan þeirra þröngu marka sem innri markaðurinn og reglur um ríkisaðstoð setja séu raunhæfar, þá verð ég bara að vera hreinskilinn um að það er afar fátt sem bendir til þess að svo gæti orðið.“

Davíð Þór Björgvinsson lögmaður segir að sérstaða Íslands sem norðlægs landbúnaðarsvæðis gæti orðið mikilvægt samningsmál. „Ísland gæti því fært sterk rök fyrir sérstakri lausn fyrir íslenskan landbúnað, með hliðsjón af loftslagi, landfræðilegri einangrun, stuttu vaxtartímabili og öðrum sértækum aðstæðum. En það væri samningsmarkmið, ekki réttur sem Ísland gæti gengið að visu.“

Hægt er að lesa viðtölin við Margréti, Trausta og Davíð í heild sinni í blaðinu þar sem er einnig fjallað um helstu punkta álitargerðarinnar.

/kró

— Sjá nánar á síðum 20–22

Við erum að leita að
öflugu fólki í spennandi störf

Sjáðu störfin á klettur.is/atvinna

Heiðarleiki

Fagmennska

Liðsheild

Staðfesta

Þjóðaratkvæðagreiðsla:

Nei eða já, af eða á

Á laugardag fer þjóðaratkvæðagreiðsla um áframhaldandi viðræður um inngöngu Íslands í Evrópusambandið fram. Í blaðinu í dag er fjallað um ýmsar hliðar spurningarinnar um það hvaða áhrif aðildarviðræður og möguleg innganga í Evrópusambandið myndi hafa á íslenskan landbúnað.

Ráðherra atvinnuvega, Hanna Katrín Friðriksson, segir í Útvarpi Bændablaðsins þurfa að endurmóta starfsumhverfi landbúnaðarins óháð því hvort gengið verður til viðræðna um aðild að ESB eða ekki. Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtaka Íslands, segir samtökin munu taka þátt af fullum þunga í þeirri vinnu sem tæki við komi já upp úr kjörkössunum.

Sigurbjörg Ottesen, formaður búgreina-deildar nautgripabænda hjá BÍ, segir að stjórnvöld þurfi að leggja fram skýr svör um það hvernig rekstrarumhverfi framtíðarinnar verði, hætta sé á fækkun búa í mjólkurframleiðslu.

Óvissan mikil í nautgriparékt

Í greininni segir Sigurbjörg greiðslumarkði grundvöll rekstraráætlaða kúabænda og því fylgi mikil verðmæti og spyr hvað verði um þá fjármuni sem íslenskir bændur hafa bundið í greiðslumarkði verði af aðild.

„Ef afurðaverð til bænda lækkar á sama tíma og framleiðslukostnaður héldist hár væri líkleg afleiðing aukin krafa um hagræðingu.“ Hún segir ESB veita umfangsmikinn stuðning við landbúnað en Ísland myndi

ekki lengur sjálft ákveða leikreglurnar. Hún vísar í skýrslu Daða Más Kristóferssonar og Ernu Bjarnadóttur frá 2011, þar sem ein sviðsmyndin gerir ráð fyrir 40% samdrætti í framleiðslu. Nánar er fjallað um greiðslumarkði og áhrif á aðrar búgreinar í fréttaljósi á síðu 6.

Erna skrifar grein í blað dagsins og dregur athygli að minnkuðu framboði á kornvörum í löndum ESB. Þar hafi þurrkar og stríð mest áhrif. Það muni mögulega leiða til minna svigrúms til útflutnings á föðri frá löndum ESB. Hún segir getu heimsmarkaðarins til að jafna út sveiflur í uppskeru ekki ótakmarkaða, vara þurfi að vera tiltæk á markaði.

Ráðherra og formaður ræða málin

Hanna Katrín Friðriksson atvinnuvegaráðherra og Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtakanna, voru viðmælendur í Útvarpi Bændablaðsins. Trausti óttast að bændur missi bæði markaðsvernd og ákvörðunarvald á meðan Hanna Katrín telur viðræður opna á ný tækifæri til að styrkja íslenskan landbúnað með fjölbreyttari hætti og lækka matvælavæð.

Trausti áréttarði tollverndina og sjálfs-ákvörðunarréttinn sem veigamikinn í hugum bænda. Hann nefnir mjólkurframleiðslu sem eitt helsta áhyggjuefnið og ráðherra segir að slík stór úrlausnarefni þurfi að vinna náið með Bændasamtökunum og einstökum búgreinum komi til viðræðna.

Útdráttur úr viðtalinu er á síðu 8.

Leið út úr núverandi rekstrarumhverfi

Björgvin G. Sigurðsson ræðir um möguleg áhrif inngöngu í ESB í aðsendri grein sinni. Hann segir suma þætti landbúnaðar geta orðið fyrir ágjöf en um leið myndi innganga efla verulega aðra hluta hans, líkt og gerðist þegar EES-samningurinn var innleiddur og nýjar atvinnugreinar litu dagsins ljós og vísar þar í lyfja- og líftækniðnaðinn.

„Stuðningur ESB við dreifðari byggðir er fyrst og fremst búsetutengdur, en ekki tengdur tiltekinni framleiðslu.“ segir Björgvin. Aðild muni marka nýtt upphaf landbúnaðarins. Hann nefnir byggðatengdar greiðslur og stuðning til samgöngu- og fjarskiptabóta. Landbúnaður sé að stórum hluta fastur í fjötrum framleiðslustýringar með kaupum á kvóta og rétti til framleiðslu. Aðild veiti tækifæri til að komast út úr því rekstrarumhverfi. Björgvin segir mögulega umsókn um aðild að ESB líklega leit þjóðarinnar að stöðugleika.

Samanburður við Noreg og önnur Evrópulönd

Samkvæmt nýrri áfangaskýrslu um endurskoðun stuðningskerfis íslensks landbúnaðar veitir regluverk sambandsins ríkjum töluvert svigrúm til að móta eigin útfærslur til að hanna eigið stuðningskerfi. Í umfjöllun á síðu 14 er farið yfir skýrsluna þar sem núverandi stuðningskerfi er borið saman við hið norska og ítarlega er rýnt í regluverk sameiginlegrar landbúnaðarstefnu ESB. Þar kemur meðal annars fram að verð til

íslenskra bænda fyrir mjólkurlíttra sé hærra en í samanburðarlöndum Evrópu og Noregi, en lægra fyrir lambakjöt. Einnig að allt Ísland falli undir harðbýlisstuðning sem gefi möguleika á viðbótarlandstuðningi til allra bænda. Ekki sé þó hægt að segja til um heildarstuðning til íslensks landbúnaðar úr sjóðum ESB.

Finnland er tekið sem dæmi um land þar sem stuðningur kemur bæði frá ESB og ríkinu.

Esa Härmälä var einnig viðmælandi í Útvarpi Bændablaðsins eins og sagt er frá á síðu 10. Hann leiddi samningaviðræður Finna um landbúnaðarmál við ESB. Hann segir finnskan landbúnað hafa haldið velli og tekist að viðhalda innlendri matvælaframleiðslu og markaðshlutdeild. Hann segir efasemdir hafa verið miklar meðal bænda. Hann segir aðildarviðræðurnar hafa verið langar og erfiðar. Samið hafi verið um sérstakar stuðningsheimildir fyrir norðurhluta landsins sem hafi verið lyklatríði samningsins.

Auðlindirnar

Í skrifum sínum ræðir Róbert Pétursson um nauðsyn þess að auðlindirnar séu ávallt í eigu allrar þjóðarinnar. Hann segir landbúnaðinn í vanda og tryggja þurfi að hann geti brauðfætt þjóðina. Stærsta spurningin varðandi mögulega aðild að ESB sé hvaða auðlind Íslendingar þurfi að gefa eftir.

Í fréttaskýringu blaðsins á síðum 20–22 er sérstaklega fjallað um auðlindir Íslands í samhengi við mögulegar aðildarviðræður að ESB. /eks

Sameinuðu þjóðirnar:

Halla Sif meðal 100 kvenhetja

– Ár kvenna í landbúnaði

Halla Sif Svansdóttir Hölludóttir, garðyrkjubóndi og eigandi Sólskins grænmetis, hefur verið valin í hóp fyrstu 100 kvenhetja heims í landbúnaði og byggðaþróun af Matvæla- og landbúnaðarstofnun Sameinuðu þjóðanna (FAO).

Í bréfi framkvæmdastjóra FAO segir að framlag hennar eflir lífsskilyrði í dreifbýli og undirstriki mikilvægt framlag kvenna í landbúnaði. „Árangur Höllu er Íslandi til sóma,“ segir Hanna Katrín Friðriksson atvinnuvegaráðherra.

Ár kvenna í landbúnaði

„Mér finnst mjög flott að Matvæla- og landbúnaðarstofnun Sameinuðu þjóðanna standi fyrir ári kvenna í landbúnaði. Í mörgum löndum hafa konur til dæmis mun takmarkaðri

aðgang að ræktunarlendi, eignarhaldi og fjármagni en við eigum að venjast hér,“ segir Halla. Hún á og rekur Sólskins grænmeti, sem fæst í flestum matvöruverslunum, en einnig í Sólskinsbúðinni á Flúðum.

Heiður er að vera valin í hóp þessara 100 kvenhetja hvaðanæva að úr heiminum. „Val Höllu Sifjar í þennan úrvalshóp kvenna endurspeglar ekki aðeins hennar eigin árangur, heldur einnig þann metnað sem Ísland hefur sýnt í að styðja konur sem leiðtoga, frumkvöðla, atvinnurekendur og bændur,“ segir atvinnuvegaráðherra. „Árangur Höllu er Íslandi til sóma og sannur innblástur fyrir konur og ungt fólk um allan heim.“

Innviðirnar lyklatríði

„Allt sem ég er búin að gera byggir

á þeim innviðum sem eru hér á landi,“ segir Halla, sem keypti garðyrkjustöð á meðan hún var enn í námi í Garðyrkjuskólanum á Reykjum og stækkaði fljótlega við sig með kaupum á annarri og sameinaði undir merkjum Sólskins. Hún er alin upp á búi með blandaðan búskap og þekkti því vel til búskapar.

„Í landbúnaði skiptir gríðarlega miklu máli að hafa aðgang að landi, fjármagni og fjölþættum innviðum. Hérna erum við nánast við heimskautsbaug, með grænu orkuna okkar, allt heita vatnið og ferskvatnið sem er sjálfsagður hlutur fyrir okkur, en það verður það kannski ekki alltaf,“ segir Halla. „Við megum vera stolt af því hversu langt við erum komin í heilsársæktun. Á sama tíma er mikilvægt að muna að þessi staða er ekki sjálfgefin.“

Vilji landsmanna mikilvægur

Halla segir markaðsvirði á grænmeti vera búið að rjúka upp erlendis að undanfögnu sökum þurrka. „Árstíðabreytingar eru orðnar svo miklar og veðurfarið ýkt. Ræktun er örugglega almennt að fara að færast meira og meira inn í stýrð umhverfi,“ segir hún um ræktun sunnar á hnettinum. „Við erum búin að sýna fram á að við getum ræktað allt árið um kring á Íslandi og við getum ræktað miklu meira. Við þurfum sem samfélag að ákveða hvaða vægi við viljum að innlend matvælaframleiðsla hafi til framtíðar.“

Hún segir áhugavert að umræða um matvælaframleiðslu sé búin að opnast að undanfögnu í tengslum við mögulegar aðildarviðræður að ESB. „Það hefði kannski mátt nýta tækifærið betur til að kalla fram hvað við viljum. Maður hefur áhyggjur af því að starfsumhverfið okkar nái ekki að þróast jafn hratt og fyrirtækin í greininni og verði þannig

Halla Sif, eigandi Sólskins grænmetis á Flúðum.

Mynd / Aðsend

flöskuháls fyrir frekari uppbyggingu og nýsköpun.“

Matvælaframleiðsla snertir á mörgu

„Matvælaframleiðsla snertir á svo mörgu, líka samfélagslegu; byggðaþróun, félagslegum þáttum, umhverfismálum og fleiru. Þetta er dálítið sérstök atvinnugrein hvað það varðar.“ Halla bendir á að málefni landbúnaðarins snerti fleiri ráðuneyti en þess sem formlega fer með málefni þess, atvinnuvegaráðuneytið. Hún nefnir stuðning við led-ljósavæðingu sem dæmi sem kostaður var af loftslagsráðuneytinu.

Aðspurð um hvaða þýðingu það hefur að hafa verið valin í hóp 100 kvenhetja í matvælaframleiðslu og landbúnaði segir Halla: „Þetta fær mann til að stíga til hliðar og skoða stóra samhengið. Aðgangur

að tækifærum er ekki jafn og ekki sjálfgefið að konur geti átt og rekið fyrirtæki hvar sem er í heiminum.“

Matvælaráðstefna í Róm í október

Þetta er í fyrsta sinn sem stofnunin velur slíkan afrekshóp en 600 tilnefningar bárust frá 131 landi. Hvattinn að tilnefningum og vali á fyrstu kvenhetjunum er ár kvenna í landbúnaði hjá FAO, en til stendur að valið verði fastur liður.

Boðað er til hátíðahalda kvenhetjunum til heiðurs á Matvæla-ráðstefnunni World Food Forum í október í Róm. Þar gefst Höllu tækifæri á að hitta hópinn. „Það verður geggjað að fara til Róm. Það mun ekki gerast dagsdaglega að vera tilnefnd sem kvenhetja. Eg ætla að gíska á að þetta sé einskiptis aðgerð,“ segir Halla hlæjandi að lokum. /eks

HVERNIG GEKK HEYSKAPURINN?

Rétt fódurgjöf er forsenda þess að ná hámarksárangri í mjólkurframleiðslu

Pantaðu heysýnatöku og ráðgjöf hjá Líflandi í tæka tíð

540 1100 | heysyni@lifland.is

Skannaðu kóðann fyrir nánari upplýsingar

SAGA
MOTORS

Nýr kafli General Motors á Íslandi

Saga Motors

Bugðuflljóti 11, 270 Mosfellsbæ

Sími: 454 0700

Netfang: saga@sagamotors.is

sagamotors.is

Pórranna Dögg Björnsdóttir laðaði fram seiðandi tóna á menningarnótt. Í bakgrunni má sjá skógarhöggsmenn að störfum. Mynd / eks

Reykjavíkurborg: Skógræktaráttak

„Við erum auðvitað svolítið stórhuga að ætla okkur að planta 50.000 trjám árlega,“ segir Hildur Björnsdóttir, borgarstjóri Reykjavíkur, um skógræktaráttak borgarinnar sem er nýhafið.

Tilhneiging hefur verið að ýta gróðri út í jaðrana við þéttingu byggðar og krónuþekjan á höfuðborgarsvæðinu hefur minnkað á undanförmum árum. Breyting kann að verða þar á. Borgarstjóri segir þurfa að leita leiða til að undirstrika tengingu við náttúruna.

Jákvæð áhrif þess að vera innan um tré

Eitt af verkefnum nýrrar borgarstjórnar í Reykjavík er að hefja áttak í skógrækt með leik- og grunnskólabörnum og tryggja sumarstörf fyrir ungmenni í samstarfi við Skógræktarfélag Reykjavíkur. „Við erum auðvitað svolítið stórhuga að ætla okkur að planta 50.000 trjám árlega. En það eru auðvitað margar rannsóknir sem sýna fram á mikilvægi þess og jákvæð áhrif þess að vera innan um tré,“ segir Hildur Björnsdóttir, borgarstjóri í Reykjavík, í kynningarmyndbandi borgarinnar um skógræktaráttakið.

„Ég held í öllum hverfum þurfum við að leita leiða til að undirstrika tenginguna við náttúruna og það er missnúið, sumir búa nálægt fjöru og aðrir ekki. Tré geta verið lykilþáttur í því,“ segir Hildur í myndbandinu. Á verkefnalista borgarstjórnar er talað um að planta 50.000 trjám á kjörtímabilinu og óvist hvort markmiðið er 50.000 eða 200.000 tré.

Ísland er eftirbátur Norðurlandanna

Tilhneiging hefur verið að ýta gróðri út í jaðrana við þéttingu byggðar og krónuþekja Reykjavíkur hefur minnkað á undanförmum árum. Breyting kann að verða á þeirri þróun með áttakinu.

Samnorræna verkefnið Yggdrasil – hin lifandi norræna borg miðar að því að efla náttúrumiðaðar lausnir í borgum og sveitarfélögum á Norðurlöndunum. Það byggir á meginreglunni um 3+30+300 um trjárákt og grænar lausnir, þar sem allir borgarar ættu að geta séð þrjú stór tré frá heimili sínu, skóla, vinnustað eða dvalarstað, með að minnsta kosti 30 prósent laufþekju í hverju hverfi og enginn ætti að búa í meira en 300 metra fjarlægð frá grænu (og vönduðu) almennu svæði. Í verkefninu var gerð úttekt á þessum þáttum í borgum og bæjum Norðurlandanna og að Grænlandi undanskildu er Ísland alger eftirbátur hinna Norðurlandanna. Í skýrslu Yggdrasil er fjallað um leiðir til að samþætta 3+30+300 við stefnumótun og áætlanagerð sveitarfélaga.

Aukið samstarf Skógræktarinnar og Reykjavíkurborgar

Borgarstjóri og forseti borgarstjórnar funduðu með framkvæmdastjóra og stjórnarformanni Skógræktarfélags Reykjavíkur um aukið samstarf í lok júlí. Skógræktarfélag Reykjavíkur er 125 ára á árinu. Liður í samstarfinu er lifandi sýning sem sett var upp í Ráðhúsi Reykjavíkur á menningarnótt.

Angan af skógi fyllti Ráðhúsið og nóg var að sýsla fyrir gesti. Fjölbætt upplifun af því að vera í skógi var dregin fram með skógarbaði og seiðandi tönum, kennt var að tálga, krakkar gengu um á trjástultum og hægt var að gæða sér á ketilkaffi og ylja sér við varðeld úti fyrir þar sem skógarhöggsmenn voru að störfum. Ljósmyndasafn Skógræktarfélagsins var gefið Ljósmyndasafni Reykjavíkur og ljósmyndir og myndasýning á tjaldi prýddu Ráðhúsið. Myndirnar báru ríkulegu starfi Skógræktarfélags Reykjavíkur glögg vitni.

/eks

Landbúnaður gegnir lykilhlutverki í að stuðla að sjálfbærri þróun byggðar um land allt. Mynd / eks

Byggðamál:

Umsögn um byggðastefnu lokið

Gert er ráð fyrir tæpum fjórum milljörðum króna í framlög til byggðaaætlunar á árunum 2027-2031. Það er lækkun um 300 milljónir króna frá árunum 2022-2026 þegar veitt var 4,3 milljörðum króna til byggðaaætlunar.

Umsagnarferli í samráðsgátt stjórnvalda er lokið fyrir hvítbók um byggðamál. Hún hefur að geyma drög að stefnumótandi byggðaaætlun til 15 ára og aðgerðaaætlun til fimm ára. 29 umsagnir bárust. Innviðaráðherra mun leggja fram þingsályktunartillögu um byggða- og aðgerðaaætlun á Alþingi í haust.

Landbúnaður grundvöllur fæðuöryggis

Gert er ráð fyrir lækkun um 300 milljónir króna á fjárveitingu til byggðamála. Það er lækkun að nafnvirði um 13,4%. Samkvæmt drögnum eru heildaráhrif áætlunarinnar mun meiri og fjölmargar aðgerðir fjármagnaðar með framlagi af öðrum málefna sviðum. Stuðningur við byggðaaætlun sé því aðeins hluti af heildarfjármögnuninni. Athugasemdir eru gerðar við lækkunina í nokkrum umsögnum.

Í umsögn Bændasamtaka Íslands (BÍ) er mikilvægi eflingar landbúnaðar áréttad, það sé lykilatriði í því að

framfylgja markmiði stjórnvalda um að stuðla að sjálfbærri þróun byggðar um land allt. BÍ leggja til að „landbúnaður verði skilgreindur sem einn af lykilþáttum byggðastefnu ásamt því að vera grundvöllur fæðuöryggis og sjálfberrar landnýtingar“. Undir þetta taka Samtök iðnaðarins í sinni umsögn og áréttu mikilvægi afhendingaröryggis raforku til matvælaframleiðslu. BÍ gera athugasemd við að vera ekki tilgreind sem mögulegur samstarfsaðili í kafla um matvælaöryggi, nýsköpun og nýliðun í matvælaframleiðslu. BÍ óska jafnframt eftir því að verða samstarfsaðili að aðgerðum til verndar liffræðilegri fjölbreytni.

Í athugasemd Húnaþings vestra er athygli dregin að þróun dreifingar opinberra starfa. Þar hefur ríkisstöðugildum til að mynda fækkað um níu frá árinu 2024. Samband sveitarfélaga á Austurlandi lýsir áhyggjum á breytingu frá fyrri byggðaaætlun að framkvæmd aðgerða sé fyrst og fremst hjá ráðuneytum eða ríkisstofnunum en landshlutasamtök og sveitarfélög samstarfsaðilar. Mikilvægt sé að skýra svæðisbundna ábyrgð.

Ísland verði í fremstu röð

Byggðastefna til 15 ára byggir á þeirri

framtíðarsýn að Ísland verði í fremstu röð með trausta og örugga innviði, öflug sveitarfélög, verðmætasköpun og framsækna þjónustu. Hún felur í sér lykilviðfangsefni og þríþætt meginmarkmið; Að jafna aðgengi að þjónustu, tækifæri til atvinnu og stuðla að sjálfbærri þróun byggða um land allt. Aherslur eru á fleiri þætti í hverju markmiðanna og skilgreindar aðgerðir um þær eru settar fram. Hvítbók kemur í kjölfar grænbókar, stöðumats og greiningar á helstu áskorunum og tækifærum í byggðamálum.

41 aðgerð er lögð fram. Þeirra á meðal aðgerðir til að styrkja sveitarfélög í aðlögun að loftslagsbreytingum, styðja við rekstur dagvöruverslunar í minni byggðarlögum, auka aðgengi innflytjenda að landsbyggðinni, styðja við þróun almenningssamgangna á milli byggða, jafna aðgengi að háskólamenntun, jafna stöðu kynja á vinnumarkaði, auðvelda nýliðun og kynslóðaskipti í landbúnaði, styðja við vöruþróun smáframleiðenda og efla alþjóðlega samkeppnishæfni.

Áréttad er mikilvægi þess að stjórnvöld horfi markvisst til landsbyggðarinnar við stefnumótun, áætlanagerð og undirbúning lagafrumvarpa, „þannig að áhrif á byggðir landsins séu metin með heildstæðum hætti“.

/eks

Loðdýrarækt:

Handtökur vegna innbrots

Lögreglan á höfuðborgarsvæðinu hefur handtekið fólk sem grunað er um að tengist innbroti á minkabú í Mosfellsdal í sumar. Fólkíð hefur verið yfirheyrð. Unnið er að því að yfirfara síma- og tölvugögn, en enginn hefur verið vistaður í gæsluvarðhald. Vísir greindi fyrst frá.

Ekki fengust nánar upplýsingar um málið hjá lögreglunni þegar eftir því var leitast. Í samtali segist Ásgeir Pétursson, minkabóndi í Helgadal í Mosfellsdal, ekki hafa heyrt neitt um gang málsins umfram það sem greint hefur verið frá í fjölmiðlum.

Á búinu í Helgadal voru um 12.000 minkar í 6.000 minkabúrum. Ásgeir segir að innbrotsþjófarnir hafi opnað meira en 5.000 búr og sleppt út 10.000 dýrum. Þeir minkar sem ekki drápuð voru settir aftur í búr, en bóndinn bendir á að núna séu á bilinu 8 til 9 þúsund ókunnug dýr saman í búrum sem getur leitt af sér áflog. „Við reynum að stilla til friðar, en náum því ekki því að átökin eru stundum á nóttunni þegar við erum ekki á staðnum. Á morgnana komum við því að dýrunum löskuðum og sum deyja í áflogunum. Þau dýr sem slasast illa og við getum ekki bjargað verða bara að fara,“ segir Ásgeir.

„Ég ætla ekki að láta glæpamenn stoppa mig af,“ svarar bóndinn aðspurður um hvort til standi að byggja búskapinn upp að nýju. „Ég vona að eitthvað af þessu folki finnist og það upplýsi hvað það hugsaði sér, því að það voru engin dýraverndunarsjónarmið í þessu.

Greint hefur verið frá handtökum vegna innbrots á minkabú. Mynd / ál

Dýrin hafa það djöfullegt, en á milli 500 og 600 dýr hafa dáið í öllum þessum óskapnaði. Þetta er að mínu mati glæpaverk gagnvart dýrunum og hefur valdið okkur bændunum tilfinningalegu tjóni. Mestu dýraverndunar- og umhverfisverndarsinnar sem ég veit um eru bændur því að þeir verða að lifa af því að dýrunum líði vel og náttúran í kringum þá verður að vera í lagi. Ef þeir koma ekki vel fram við dýrin og umhverfið fá þeir engar aðgerðir. Ef dýrunum líður illa þá líður bændunum illa,“ segir Ásgeir.

/ál

SKANNADU QR KÓÐANN TIL AÐ LESA MEIRA

HEYSÝNATÖKUR ERU HAFNAR!

TAKTU UPPLÝSTAR ÁKVARÐANIR Í FÓÐURGIÖF

FÓÐURBLANDAN BÝÐUR UPP Á HEYSÝNATÖKU OG FÓÐURÁÆTLUNARGERÐ FÜRIR VÍDSKIPTAVINI SÍNA

FÓÐURBLANDAN

www.fodur.is
fodur@fodur.is

FB Reykjavík
Kornagarðar 12
570 9800

FB Selfoss
Austurvegur 64 a
570 9840

FB Hvolsvöllur
Dufþaksbraut 1
570 9850

SENDUM UM ALLT LAND

Hjartað í íslenskum landbúnaði

Bændablaðið

Ritstjóri: Þróstur Helgason (ábm.) throstur@bondi.is – Sími: 563 0300
Auglýsingastjóri: Þórdís Una Gunnarsdóttir thordis@bondi.is – Sími: 866 3855
Blaðamenn: Ástvaldur Lárusson astvaldur@bondi.is – Edda Kristín Sigurjónsdóttir edda@bondi.is
Karolina Rós Ólafsdóttir karolina@bondi.is Katrín Lilja Jónsdóttir katrinlilja@bondi.is
Sigrún Pétursdóttir sigrunpeturs@bondi.is
Vefur blaðsins: www.bbl.is – Netfang blaðsins: bbl@bondi.is
Frágangur fyrir prentun: Sigrún Pétursdóttir – Prentun: Landsprent ehf.
Upplag: 33.000 Dreifing: Landsprent og Íslandsþóstur. ISSN 1025-5621

Hvað blasir við bændum?

Ein af ástæðunum fyrir því að megnið af bændum ætla að segja nei á laugardaginn er sú að aðildarumsókn myndi fylgja mikil óvissa fyrir rekstur þeirra. Í skýrslu Bændasamtakanna um íslenskan landbúnað og ESB segir að óvissan sem fylgir mögulegum aðildarviðræðum geti sjálf haft áhrif á landbúnaðinn áður en nokkur niðurstaða liggur fyrir. Bændur myndu standa frammi fyrir verulegri óvissu um framtíðarstuðningskerfi, markaðsvernd og rekstrargrundvöll ef aðildarviðræður hæfust. Slík óvissa gæti torveldað ákvarðanir um fjárfestingar í búrekstri, nýliðun og að öllum líkindum myndi hún hafa kælandi áhrif. Óvissa skapaðist sömuleiðis um afkomu bænda á meðan á viðræðum stæði. Stjórnvöld hafa ekki skýrt með afgerandi hætti hvernig yrði komið til móts við bændur ef af aðildarviðræðum yrði. Það er bagalegt og lýsir raunar litlum skilningi á aðstöðu bænda og mikilvægi þess að hér á landi sé haldið úti óslitinni matvælaframleiðslu hér eftir sem hingað til. Fæðuöryggi landsins er að veði.

Bændur óttast einnig um afkomu sína ef til aðildar kæmi. Í skýrslu Bændasamtakanna segir að íslenskur landbúnaður njóti almennt meiri stuðnings en landbúnaður innan ESB. Og í nýrri skýrslu ráðuneytisins, sem Torfi Jóhannesson skrifar, kemur fram að óvist sé um það hversu mikinn stuðning íslenskur landbúnaður fengi við inngöngu. Allt veltur það á niðurstöðu samningaviðræðnanna sem færu fram, eins og atvinnuvegaráðherra benti á í Útvarpi Bændablaðsins í vikunni. Upptaka evru gæti skapað ákveðinn ávinning en hann myndi líklega ekki vega upp á móti tekjutapinu sem yrði af niðurfellingu markaðsverndarinnar sem nemur um sextán milljörðum samkvæmt skýrslu ráðuneytisins. Inn í þessa mynd yrði svo að taka lækkun afurðaverðs til bænda ef af inngöngu yrði en í Finnlandi féll það um fjórutíu prósent. Að auki má gera ráð fyrir að markaðshlutdeild íslenskra búvara hér á landi myndi minnka er tollvernd félli niður við inngöngu. Þar með myndi framleiðsla á íslenskum búvörum dragast saman. Séu tölurnar skoðaðar verður varla komist að annarri niðurstöðu en að íslenskur landbúnaður kæmi fremur illa út úr inngöngu í Evrópusambandið.

Í þriðja lagi má nefna að bændum myndi að öllum líkindum fækka við inngöngu. Í Finnlandi hefur bændum fækkað um tvo þriðju á þeim þrjátíu árum sem liðin eru frá inngöngu í ESB árið 1995, úr 120.000 í 40.000. Hér á landi hefur bændum fækkað líka, eða um fimmtíu prósent frá aldamótum, úr 5.200 í 2.600. Á þessu tímabili hefur orðið gríðarlega hröð þróun í íslenskum landbúnaði með aukinni samþjöppun og stærri býlum. Innganga í ESB myndi hraða þeirri þróun enn frekar. Í blaðinu í dag er birt mynd úr skýrslu Daða Mús Kristóferssonar og Ernu Bjarnadóttur frá síðasta áratug sem spáir fyrir um fækkun kúabúa á landinu um fjórutíu prósent við inngöngu. Kúabúin myndu þjappast saman á þeim svæðum þar sem mjólkurvinnsla fer fram á Suðurlandi og Norðurlandi en leggjast af í öðrum landshlutum. Skilja má að bændur óttist þessa þróun. Margir þeirra myndu enda missa lífsviðurværi sitt. Fjölskyldureknum búum myndi líklega fækka nokkuð. Aðrir myndu líklega benda á að þessi þróun sé óhjákvæmileg og hagkvæm, hún myndi skila ódýrari mjólk í verslanir og auka samkeppnishæfni kúabænda á Íslandi. Á móti vega rök um þróun búsetu í landinu, samsetningu og eðli byggðar.

Ýmislegt fleira mætti nefna sem stendur í bændum þegar þeir ganga til kosninga á laugardaginn. Þeir myndu standa frammi fyrir erfiðu verkefni ef niðurstaðan yrði já og margir þeirra óttast um afdrif sín, búa sinna og heimila. Svörin sem borist hafa frá stjórnvöldum um það sem tæki við hafa ekki verið nægjanlega skýr og sannfærandi. Og raunar hafa ekki falist í þeim neinar tryggingar um að niðurstaðan yrði bændum almennt hagfelld. Fyrst og fremst er vísað í samningaviðræðurnar sjálfar sem einhvers konar allsherjar lausn en um niðurstöður þeirra er eðlilega litil sem engin víska. Samningsmarkmið hefðu að minnsta kosti þurft að liggja á borðinu frá byrjun umræðunnar og skýr loforð um aðgerðir sem styddu við bændur sem kæmu illa út úr samningunum.

Þróstur Helgason

Vandaður vinnufatnaður

Greiðslumarkið og ESB

– Hvað yrði um hornstein íslenskrar mjólkurframleiðslu?

Fréttaljos | Þróstur Helgason

throstur@bondi.is

Umræða um mögulega aðild Íslands að Evrópusambandinu hefur einkum snúist um tollvernd, matvæla-verð og stuðningsgreiðslur. Minna hefur verið rætt um greiðslumarkið í mjólkurframleiðslu og aðra framleiðslutengda styrki sem eru grundvallaratriði í íslenska landbúnaðarkerfinu. Fyrir hundruð kúabænda er greiðslumarkið ekki aðeins stjórnþæki heldur verðmæt eign og grunnur að fjárfestingum, rekstraráætlunum og kynslóðaskiptum. Spurning vaknar því um það hvað myndi gerast með greiðslumarkskerfið ef Ísland gengi í Evrópusambandið.

Ný skýrsla millipinganefndar Bændasamtaka Íslands bendir til þess að svarið sé langt frá því að vera einfalt. Raunar er eitt helsta viðfangsefni skýrslunnar að sýna fram á að íslenska kerfið og sameiginleg landbúnaðarstefna Evrópusambandsins, CAP, byggist á gjörólíkum forsendum.

Framleiðslutengt kerfi gegn landtengdu kerfi

Íslenskur landbúnaður hefur þróast í kringum búvörusamninga, markaðsstýringu og framleiðslutengdan stuðning. Í mjólkurframleiðslu birtist þetta meðal annars í greiðslumarkskerfinu þar sem framleiðendur hafa rétt til að framleiða ákveðið magn mjólkur með þeim stuðningi og þeirri markaðsstöðu sem kerfið tryggir.

Í skýrslu Bændasamtakanna kemur fram að meginhluti íslenska stuðningskerfisins sé tengdur framleiðslu matvæla. Sameiginleg landbúnaðarstefna ESB byggist hins vegar fyrst og fremst á greiðslum fyrir land, umhverfisaðgerðir, sérstakar aðstæður og fjárfestingarstuðningi.

Þessi grundvallarmunur skiptir miklu máli. Ef Ísland gengi í ESB yrði landið hluti af CAP-kerfinu og stefnumótunarvald í landbúnaði flyttist að verulegu leyti frá íslenskum stjórnvöldum til stofnana Evrópusambandsins.

ESB afnam eigin mjólkurkvóta

Sagan sýnir einnig að Evrópu-sambandið hefur sjálft fjarlægst framleiðslustýringu í mjólkurframleiðslu. Mjólkurkvótakerfi sambandsins var afnumið árið 2015 eftir að hafa verið eitt af meginverkfærum landbúnaðarstefnunnar í áratugi. Í kjölfarið jókst framleiðsla sums staðar og mjólkurverð lækkaði. Árið 2016 þurfti framkvæmdastjórn ESB að gripa til sérstakra stuðningsaðgerða fyrir kúabændur vegna verðfalls á mjólk. Þar var sérstaklega bent á að afnam mjólkurkvótanna hefði átt þátt í þeirri stöðu.

Þetta bendir til þess að íslenska greiðslumarkskerfið ætti sér ekki beina hliðstæðu innan CAP.

Hvað kæmi í staðinn?

Skýrslan fjallar meðal annars um þessa spurningu. Þar kemur fram að engar opinberar upplýsingar liggja fyrir um hversu miklir fjármunir myndu renna til Íslands úr CAP ef landið gengi í sambandið. Óvissan sé því mikil.

Stuðningur innan CAP byggist meðal annars á beingreiðslum tengdum landi, endurdreifingar-greiðslum, vistgreiðslum, stuðningi við unga bændur, byggðaðróun, harðbýlisstyrkjum og fjárfestingar-verkefnum. Af þessum sökum væri

Hvað með aðrar búgreinar?

Þótt umræðan um áhrif hugsanlegrar ESB-aðildar snúist stundum um mjólkurframleiðslu og greiðslumark bendir skýrsla Bændasamtaka Íslands á að breytingarnar myndu ná til allra helstu búgreina. Áhrifin yrðu þó mismunandi eftir því hvernig stuðningskerfi hverrar greinar er upp byggt í dag.

Sauðfjárrækt

Sauðfjárræktin byggir nú að verulegu leyti á beingreiðslum samkvæmt búvörusamningum ásamt öðrum stuðningsgreiðslum. Innan sameiginlegrar landbúnaðarstefnu ESB eru stuðningskerfin hins vegar fyrst og fremst tengd landi, umhverfisverkefnum, harðbýlissvæðum og byggðaðróun. Þar af leiðandi myndi stuðningurinn líklega færast frá framleiðslutengdum greiðslum yfir í aðrar tegundir stuðnings. Skýrslan bendir jafnframt á að umfang þess lands sem teldist styrkhæft samkvæmt reglum CAP gæti haft afgerandi áhrif á heildarstuðning til íslenskrar sauðfjárræktar.

Grænmetisrækt og garðyrkja

Garðyrkjan nýtur í dag sértæks stuðnings sem hefur mótast af íslenskum aðstæðum. Innan CAP eru til fjölmörg stuðningsúrræði fyrir garðyrkju, framleiðendafélög, fjárfestingar og umhverfisaðgerðir. Á móti bendir skýrslan á að ríkisaðstoðarreglur ESB setji almennt þrengri skorður við innlendan stuðning en íslensk stjórnvöld hafa haft til þessa. Því gætu sum núverandi stuðningsform breyst á sama tíma og önnur ný úrræði stæðu til boða.

Svínarækt og alifuglarækt

Svína- og alifuglarækt eru meðal þeirra greina sem skýrslan telur viðkvæmastar gagnvart breytingum á markaðsvernd. Ólíkt sauðfjár- og mjólkurframleiðslu hafa þessar greinar ekki notið beingreiðslna í sama mæli heldur byggt afkomu sína að stórum hluta á tollvernd. Ef slík markaðsvernd hyrfi þyrfti að finna aðrar stuðningsleiðir innan ramma CAP eða með sértækum ríkisstuðningi sem samræmdist reglum sambandsins. Í skýrslunni er bent á að Finnar hafi eftir aðild notað sérstakar stuðningsheimildir fyrir meðal annars svína-, alifugla- og garðyrkjuframleiðslu.

Mismunandi áhrif en sama kerfisbreytingin

Skýrslan leggur áherslu á að ómögulegt sé að alhæfa um áhrif ESB-aðildar á allar búgreinar með einni tölu eða einu dæmi. Áhrifin ráðast af því hvernig hver framleiðslugrein er byggt upp, hvers konar stuðnings hún nýtur í dag og hvaða stuðningsleiðir yrðu tiltækar innan CAP. Sameiginlegi þátturinn er þó sá að stuðningskerfið myndi færast frá íslenskum búvörusamningum yfir í sameiginlega landbúnaðarstefnu Evrópusambandsins þar sem áherslur og reglur eru aðrar en þær sem íslenskur landbúnaður hefur þróast við.

ólíklegt að núverandi kerfi þar sem verðmætur framleiðsluréttur fylgir ákveðnum lítrafjölda mjólkur héldist óbreytt.

Verðmæti greiðslumarksins

Þar með vaknar önnur spurningin um það hvað yrði um verðmæti greiðslumarksins sjálfs en hún hefur vitanlega mikla þýðingu fyrir íslenska kúabændur.

Greiðslumark er í dag stór eignaliður á mörgum kúabúum. Þegar bú eru seld eða kynslóðaskipti eiga sér stað er verðmæti greiðslumarks oft verulegur hluti af heildarvirði búins.

Skýrsla Bændasamtakanna svarar ekki þessari spurningu endanlega. Þar kemur hins vegar fram að engar tryggingar séu fyrir því að Ísland fengi úr CAP fjármuni sem samsvara núverandi stuðningsstigi íslensks landbúnaðar. Þvert á móti sé óvissan mjög mikil.

Það liggur því ekki fyrir hvernig gera ætti um núverandi verðmæti greiðslumarks ef kerfið yrði lagt niður eða breytt í grundvallaratriðum.

Finnska leiðin

Finnland er oft nefnt sem hugsanlegt samanburðardæmi. Í skýrslunni kemur fram að Finnar töldu sameiginlegu landbúnaðarstefnuna ekki nægja eina og sér til að viðhalda landbúnaði um allt land. Þess vegna samdi Finnland um sérstakan norðurslóðastuðning. Sá stuðningur er greiddur af finnska ríkinu sjálft, ekki af ESB þótt hann sé heimilaður

innan regluverks sambandsins. Jafnframt segir skýrslan að aðild Finnlands hafi leitt til mikillar lækkunar framleiðendaverðs og verulegs efnahagslegs áfalls fyrir landbúnaðinn á sama tíma og verð til neytenda lækkaði um 10–11%.

Þetta sýnir að breytingar á stuðningskerfum og framleiðsluskilyrðum geta haft mjög mismunandi áhrif á framleiðendur annars vegar og neytendur hins vegar.

Miklu stærra mál en mjólkurkvóti

Þegar rætt er um greiðslumark er því í raun verið að ræða miklu stærra mál en aðeins framleiðslurétt fyrir mjólk. Greiðslumarkið er hluti af heildarkerfi sem byggir á búvörusamningum, markaðsstýringu og innlendri stefnumótun. ESB-aðild myndi samkvæmt skýrslu Bændasamtakanna fela í sér kerfisbreytingu þar sem stuðningsform, stjórnsýsla, reglur og ákvörðunarvald breyttust í grundvallaratriðum.

Þess vegna er ekki hægt að svara spurningunni um framtíð greiðslumarksins með einföldu jái eða nei. Það sem liggur fyrir er að íslenska kerfið fellur ekki að þeirri stefnu sem ríkir í Evrópusambandinu um þessar mundir. Hvernig mögulegur aðildarsamningur myndi taka á þeim mismun er hins vegar óvitað, enda hafa engar formlegar aðildarviðræður farið fram um þau atriði. Þessi óvissa veldur því að greiðslumarkið er álitaefni í ESB-umræðunni.

Sæluhúsið Hliðskjálfr stendur á bökkum Skammár við Tjaldhól á Arnarvatnsheiði. Þar lá áður fjölfarinn fjallvegur á milli Borgarfjarðar og Húnavatnssýslna eða Skagafjarðar austur yfir Stórasand. Talið er að Jónas Hallgrímsson hafi ort kvæðið sem hefst á orðunum „Efst á Arnarvatnshæðum“ þegar hann gisti í húsinu árið 1841. Skálinn var rifinn á sjöunda áratug síðustu aldar en í upphafi þessarar aldar tók Hollvínafélag Víðidalstunguheiðar að sér það verkefni að endurbyggja skálann sem næst upprunalegri mynd. Þeirri vinnu lauk sumarið 2011.

Mynd / ál

Stór ákvörðun

Vinkill | Steinþór Logi Arnarsson

steinthor@bondi.is

Ég held að þegar upp verði staðið hafi margt gott fengist út úr líflegri umræðu sumarsins í aðdraganda þjóðaratkvæðagreiðslunnar um hvort Ísland eigi að skoða frekar aðild að Evrópusambandinu. Það góða er til dæmis að mikið hefur verið talað um landbúnað og matvæli. Jafnvel þó umræðan hafi líka af og til, of oft í raun, lent úti í skurði, fjarri kjarna þess sem mestu máli skiptir í þessu samhengi. Auðvitað eru fjölmargir fletir á mögulegri aðild Íslands að Evrópusambandinu, heildarmyndin skiptir því öllu máli.

Hvað þýðir nei?

Sú mynd hefur verið máluð upp af þeim sem kjósa nei, að það sé afturhaldsseggir þjóðfélagsins, varðhundur sérhagsmuna, fólk sem vilji „hjakka í sama farinu“ og jafnvel stoppa tímann. Því miður hafa bændur setið mikið undir slíku en ég held að slík ummæli dæmi sig sjálf. Þau sem segja nei er fólk sem metur stöðu landsins sterka og framtíðinni betur borgið áfram á þeirri braut sem hefur skilað okkur frá því að vera eitt fátækasta ríki Evrópu í það ríkasta. Þeir sem segja nei

hljóta því að hafa trú á valdhöfum til að láta svo verða áfram. Þeir sem láta fyrrnefnd ummæli falla um þá sem hafa þá skoðun hafa sennilega orðið litla trú á að svo geti orðið, að okkur takist að leysa úr þeim áskorunum sem flest sammælast um að séu fyrir hendi. Það er auðvitað rökrétt fyrir það fólk að segja já.

Hvað þýðir já?

Því hefur þó verið haldið fram að það sé ekkert mál að ganga til aðildarviðræðna við Evrópusambandið til þess eins að „fá að vita meira“. Ég vona og treysti því að þau sem kjósi já geri það að vel athuguðu máli og af þeirri ástæðu að þau hafi einlæglega þá trú að það sé framtíð Íslands fyrir bestu. En þrátt fyrir þá trú er eðlilegt að setja fyrirvara um endanlegar forsendur aðildarsamnings sem þjóðin fær að taka endanlega ákvörðun um.

„Brjálæðislega flókið“

Þau sem kjósa já eru ekki landráðafólk, þótt þau hafi þá trú að Íslandi farnist betur en ella með framsali valds úr höndum okkar. Ég hef svo sem ekki séð það orð mikið notað í umræðunni, sem betur fer. Að segja já er stór ákvörðun og í því samhengi vil ég vitna í orð

forsætisráðherra vor, Kristrúnar Frostadóttur, sem sagði að það væri „brjálæðislega flókið“ að sækja um aðild að Evrópusambandinu. Það er einmitt það sem við munum vinna með, verði niðurstaðan já. Það er mikilvægt að hafa í huga að aðildarsamningur mun engu bæta við hvað Evrópusambandið er né heldur hvað það verður.

Hvað sem verður

Ég vona að sem flestir kjósendur líti á meiningu atkvæðanna sem næst þessu því það skiptir miklu máli fyrir trúverðugleika okkar gagnvart öðrum þjóðum. Að okkur sé alvara ef að aðildarviðræðum verður og við stöndum saman sem þjóð með þeirri niðurstöðu sem út úr atkvæðagreiðslunni kemur. Tökum lýðræðislega ábyrgð á því verkefni sem okkur hefur verið fært í hendurnar, kynnum okkur staðreyndir eins og unnt er og tökum afstöðu út frá því. Viljum við verða aðili að Evrópusambandinu eða ekki?

Mætum á kjörstað og kjósum eftir okkar trú.

Höfundur er formaður Samtaka ungra bænda.

Pistill formanns | Trausti Hjálmarsson

trausti@bondi.is

Áhættan er of mikil

Loks er komið að kosningunum sem tekið hafa yfir umræðuna hér á landi í allt sumar og þrátt fyrir að ekki hafi allir sýnt sínar bestu hliðar í þeirri orrahrið þá hefur hún skerpt á mörgu sem skerpa þurfti á. Eins og lesendur vita tóku bændur spurninguna alvarlega og málið föstum tökum. Farið var í umfangsmikla upplýsingaöflun og greiningarvinnu og afrakstur hennar, skýrsla millipínganefndar um íslenskan landbúnað og ESB, var svo lögð fyrir aukabúnaðarþing.

Niðurstaðan var sú að Búnaðarþing taldi hagsmunum íslensks landbúnaðar best borgið utan sameiginlegrar landbúnaðarstefnu ESB og lagðist þingið því gegn aðild Íslands að ESB og þar með að hefja á ný aðildarviðræður.

Rétt er að taka fram að fari þjóðaratkvæðagreiðslan á þann veg að ákveðið verður að fara í aðildarviðræðurnar munu Bændasamtökin að sjálfsögðu taka þátt í þeirri vinnu sem fram undan verður við að skilgreina samningsmarkmið og fylgja þeim eftir – við munum ekki skorast undan þar frekar en annars staðar.

En það er mikilvægt að fólk skilji þær ástæður sem liggja að baki niðurstöðu Búnaðarþings, en um er að ræða áhættumat, sem tekur til greina mögulegan ábata af inngöngu Íslands í ESB og þá áhættu sem innganga hefði í för með sér fyrir íslenskan landbúnað.

Ekki er um það deilt að íslenskur landbúnaður þyrfti viðtækar varanlegar undanþágur og sérlausnir frá regluverki sambandsins ef til inngöngu kæmi. Dæmin sýna að ekkert aðildarríki Evrópusambandsins hefur fengið undanþágu til að standa utan sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar, eða svo viðtækar varanlegar undanþágur að það jafngildi því að standa utan hennar.

Að sjálfsögðu getur enginn séð það nákvæmlega fyrir hver niðurstaða viðræðna við ESB yrði, en telja verður hverfandi líkur á því að Ísland gæti samið um svo viðtækar og varanlegar sérlausnir að þær fælu í sér að íslenskur landbúnaður stæði að verulegu leyti utan þeirrar umgjardar sem sameiginleg landbúnaðarstefna sambandsins setur.

Nefndir hafa verið ýmsir kostir við landbúnaðarstefnuna sjálfa fyrir íslenska bændur, ýmsar greiðslur sem ekki eru hluti af búvörusamningum í dag. En ég get ekki séð að í sameiginlegu landbúnaðarstefnunni sé að finna neitt það sem íslensk stjórnmöld og bændur geta ekki samið um sín á milli – án aðkomu Evrópusambandsins. Íslendingar stjórna sínum landbúnaði sjálfir og við ráðum fyrirkomulagi landbúnaðarkerfisins – það munum við ekki geta að sama marki eftir inngöngu í ESB.

Helstu fyrirmyndirnar um sérlausnir koma frá Finnlandi og Svíþjóð, en þær fela í sér heimildir ríkjanna til að styðja við sinn landbúnað umfram það sem kemur í gegnum sameiginlegu landbúnaðarstefnuna.

Þegar haft er í huga að Ísland mun greiða meira í sjóði sambandsins en við munum fá til baka, þ.á.m. í greiðslum til landbúnaðarins, þýðir þetta að íslenskir bændur eiga að treysta því að ríkið muni hafa vilja til að auka verulega stuðning við landbúnaðinn frá því sem nú er – og viðhalda honum til lengri tíma. Láti okkur hver sem vill ef bændur eiga erfitt með að treysta á slíkt.

Þá verður ekkert fram hjá því lítið að viðræðurnar sjálfar fela í sér áhættu fyrir bændur. Meðan óvissa ríkir um framtíðarskipulag landbúnaðarins er erfitt að sjá fyrir sér að farið verði í miklar fjárfestingar í grein, sem óneitanlega þarf mjög á fjárfestingu að halda. Sömu kælingaráhrifa mun gæta á nýliðun í greininni.

Ákvörðun Búnaðarþings byggir á þessu áhættumati. Þegar væntur ávinningur er ekki meiri en raun ber vitni og þegar kostnaður við viðræðurnar er fyrisjáanlegur og mikill, er ekki hægt að mæla með því að farið verði í þessa vegferð.

Höfundur er formaður Bændasamtaka Íslands.

Jarmað, hneggjað, baulað ...

Hér var um daginn sænskur fyrirlesari, Ingrid Rydberg, sem hefur rekið skrifstofu sænsku bændasamtakanna í Brussel síðustu 20 ár. Hún sagði að sænskir stjórnmálamenn hefðu ekki haft mikinn áhuga á þarlendum landbúnaði í mörg ár áður en Svíþjóð gekk í Evrópusambandið árið 1995. Núna væru sænskir stjórnmálamenn hins vegar uppfullir af áhuga eftir að þeir uppgötvuðu að í ESB væri landbúnaðurinn aðalmálið. Þetta er kunnuglegt. Landbúnaðurinn hefur notið litillar athygli í íslenskum stjórnmálum síðustu áratugina og hann hefur flakkað ótt og títt á milli ráðuneyta á undanförunum áratugum, svo ekki sé minnst á allan þann fjölda fólks sem hefur verið ráðherra málaflokksins á síðustu örfáu árum. Spurningin er hvort íslenskt stjórnmálafólk myndi nú loks uppgötva mikilvægi landbúnaðar ef landið gengi í Evrópusambandið.

Á sama tíma og landbúnaður hefur tekið miklum breytingum hér á landi allt frá aldamótum hefur stjórnmálafólk haldið að sér höndum, þrengt að þessum grundvallaratvinnuvegi, sagt bændum að framleiða meira fyrir æ minni pening og þannig ýtt mörgum þeirra út í rekstur sem alls ekki er arðbær. Við þessar aðstæður hefur bændum enda snarfækkað, eða um allt að helming, afkoma þeirra hefur versnað og margir þeirra hafa þurft að fresta fjárfestingum úr góðu hófi.

Á sama tíma hefur framleiðsla íslenskra landbúnaðarafurða víða ekki vaxið í takt við fólksfjölgun, fjölgun ferðamanna og aukinni eftirspurn hefur meir og meir verið mætt með innflutningi. Sem stendur er markaðshlutdeild íslenskra búvara um fimmtíu prósent í landinu. Svo dæmi séu nefnd jókst innflutningur á alifuglakjöti um

52% frá 2017 til 2025 á meðan innlend framleiðsla dróst saman um tvö prósent, innflutningur á svínakjöti jókst um 35% á sama tímabili en innlend framleiðsla um átta prósent og innflutningur á nautakjöti jókst um 117% frá 2017 til 2025 á meðan innlend framleiðsla minnkaði um tvö prósent. Þarna standa íslenskar búvörur kannski veikast í samkeppninni þó að það komi reyndar mörgum á óvart að íslenskt grænmeti sé aðeins með tæplega þrjátíu prósent markaðshlutdeild hér á landi. Mjólk og lambakjöt hefur staðist samkeppnina betur við innflutninginn og hefur sterka stöðu á markaði.

Þessar tölur benda til þess að sóknarfærin séu gríðarleg fyrir íslenskan landbúnað. Hvernig þau tækifæri verða nýtt er stóra spurningin. Þau verða alveg örugglega ekki nýtt með því að gera ekki neitt fyrir íslenskan landbúnað. Sú lausn sem stjórnmöld horfa nú til með því að ganga inn í Evrópusambandið myndi heldur ekki miða að því að styrkja framleiðslu landbúnaðarafurða hér á landi eða auka markaðshlutdeild þeirra. Það blasir þvert á móti við að með niðurfellingu tollverndar myndi innflutningur aukast með þeim afleiðingum að markaðshlutdeild íslenskra landbúnaðarafurða myndi minnka enn frekar og þar með innlend framleiðsla. Atvinnuvegaráðherra sagðist aðspurð vera sammála þessari ályktun í Útvarpi Bændablaðsins í vikunni. Og Ingri Rydman lýsti raunar þessum áhrifum á sænskan landbúnað er Svíþjóð gekk í Evrópusambandið fyrir þrjátíu árum. Þar í landi er landbúnaðurinn fyrst nú á síðustu árum að ná vopnum sínum aftur. En hún lýsti sannarlega mikilli ánægju með að sænskir pólitíkusar eru nú orðnir afar meðvitaðir um landbúnaðinn.

Útvarp Bændablaðið:

„Við höfum fleiri verkfæri í töskunni“ segir ráðherrann, en bændur heyra „viðvörunarbjöllur“

Aðildarviðræður við Evrópusambandið myndu hafa veruleg áhrif á landbúnað að mati bæði stjórnvalda og Bændasamtaka Íslands. Þar endar þó samhljómurinn að mestu. Hanna Katrín Friðriksson atvinnuvegaráðherra telur að viðræður opni ný tækifæri til að styrkja íslenskan landbúnað og lækka matvælavæð, á meðan Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtakanna, óttast að íslenskir bændur missi bæði markaðsvernd og ákvörðunarvald yfir eigin framtíð. Í nýjum þætti Útvarps Bændablaðsins ræddu þau meðal annars stuðningskerfi landbúnaðarins, tollvernd, greiðslumark, óvissu í rekstri bænda og hvað taki við eftir þjóðaratkvæðagreiðsluna 29. ágúst.

Próstur Helgason
throstur@bondi.is

„Við erum öll sammála um markmiðin,“ segir Hanna Katrín Friðriksson atvinnuvegaráðherra þegar hún er spurð um hvað sé í húfi fyrir íslenskan landbúnað.

Hún bendir á að stjórnvöld og Bændasamtökin standi nú frammi fyrir því verkefni að móta nýtt starfsumhverfi landbúnaðarins þar sem núgildandi búvörusamningar renna út um næstu áramót. Þeir hafi verið framlengdir um eitt ár meðan unnið sé að næstu skrefum.

„Við erum öll sammála um markmiðin um að efla íslenskan landbúnað af alls konar ástæðum. Það er fæðuöryggið en það er líka byggðafesta og menningin okkar og annað slíkt sem skiptir þar bókstaflega máli.“

Að hennar mati stendur þetta verkefni óháð niðurstöðu þjóðaratkvæðagreiðslunnar, þótt niður-

Trausti Hjálmarsson.

Hanna Katrín Friðriksson.

staðan hafi áhrif á hvaða leið verði farin.

„Ég er þeirrar skoðunar að við höfum fleiri verkfæri í töskunni í þessu verkefni með því að fara í aðildarviðræðurnar heldur en ekki.“

Sjá hættur í sameiginlegri landbúnaðarstefnu

Trausti Hjálmarsson tekur undir mikilvægi þess að tryggja framtíð landbúnaðarins en segir Bændasamtökin heyra ýmsar viðvörunarbjöllur þegar sameiginleg landbúnaðarstefna Evrópusambandsins er skoðuð.

Á myndinni sjást bændur í Austur-Húnavatnssýslu í heyskap.

Mynd / Ál

„Eftir að við fórum að kynna okkur enn betur þessa sameiginlegu landbúnaðarstefnu Evrópusambandsins þá sjáum við mjög mikið af viðvörunarbjöllum hringja bara út af samkeppnismöguleikum okkar með þessum þínulitla landbúnaði sem við höfum.“

Hann nefnir þar meðal annars möguleika á auknum innflutningi landbúnaðarafurða og áhyggjur af áhrifum breytinga á stuðningskerfi.

Trausti segir að reynsla Finna hafi einnig vakið athygli bænda.

„Þeir svo sem sögðu bara hreint út við okkur þar:

Hugsid málið vel, takið þið vel ígrundaða ákvörðun. Sér í lagi Finnarnir, vegna þess að þetta hefur verið erfitt hjá þeim.“

Hann segir að fyrstu árin eftir inngöngu Finnlands hafi einkennt af miklu verðfalli á afurðum til bænda.

„Það var 40% verðfall að jafnaði á afurðaverði til bænda á einni nóttu.“

Ákvörðunarvaldið í brennidepli

Bændasamtökin hafa ítrekað bent á að með aðild myndi ákvörðunarvald um landbúnaðarstefnu færast frá Íslandi til stofnana Evrópusambandsins.

Trausti segir það meðal megin áhyggjuefna bænda.

„Ef við sjáum fyrir okkur að það þurfi að auka mjólkurframleiðslu eða einhverrar sérstakrar búgreinar hér sem þurfi að spýta í, þá er það ekki lengur okkar eigin ákvörðun.“

Hanna Katrín hafnar því að Ísland yrði einhvers konar áhorfandi að stefnumótun Evrópusambandsins.

„Þá erum við í Brussel. Við erum þar að hafa gríðarleg áhrif, rétt eins og núverandi 27 ríki Evrópusambandsins.“

Að hennar sögn sé ekki um að ræða eitt kerfi sem passi öllum heldur sameiginlegan ramma sem aðildarríkin móti sjálf innan.

„Það er ekkert þannig að það sé einhver ein stærð sem passar öllum eða ein stefna sem passar öllum.“

Deilt um stuðning og tollvernd

Stór hluti umræðunnar snerist um stuðning við landbúnað og hugsanleg áhrif af afnámi tollverndar.

Hanna Katrín segir að tollverndin vegi þungt í núverandi stuðningi en innan sameiginlegu landbúnaðarstefnunnar

séu til fjölbreyttari stuðningsleiðir en nú sé ráðist í.

„Við erum með landgreiðslur, við erum með gripagreiðslur, við erum með umhverfisgreiðslur, við erum með greiðslur úr byggðasjóðum og svo annað slíkt, þannig að fjölbreytileikinn er meiri.“

Trausti telur hins vegar að ekki hafi verið sýnt fram á hvernig mæta eigi tekjutapi sem gæti orðið við afnám tollverndar.

„Mér finnst enginn hafa svarað því enn þá hvernig á þá að mæta raunverulegu afurðatapi, tjóni sem sagt fallinu sem verður.“

Hann segir sérstaklega áhyggjuefni að áhrifin á mjólkurframleiðslu geti reynst meiri en margir hafi áður gert sér grein fyrir. „Það sem kom mér kannski mest á óvart þegar við fórum að grugga í þessu í vor og sumar, það var hvað þetta getur haft ofboðslega mikil áhrif á mjólkurframleiðsluna.“

Greiðslumarkið og óvissan

Greiðslumark í mjólkurframleiðslu var eitt af þeim málum sem komu sérstaklega til umræðu.

Trausti bendir á að kúabændur hafi fjárfest verulegum fjármunum í greiðslumarki.

„Kúabændur hafa bara einfaldlega tekið ákvörðun um það og verið sammála um það að þetta sé kerfi sem þeir vilja vera innan vegna þess að þetta tryggir með mjög skýrum hætti jafnvægi við framleiðslu mjólkur á innanlandsmarkaði.“

Hann segir að margir standi nú frammi fyrir erfiðum ákvörðunum.

„Eiga kúabændur að gera tilboð í kvóta núna 1. september eða ekki? Það er enginn sem getur svarað þessu.“

Hanna Katrín viðurkennir að þetta sé eitt af stóru úrlausnarefnum.

Að hennar mati þyrfti að vinna slíkar spurningar í nánú samstarfi við Bændasamtökin og einstakar búgreinar ef til viðræðna kæmi.

Breytingar nauðsynlegar hvort sem er

Þrátt fyrir ágreining um Evrópusambandið eru bæði sammála um að núverandi staða landbúnaðarins sé ekki fullnægjandi.

Trausti telur þó að lausnin sé ekki að ganga í Evrópusambandið.

„Ef við sjáum fyrir okkur að það þurfi að auka mjólkurframleiðslu eða einhverrar sérstakrar búgreinar hér sem þurfi að spýta í, þá er það ekki lengur okkar eigin ákvörðun...“

„Við höfum fullt af tækifærum til þess á grunni landbúnaðarstefnu stjórnvalda og grunni ályktana Búnaðarþings að styðja við íslenskan landbúnað.“

Hanna Katrín segir aftur á móti að kerfið þurfi breytingar óháð niðurstöðu þjóðaratkvæðagreiðslunnar.

„Ég er ósammála því að aðildarviðræður við Evrópusambandið myndu skila sér í gjörbyltingu á íslensku landbúnaðarkerfi. Hafandi sagt það er ég líka einlæglega þeirrar skoðunar að ákveðinna kerfisbreytinga er þörf innan íslensks landbúnaðar vegna þess að þróunin undanfarin ár og áratugi hefur ekki verið frábær.“

Verða áfram við sama borð

Spurð hvað tæki við ef niðurstaðan yrði nei sagði Hanna Katrín að þá yrði áfram unnið að nýju stuðningskerfi fyrir landbúnaðinn innanlands og að frumvarp um eins árs framlengingu núverandi samninga yrði fyrsta mál hennar á haustþingi.

Trausti segir að ef niðurstaðan yrði já muni Bændasamtökin taka þátt af fullum þunga í þeirri vinnu sem fram undan væri.

„Ef það kemur já upp úr kössunum á laugardagskvöld eða á sunnudagsmorgun þá bara tölum við Hanna Katrín saman og finnum okkur leiðir til þess að vera vinir áfram.“

Ráðherrann tók í sama streng: „Sama hver niðurstaðan er, þá klárum við þetta áfram bara.“

Hlusta má á þáttinn á bbl.is

MÁ ÉG SJÁ

TÆKIFÆRIN FYRIR ÍSLENSKAN LANDBÚNAÐ?

JÁ TIL AÐ SJÁ

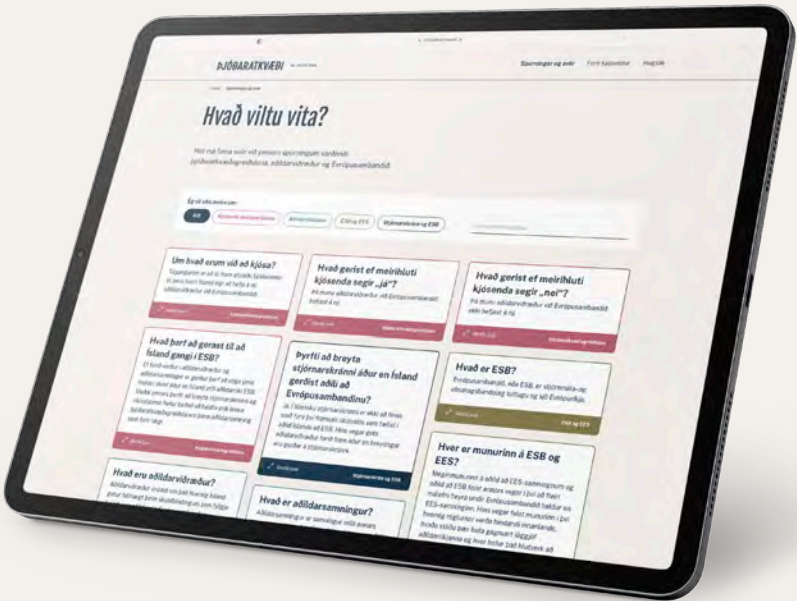
ÞJÓÐARATKVÆÐI

29. ÁGÚST 2026

Hvað viltu vita?

Upplýsingar um
þjóðaratkvæðagreiðsluna á
kosning.is

Landskjörstjórn

Nei takk

VIÐ AÐILDARVIÐRÆÐUM

Nokkrir punktar

Kostnaður telst í milljörðum

Ríkisstjórnin áætlað að beinn kostnaður við aðildarviðræður muni nema tveimur milljörðum króna sem er líklega vanmat. Kostnaður sveitarfélaga, samtaka og fyrirtækja sem þurfa að leggja fram vinnu í aðildarferlinu hefur ekki verið metinn.

Þjóðin klofin næstu ár

Nei takk í ágúst leggur málið til hliðar, en já þýðir að tekist verður á um framtíð Íslands af vaxandi þunga næstu misseri. Aðildarviðræður við ESB ættu ekki að vera á dagskrá nema aukinn meirihluti landsmanna hafi áhuga á aðild og meirihluti sé fyrir aðild á Alþingi.

Óljós ávinningur

Ísland hefur nú þegar aðgang að innri markaði ESB og yrði fyrsta landið í áratugi sem sækist eftir aðild án þess að hafa fjárhagslegan hag af því. Aðildargjöld myndu nema tugum milljarða árlega og ESB áformar verulegar hækkanir á þeim.

Aukin óvissa

Aðildarferli væri skref í átt að gjörbreyttu umhverfi undirstöðuáttvinnuvega landsins. Það gæti dregið úr fjárfestingu í landbúnaði, matvælaframleiðslu, fiskvinnslu og fleiri greinum.

Biðstaða í utanríkismálum

Gerð fríverslunarsamninga er á forræði ESB og taki Ísland stefnuna inn fyrir tollmúra ESB er ólíklegt að erlend ríki vilji ræða fríverslun við Ísland.

Röng forgangsroð

Aðildarviðræður kalla á mikla vinnu hjá ráðuneytum, ríkisstofnunum, sveitarfélögum, aðilum vinnumarkaðar og hagsmunasamtökum. Þetta mun óhjákvæmilega bitna á brýnni verkefnum.

Meirihluti vill ekki ESB

Meirihluti landsmanna vill ekki ganga í ESB. Minnihluti þingmanna styður aðild og einn af ríkisstjórnarflokkunum er andvígur aðild. Engin sátt er um að hefja aðildarferlið.

Óljóst samningsumboð

Í aðildarviðræðunum sem hófust 2009 samþykkti Alþingi skýr markmið og línur sem ríkisstjórnin mátti ekki víkja frá í aðildarviðræðum. Ríkisstjórninni var einnig skylt að upplýsa Alþingi reglulega um gang viðræðna. Segi þjóðin já í ágúst er óljóst hvort þessir fyrirvarar halda.

Samningur breytir ekki ESB

Aðildarsamningur breytir því ekki að stór og vaxandi hluti ríkisvalds flyst til ESB, áhrif Íslands í ESB yrðu hverfandi lítill, tollar ESB koma á 70% allra vörunúmera í stað aðeins 10% í dag. Ísland mun greiða með sér tugi milljarða árlega til ESB. Aðildarsamningur breytir því ekki að ESB hefur dregist aftur úr öðrum hagkerfum og að efnahagshorfur þar eru slæmar. Auk þess er ESB í stöðugri þróun í átt að aukinni miðstýringu og hervæðingu.

Aðild hentar ekki Íslandi

Nokkrir punktar

Ólíkar aðstæður

Hagkerfi Íslands byggir á auðlindum og landið er fjarri meginlandi Evrópu. Aðstæður okkar, tækifæri og áskoranir krefjast öðruvísi löggjafar og skjótari viðbragða en hægt er að búast við af embættismönnum í Brussel. Við þurfum að stýra okkar eigin málum. Regluverk og stjórnsýsla ESB er hvort tveggja of dýrt og viðamikil fyrir Ísland.

Ólíkir hagsmunir

Áhrifaleysi Íslands er áhyggjuefni því hagsmunir okkar og ESB eru ólíkir. Ísland ræður yfir auðugum fiskimiðum, stórra efnahagslögsögu og hreinni orku. Allt er þetta af skörum skammti í ESB. Þjóðartekjur Íslands á íbúa eru tvöfalt hærri en meðaltalið í ESB. Reikna verður með að ESB taki hag heildarinnar fram yfir hagsmuni Íslands.

Hervæðing

Bæði ummæli leiðtoga og viðhorfskannanir sýna vilja til að stofna sameiginlegan her í ESB. Stór og dýr átaksverkefni til að efla vígbúnað aðildarríkja og samstarf þeirra á þessu sviði eru í gangi.

Efnahagsleg stöðnun

Hagvöxtur í ESB hefur verið helmingi hægari en í Bandaríkjunum og á Íslandi. Ástæðurnar eru margar, svo sem íþyngjandi regluverk, hátt orkuverð, skortur á nýsköpun og fyrirtækjaflótti.

Tollar hækka

ESB er tollabandalag sem leggur tolla á um 70% af öllum innfluttum vörutegundum en Ísland á aðeins um 10% vörutegunda. Við aðild myndi tollur á kínverska rafbílum hækka úr 0% í allt að 45%. Tollur á föt úr 0% í 12% á skó í allt að 17%. Rafhjól úr 0% í 10-70%, o.fl. mætti nefna. Kolefnistollar ESB falla á áburð, sement o.fl. Verðlag innan ESB verður því almennt herra en utan þess. Tekjur af tollum renna að 3/4 til ESB.

Evran er vandamál

Hagkerfi Íslands er kraftmikið og sveiflukennt. Með krónu hefur hagkerfið jafnað sig hraðar eftir áföll. Með evru leiða áföll frekar til atvinnuleysis, gjaldþrota og búferlaflutninga í stað verðbólgu. Peningastefna sem tekur ekkert mið af aðstæðum okkar getur valdið miklu tjóni.

Tugmilljarða framlög til ESB

Árlega myndi Ísland greiða ESB 0,7% af þjóðarframleiðslu, 0,3% af VSK-tekjum og 75% af innheimtum tollum. Samtals um 50 milljarða króna árlega. Við fengjum aðeins brot af því til baka því við stöndum mun betur en hin aðildarríkin. ESB hefur kynnt áform um að hækka þessi gjöld um meira en helming. Við þetta bætast framlög til átaksverkefna ESB, oft tugir milljarða árlega.

Útganga bæði erfið og dýr

Útganga Breta úr ESB var bæði erfið og dýr sem staðfestir að innganga í ESB er verður ekki auðveldlega aftur tekin. Auk þess eru engin ákvæði í reglum ESB um hvernig tryggja eigi örugga útgöngu fyrir þau ríki sem hafa tekið upp evru.

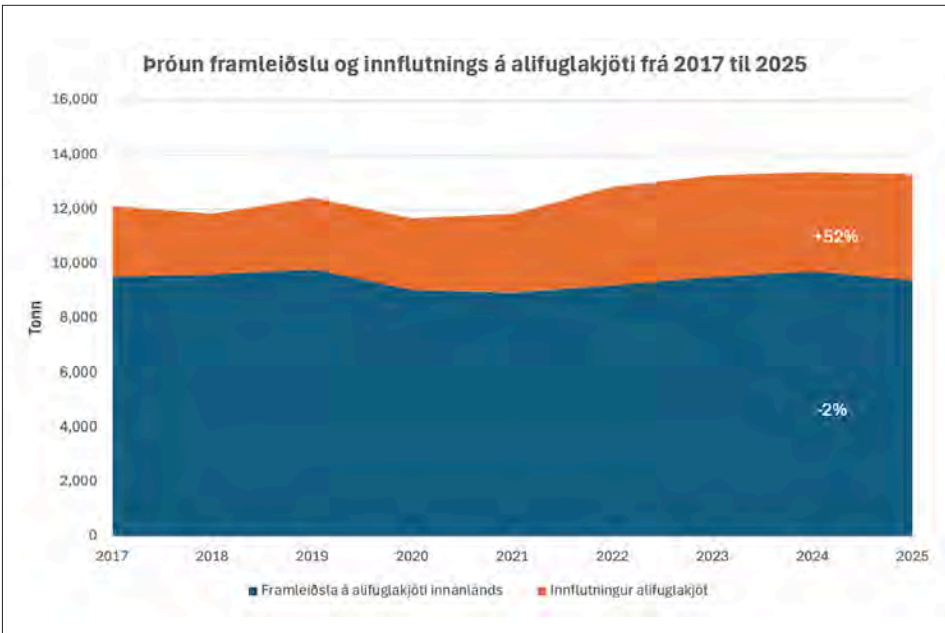
Áhrifaleysi

Ísland yrði fámennasta ríki ESB og hefði minnst áhrif. Við ættum eitt sæti af 28 í leiðtogaráðinu, eitt af 28 sætum í ráðherraráðinu en aðeins 1/1000 af atkvæðavæginu. Ísland fengi sex þingmenn af 720 og mætti tilnefna fulltrúa í framkvæmdastjórn ESB en hann mætti ekki ganga erinda Íslands.

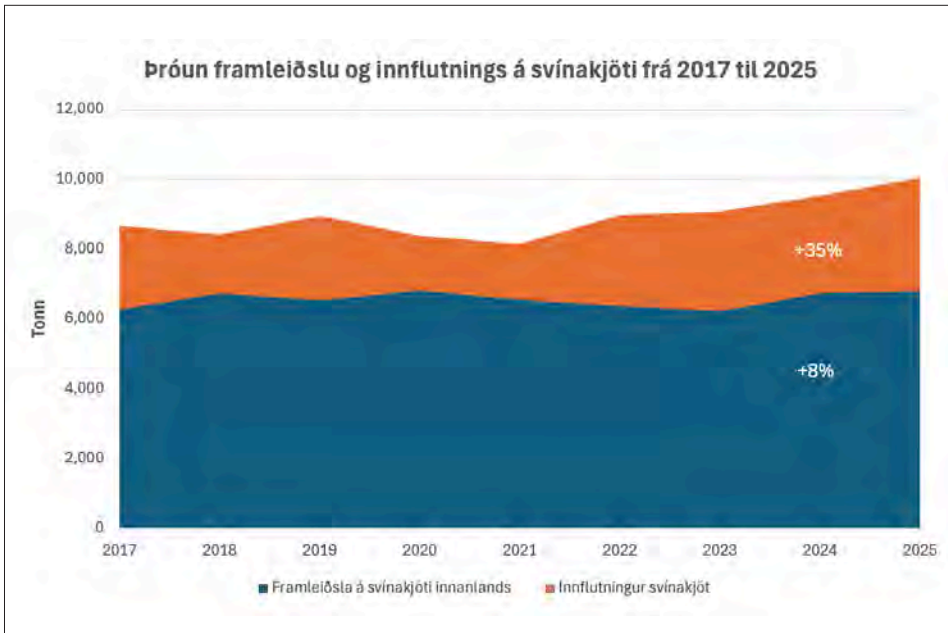

Hreyfing sjálfstæðissinna í Evrópumálum
heimssyn@heimssyn.is
Kennitala: 680602-5810
Banki: 101 -26-5810 Frjáls framlög vel þegin

Graf / Hagstofa Íslands.

Graf / Hagstofa Íslands.

Blikur á lofti í fæðuöryggi landsins

Harpa Ólafsdóttir
harpa@bondi.is

Fæðuöryggi landsins er talsvert undir því komið að bændur geti annað eftirspurn á sölu landbúnaðarafurða. Það er því mikilvægt að eyða þeirri óvissu sem ríkir í rekstrarumhverfi bænda sem lýtur að því að samningur milli ríkisins og bænda um starfsskilyrði landbúnaðarins feli í sér fyrirsjáanleika og hvatningu í rekstrarumhverfi bænda.

Óháð því hver niðurstaða verður í atkvæðagreiðslu um mögulegar viðræður Íslands við Evrópusambandið þann 29. ágúst næstkomandi, er ljóst að það biður það verkefni ríkisins að semja við bændur um fyrirkomulag landbúnaðarframleiðslu hér á landi en búvörusamningar renna út í árslok 2027, eftir að þeir voru framlengdir um eitt ár.

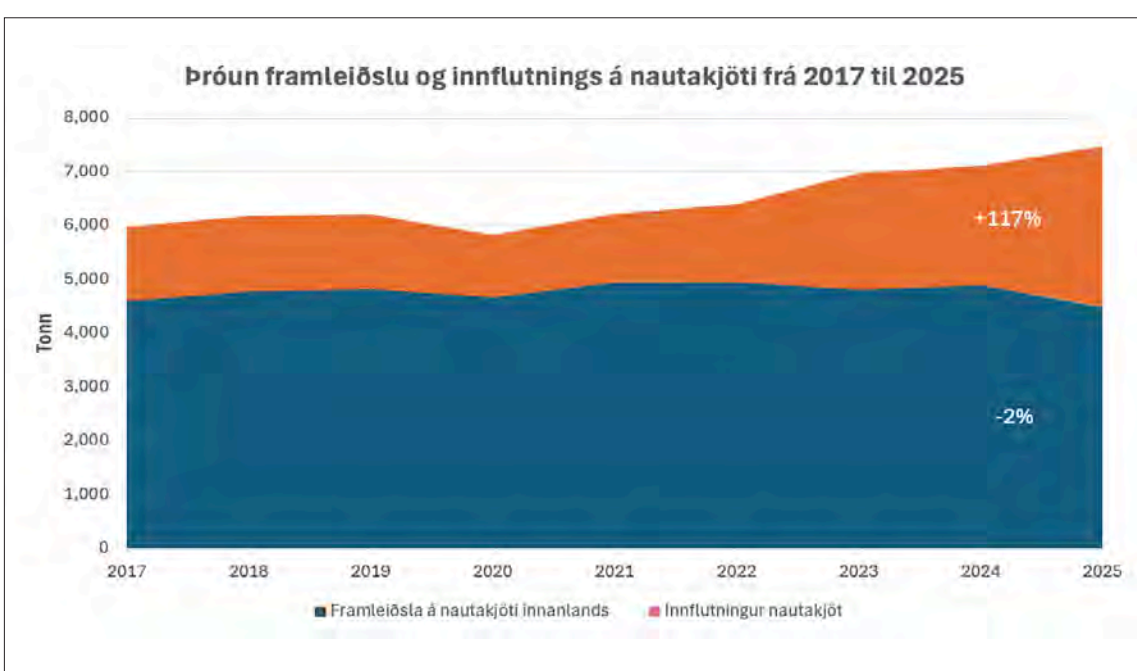
Almennt hefur verið samhljómur meðal þjóðarinnar um mikilvægi þess að styðja við innlenda landbúnaðarframleiðslu og þá virðast stjórnmöld ekki hafa hvíkað frá þeirri land-

búnaðarstefnu sem mótuð var árið 2023 og á að gilda til ársins 2040. Þar er meðal annars kveðið á um mikilvægi fæðuöryggis og að styrkja þurfi stóðir fjárhagslegrar afkomu framleiðenda.

Bændur hafa bent á versnandi afkomu sem hefur bitnað á eðlilegri endurnýjun fjárfestinga, en á undanförunum tíu árum hefur opinber stuðningur við landbúnað dregist saman, bæði í formi minni tollverndar sem og minni stuðnings samkvæmt fjárlögum.

Í núgildandi búvörlögum er kveðið á um að ávallt eigi að tryggja nægjanlegt vöruframboð við breytilegar aðstæður í landinu og að kjör þeirra sem landbúnað stunda skuli vera í samræmi við kjör sambærilegra stétta.

Það er því mikilvægt að snúa þeirri þróun við sem átt hefur sér stað á undanförunum árum þar sem framleiðsla landbúnaðarafurða hefur ekki náð að anna eftirspurn innanlands í takt við fjölgun íbúa og ferðamanna. Ekki hvað sist vegna minnkandi tollverndar hefur aukinni eftirspurn landbúnaðarvara verið mætt með auknum innflutningi á afurðum sem annars hefði verið hægt

Graf / Hagstofa Íslands.

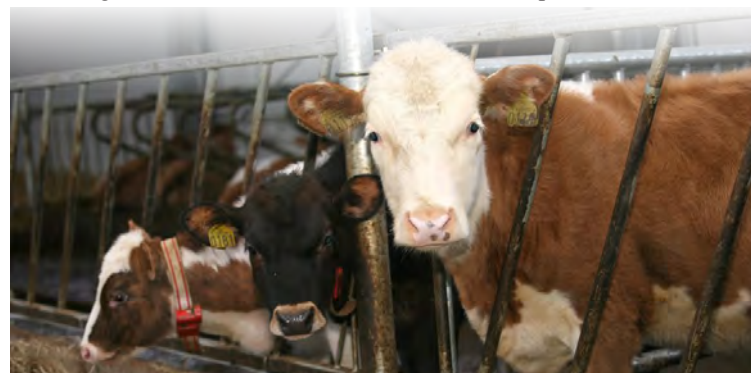
að framleiða hér innanlands. Þannig jókst innflutningur á alifuglakjöti um 52% frá 2017 til 2025 á sama tíma og framleiðsla innanlands minnkaði um 2%. Innflutningur á svínakjöti jókst um 35% fyrir sama tímabil á meðan innlend framleiðsla jókst um 8%. Þá jókst innflutningur á nautakjöti um 117% frá 2017 til 2025 en framleiðsla innanlands minnkaði um 2% á sama tímabili.

Sú ákvörðun stjórnvalda að víkja frá fyrri hagræðingakröfu í þeim búvörusamningum sem framlengdir voru um eitt ár og gilda til ársloka 2027, gefur vonandi fyrirheit um skilning stjórnvalda á mikilvægi þess að tryggja það fjármagn sem þarf til að framfylgja landbúnaðarstefnunni sem Alþingi samþykkti 2023.

Þá hafa Bændasamtökin bent á að greiðslur hafa ekki skilað sér að

fullu í núgildandi búvörusamningum sem varða ákvæði um verðtryggingu sem eiga að tryggja að fjárhæðir séu leiðréttar með hliðsjón af breytingu á vísitölu neysluverðs. Þegar teknar eru saman þær fjárhæðir sem út af standa þá vantar ríflega 4,2 milljarða króna fyrir tímabilið 2017 til 2025 til að verðlagsbætur hafi verið leiðréttar

samkvæmt ákvæðum núgildandi búvörusamninga. Mikilvægt er að í viðræðum við stjórnmöld verði horft til þeirra heildarþátta sem tryggja þarf í starfsskilyrðum bænda sem gerir þeim kleift að mæta vaxandi eftirspurn landbúnaðarafurða sem er jafnframt grundvöllur að því fæðuöryggi sem sátt hefur skapast um.

Mynd / ál.

Vesturbyggð

Skipulagsauglýsing

Samkvæmt 31. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 er hér auglýst tillaga að eftirfarandi breytingu á aðalskipulagi:

Brjánslækur 1

Breyting er gerð á sveitarfélagsuppdraetti þar sem verslunar- og þjónustuvæði VÞ8 við Brjánslæk er stækkað úr 6,7 ha í 8,3 ha og byggingarmagn er aukið úr 500 m² í 1.000 m².

Samkvæmt 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 er hér auglýst tillaga að eftirfarandi deiliskipulagi:

Deiliskipulag Brjánslækur 1

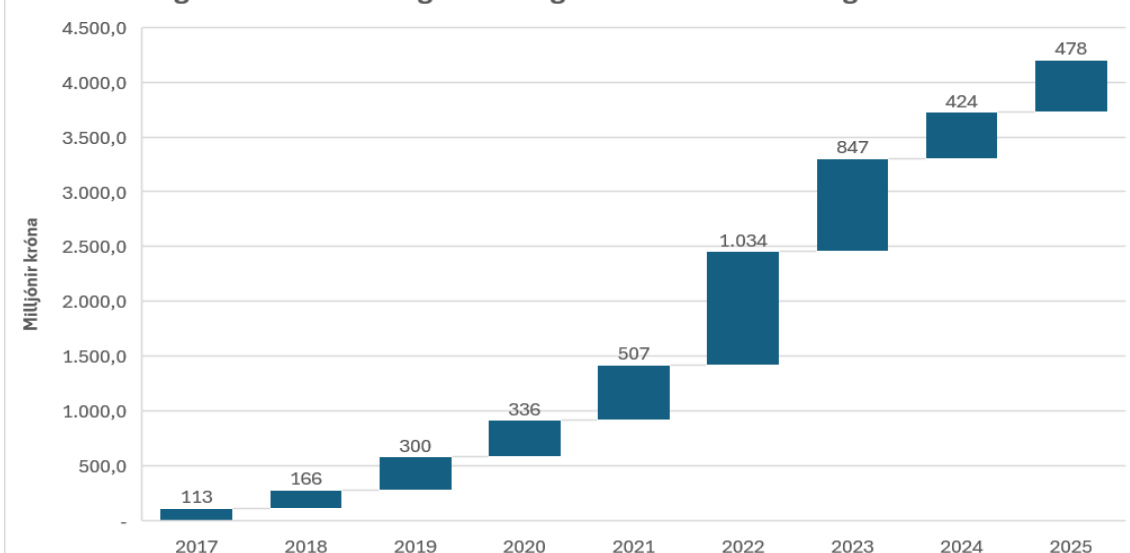
Innan svæðisins verði heimilt að reisa 11 hús til gistingar, hvert um sig á bilinu 40-100 m², auk eins þjónustuhúss allt að 150 m² að stærð. Hámarksbyggingarmagn innan lóðar er samtals 1.000 m².

Tillögurnar liggur frammi á skrifstofu Vesturbyggðar, Aðalstræti 75, frá og með 24. ágúst til 5. október 2026 og er einnig til sýnis á heimasíðu Vesturbyggðar, www.vesturbyggd.is sem og undir málsnúmerum 429/2026 og 206/2026 á skipulagsgátt HMS.

Þeim sem telja sig eiga hagsmuna að gæta er hér með gefinn kostur á að gera athugasemdir til 5. október 2026. Skila skal athugasemdum undir viðeigandi málsnúmerum í skipulagsgátt HMS.

Virðingarfyllt,
Skipulagsfulltrúi Vesturbyggðar

Vangreiddar leiðréttingar verðlagsbóta búvörusamninga 2017-2025

Graf / Fjármála- og efnahagsráðuneytið

can-am®

COMMANDER XT-P

SAMEINAR LEIK OG VINNU

101 HESTAFLA
ROTAX ACE TURBÓ

SMARTLOX FRAMLÆSING
30" DEKK

FOX 2.5 DEMPARAR
SÆTI FYRIR FJÓRA

SPIL & STÁL STUÐARI
STURTANLEGUR PALLUR

TIL Á LAGER Í TAKMÖRKUÐU UPPLAGI

ELLINGSEN

Vínlandsleið 1, 113 Reykjavík / 415-8500 / www.brp.is

©2024 Can-Am og BRP merkin eru vörumerki Bombardier Recreational Products eða tengdra félaga þess.

Ný skýrsla ráðuneytisins:

Umfangsmiklar breytingar yrðu á stuðningskerfi landbúnaðar við ESB-aðild

Próstur Helgason
throstur@bondi.is

Ný áfangaskýrsla um endurskoðun stuðningskerfis íslensks landbúnaðar dregur upp mynd af verulegum breytingum sem fylgdu hugsanlegri aðild Íslands að Evrópusambandinu. Skýrslan segir að tollvernd gagnvart ríkjum ESB myndi falla niður, stærri hluti stuðnings yrði tengdur landi og skilgreindum aðgerðum og stjórnsýsla landbúnaðarstuðnings taki umtalsverðum breytingum. Jafnframt er bent á að regluverk sameiginlegrar landbúnaðarstefnu ESB veiti ríkjum töluvert svigrúm til að móta eigin útfærslur og að greiningin bendi ekki til þess að Ísland þyrfti almenna undanþágu frá regluverkinu til að hanna stuðningskerfi sitt.

Atvinnuvegaráðuneytið hefur birt áfangaskýrsluna, sem unnin var af Torfa Jóhannessyni hjá Nordic Insights, vegna fyrirhugaðrar endurskoðunar á stuðningskerfi íslensks landbúnaðar.

Skýrslan er jafnframt hugsuð sem innlegg í umræðuna um hugsanlega aðild Íslands að Evrópusambandinu og áhrif hennar á landbúnað. Þar er núverandi íslenskt stuðningskerfi greint, það borið saman við fyrirkomulag í Noregi og farið ítarlega yfir regluverk sameiginlegrar landbúnaðarstefnu ESB.

Tollvernd vegur þungt í sumum búgreinum

Ein af meginniðurstöðum skýrslunnar er að staða einstakra búgreina sé mjög ólík og að mikilvægt sé að meta hverja grein sérstaklega. Núverandi stuðningskerfi byggir á framleiðslustuðningi, opinberri verð-

„Skýrslan kemst að þeirri niðurstöðu að aðild að ESB myndi hafa umtalsverð áhrif á rekstrar- og stuðningsumhverfi íslensks landbúnaðar.“

lagningu á mjólk og tollvernd, en vægi þessara þátta sé mismunandi milli greina.

Samkvæmt greiningunni skiptir tollvernd miklu máli í svína-, kjúklinga- og eggjaframleiðslu og einnig í mjólkurframleiðslu þar sem markaðsaðgerðir nema um 40% af heildarstuðningi. Hins vegar sé markaðsstuðningur lítill eða enginn í sauðfjár- og nautgriparékt samkvæmt mati OECD.

Skýrslan bendir á að verð til bændna í íslenskri mjólkurframleiðslu hafi þróast með öðrum hætti en í samanburðarlöndum. Meðalverð til bændna síðustu tvö árin hafi verið um 139 krónur á lítra hér á landi, á móti um 72 krónum í samanburðarlöndum

Evrópu og Noregi. Þetta bendi til þess að íslenskur mjólkuriðnaður standi berskjaldaður gagnvart aukinni samkeppni frá innfluttum vörum.

Á hinn bóginn segir skýrslan að verð til íslenskra bændna fyrir lambakjöt sé lægra en meðalverð í Evrópu og að skýringar á samkeppnisvanda greinarinnar sé ekki að finna í háum greiðslum til bændna.

Heildarstuðningur metinn á 34 milljarða

Í skýrslunni er einnig gerð samantekt á heildarumfangi stuðnings við íslenskan landbúnað. Samkvæmt þeirri greiningu nam markaðsstuðningur og beinn

stuðningur samanlagt um 34,2 milljörðum króna árið 2024. Þar af runnu um 17 milljarðar til mjólkurframleiðslu.

Höfundur leggur þó áherslu á að markaðsstuðningur sé óbeint mat á verðtilfærslu frá neytendum til framleiðenda og ekki sé hægt að fullyrða að þessar fjárhæðir myndu tapast að fullu þótt tollar hyrfu eða framleiðendaverð lækkaði.

Segir kerfið mjög búgreinamiðað

Skýrslan sýnir jafnframt að íslenska kerfið er mjög tengt einstökum búgreinum. Um 85% af greiðslum samkvæmt búvörusamningum eru eyrnamerkar ákveðnum framleiðslugreinum, annaðhvort með beinum eða óbeinum hætti. Landgreiðslur og jarðræktarstyrkir nema hins vegar aðeins um 6% af heildargreiðslum, fjárfestingarstuðningur rúmum 2% og nýliðunarstuðningur tæpu 1%.

Í skýrslunni er bent á að stuðningur tengdur greiðslumarki í nautgripa- og sauðfjárrækt hafi minnkað á undanförunum árum en sé enn um fjórðungur alls stuðnings. Þar er því jafnframt lýst sem „að mörgu leyti óheppilegu“ stuðningsformi, meðal annars vegna þess að bændur þurfi að kaupa sig inn í kerfið.

Landgreiðslur séu aftur á móti mjög lágt hlutfall stuðnings í alþjóðlegum samanburði. Í Noregi nemi þær 22% af heildarstuðningi og innan ESB séu þær meginstöð stuðningskerfisins.

Mikið svigrúm innan regluverks ESB

Veigamikill hluti skýrslunnar fjallar um sameiginlegu landbúnaðarstefnu ESB og þau tæki sem þar standa aðildarríkjum til boða. Þar kemur fram að þróunin hafi verið í átt til aukins sveigjanleika ríkjanna við útfærslu eigin kerfa innan sameiginlegs regluverks.

Landsáætlanir einstakra ríkja byggja á eigin greiningu á styrkleikum, veikleikum, ógnunum og tækifærum í landbúnaði og þar er ákveðið hvernig fjármunum er ráðstafað milli mismunandi stuðningsleiða.

Skýrslan segir að Ísland þyrfti meðal annars að skilgreina hvað teljist styrkhæft land, hvernig farið yrði með

afrétti og hvernig skil verði dregin milli túna, akurlendis og úthaga ef landgreiðslukerfi ESB yrði tekið upp.

Allt Ísland félli undir harðbýlisstuðning

Í skýrslunni er sérstaklega fjallað um stuðning vegna náttúrulegra annmarka innan sameiginlegrar landbúnaðarstefnunnar. Þar kemur fram að allt Ísland liggi norðan 62. breiddargráðu og myndi því sjálfkrafa falla undir þá stuðningsleið. Það þýðir að mögulegt væri að greiða viðbótarlandstuðning til allra bændna á grundvelli þeirrar greinar regluverksins.

Jafnframt er bent á að fjárfestingarstuðningur innan ESB geti numið allt að 65% af kostnaði vegna almennra fjárfestinga og allt að 80% vegna fjárfestinga sem tengjast umhverfi, loftslagsmálum eða ungum bændum.

Fjárhagsramminn yrði samningsatriði

Hins vegar undirstrikar skýrslan að ekki sé hægt á þessu stigi að segja til um hversu mikill stuðningur íslenskur landbúnaður fengi úr sjóðum ESB.

Heildarfjárheimildir væru ekki ákveðnar af reglugerðum sambandsins heldur yrðu niðurstaða aðildarviðræðna. Lykilspurningin væri hversu stór hluti stuðnings kæmi úr sjóðum ESB og hversu mikið þyrfti áfram að koma úr ríkissjóði Íslands.

Finnland er tekið sem dæmi um land þar sem stuðningur kemur úr mörgum áttum, bæði frá ESB og finnska ríkinu. Skýrslan segir þó að ekki sé hægt að draga af því beina ályktun um hvaða fjárhagsrammi myndi standa íslenskum landbúnaði til boða.

Veruleg breyting á stjórnsýslu

Í skýrslunni er einnig fjallað um áhrif ESB-aðildar á stjórnsýslu landbúnaðarins. Þar kemur fram að Ísland þyrfti að byggja upp sérstakan landfræðilegan gagnagrunn yfir allt styrkhæft land, svokallað LPIS-kerfi, auk þess sem sett yrði á fót viðurkennd greiðslustofa samkvæmt reglum ESB.

Höfundur telur uppbyggingu slíks gagnagrunns líklega verða stærsta einstaka undirbúningsverkefnið á mögulegu viðræðutímabili.

Engin augljós þörf á almennri undanþágu

Í lokaorðum skýrslunnar er dregin sú ályktun að regluverk sameiginlegrar landbúnaðarstefnunnar veiti aðildarríkjum töluvert svigrúm til innlendrar útfærslu og að greiningin bendi ekki til þess að Ísland þyrfti almenna undanþágu frá regluverkinu til að móta sitt stuðningskerfi. Um leið sé ljóst að spurningar um innflutning lifandi búfjár, fjárheimildir, mögulegan innlendan viðbótarstuðning og aðlögunartíma yrðu meðal þeirra atriða sem þyrfti að ræða sérstaklega í hugsanlegum aðildarviðræðum.

Skýrslan kemst að þeirri niðurstöðu að aðild að ESB myndi hafa umtalsverð áhrif á rekstrar- og stuðningsumhverfi íslensks landbúnaðar, en að endanleg áhrif á einstakar búgreinar, umfang stuðnings og mögulegar sérlausnir verði ekki metin til fulls nema í framhaldi af frekari greiningu og mögulegum samningaviðræðum.

Magnús Leópoldsson lögg. fasteignasali

FASTEIGNAMIDSTÖÐIN

Hlíðasmára 17, 201 Kópavogi - Sími: 550 3000 Fax: 550 3001

Bjartaland í Flóahreppi

Fasteignamiðstöðin Hlíðasmára 17, 201 Kópavogi sími 550 3000 er með til sölu jörðina Bjartaland í Flóahreppi örstutt frá Selfossi. Afar glæsilegur húsakostur og landstærð 46,4 hektara eignarland.

Íbúðarhús á einni hæð 158,2 m² byggt 2010, skiptist í anddyri, stofa, eldhús, gott baðherbergi, þrjú svefnherbergi, sjónvarpshol, þvottahús og geymslu.

Glæsileg 700 m² reiðskemma byggð 2011 og einnig 279 m² bygging sem er skráð sem hesthús, þar er innréttuð u.þ.b 53 m² gestaíbúð og um 63 m² tækjageymsla, u.þ.b. 57 fermetra hlaða og hesthús 63 fermetra fyrir 10 hesta.

Eignin er öll hin glæsilegasta enda allt nýlegt og gefur húsakostur möguleika á margs konar nýtingu ef það hentar. Sjón er sögu ríkar.

fasteignamidstodin@fasteignamidstodin.is - www.fasteignamidstodin.is

HUGSAÐU STÆRRA MEÐ ÍSLENSKU LÍMTRÉ

Byggðu það sem þú vilt
úr íslenskri framleiðslu.

limtrevirnet.is

■ **Hagkvæmt og hlýlegt** byggingarefni sem gerir bygginguna þína notalegri.

■ **Lægra kolefnispor** en stál og steypa.

■ **Sveigjanlegt efni** sem hentar fjölbreyttum byggingum.

■ **Svansvottað** með EPD blöð og vottanir sem einfalda byggingarferlið.

Hafðu samband og kynntu þér möguleikana

Aðalnúmer: 412 5300 | Netfang: byggingar@limtrevirnet.is

Söluskrifstofur: Lynghálsi 2, 110 Reykjavík | Borgarbraut 74, 310 Borgarnes

Byggðastofnun hefur það hlutverk að efla byggð og atvinnulíf á landsbyggðinni með áherslu á að jafna tækifæri allra landsmanna til atvinnu og búsetu.

Byggðastofnun:

Fjölbreytt verkefni fram undan

Hjá Byggðastofnun er ýmislegt á döfinni með haustinu, en m.a. hefur stjórnin ákveðið að leggja meiri fjármuni til verkefnisins Brothættar byggðir, sem gerir það að verkum að hægt verður að bæta í starfseminu.

Aðspurðir segja sérfræðingar á þróunarsviði stofnunarinnar að helst megi nefna verkefnastjóra sem nýkomnir eru til starfa í tveimur byggðarlögum og í því þriðja, Kaldrananeshreppi, mun nýr verkefnastjóri hefja störf nú í byrjun september. Einnig sé undirbúningur að íbúðapingi á Tálknafirði hafinn, en það verður haldið í byrjun október.

Nýráðnir verkefnastjórar taka við keflinu

Í Reykhólahreppi hóf Guðmundur Konráðsson störf um miðjan mánuð sem verkefnastjóri, tekur þar við góðu búi eftir Emblu Dögg Bachmann, en verkefnið í Reykhólahreppi er í fullum gangi og fjöldi frumkvæðisverkefna yfirstandandi.

Í Kaldrananeshreppi mun Ingibjörg Benediktsdóttir hefja störf sem verkefnastjóri í byrjun september nk. Hún tekur sömuleiðis við góðu búi eftir Valgeir J. Guðmundsson og í Kaldrananeshreppi er einnig unnið ötullega að fjölmörgum frumkvæðisverkefnum.

Að lokum, á Tálknafirði hefur verkefnisstjórn Brothættra byggða

tekið til starfa og sömuleiðis nýráðinn verkefnastjóri, Bergdís Þrastardóttir. Undirbúningur er hafinn vegna íbúðapings sem haldið verður á Tálknafirði í byrjun október, nánar tiltekið 2.–3. október.

Þess má geta að allir nefndir verkefnastjórar eru starfsmenn Vestfjarðastofu.

Styrkumsóknir Tækni-þróunarsjóðs og Sóknarsjóðs

Á vefsíðu Byggðastofnunar kemur fram að Tækniþróunarsjóður hefur opnað fyrir umsóknir í þrjá styrktarflokka: Sprotu (allt að 24 m.kr.), Vöxt (allt að 60 m.kr.) og Markað (10-20 m.kr.). Sjóðurinn styður við nýsköpun í nánú samstarfi við Byggðastofnun og landshluta-samtökin. Umsóknarfrestur er til 15. september kl. 15:00 á vef Rannís.

Byggðastofnun auglýsir jafnframt eftir umsóknum í Sóknarsjóð fyrir smærri fyrirtæki í Grindavík. Eftirstöðvum sjóðsins verður úthlutað til rekstraraðila sem voru með starfsemi í Grindavík 10. nóvember 2023, eru með undir 250 m.kr. veltu og a.m.k. einn á launaskrá. Styrkirnir eru ætlaðir til tækjakaupa eða rekstrarbreytinga. Umsóknarfrestur er til 10. september kl. 16:00 í umsóknargátt Byggðastofnunar og því ekki seinna vænna en að athuga þetta nú allt sem fyrst.

/sp

Hveragerði:

Gróðurhúsarækt enn öflug

– Húsin hluti af sögu, sérstöðu og ímynd bæjarins

Magnús Hlynur Hreiðarsson

magnushlynurh@gmail.com

Á fundi bæjarstjórnar Hveragerðisbæjar snemma í vor var samþykkt tillaga um stofnun hóps sem falið var að vinna stefnu um varðveislu sögu og ásýndar gróðurhúsaarfleifðar í Hveragerðisbæ.

Bæjarráð telur þó ekki að á þessu stigi sé tilefni til að skipa sérstakan starfshóp um verkefnið. Þess í stað hefur skipulagsfulltrúa og menningar-, atvinnu- og markaðsfulltrúa verið falið að taka saman minnisblað um þau tækifæri sem eru fyrir hendi innan skipulagsmála, uppbyggingar og hönnunar umhverfis til að stuðla að varðveislu og sýnileika gróðurhúsaarfleifðar bæjarins. Þar verði jafnframt dregin fram möguleg markmið, leiðir og áherslur sem sveitarfélagið geti haft til hliðsjónar við framtíðarskipulag og þróun byggðar.

Arfleifðin varðveitt

Ingimar Guðmundsson er bæjarstjóri Hveragerðisbæjar og þekkir vel til málsins. „Gróðurhúsaarfleifðin er gríðarlega sterkur hluti af sögu, sérstöðu og ímynd Hveragerðisbæjar.

Á síðustu árum hefur umræðan aukist um hvernig best sé að varðveita þessa arfleifð samhliða þróun bæjarins. Þar af leiðandi er mikilvægt að skoða hvaða leiðir standa sveitarfélaginu til boða til að tryggja að þessi mikilvægi þáttur í sögu bæjarins fái viðeigandi sess í skipulagi og þróun til framtíðar.

Markmið verkefnisins núna er að greina stöðuna og skoða hvernig hægt sé að styrkja varðveislu, sýnileika og virðingu fyrir gróðurhúsaarfleifð Hveragerðis. Verkefnið snýst ekki

Ingimar Guðmundsson.

Fjöldi gróðurhúsa er í Hveragerði, sum í fullri notkun, önnur ekki. Mynd / mhh

endilega um að varðveita stök mannvirki heldur einnig að halda á lofti þeirri sögu og menningu sem mótað hefur bæjarfélagið,“ segir Ingimar.

Mikilvægur hluti af atvinnulífinu

Það er enn töluvert af gróðurhúsum í Hveragerði þó að það sé ekki vítað um nákvæma tölu um fjölda þeirra í dag.

„Gróðurhúsarækt er enn mikilvægur hluti af atvinnulífi og sérstöðu bæjarins og hér starfa áfram öflug fyrirtæki á sviði garðyrkju og matvælaframleiðslu. Það er ljóst að mörg gróðurhús eru enn í virkri notkun á meðan önnur hafa fengið breytt hlutverk eða standa ónotuð.

Einmitt þess vegna er mikilvægt að kortleggja stöðuna betur til að geta tekið upplýstar ákvarðanir um framtíð gróðurhúsaarfleifðarinnar,“ segir Ingimar.

Grotandi gróðurhús

Þegar ekið er um Hveragerðisbæ sést töluvert af grotmuðum gróðurhúsum í bænum, sem er leiðinleg ásýnd. Hvað segir bæjarstjórnin við því?

„Það er rétt að sum eldri gróðurhús eru farin að láta á sjá og geta haft áhrif á ásýnd ákveðinna svæða. Það er meðal annars það sem við viljum skoða betur. Markmiðið er að finna góðan farveg fyrir þessi svæði og tryggja að þróun þeirra sé

í takt við bæjarbrag og framtíðarsýn Hveragerðisbæjar. Starfsumhverfi garðyrkjunnar hefur breyst mikið á undanförunum árum og ný gróðurhús eru oft stærri og staðsett með öðrum hætti en áður.

Þess vegna þurfum við að vinna þessi mál í góðu samráði við eigendur, íbúa, atvinnulíf og aðra hagaðila,“ segir Ingimar.

Verkefnið nálgast af virðingu

En á gróðurhúsamenningin í Hveragerði eftir að eflast á næstu árum eða fer hún bara smátt og smátt niður?

„Ég tel að hún geti vel eflst, þó líklega með breyttu sniði en áður var. Hveragerði býr yfir einstökum styrkleikum. Gróðurhúsin geta áfram gegnt mikilvægu hlutverki, mögulega bæði í hefðbundinni ræktun og með nýjum áherslum sem tengast upplifun, fræðslu og sjálfbærni. Mikilvægt er að byggja á þeirri sögu sem fyrir er en jafnframt horfa fram á veginn,“ segir Ingimar og bætir við að gróðurhúsin séu örjufanlegur hluti af sögu Hveragerðis og því sem gerir bæinn sérstakan.

„Við viljum nálgast þetta verkefni af virðingu fyrir sögunni en um leið með augun á framtíðinni. Markmiðið er að finna leiðir til að varðveita og efla þennan mikilvæga arf þannig að hann verði áfram sýnilegur og lífandi hluti af samfélaginu til framtíðar.“

TILBÚIN HÚS

NÚ ER RÉTTI TÍMINN TIL AÐ PLANA NÆSTA SUMAR

Skoða lausnir

Ertu að hugsa um að byggja sumarhús næsta sumar? Þá er rétti tíminn til að hefja undirbúninginn núna. Hjá BYKO vinnum við saman með þér í gegnum allt ferlið til að láta hugmyndina verða að veruleika..

Hafðu samband: serlausnir@byko.is

BYKO
GERUM ÞETTA SAMAN

Kakalaskáli:

Málping um vinnu, Sturlungu, goðafræði og Gerplu

Málping verður haldið í Kakalaskála laugardaginn 29. ágúst klukkan 14 þar sem fjórir fræðimenn og rithöfundar flytja erindi um fjölbreytt efni úr íslenski menningar- og bókmenntasögu.

Málpingið hefst með erindi Péturs Gunnarssonar, Hvað varð um vinnuna? Um breytileg viðhorf til vinnunnar í vestrænum hugarheimi, þar sem fjallað verður um hugmyndir manna um vinnu og breytt gildi hennar í vestrænni menningu.

Að því loknu flytur Ingibjörg Eyþórsdóttir erindið Dansað í Sturlungu – frá brúðkaupi til aftöku. Þar verður sjónum beint að dansi og hlutverki hans í frásögunum Sturlungu, allt frá hátíðarhöldum til alvarlegra atburða.

Eftir kaffihlé tekur Ingunn Ásdisardóttir til máls með erindið Sjónarhorn í boði! Um sjónarhorn og notkun þess í umfjöllun um norræna goðafræði. Þar verður fjallað um hvernig sjónarhorn og frásagnaraðferðir hafa áhrif á túlkun norrænna goðsagna.

Málpinginu lýkur með erindi Guðmundar Andra Thorssonar, „Dags hriðar spor ...“ Gerpla og uppgjörið sem hlaut að sviða, þar sem hann fjallar um skáldsöguna Gerplu eftir Halldór Laxness og það uppgjör við hetjuhugsjónir og þjóðlega sjálfsmynd sem verkið felur í sér.

Málpingið stendur frá klukkan 14 til 16 og er ætlað öllum sem hafa áhuga á íslenskum bókmenntum, sögu, goðafræði og menningararf. /ph

EYLÍF

Active JOINTS

„Mér líður betur í
liðunum og mæli
eindregið með
Active **JOINTS**“

Brenda Pretlove

„Eftir að ég
byrjaði að taka
Active **JOINTS** fyrir
liðina, fann ég fljótt
mun til betri vegar“

Olgeir Engilbertsson,
bóndi

„Ég fór mjög fljótt
að finna mun á
liðleika mínum“

Hrafnhildur
Jónsdóttir

Active **JOINTS** fyrir liði, bein og
bandvef. Flýtir endurheimt.

**Hrein íslensk gæðahráefni,
framleitt á Grenivík**

Active **JOINTS** frá Eylíf fæst í öllum apótekum, Hagkaup, Nettó, Krónunni, Fjarðarkaupum, Heilsuhúsinu og www.eylif.is

Aðalinnangangurinn að Þjóðþingi Dana.
Mynd / Anders Hviid - Folketinget

Danmörk: Bændur uggandi

Stjórnvöld í Danmörku hafa boðað skarpan samdrátt í leyfilegri notkun köfnunarefnis og plöntu-varnarefna í landbúnaði til þess að bæta vatnsvernd. Bændur segja stjórnvöld innleiða breytingarnar of geyst.

Árið 2024 var gerður samningur um græna Danmörku þar sem bændur, matvælaframleiðendur, sveitarfélög, iðnrekendur og náttúruverndarsamtök miðuðu að því að minnka losun gróðurhúsalofttegunda, endurheimt vistkerfa og eflingu vatnsbúskapar. Bændur voru ánægðir með þann samning, en ákvæði hans átti að innleiða í þrepum og var innbyggður hvati til samdráttar í losun.

Nú hafa stjórnvöld hins vegar bætt verulega í kröfurnar eftir að vatnsverndarmál voru eitt helsta kosningamálið í Danmörku í vor. Skömmu áður hafði verið gefin út skýrsla sem sýndi fram á að vatnsból voru víða með níttrat yfir heilsuverndarmörkum. Eins hefur níttrat safnast upp í fjöðrum og vötnum meðfram sjónum sem hefur leitt til súrefnisþurrðar. Níttrat getur safnast upp í jarðvegi og grunnvatni þegar lífrænn og/eða tilbúinn áburður með köfnunarefni er notaður í miklu magni. Það sem ekki situr eftir í jarðveginum og grunnvatni skolest út í sjó.

Lagabreytingin, sem miðar að því að frá og með næsta ári verði sett mikil höft á notkun áburðar og bann lagt við notkun plöntuvarnarefna, verður tekin fyrir á Folketinget, Þjóðþingi Dana, í september. Bændur segja fótunum kippt undan sínum búrekstri með svo miklum breytingum á svo skömmum tíma. Landbrug & Fødevarer, sem eru systursamtök Bændasamtaka Íslands, hafa kallað til fjöldafundar 31. ágúst til að mótmæla áformum stjórnvalda. Eins hafa samtökin Bæredygtigt Landbrug boðað til mótmæla fyrir utan Folketinget þegar málið verður tekið til annarrar umræðu þann 1. september. /ál

Nýsjálensk ull:

Á uppleið eftir áratuga niðursveiflu

Vaxandi eftirspurn eftir náttúrulegum trefjum og hækkandi kostnaður við framleiðslu gervitrefja virðist hafa blásið nýju lífi í nýsjálenskan ullariðnað, sem átt hefur undir högg að sækja í áratugi. Þetta kemur fram í umfjöllun breska blaðsins The Guardian.

Fyrir um fjórum áratugum voru meira en 70 milljónir sauðfjár á Nýja-Sjálandi, eða rúmlega 22 kindur á hvern íbúa. Sauðfjárrækt og ullarframleiðsla voru þá burðarás í landbúnaði landsins. Síðan hefur mikið breyst. Samdráttur í eftirspurn eftir ull vegna tilkomu gervitrefja, ásamt breytingum í efnahagsstefnu landsins og aukinni skógrækt og mjólkurframleiðslu, leiddi til þess að bæði sauðfé og ullarframleiðsla drógust verulega saman.

I dag eru aðeins rúmlega 23 milljónir kinda í landinu, eða um 4,5 kindur á hvern íbúa.

Ullin farin að skila hagnaði á ný

John Hargreaves, sauðfjár- og nautgripabóndi á Kaiwaka-svæðinu norðan við Auckland, segir í viðtali við The Guardian að sauðfjárbú fjölskyldunnar hafi áður talið um 3.000 ær en nú séu þær um 1.700 talsins.

Hann segir þó að í fyrsta sinn í um sex ár sé ullin farin að skila hagnaði. „Við erum nú farin að greiða kostnaðinn við rúning og fá einhverja afkomu af ullinni,“ segir Hargreaves.

Hærra olíuverð styrkir stöðu ullarinnar

Dave BurrIDGE, sem stýrir ullaruppboðum hjá fyrirtækinu PGG Wrightson, segir að tver meginástæður liggi að baki batnandi stöðu ullarframleiðenda.

Annars vegar hafi framboð á ull á heimsmarkaði dregist saman og hins vegar hafi hækkandi olíuverð, meðal annars vegna átaka í Mið-Austurlöndum, hækkað kostnað við framleiðslu gervitrefja eins og nylon og pólýester. Þetta hafi orðið til þess að kaupendur frá ríkjum á borð við Kína og Indland leiti í auknum mæli í náttúrulegar trefjar.

Stór fyrirtæki sýna nýsjálenski ull aukinn áhuga

Eftirspurnin kemur ekki aðeins frá hefðbundnum kaupendum ullar. Í apríl samdi franska tiskuhúsið Chanel um fjárfestingu í ullarframleiðslu hjá Lammermoor Station í Central Otago-héraði á Suðureyju Nýja-Sjálands. Þá heimsóttu fulltrúar bandaríska útivistarfatnaðarrisans Patagonia landið í júní til að kanna möguleg samstarfsverkefni á sviði ullarframleiðslu. Einnig gerði tyrkneski teppaframleiðandinn Kalida Hali samstarfssamning við fyrirtækið Wools of New Zealand fyrr á árinu.

Hæsta verð í fimmtán ár

Í júní seldist ull á hæsta verði í fimmtán ár á landsuppboði PGG Wrightson. Verðið á kilói af krossblendingsull var þá á bilinu 6,47 til 6,80 nýsjálenskir dollarar á kiló, en besta ullin fór nærri 8 dollurum á kiló.

Markaðurinn er þó enn sveiflukennður. Á síðasta landsuppboði í Christchurch í lok júlí lækkaði verðið nokkuð, meðal annars vegna

þess að margir kaupendur höfðu þegar tryggt sér það magn sem þeir þurftu fyrir tímabilið.

BurrIDGE segir þó að verð sé enn um tveimur nýsjálenskum dollurum hærra á hvert kiló en fyrir ári síðan og lýsir yfir bjartsýni á framtíð greinarinnar.

„Ég er mjög spenntur fyrir langtímahorfum ullarinnar og sannfærður um að hennar dagur muni renna upp á ný,“ segir hann.

Sjálfbærni og fríverslunarsamningur auka horfur

Richard Dawkins, sem fer með ullar- og kjótmál hjá bændasamtökunum Federated Farmers, segir að hækkandi ullarverð hafi lyft brún bænda og aukið bjartsýni í greininni.

Hann bendir á að aukin alþjóðleg áhersla á sjálfbærni og umhverfisvæn efni vinni með ullinni. Þá fari eftirspurn eftir hágæða nýsjálenskri ull vaxandi á Indlandsmarkaði, sem er nú annar stærsti markaður nýsjálenskrar ullar.

Nýr fríverslunarsamningur milli Nýja-Sjálands og Indlands mun jafnframt afnema tolla á ull, sem talið er að muni styrkja útflutning enn frekar.

Vill að Nýsjálendingar enduruppötvi ullina

Að mati Dawkins þarf þó ekki aðeins að treysta á erlenda kaupendur. Hann segir að Nýsjálendingar sjálfir þurfi að enduruppötva gildi ullarinnar og styrkja þannig innlendan markað.

„Þessi þjóð var byggð á sauðkindinni og ullinni. Sú saga hefur glatast að hluta á undanförunum áratugum. Það er eitt að biðja heiminn um að kaupa vöruna okkar, en við þurfum líka sjálf að tileinka okkur hana,“ segir Dawkins.

Umsnúningurinn á nýsjálenska ullarmarkaðinum vekur athygli víða, enda hefur greinin lengi verið talin ein helsta fórnarlamb samkeppni gervitrefja. Nú virðist þó sem samspil sjálfbærnihugsunar, hærra olíuverðs og aukinnar eftirspurnar eftir náttúrulegum hráefnum geti skapað ný tækifæri fyrir ullarframleiðendur. /þh

Frakkland:

Yfirvofandi kartöfluskortur í haust

Franskir kartöflubændur sjá fram á mikið uppskerutap í haust og mögulegan skort á kartöflum vegna gríðarlegs hita og mikilla þurrka. Landssamband kartöflubændenda í Frakklandi (UNPT) hefur sagt að þetta uppskerutap sé það stærsta skráða í greininni.

Reiknað er með að meðaluppskera matarkartaflna í Frakklandi í ár nemi 37,4 tonnum á hektara en uppskeran nam 43,5 tonnum á hektara í fyrra, 2025. Ef þessar tölur raungerast er það minnsta uppskeran í rúmlega 30 ár samkvæmt Landssambandi kartöflubændenda, sem er meira tap en varð í miklum þurrkum og hitabylgju árið 2022. Þessu er greint frá á fréttasíðu Euronews.

Þurrkar og hiti hafa bæði áhrif á fjölda kartaflna og gæði þeirra. Kartöflurnar eru minni og margar hverjar ná ekki staðlaðri stærð, sem nemur 5 sentimetrum á radius, og eru allar líkur á að vinnslufyrirtækin hafi þeim kartöflum. Uppskerutapið gæti þýtt að franskir kartöflubændur

geti ekki mætt samningsákvæðum til vinnslufyrirtækja og hafa þeir kallað eftir því að samningarnir séu aðlagðir raunverulegum uppskerutölum. Landssambandið leggur áherslu á að kartöflubændur beri ekki allt fjárhagstjónið einir vegna slæmra ræktunaraðstæðna og hefur kallað eftir því að ríkisstjórn Frakklands veiti kartöflubændum aðstoð og taki þátt í virku samtali við önnur Evrópulönd um mögulega styrki og úrræði.

Eftir offramleiðslu á kartöflum árið 2025 var kartöflufurframleiðsla dregin saman um 9,7%.

Kartöflurækt fór úr 192.099 gróðursettum hekturum árið 2025 í 173.415 hektara árið 2026, til þess að sporna við offramleiðslu og matarsóun. Minni ræktun spilar því einnig þátt í yfirvofandi kartöfluskorti Frakklands á næstu mánuðum. Auk þess sem vandamálið hefur vakið upp spurningar hvað varðar ræktun við erfiðar og sibreytilegar aðstæður vegna loftslagsmála er búist við því að verðhækkun verði á kartöflum í verslunum í haust. /kró

Aðventusæla í Kaupmannahöfn

25. – 29. nóvember 2026
Fararstjórn: Bjarni Torfi Álfþórsson
Verð 234.900 kr. á mann í tvíþýli

Aðventan er einstakur tími til að heimsækja Kaupmannahöfn, þar sem borgin skartar sínu fegursta og ljós, jólamarkaðir og notaleg stemning fylla stræti og borg. Hér verður farið í fræðandi gönguferð sem endar í Jónshúsi, siglingu um síkin og snæddur danskur jólamatur. Upplifðu ekta danska jólastemningu!

bænda
FERÐIR

Bókaðu núna á [bendaferdir.is](#)

Sími 570 2790 • [bokun@bendaferdir.is](#) • Síðumúla 2 • 108 Reykjavík

Tilboð 1- 698.000
Án blómaramma 590.000

**STEINSMÍÐJA
AKUREYRAR**
steinsmidjaakureyrar.is

Tilboð 2
210.000

265.000
með lukt

HAUSTTILBOÐ

Innifalin er uppsetning á höfuðborgarsvæði og Norðurlandi.
Sendum frítt um allt land. Geymum steina ef óskað er.

Tilboð 3 - 615.000
Án blómaramma
515.000

Tilboð 4 - 520.000
Án blómaramma
430.000

Rúmar vel tvö nöfn

Minni steinar sem passa líka á duftleiði

Tilboð 5
Demantur
195.000
245.000
með lukt

Blár

Grár

Svartur

Svartur

Paradiso

Tilboð 6
Hjarta 210.000
260.000 með lukt

s: 466 2800 / 899 9370 sala@minnismarki.is steinsmidjaakureyrar.is
Verslun Njarðarnes 4, 603 Akureyri

Eignarhald og notkun auðlinda:

Hver á hvað við ESB-aðild?

Karólína Rós Ólafsdóttir
karolina@bondi.is

Eignarhald auðlinda og ákvörðunarvald yfir þeim hefur verið til umræðu í tengslum við það hvort Ísland eigi að hefja aðildarviðræður við Evrópusambandið á ný. Álitsgerð um forræði á náttúruauðlindum í ljósi reglna Evrópuréttar var gerð að beiðni ríkisstjórnarinnar og birt á vef Stjórnarráðsins þann 19. ágúst síðastliðinn. Í henni kemur fram að Evrópusambandið hafi ekki almenna valdheimild til að mæla fyrir um eignarhald, notkun eða forræði yfir náttúruauðlindum aðildaríkja sinna. Sambandið hefur aðeins þær valdheimildir sem aðildaríkin hafa veitt. Hér og á næstu opnu er fjallað um álitsgerðina og rétt við sérfræðinga.

Dr. Gunnar Þór Pétursson, dr. Hafsteinn Dan Kristjánsson og dr. Margrét Einarsdóttir, prófessorar við lagadeild Háskólans í Reykjavík tóku álitsgerðina saman. Í henni er einnig gert grein fyrir því svigrúmi sem er fyrir hendi og fjallað um undanþágur sem aðildaríki hafa samið um. Farið verður yfir helstu punkta álitsgerðarinnar hér að neðan, auk þess sem rétt er við Margréti Einarsdóttur, prófessor í lagadeild, Trausta Hjalmarsson, formann Bændasamtakanna og Davíð Þór Björgvinsson lögmann.

Á myndinni sjást bændur í heyskap á Presthólum í Núpasveit skammt frá Kópaskeri í júlí. Mynd / ál

Hver hefur valdið?

Ísland hefði áfram forræði yfir náttúruauðlindum við inngöngu í Evrópusambandið. ESB hefur ekki valdheimild til að mæla fyrir um eignarhald, notkun eða forræði

yfir náttúruauðlindum eða landi aðildaríkja en notkun og ráðstafanir aðildaríkja mega heldur ekki brjóta í bága við grunnreglur Sambandsins. Sem dæmi má nefna takmarkað aðgengi að 25 sjómílna svæði Möltu sem lýtur að stærð báta.

Fyrst sótti Malta um að fá að takmarka aðgang að 25 sjómílna svæði fyrir ríkisborgara landsins en til að mismuna ekki á grundvelli þjóðernis var lausnin að gera kröfur sem lutu að stærð báta.

ESB getur ekki lagt sæstreng í óþökk aðildarríkis

Innganga Íslands í ESB myndi ekki hafa mikil áhrif á orkulöggjöfina hér á landi þar sem Ísland er nú þegar aðili að henni að miklu leyti í gegnum EES-samninginn. Ísland hefur í gegnum tíðina fengið undanþágur frá ákveðnum klausum í orkupökkum ESB eða hlutum þeirra vegna einstakrar stöðu landsins á sviði orkumála. Grundvöllur er því fyrir því að áfram yrði fallist á þær undanþágur gengi Ísland í ESB.

Aðildarríki ESB ráða sjálf hvort orkuinnviðir séu í eigu hins opinbera og hvort orkuauðlindir séu í opinberri eða einkaeigu. Ef aðildarríki ákveður að auðlindir megi vera í einkaeigu þarf að virða meginreglur ESB réttar sem þýðir að t.d. sé óheimilt að mismuna íslenskum ríkisborgara og ríkisborgara frá öðru EES/EFTA eða ESB ríki hvað varðar kaup eða nýtingu orkuauðlinda.

Í álitsgerðinni segir að þrátt fyrir áhuga ESB á samtengingu orkumarkaða með það að markmiði að tryggja orkuöryggi í aðildarríkjum sambandsins getur ESB ekki

Sérstaða Íslands slík að taka verði tillit til hennar

Magrét Einarsdóttir, prófessor við lagadeild Háskólans í Reykjavík, er ein af þeim sem tók saman álitsgerð um forræði á náttúruauðlindum o.fl. í ljósi reglna Evrópuréttar sem birtist á vef Stjórnarráðsins í síðustu viku. Hér bregst hún við nokkrum spurningum um eignarhald og nýtingu auðlinda.

Sérfræðingar og embættismenn sem hafa setið við samningaborð

ESB fyrir önnur lönd, t.a.m. Finnland, hafa nefnt að Evrópusambandið sé ekki hrifið af því að gefa varanlegar undanþágur eða breyta reglum en séu frekar til í að veita undanþágur til skemmri tíma til aðlögunar. Er raunhæft að Ísland fái varanlegar undanþágur eða sérreglur um kaup erlendra aðila á landi og auðlindum með aðild að ESB? Falla okkar núverandi reglur úr gildi við inngöngu?

„Undanþágur og aðrar aðlaganir sem finna má í aðildarsamningum eru af ólíkum toga. Þó að meginreglan sé að stofnsáttmálar ESB og önnur afleidd ESB-löggjöf gildi jafnt fyrir öll ríkin eru fjöldamörg dæmi um undanþágur frá þeirri reglu, víðs vegar í ESB-réttinum, bæði varanlegum undanþágum og tímabundnum, auk ýmiss konar sérlausna. Sem dæmi má nefna

aðildarsamninga Finnlands og Svíþjóðar frá 1994 sem hafa að geyma sérstök ákvæði í 142. og 143 gr. varðandi áframhaldandi ríkisstuðning innlendra stjórnvalda við landbúnaðarsvæði norðan við 62. breiddargráðu. Gera má ráð fyrir því að Ísland gæti fengið sambærilega varanlega undanþágu kæmi til aðildarviðræðna við ESB, en landið allt liggur norðan 63. breiddargráðu – og býr í heild sinni við áskoranir því tengdu.

Ísland er ekki með undanþágu frá frjálsu flæði fjármagns á grundvelli EES-samningsins, að öðru leyti en að því er varðar fjárfestingar erlendra aðila í fyrirtækjum á sviði sjávarútvegs. Því er óheimilt að mismuna ríkisborgurum EES/EFTA-ríkjanna og ESB-ríkjanna á grundvelli þjóðernis að því er varðar kaup þeirra á landi og eða öðrum auðlindum í einkaeigu, hér á landi. Núgildandi regluverk að því er varðar kaup erlendra aðila á landi og auðlindum, að öðru leyti en á sviði sjávarútvegs, tæki því ekki breytingum sökum þess að Ísland yrði aðili að ESB.“

Í álitsgerðinni um forræði á náttúruauðlindum kom fram að í eignarréttarákvæði ESB hefur ekki verið veitt almenn heimild til að mæla fyrir um eignarhald, notkun á eða forræði yfir náttúruauðlindum aðildarríkja. En getur Evrópusambandið krafist þess að vatn, jarðhiti og rafmagn sé notað á ákveðinn hátt/á ákveðnum stöðum? T.d. ef upp koma aðstæður sem virkja klausuna um samstöðu í orkumálum (e. principle of energy solidarity)?

„Innganga Íslands í ESB myndi hafa óveruleg áhrif á orkulöggjöfina hér á landi þar sem Ísland er nú þegar aðili að henni að öllu verulegu leyti á grundvelli EES-samningsins. Meginreglan um samstöðu í orkumálum (e. principle of energy solidarity) felur m.a. í sér að við mótun og framkvæmd

Margrét Einarsdóttir.

orkustefnu ESB skuli aðildarríkin taka tillit til hagsmuna annarra aðildarríkja og sambandsins í heild, einkum að því er varðar orkuöryggi, og vega þessa hagsmuni saman þegar þeir rekast á. Ísland er ekki samtengt innri raforkumarkaði ESB og því erfitt að sjá fyrir aðstæður þar sem reyna myndi á þessa meginreglu hér á landi. ESB getur ekki krafist þess að vatn, jarðhiti og rafmagn yrði notað á ákveðinn hátt á ákveðnum stöðum.“

Hvaða skyldur munum við bera gagnvart ESB þegar kemur að auðlindum?

„Á grundvelli EES-samningsins hefur Ísland undirgengist margs konar skuldbindingar sem komið geta til skoðunar, m.a. á sviði umhverfismála, sbr. til dæmis lög um mat á umhverfisáhrifum. Þá er Ísland nú þegar hluti af orkulöggjöf ESB að öllu verulegu leyti í gegnum EES-samninginn. Meginbreytingin að því er varðar auðlindir hér á landi við inngöngu yrði því á sviði sjávarútvegs. Stefna íslenskra stjórnvalda varðandi sjávarútveginn er að Ísland héldi yfirráðum yfir fiskveiðiauðlind sinni. Hvort sú yrði raunin er ekki hægt að fullyrða neitt um fyrir en að loknum aðildarviðræðum.“

TUDOR
KRAFTUR

Á FJÖLLUM

Úrval af rafgeymum
Fyrir allar gerðir
Sex og fjórhjóla

Fyrir íslenskar
Aðstæður

Fjórhjól • Mótorhjól • Sexhjól • Snjósleðar

 SKORRI

TUDOR SÉRFRÆÐINGAR Í RAFGEYNUM **TUDOR**

Skorri ehf • Bildshöfði 12 • 110 Rvk • 577-1515 • vefverslun: www.skorri.is

lagt sæstreng í óþökk aðildarríkis til annara aðildarríkja eða skipað aðildarríki að leggja sæstreng til að tengjast inn á raforku-markað ESB.

Ýmis samningsmarkmið í sjávaraútvegsmálum

Í umræðunni um yfirráð yfir auðlindum hafsins er oft talað eins og um tvo valkosti sé að ræða: algjört afsal valda annars vegar og lítilvæg áhrif hins vegar. Málið er þó ekki svo einfalt. Í álitsgerðinni má lesa að ef Ísland ákveður að ganga í ESB verður í mörg horn að líta hvað varðar sjávarútveg og mikilvægt sé að hafa samningsmarkmið fyrir hendi.

Ef Ísland gerðist aðili væri mögulegt að byggja íslenskt fiskveiðistjórnunarkerfi á íslenska kvótakerfinu. Hlutfallsleg úthlutun veiðiheimilda er byggð á veiðireynslu og þar sem erlendir aðilar hafa ekki veiðireynslu í staðbundnum stofnum á Íslandsmiðum er hægt að ætla að ekkert aðildarríki ESB fengi úthlutað veiðiheimildum á þessum grundvelli. Öðru máli gegnir um deilistofna eins og makríl og þyrfti að ná sem bestum samningum hvað það varðar. Við aðild yrðu allir tollar á sjávarafurðir felldir niður á milli Íslands og ríkja sambandsins auk þess sem Ísland yrði hluti af neti fríverslunarsamninga ESB við þriðju ríki.

Íslandi var veitt sérstök undanþága frá reglum um frjálsa fjármagnsflutninga við gerð EES-samninga um takmarkanir

um erlent eignarhald og eignarhald aðila búsettra erlendis í sjávarútvegi og fiskvinnslu og væri það undir íslenskum stjórnvöldum komið hvort farið yrði fram á áframhaldandi undanþágu ef til aðildarviðræðna kæmi. Ef fjárfestingar erlendra aðila í íslenskum sjávarútvegi yrðu leyfðar segir í álitsgerðinni að það þyrfti að skoða gaumgæfilega hvernig mætti tryggja „að nýting auðlindarinnar og afrakstur hennar haldist áfram hér á landi“.

Evrópusambandið fer með óskiptar valdheimildir hvað varðar „varðveislu líffræðilegra auðlinda hafsins“ og ákveður Evrópuráðið því leyfilegan hámarksaflla allra aðildarríkja til að koma í veg fyrir ofveiði og stuðla að sjálfbærni.

Eru undanþágur raunhæfar?

Samkvæmt álitsgerðinni eru ýmis dæmi um undanþágur, sérlausnir og aðlaganir í aðildarsamningum. Það er ekkert sem bannar undanþágur í ákvæði 49. gr. SESB, um grundvallarramma aðildarviðræðna en semja þarf sérstaklega um þær. Skiptar skoðanir eru meðal sérfræðinga og hagsmunaaðila hvort raunhæft sé að fá slíkar sérlausnir.

Íálitsgerðinni má sjá undanþágur frá eða breytingar á reglum og ákvæðum en ekki undanþágu frá stefnum í heild sinni. Það er þó tekið fram að ekkert ríki hefur til að mynda fengið undanþágu frá sjávarútvegsstefnu ESB í heild sinni vegna þess að ekkert ríki virðist hafa farið fram á það.

Megináherslan að tryggja Íslandi sem mest ákvörðunarvald

Mikið hefur verið rætt um áhrif ESB aðildar á landbúnað en samkvæmt skýrslu Bændasamtakanna og reynslu annarra landa líkt og Finnlands yrðu áhrifin á landbúnað áþreifanleg. Trausti Hjálmarsson, formaður Bændasamtakanna, svarar hér nokkrum spurningum er varða landnotkun, landbúnað sem auðlind og hvaða áherslur þarf að hafa ef til samningsviðræðna kemur.

Hvaða auðlindum sem tengjast bújörðum eru bændur mest á varðbergi gagnvart ef til samningsviðræðna kæmi? Hver er mikilvægasta auðlind íslensks landbúnaðar?

„Landið sjálft er einna mikilvægasta auðlind íslensks landbúnaðar en við erum ekki eingöngu að tala um ræktunarland heldur líka beitolönd, vatnsréttindi, hlunnindi og þá framtíðarmöguleika sem fylgja þessum auðlindum. Ísland býr enn yfir verulegu ónýttu landi sem gæti nýst til matvælaframleiðslu í framtíðinni og við vitum ekki hvaða verðmæti vatn, ræktunarland og aðrar auðlindir munu hafa eftir 20 eða 30 ár. Landbúnaðarstefnan hér á landi hefur mótast af því að landið sé ekki aðeins framleiðsluþáttur heldur auðlind sem beri að nýta af ábyrgð, framsýni og virðingu. Þess vegna er mikilvægt að varðveita fullt svigrúm til þess að Ísland ráði sjálft hvernig landinu er og verður ráðstafað.“

Hverjar eru ykkar rauðu línur þegar kemur að eignarhaldi á landi og finnst ykkur núverandi reglur um kaup erlendra aðila á jörðum nægilega sterkar?

„Við búum við þann raunveruleika að Ísland er eitt vatnsríkasta land í heimi og á sama tíma vara alþjóðlegar stofnanir við auknum vatnsskorti og skertu aðgengi að ferskvatni. Þess vegna snýst heildarmyndin ekki aðeins um landbúnaðarland og að halda því í notkun heldur einnig um þau réttindi sem fylgja eignarhaldinu á landinu, eins og vatn, hlunnindi og aðrar auðlindir framtíðarinnar.

Það þarf að vera hægt að tryggja að gott ræktunarland haldist í landbúnaðarnotkun, að koma í veg fyrir samþjöppun eignarhalds og að vernda

Trausti Hjálmarsson. Mynd / ál

vatnsréttindi og önnur gæði sem fylgja jörðum. Spurningin snýst ekki bara um hver má kaupa land heldur hvort Ísland hafi áfram fullt svigrúm til að setja reglur um eignarhald og nýtingu lands í samræmi við íslenska hagsmunir.

Nú er landbúnaður hluti af innviðum þjóðarinnar og gegnir lykilhlutverki í fæðuöryggi. Hversu langt á Ísland að ganga í að viðhalda eigin framleiðslugetu?

„Mjög langt. Fæðuöryggi snýst ekki um að geta keypt mat að utan þegar allt gengur vel og treysta að svo verði um ókomna tíð, enda sýnir sagan okkur annað. Þetta snýst einfaldlega um að hér séu bændur og að þekking á búskaparháttum og framleiðslu á matvælum haldist. Ef framleiðslugeta tapast tekur mörg ár að byggja hana upp aftur. Það á að vera kappsmál að öflugri innlendri matvælaframleiðslu sé ekki einungis viðhaldið heldur að hún verði aukin svo unnt verði að mæta þörfum þjóðfélagsins hverju sinni.“

Hvaða áhrif hefði fækkun búa á samfélög í dreifbýli?

„Áhrifin ná langt út fyrir búin sjálf. Hvert bú styður við vinnslu, flutninga, þjónustu, verslun og fjölmörg störf í nærumhverfinu. Ef búum fækkar mikið veikist rekstrargrundvöllur þessarar starfsemi líka. Það getur haft áhrif á búsetu, atvinnulíf og þjónustu í heilum byggðarlögum. Landbúnaður er því ekki bara framleiðsla matvæla heldur hluti af samfélagslegum innviðum landsbyggðarinnar.“

Hvaða lærdóm teljið þið að Ísland eigi helst að draga af reynslu Finna við að ganga í Evrópusambandið?

„Það að varanlegar sérlausnir innan stefna sambandsins breyta ekki grundvallarreglum sambandsins. Finnland fékk varanlega heimild til sérstaks norðlægs stuðnings landbúnaðar norðan 62. breiddargráðu en þurfti að taka sameiginlegu landbúnaðarstefnuna upp í heild sinni. Strax við inngöngu Finna í sambandið lækkaði afurðaverð til bænda verulega og síðan þá hefur Finnland þurft að beita umtalsverðum innlendum stuðningi til að viðhalda landbúnaði á norðlægum svæðum landsins. Finnsla leiðin, aðdragandi hennar og endanleg niðurstaða sýnir hvað lengst verður komist innan grundvallarreglna sambandsins án þess að gengið sé í berhöggi við þær. Á sama tíma er óumdeilt að Ísland þyrfti viðtækari lausnir en Finnar, enda þurfum við að auka framleiðslu matvæla en ekki eingöngu viðhalda henni. Hvort slíkar varanlegar lausnir fengjast innan þeirra þröngu marka sem innri markaðurinn og reglur um ríkisaðstoð setja séu raunhæfar, þá verð ég bara að vera hreinskilinn um að það er afar fátt sem bendir til þess að svo gæti orðið.“

Hvaða áherslur þyrftum við að ganga með inn í samningsviðræður þegar kemur að eignarhaldi og nýtingu lands og að nálgast landbúnað sem auðlind? Hvaða undanþágur væri mikilvægt fyrir bændur að fá?

„Megináherslan yrði að tryggja Íslandi sem mest ákvörðunarvald til að móta eigin stefnu um nýtingu lands, auðlindir, búskaparhætti og matvælaframleiðslu í samræmi við íslenska hagsmunir og aðstæður. Við þurfum að horfa til framtíðar. Fólki fjölgar og við þurfum að efla og auka við innlenda matvælaframleiðslu en ekki frysta hana eða viðhalda.

Verði vilji þjóðarinnar sá að hefja viðræður um aðild að nýju munu Bændasamtökin að sjálfsögðu axla þá ábyrgð að gæta hagsmuna íslensks landbúnaðar af fullum þunga og vinna að því með stjórnvöldum að sækja bestu mögulegu niðurstöðu úr því sem komið væri“.

Innganga Íslands í ESB myndi hafa óveruleg áhrif á orkulöggjöfina hér að landi ...

Hvað verður um auðlindir sem fylgja jörðum ef þær eru keyptar, svo sem vatnsréttindi? Getur Ísland sett reglur sem koma í veg fyrir að auðlindir séu keyptar þó að land sé keypt? Og gæti ríkið þannig haldið auðlindum í þjóðareigu?

„Frjálst flæði fjármagns er hluti af EES-samningnum en í því felst m.a. réttur til að kaupa fasteignir í öðrum aðildarríkjum á EES-svæðinu. Framangreind skuldbinding á grundvelli EES-samningsins var innleidd í íslenskan rétt með lögum nr. 19/1966, með síðari breytingum, en samkvæmt 2. tölul. 6. mgr. 1. mgr. laganna mega bæði íslenskir ríkisborgarar og EES-borgarar öðlast eignarrétt eða afnotarétt yfir fasteignum á landi hér, þar á meðal veiðirétt, vatnsréttindi eða önnur fasteignaréttindi. Enginnbreyting yrði á þessu kæmi til inngöngu Íslands í ESB. Jafnframt er ekki fyrirsjáanlegt að aðild myndi hafa áhrif á gildandi vatnalög, svo dæmi sé tekið.“

Gætu íslensk stjórnvöld enn sett sérstakar reglur um vernd ræktanlegs lands og takmarkað að land fari úr landbúnaðarnotkun með ESB-aðild? Væri hægt að takmarka að t.d. stór fyrirtæki keyptu upp mikið magn ræktunarlands?

„Já, Ísland myndi hafa sömu heimildir að því er þetta varðar hvort

sem Ísland gerðist aðili að ESB eða ekki. Væri því hægt að viðhalda þeirri vernd sem nú er að finna í jarðarlögum nr. 81/2004, til dæmis að því er varðar að tryggja að landsvæði sé nýtt í þágu landbúnaðar“.

Landbúnaður er hluti af innviðum þjóðarinnar og gegnir lykilhlutverki í matvælaöryggi. Vegna aukins innflutnings og breyttra reglugerða er talað um mögulega fækkun bænda og að innlend framleiðsla dragist saman til muna. Hvaða áhrif mun landbúnaðarstefna Evrópusambandsins hafa á getu Íslands til að tryggja eigin framleiðslu? Hvaða áherslur þyrftum við að ganga með inn í samningsviðræður þegar kemur að bæði eignarhaldi og nýtingu auðlindanna okkar?

„Marta Kos, stækkunarstjóri framkvæmdastjórnar ESB, hefur sagt að sérstaða Íslands, einkum á sviði sjávarútvegs og landbúnaðar, sé slík að taka verði tillit til hennar og að hún væri sannfærð um að ESB gæti fundið skapandi lausnir sem virtu hagsmunir beggja aðila.

Hér kæmi margt til skoðunar, en fyrir utan sjónarmið um byggðapróun þá hljóta sjónarmið um fæðuöryggi að vega mjög þungt, eins og hér er komið inn á í spurningunni. Þau sjónarmið eru í raun tengd þjóðaröryggi í núverandi ástandi heimsmála og hefur sett framleiðslu landbúnaðarafurða og mikilvægi traustra innviða hvað það varðar, í nýtt samhengi, ekki sist fyrir eyju í Atlantshafinu. Að öðru leyti, þá eru bændur sjálfir best settir til að meta hvaða áhrif landbúnaðarstefna ESB kæmi til með að hafa á íslenskan landbúnað, hvað hún innifelur í núverandi formi, t.a.m. styrkjaþátt hennar, og hvaða áherslur Ísland ætti að vera með ef til samningaviðræðna kæmi hvað varðar undanþágur. Í því samhengi er mikilvægt að tryggja að bændur, sem sérfræðingarnir í íslenskum landbúnaði, kæmu að samningaborðinu með sína þekkingu, kæmi til aðildarviðræðna.“

NUDURA

Varmamót

BYGGINGARKERFI FYRIR ÍSLENSKAR AÐSTÆÐUR

Höfðasel 5, 300 Akranes
422 1800

www.nuduraisland.is
martak@martak.is

Sterk rök fyrir sérlausnum fyrir landbúnað

Davíð Þór Björgvinsson er lögmaður á Thales lögfræðiþjónustu og fyrrverandi dómari við Mannréttindadómstól Evrópu. Hann bregst hér við nokkrum spurningum er varða eignarhald og nýtingu auðlinda.

Sérfræðingar og embættismenn sem hafa setið við samningaborð ESB fyrir önnur lönd, t.a.m. Finnland, hafa nefnt að Evrópusambandið sé ekki hrifið af því að gefa varanlegar undanþágur eða breyta reglum en séu frekar til í að veita undanþágur til skemmrí tíma til aðlögunar. Er raunhæft að Ísland fái varanlegar undanþágur eða sérreglur um kaup erlendra aðila á landi og auðlindum með aðild að ESB? Falla okkar núverandi reglur úr gildi við inngöngu?

„Gildandi reglur um rétt EES-borgara, og þar með ESB-borgara, til að eignast fasteignir hér á landi taka þegar mið af skuldbindingum Íslands samkvæmt EES-samningnum. Rétturinn er þó ekki ótakmarkaður og íslenskar reglur um fasteignakaup gilda áfram að því marki sem þær samrýmast EES-réttinum. Reglugerð nr. 702/2002 fjallar sérstaklega um rétt þeirra sem falla undir EES-samninginn til að öðlast eignarrétt eða afnotarétt yfir fasteignum.

Ef spurningin er hins vegar hvort unnt sé að þrengja þessar reglur frá því sem leiðir af EES- og ESB-rétti, til dæmis með því að veita íslenskum ríkisborgurum eða búsettum einstaklingum sérstakan forgang, yrði það að samræmast reglum um frjálsa för, staðfesturétt og frjálst flæði fjármagns. Slíkar takmarkanir geta verið heimilar í ákveðnum tilvikum ef þær byggjast á lögmætum almannahagsmunum og eru málefnalegar, nauðsynlegar og hóflegar.

Það er þó ekki útilokað að Ísland gæti samið um sérreglur í aðildarsamningi. Fordæmi eru fyrir varanlegum sérlausnum í aðildarsamningum, þar á meðal sérstökum reglum um fasteignakaup á Álandseyjum. Þar er þó um að ræða sérstöðu sem byggist á sérstakri stjórnskipunar- og þjóðréttarlegri stöðu eyjanna. Vætanlega yrði því rétt að líta á slíka undanþágu eða sérlausn sem samningsmarkmið, fremur en rétt sem Ísland gæti gengið að visu.

Núgildandi reglur um landakaup myndu heldur ekki sjálfkrafa falla úr gildi við aðild að ESB. Þær myndu

Davíð Þór Björgvinsson.

halda gildi sínu að því marki sem þær samrýmast skuldbindingum Íslands samkvæmt ESB-rétti. Ákvæði sem væru ósamrýmanleg ESB-rétti yrðu hins vegar að vika eða breytast. Þetta er því ekki spurning um að allar íslenskar reglur um landakaup hyrfu á aðildardegi, heldur um hvaða reglur gætu áfram gilt.“

Getur Evrópusambandið krafist þess að vatn, jarðhiti og rafmagn sé notað á ákveðinn hátt/á ákveðnum stöðum? T.d. ef upp koma aðstæður sem virkja klausuna um samstöðu í orkumálum (e. principle of energy solidarity)?

„Nei, ekki með vísan til principle of energy solidarity einnar. ESB getur ekki á grundvelli þeirrar meginreglu einnar skipað Íslandi að virkja tiltekna vatnsafls- eða jarðvarmaauðlind, virkja tiltekin vatnsföll eða leggja sæstreng til að flytja raforku til annarra ESB-rikja. Samkvæmt 194. gr. sáttmálans um starfshætti Evrópusambandsins er orkusamstaða eitt af grundvallarmarkmiðum orkustefnu ESB. Evrópudómstóllinn hefur jafnframt staðfest að meginreglan hafi raunverulegt lagalegt vægi og geti haft áhrif á mat á lögmæti ákvarðana ESB í orkumálum. Í máli Germany v Poland um OPAL-gasleiðsluna komst dómstóllinn að þeirri niðurstöðu að ákvarðanir á sviði orkustefnu ESB yrðu að taka mið af orkusamstöðunni.

Á móti kemur að 194. gr. setur skýr mörk. Þar segir sérstaklega að ráðstafanir ESB megji ekki hafa áhrif á rétt aðildarríkis til að ákveða skilyrði nýtingar eigin orkuauðlinda, val milli orkugjafa og almenna uppbyggingu orkukerfisins, með þeim fyrirvara sem leiðir af öðrum ákvæðum sáttmálanna.

Þetta skiptir sérstaklega máli fyrir Ísland. ESB gæti því ekki einfaldlega sagt: „Vegna orkukreppu verðið þið að virkja þessa auðlind og leggja sæstreng

til Evrópu“ og byggt slíka kröfu eingöngu á orkusamstöðureglunni.

Réttara er því að segja að orkusamstaðan geti haft áhrif á framkvæmd sameiginlegra orkureglna og ákvarðanir sem falla innan valdsviðs ESB, en hún felur ekki í sér almennt vald ESB til að ráðstafa íslenskum náttúruauðlindum eða ákveða hvaða virkjanir skuli reistar.“

Hvaða skyldur munum við bera gagnvart ESB þegar kemur að auðlindum?

„Við aðild að ESB myndi Ísland áfram fara með eignarhald á eigin náttúruauðlindum og ráða í grundvallaratriðum hvernig eignarhaldi á þeim er háttað. Í 345. gr. sáttmálans um starfshætti ESB segir að sáttmálarnir raski ekki reglum aðildarríkja um eignarhald.

Á sviði orkumála er þetta enn skýrara. Í 194. gr. er sérstaklega tekið fram að aðildarríki haldi rétti sínum til að ákveða skilyrði nýtingar eigin orkuauðlinda, val milli orkugjafa og almenna uppbyggingu orkukerfisins.

Þetta þýðir þó ekki að Ísland hefði ótakmarkað svigrúm til að nýta auðlindir án tillits til ESB-réttar. Ísland myndi þurfa að fara eftir sameiginlegum reglum sem tengjast auðlindanýtingu, meðal annars um umhverfisvernd, samkeppni, ríkisaðstoð og innri orkumarkaðinn, eftir því sem við ætti.

ESB gæti því sett reglur sem hafa áhrif á það hvernig auðlindir eru nýttar án þess að taka yfir eignarhald þeirra. Aðalatriðið er því að Ísland myndi ekki afhenda ESB eignarhald á náttúruauðlindum sínum við aðild. Hins vegar myndu íslensk stjórnvöld þurfa að nýta eignar- og stjórnsýsluheimildir sínar innan þeirra marka sem leiðir af sameiginlegum reglum ESB.“

Hvað verður um auðlindir sem fylgja jörðum ef þær eru keyptar, svo sem vatnsréttindi? Getur Ísland sett reglur sem koma í veg fyrir að auðlindir séu keyptar þó að land sé keypt? Og gæti ríkið þannig haldið auðlindum í þjóðareigu?

„Þegar jörð er seld fylgja henni almennt þau fasteignaréttindi sem löglega tilheyra eigninni, þar á meðal vatnsréttindi eftir því sem við á. Í lögum

nr. 19/1966 er sérstaklega vísað til vatnsréttinda sem fasteignaréttinda. Það þarf þó að skoða í hverju tilvik hvaða réttindi fylgja tiltekinni jörð, hvernig þau eru skráð og hvort sérstakar reglur gilda um þau. Ísland getur sett reglur um eignarhald og nýtingu einstakra auðlinda, enda segir 345. gr. sáttmálans um starfshætti ESB að sáttmálarnir raski ekki reglum aðildarríkja um eignarhald. Það ákvæði þýðir þó ekki að allar reglur um eignarhald séu sjálfkrafa undanþegnar öðrum reglum ESB, til dæmis um frjálsa för fjármagns, samkeppni eða grundvallaréttindi.

Því væri hugsanlega hægt að setja reglur sem skilja ákveðin auðlindaréttindi frá eignarhaldi á jörðinni eða gera kaup og nýtingu þeirra háð sérstökum skilyrðum. Einnig er hægt að ákveða með lögum að tiltekin auðlind eða auðlindaréttindi séu í opinberri eigu, eftir því sem stjórnarskrá og aðrar réttarreglur heimila. Þannig gæti ríkið, að uppfylltum viðeigandi skilyrðum, haldið tilteknum auðlindum eða auðlindaréttindum í opinberri eða þjóðareigu, þótt landið sjálft væri í einkaeigu. Þetta er á valdi íslenska löggjafans (innan marka stjórnarskrár) að skipa þessum málum, ekki ESB réttar.

Hins vegar þyrftu slíkar reglur að samræmast öðrum reglum ESB. Sérstaklega gæti reynt á frjálst flæði fjármagns og jafnræði gagnvart aðilum frá öðrum aðildarríkjum. Nákvæm útfærsla væri því mjög mikilvæg. Á Íslandi gilda þegar margvíslegar reglur um auðlindir og tengsl þeirra við eignarrétt að landi. ESB-aðild myndi ekki sjálfkrafa afnema þær reglur, en þær þyrftu áfram að samræmast þeim skuldbindingum sem leiða af ESB-rétti.“

Gætu íslensk stjórnvöld enn sett sérstakar reglur um vernd ræktanlegs lands og takmarkað að land fari úr landbúnaðarnotkun með ESB-aðild? Væri hægt að takmarka að t.d. stór fyrirtæki keyptu upp mikið magn rektunarlands?

„Já. Ísland gæti áfram sett reglur til að vernda ræktanlegt land og stuðla að því að land haldist í landbúnaðarnotkun. Framkvæmdastjórn ESB hefur sérstaklega tekið fram að aðildarríki geti haft lögmæta hagsmuni af því að halda landbúnaðarlandi í landbúnaðarnotkun, koma í veg fyrir óhóflega samþjöppun landareigna og spákaupmennsku og viðhalda lífvænlegum landbúnaði. Sjá Commission Interpretative Communication on the Acquisition of Farmland and European Union Law – EUR-Lex.

Hins vegar falla kaup á landbúnaðarlandi undir reglur ESB, meðal annars um frjálst flæði fjármagns og bann við mismunun eftir þjóðerni. Takmarkanir þurfa því að byggjast á lögmætum markmiðum og vera málefnalegar, nauðsynlegar og hóflegar.

Því væri ekki einfaldlega hægt að banna fyrirtækjum frá öðrum ESB-rikjum að kaupa land. Hins vegar gætu íslensk stjórnvöld sett almennar reglur sem gilda jafnt um íslenska og erlenda aðila, til dæmis reglur um hámarksstærð landareigna, skilyrði um að land sé áfram í landbúnaðarnotkun eða ráðstafanir gegn óhóflegri samþjöppun. Því gæti Ísland haft verulegt svigrúm til að takmarka stórfelld uppkaup og samþjöppun rektunarlands, en útfærslan þyrfti að samrýmast ESB-rétti.“

Landbúnaður er hluti af innviðum þjóðarinnar og gegnir lykilhlutverki í matvælaöryggi. Vegna aukins innflutnings og breyttra reglugerða er talað um mögulega fækkun bænda og að innlend framleiðsla dragist saman til muna. Hvaða áhrif mun landbúnaðarstefna Evrópusambandsins hafa á getu Íslands til að tryggja eigin framleiðslu?

„Landbúnaðarstefna ESB myndi ekki sjálfkrafa draga úr getu Íslands til að tryggja eigin matvælaframleiðslu, en aðild myndi breyta þeim ramma sem

íslenskur landbúnaður starfar innan ef landbúnaðarstefnan (CAP) er samþykkt óbreytt. Stefnan er sameiginleg stefna allra aðildarríkja og felur meðal annars í sér tekjustuðning, markaðsaðgerðir og stuðning við dreifbýlisþróun. Aðild myndi því færa íslenskan landbúnað inn í það kerfi, samkvæmt þeim skilmálum og fjármögnun sem samið yrði um.

A móti kæmi aukin samkeppni á innri markaði ESB. Það gæti reynst íslenskum landbúnaði erfiitt, sérstaklega vegna smæðar íslenska markaðarins, fjarlægðar frá mörkuðum og hás framleiðslukostnaðar. Það er því ekki hægt að segja fyrir fram að CAP myndi annaðhvort styrkja eða veikja íslenska matvælaframleiðslu; áhrifin myndu ráðast mikið af aðildarskilmálunum, stuðningskerfinu og því hvernig íslensk stjórnvöld nýttu það svigrúm sem CAP veitir.

Sérstaða Íslands sem norðlægs landbúnaðarsvæðis gæti orðið mikilvægt samningsmál. Í aðildarsamningi Finnlands og Svíþjóðar var tekið sérstakt tillit til erfiðra loftslagsskilyrða og heimilaður langtímastuðningur við landbúnað á tilteknum norðlægum svæðum. Samkvæmt 142. gr. aðildarlaganna var heimilað að veita langtímastuðning í sérstökum svæðum þar sem loftslagsskilyrði gerðu landbúnað sérstaklega erfiðan.

Ísland gæti því fært sterk rök fyrir sérstakri lausn fyrir íslenskan landbúnað, með hliðsjón af loftslagi, landfræðilegri einangrun, stuttu vaxtartímabili og öðrum sértækum aðstæðum. En það væri samningsmarkmið, ekki réttur sem Ísland gæti gengið að visu.“

Hvaða áherslur þyrftum við að ganga með inn í samningsviðræður þegar kemur að bæði eignarhaldi og nýtingu auðlindanna okkar?

„Ef já yrði niðurstaðan 29. ágúst ætti fyrsta verkefni forystumanna í íslenskum landbúnaði að vera að setja fram sjónarmið sín um lykilhagsmuni og samningsmarkmið sem hafa ætti að leiðarljósi. Það er erfiitt fyrir mig að svara því nákvæmlega hverjar áherslur bænda ættu að vera; þeir þekkja hagsmuni sína og stöðu miklu betur sjálfir. En vegna spurningarinnar nefni ég nokkur atriði:

Áherslu á matvælaöryggi, viðhald innlendrar framleiðslu og sérstöðu íslensks landbúnaðar. Mikilvægt væri að tryggja nægilegt svigrúm til að stöðja við búskap á Íslandi, þar sem loftslag, landfræðileg einangrun, stutt vaxtartímabil og lítill markaður skapa óvenjuleg rekstrarskilyrði.

Ísland ætti að sækjast eftir sérlausn eða sérstökum stuðningsheimildum sem taka mið af þessum aðstæðum, meðal annars með hliðsjón af þeim lausnum sem samið var um fyrir Finnland og Svíþjóð við aðild þeirra að ESB. Þar var heimilaður langtímastuðningur við landbúnað á tilteknum norðlægum svæðum þar sem loftslagsskilyrði gera landbúnað sérstaklega erfiðan.

Einnig væri eðlilegt að huga að aðlögunartíma vegna aukinnar samkeppni, stuðningi við viðkvæmar búgreinar og úrræðum sem gera íslenskum landbúnaði kleift að aðlagast nýju samkeppnisumhverfi. Framkvæmdastjórn ESB bendir sjálf á að aðildarviðræður um landbúnað taki meðal annars til framtíðar CAP-stuðnings og aðlögunarráðstafana vegna sérstöðu landbúnaðar viðkomandi ríkis.

Hvað varðar eignarhald og nýtingu lands og auðlinda ætti jafnframt að leggja áherslu á að halda sem mestu svigrúmi til að vernda landbúnaðarland, koma í veg fyrir óhóflega samþjöppun jarða og tryggja að auðlindir sem teljast þjóðhagslega mikilvægar verði áfram undir íslenskri stjórn og eignarhaldi, innan þeirra marka sem ESB-réttur leyfir.

Heildarmarkmiðið ætti að vera að tryggja að íslenskur landbúnaður verði áfram burðarás matvælaöryggis í landinu, jafnframt því sem samið verði um raunhæfan aðlögunarramma að sameiginlegum markaði og sameiginlegri landbúnaðarstefnu ESB.“

Dreifðu greiðslunni

NIBE varmadæla með allt að 36 mánaða raðgreiðslum

friorka.is
571 4774

Skoðaðu úrvalið og fáðu ráðgjöf

BÆNDASAMTÖK
ÍSLANDS

Í Túngarði eru um 50 tegundir af víði. Markmiðið er að vera með fjölbreytta tága í framleiðslu fyrir alls konar verkefni, stór og smá. Hér í miðið má sjá lensuvíði, og til hægri körfuvíði.

Túngarður:

Ræktar víði til handverks

Karólína Rós Ólafsdóttir
karolina@bondi.is

Í Túngarði í Dalabyggð er ræktaður víðir til tágaframleiðslu. Katrín Dröfn Guðmundsdóttir, þjóðfræðingur og garðyrkju-áhugakona, stendur að baki verkefninu. Markmiðið er að byggja upp framleiðslu á tágum fyrir handverk, líkt og körfur, girðingar og húsgögn.

Katrín býr hluta úr árinu í Túngarði á Fellsströnd í Dalabyggð og er annars búsett í Reykjavík. Hún hefur lengi stundað garðyrkju og unnið að handverki. Ræktunin í Túngarði hófst af alvöru árið 2025 og er hún nú búin að gróðursetja tæplega 6.000 víðiplöntur.

Garðyrkja og handverk mætast

„Þetta er sjötta sumarið mitt í Túngarði,“ segir Katrín. Hún ólst upp í garðyrkju og vann hjá föður sínum sem var með skruðgarðafyrirtækið Garðaprýði. Áhuginn á þjóðhátum og handverki mættu garðyrkjuþekkingunni í

Körfur úr víði sem Katrín gerði í Skotlandi í vor. Henni þykir gaman að sjá muninn milli víðitegunda og yrkja í handverkinu.

þeirri hugmynd að rækta víði til handverksnota. „Ég fór á Reykjalund og lærði að gera körfur úr bambus og þá kviknaði þessi

áhugi. Mig langaði að gera körfur úr víði en það var hvergi hægt að kaupa tága í slíkt. Ég er svo hvatvís að ég hugsaði með mér: ég á þetta

stóra land og ég kann að rækta, ég ætla bara að rækta efniviðinn sjálf.“ Verkefnið fór af stað af alvöru eftir að Katrín hlaut styrk frá DalaAuð fyrir verkefni í kringum Brothættar byggðir og frá Uppbyggingarsjóði Vesturlands.

Ákveðin tilraunaræktun

Um 6.000 plöntur eru komnar í jörðu. „Ég er í rauninni í tilraunaræktun. Víðirinn er gróðursettur þétt til að árssprotarnir séu í meiri kappi við birtuna og vaxi þá meira,“ segir Katrín. Í Túngarði eru yfir 50 yrki af víði. „Ég er að prófa ýmislegt, svo grisja ég og bæti í eftir því hvað virkar. Mig langar að vera með fjölbreytta tága fyrir ólík handverk.“

Það fara margar plöntur í hvert handverk. „Maður þarf fulla uppskeru af tíu plöntum til að gera körfu svo mig langar að fara upp í 30.000 plöntur sem fyrst til að geta gert stærri muni,“ segir Katrín. Hún er búin að búa til beð fyrir næsta vor fyrir 10.000 plöntur og stefnan er að stækka upp í 30.000 plöntur árið 2028.

Körfur, girðingar og líkkistur

Katrín fór á námskeið í Skotlandi til að læra að gera ofin handverk hjá litlu fyrirtæki sem kallast Naturally Useful. „Þarna lærði ég ýmislegt og gerði nokkrar körfur en ég sé fyrir mér að vinna stærri handverk í framtíðinni. Ég er mjög spennt fyrir því að prófa að gera líkkistur. Þær eru svo fallegar, ofnar úr víði, og maður getur jafnvel ofið blóm eða aðrar jurtir með.“ Katrín stefnir á að fara út á næsta ári til að læra að gera líkkistur en þær hafa reynst mjög

Katrín Dröfn Guðmundsdóttir.

vinsælar að sögn staðarhaldara Naturally Useful. Katrín er einnig spennt fyrir því að prófa að nota víðinn við árbakka til að koma í veg fyrir jarðvegsrof en það er mikið um slík verkefni erlendis að sögn Katrínar.

Ferlið hægt en sjarmerandi

„Erlendis tekur það fimm ár að fá fulla uppskeru frá hverri plöntu en það er erfitt að segja hvað þetta tekur langan tíma hérlandis, kannski sjö eða átta ár. Ég er fyrst til að rækta þetta svona á Íslandi svo maður veit það ekki,“ segir Katrín. „Árssprotarnir eru notaðir í handverkið og það tekur langan tíma að þurrka þá. Það fer eftir þykkt greinanna en getur tekið allt að átta vikur. Þetta er hægt ferli en sjarmerandi.“ Þegar plönturnar hafa náð ákveðinni stærð klippir Katrín tágana, flokkar eftir stærð og tegund og setur í búnt sem hún leggur í hjall. Til að vefa úr tágunum þarf síðan að leggja þá aftur í bleyti til að mýkja þá upp og tekur það nokkrar vikur. „Það er þó öðruvísi með lifandi girðingar og strúktúra, þá er þeim stungið beint í jörð því maður vill fá rætur svo ekki þarf að þurrka. Þá er strúktúrinn gerður með það í huga að hann vaxi áfram og laufgist,“ útskýrir Katrín.

Stemning fyrir handverki í sveitinni

„Það er stemning fyrir þessu í sveitinni. Hér í nágrenninu er Urður ullarvinnsla, við erum spenntar fyrir því að búa til vörur og efnivið fyrir handverk.“ Katrín stefnir á að selja tága, að gera eigin handverk, auk þess sem hún sér fyrir sér að halda námskeið. „Mig langar í samfélag í kringum þetta verkefni. Það eru svo margir sem geta nýtt sér tága, fólk í garðyrkju, handverksfólk, listamenn, það er hægt að nota þetta í alls konar. Ég er mjög opin fyrir samstarfi og ef fólk langar að vera með í þessari tilraunastarfsemi þá hef ég áhuga á því, fólk á að vinna saman, læra hvert af öðru, það er framtíðin.“

MINNA MÁL með SagaPro

Í 20 ár hefur SagaPro hjálpað fólki að fækka tímum þvaglátum á nóttu sem degi. SagaPro er náttúrulegt bætiefni úr íslenskum hvannarlaufum sem hjálpar þvagblöðrunni að fyllast betur og bætir lífsgæði.

Þú færð SagaPro í öllum helstu matvöruverslunum, apótekum og á saganatura.is

Villain SX10 X

3.999.000 kr. með vsk.

**T1 dráttarvélaskráning -
dráttarkúla - rafmagnsspil**

Stórskemmtilegur buggybill með 1000cc vél sem skilar 105 hestöflum. Með eiginleikum eins og sjálfstæðri fjöðrun og driflæsingum býður hann upp á óviðjafnanlegt afl og stjórnun.

Þú ræður hverri ferð með Segway Villain SX10.

AT5 L bændahjól

1.349.000 kr. með vsk.

**T3 dráttarvélaskráning - 500cc - 39 hestöfl
rafm.stýri - 4x4H/L - dráttarkúla - rafmagnsspil**

AT6 L ferðahjól

1.599.000 kr. með vsk.

**T3 dráttarvélaskráning -
dráttarkúla - rafmagnsspil**

567cc vökvakæld vél sem skilar kröftugum afköstum fyrir utanvegaævintýri. Með eiginleikum á borð við rafmagnsstýri, diskabremsur og mismunadrif tryggir það nákvæma stjórn og frábæra endingu. **AT6 er fullkomið í bæði ferðalög og vinnu.**

Varahlutir og þjónusta
546-0415 - hesja@hesja.is

Nánari upplýsingar á hesja.is | hesja@hesja.is

Hafnarfjörður: Selhella 1 - Sími 546 0415 | **Akureyri:** Frostagata 2 - Sími 415 6415

MHG Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Forest & Garden á Íslandi

*Varahlutir og
þjónustuverkstæði

**Husqvarna TF325
Tiller** (working
depth 30 cm)

**Husqvarna
520IRX
Sláttuorf 36V**

**Husqvarna
Traktor TC220
14,4kw**

**Husqvarna GX
560** (cutting
width 51 cm)

**Husqvarna Rider
320X AWDTraktor
10,5 kW**

**Husqvarna
522IHD60
60cm**

**Husqvarna
LC253S Sláttuvél
2,8kW**

**Husqvarna
525BX Blásari
86 m/s**

**Husqvarna
535RX Sláttuorf
1,6kW**

**Husqvarna
580 EPOS
16.000m²**

**Husqvarna
AM535AWD
EPOS 3.500 m²**

**Husqvarna 450e
Keðjusög
2,4kW**

Husqvarna Forest & Garden Products

Garðverkfæri, slátturóbotar, steinsagir, steinsagarblöð, jarðvegsþjöppur, hopparar, kjarnaborvélar, garðsláttuvélar, golfslipivélar, sandarar, gröfur, golfbílar og margt fleira

MHG Verslun | Víkurhvarf 8
S. 544 4656
mhg@mhg.is

Sauðfjárrækt:

Hjörðin er hjartað

Edda Kristín Sigurjónsdóttir
edda@bondi.is

Sauðfé hefur fækkað í Breiðdalnum, sem er mjög strjálbýll. „Tilfinningin er að ef við hættum, séum við að skapa aukna óvissu fyrir aðra,“ segir Arnaldur. Ásamt Gróu stundar hann sauðfjárrækt og dálitla skógrækt, þó ekki séu enn orðnar nytjar af henni. Þau eru sannfærð um að með auknu félagsstarfi bænda væri hægt að hafa áhrif á þróun búskapar í landinu, en félagsdeyfð ríki.

Breiðdalurinn er gróðursæll og gullfallegur. Fjallafaðmurinn þéttur. Þar er yfirleitt ekki snjóþungt á vetrum og ekki sértaklega úrkomusamt. Veðrið sjaldan best, en aldrei verst. Bláklukkur skryða vegkantinn eins og víðast á Austurlandinu. Við erum á hreindýraslóðum en Arnaldur og Gróa fundu fyrir því á upphafsárum skógræktarinnar þegar hreindýrahjörð nýtti smávaxin tré úr skógræktinni þeirra sem klóru með þeim afleiðingum að þau þurftu að byrja nánast upp á nýtt. Bláðamann bar að garði á sólríkum degi og spjallið flæddi vítt og breitt og rötsterkt kaffið í bollann.

Fjör á heimavistinni

„Mér finnst rigningin góð...“. Rödd Helga Björns berst inn úr notalegri stofunni þegar við setjumst við eldhúsborðið á Hlíðarenda. Útsýn yfir túnin og til fjalla, barnabarn, sonur og tengdadóttir, sem eru bændur í Skíðadal, á sveimi. Góður andi ríkir.

Gróa er Jóhannsdóttir og Arnaldur Sigurðsson og bærinn í Norðurdal í Breiðdal. Hér er Arnaldur alinn upp frá 10 ára aldri þegar foreldrar hans keyptu annan hluta tvíbýlis sem nú er orðinn einbýli.

Arnaldur og Gróa með fagran fjallafaðm í baksýn.

Mynd / eks

Bændaskólinn á Hvanneyri leiddi þau saman, en hún er ættuð frá Keflavík og af Mýrunum. „Ég hef aldrei ætlað að verða annað en bóndi og var orðinn bóndi 21 árs,“ segir hún, en að það hafi tekið áratuginn að kalla Breiðdalinn heima.

„Bændaskólinn var troðfullur og þurfti að vísa fólki frá, þetta var alveg frábært, glaumur og gleði,“ segir Gróa um stemninguna. Bæði hlæja og hugsa ljóslega hlýtt til þessara tíma um miðjan níunda áratuginn.

Árið eftir útskrift tóku þau við býlinu á Hlíðarenda. Þá var þar blandað bú en sauðfé hafði verið skorið niður vegna riðu haustið sem

þau komu. Þau sáu því um kýrnar sem voru fimmtán talsins og tóku fé fáum árum síðar. 2001 hættu þau með kýrnar og einbeittu sér alveg að sauðfénu. „Við hefðum þurft að byggja upp eða hætta með kýrnar og sáum fram á að þurfa að skuldsetja okkur fram í elliár, og ákváðum að láta þær fara, blessaðar.“

Hreindýr skemmdu skógræktina

Gróa og Arnaldur gróðursettu töluvert af lerk og furu á tímum Bændaskóganna. Sauðféð er lítið spennt fyrir barrtrjám en þau lentu í því 10–12 árum eftir fyrstu gróðursetningu að hreindýrahjörð

skemmdi flest trén. „Þau klóra sér á trjánum, eru búin að missa hornin eða um það bil og virðast fara á milli svæða. Þau eru kannski þrjú, fjögur ár á hverju svæði og flytja sig svo á annað, koma kannski á áratugafresti,“ segir Arnaldur.

Skógurinn er orðinn þéttur og óvist hvenær nýttar verða af honum. „Maður hafði ekki trú á að neitt yrði úr þessu,“ segir Arnaldur, „en sumir segja að ég sé að horfa á ellilífeyrinn.“

Beitarlöndin að breytast

„Undanfárin ár og eftir að sumrin urðu hlýrri og fénu fækkaði erum við að sjá að landið er víða að lokast. Það eru að koma upp reynihrislur og birkihrislur um allt,“ segir Arnaldur um þróun beitarlandsins. „Birkið æðir um og kjarrið víða orðið ófært þar sem vel var fært fyrir fjórum, fimm árum.“ Beitin er létt á bænum. „Í gamla daga var sagt að eðlileg

beit á úthaga væri ein kind með lömbum á hektara og nú er beit varla helmingurinn af því hér.“

Bændur geta gengið í öll störf

„Við gerðum okkur fljótt grein fyrir að tekjurnar af sauðfjárbúinu myndu aldrei duga til þess að framfleyta okkur, þó við myndum stækka upp í það sem mögulegt var,“ segja Arnaldur og Gróa, sem bæði hafa unnið mikið utan bús. Arnaldur lengst af við kennslu í grunnskólanum á Breiðdalsvík og Gróa í sæðingum og síðar bæði í álverinu á Reyðarfirði. Gróa hóf svo störf á heilsugæslunni á Breiðdalsvík þar sem hún er enn í hlutastarfi og Arnaldur mun keyra skólarútuna á milli Stöðvarfjarðar og Breiðdalsvíkur í vetur eins og síðasta vetur. „Bændastarfið er svo fjölbreytt að bændur geta gengið í næstum öll störf, þeir eru allt frá því að vera stjórnendur og að manna störf á plani,“ segir Gróa og Arnaldur tekur undir. „Þeir þurfa að kunna á fjármálin og tölvuna og allt saman.“

Hagræðing í fjárhúsunum

„Vegna þess hvað við vinnum mikið utan bús, höfum við séð þörf fyrir að hagræða og gera vinnuáðstæðurnar þannig að allt sé eins fljótlegt og þægilegt og hægt er. Þannig að við breyttum fjárhúsunum svölitið mikið. Við erum með gjafagrindur og hlaupaketti og taliur sem geta sett rúllurnar beint ofan í gjafagrindurnar, þannig að við þurfum eiginlega ekki að gefa nema bara á einn lítinn garða tvisvar á dag,“ segir Arnaldur. „Það var bara af því að mig langaði til að gefa,“ bætir Gróa við hlæjandi. „Við höfum gimbrarnar á gördum, þær eru ekki á gjafagrind,“ bætir hún við og bæði árétta nauðsyn þess að fylgjast vel með í fjárhúsunum til að vera viss um að fénu líði vel.

Smalað langt fram eftir hausti

Enginn afréttur er í Breiðdalnum og bændur fáir. Flest fé er rekið á fjall í heimalöndum upp fyrir túngirðingar. Þar eru grösugar fjallshlíðar og skörðótt klettabelti taka við. Hlíðarenda tilheyrir töluvert magn lands sem er mestmegnis fjalllendi.

-Framhald á bls.28

Vetrararbúnaður

Hilltip

Snjótennur, fjölplógar,
salt- og sanddreifarar

Wendel

Tangarhöfði 1 / 551-5464 / wendel.is / wendel@wendel.is

Úr eftirleitu, lamb sótt í Gilsárgil.

Mynd / Aðsend

DUCAR Rafstöð
bensín 3Kw 212Cc
VNR: DG4650

68.700 kr.

DUCAR Háprýstidæla
bensín 303 bör 420cc
VNR: DGPW44T

159.750 kr.

DUCAR Rafstöð
bensín 9,5Kw 550Cc
VNR: DG14500E

189.750 kr.

DUCAR Háprýstidæla
bensín 254 bör 212cc
VNR: DGPW3400H

49.750 kr.

Sendum um land allt!

DUCAR
POWER WITH VISION

Kemi ehf | Tunguhálsi 10 | Sími 415 4000 | kemi@kemi.is | www.kemi.is

HUGUM AÐ HAUGNUM

HAUGTÆKI Í ÚRVALI - Kynntu þér málið!

Tæki til
á lager og
fleiri á
leiðinni!

Verð frá 1.430.000 kr. + vsk.

HAUGDÆLUR

- 6" dælur með þrítengi
- Að fullu galvaniseraðar
- Aflþörf 80hö
- Stillanlegar lengdir:
 - * 2,1 - 2,7
 - * 2,4 - 3,0
 - * 2,7 - 3,3
 - * 3,0 - 3,6

Verð frá 955.000 kr. + vsk.

HAUGHRÆRUR

- 4,6m og 6,1m
- Að fullu galvaniseraðar
- 650mm þriggja blaða skrúfa
- Aflþörf 100hö

Athugið! Einnig til á lager:
KEÐJUDREIFARI SS- 1000

HAUGSUGA SA-R 2600

- Jurop dæla 11.000 lítrar
- 8" áfyllingararmur og trekt
- Fjaðrandi og lengra beisli
- Sjónrör
- 11.600L tankur
- Gleðihorna drifskraft
- Dekk, 850/60R30.5, flotdekk
- Tilbúin fyrir slönguniðurfellingarbúnað

„Féð náttúrllega dreifir sér yfir aðrar jarðir sitt á hvað og svo eru jarðir þar sem ekkert sauðfé er og engir ábúendur. Menn eru kannski að smala margar jarðir. Það hefur alltaf verið að fækka á jörðum í nágrannasveitunum, þannig að smalamennska verður erfiðari. Þetta er ekki eins og afréttur þar sem það er samfélagsverkefni að smala,“ segir Arnaldur. „Þeir smala sem eiga fjárvon,“ þó sumir sinni smalamennsku fyrir ánægjuna.

„Menn reyna að tala sig saman og þetta er allt í lagi fyrir okkur. Okkar fé gengur mikið í okkar eigin landi og á næstu jörðum og hér er enn fjárbúskapur í kringum okkur. En þar sem jarðir liggja að öðrum þar sem ekki er mikill búskapur eða að öðrum sveitarfélögum, þá lenda bændur í að vera að smala langt fram eftir hausti og sækja fé í aðrar sveitir.“ Þau heyrðu af bónda sem var langt fram yfir sláturtíð að smala og hafði þá gengið 600 km.

Þau rifja upp að á þeirra fyrstu búskaparárum voru það stórtíðindi ef heimtist kind um eða eftir áramót. „Nú gerist það á hverju ári að verið er að finna fé allan veturinn,“ og ástæðan sú að sauðfé sé færra og færra fólk í smölun.

Árekstrar um sauðfjárbreit

Sveitarfélagið ber ábyrgð á að það sé hreinsað af fé og svo eru jarðareigendur sem ekki kæra sig um sauðfjárbreit. „Þá geta orðið árekstrar og núningar,“ segir Gróa. „Hefðin er að menn girða sitt land ef þeir vilja ekki fá sauðfé. En nú eru menn ekki sáttrir við að þurfa að girða sig af til að losna við fé. En þú sérð ef þú horfir á fjalllendið hér,“ segir Gróa og bendir til fjalla út um eldhúsgluggann, „þú girðir ekkert upp í fjallaskörð.“

Þau eru sammála um að ef lausaganga fjár yrði takmörkuð eða bönnuð, eins og er krafa sumra, þá væri sauðfjárbúskapur illgerlegur á þeirra svæði. „Fjallaskilalögin eru svolítið sniðin út frá þessari hugsun, að allt fé fari upp fyrir afréttargirðingu og allt friðað þar fyrir neðan, en það er ekkert hugsað út í aðstæður eins og þær eru hér, þar sem eru bara heimalönd og enginn sameiginlegur afréttur.“ Arnaldur og Gróa benda á að þessu fylgi óvissa fyrir sauðfjárbændur og visa til mála sem nú eru fyrir dómstólum.

„Við erum farin að eldast og maður veit ekki hvað maður á mörg

Sauðfé á beit í túnfætinum á Hlíðarenda.

Mynd / eks

ár eftir í búskap. Og það hefur alveg flögrað að manni hvort maður ætti að girða og vera bara með eitthvað lítið við bæinn til að hafa gaman,“ segir Gróa.

Keðjan veikist

Erfiðara er orðið að manna smölunina. „Það eru alltaf að detta út fleiri bú, þannig að keðjan er orðin svo veik, menn þurfa að hlaupa yfir miklu stærra svæði nú en áður þegar fleiri voru í búskap,“ segir Arnaldur. Þeim mun fleira fé, þeim mun auðveldari er smalamennskan í raun, „og öruggari,“ bætir Gróa við.

„Þú smalar ekki öðruvísi en gangandi hér, það gengur fé alls staðar nema í klettunum,“ segir Gróa. Þau hafa nýtt sér dróna með myndavél, sérstaklega í eftirleitunum, til að skyggjast inn í dalaskorninga og spara sporin og stundum er hægt að reka féð með honum. „En þær læra á drónann, að hann gerir ekki neitt,“ segja þau hlæjandi. „Ef maður kemur þeim af stað, þá stoppa þær yfirleitt ekki fyrr en þær eru komnar heim.“

„Maður hefur áhyggjur af því að hver bær geti verið hlekkurinn

sem slítur keðjuna,“ segir Arnaldur. „Maður hefur á tilfinningunni að það að fara út í búskap sé ekkert ofboðslega sexi heldur,“ segir Gróa. „Jarðir eru orðnar það dýrar að venjulegt fólk sem hefði áhuga, hefur enga möguleika á að kaupa sér jörð í rekstri. Þú þarft að fæðast inn í þetta til að geta haldið áfram.“

Polmörk í dreifðari byggðum

Arnaldur og Gróa telja sauðfjárbúskap vera kominn að polmörkum í dreifðari byggðum. Hann telur þróunina ekki geta orðið á annan veg en að þeir gefist upp. „Það er enginn sem treystir sér til að taka við á meðan staðan er svona. Ef þú ert orðið eina sauðfjárbúið á stóru svæði, þá er ekki aðlaðandi að taka við, það er ekki endalaust hægt að stóla á hjálp vina og ættingja.“ Á fjórum nágrannabæjum eru ungir bændur sem vekur þeim von um sína sveit.

Sjálf eiga þau tvo syni en ekki útlit fyrir að þeir muni taka við búinu.

Þau segja tilfinninguna um óvissuna um hvað tekur við á komandi árum blendna. „Á meðan maður er heilsuhraustur væri ég ekki tilbúin til að fara í neitt annað,“ segir Gróa.

„Maður veit ekki framtíð sveitarinnar heldur,“ segir Gróa. „Tilfinningin er að ef við hættum, séum við að skapa aukna óvissu fyrir aðra, eða skemma möguleika fyrir öðrum,“ segir Arnaldur. „Samfélagið byggir svo sterkt á hverjum og einum, við erum ekki það mörg hér í sveitinni,“ bætir Gróa við.

Landbúnaðarhagfræðin illskiljanleg

Talið berst að afurðaverði og ullinni. „Mér fyndist skynsamlegt, sem leikmaður, að fara af þessum dýru löðum í Mosfellsbænum,“ segir Gróa um verksmiðju Ístex sem tekur á móti ullinni og er afurðastöð í eigu bænda. Hún leiðir hugann að möguleikum á að flytja vinnsluna norður á Blönduós þar sem ullaþvottastöðin er. „Það hlýtur að hafa verið skoðað, þessi möguleiki hefur oft verið nefndur.“

Bændur hafa á undanförnum árum fengið takmarkað greitt fyrir ullina og rekstrarerfiðleikar Ístex halda áfram og skulдум fyrirtækisins ýtt til bænda, eins og sagt var frá í blaðinu í lok maí. „(Mislita) ullin er bara verðlaus,“ segir Gróa, „nema kannski fyrir handverksfólk, en handverksmarkaðurinn verður alltaf svo lítill hluti af heildarmarkaðnum. Við skulum vona að þetta sé tímabundið.“

Þau orð eru látin falla að það sé margt sem ekki „meikar sens“ í landbúnaðarhagfræðinni. „Staðan er þannig núna að það vantar lambakjöt. Ef þú ætlar að framleiða meira, þá seturðu á fullt af gimbrum, sem þýðir að það verður minni framleiðsla það haustið. Það tekur alltaf tvö ár að byrja að fá fjölgunina, að fá vörur til að leggja inn. Þá getur staðan verið orðin allt önnur á markaði.“

Lambakjöt var gert tollfrjálst í Evrópu gegn tollum á aðra vöru sem hluti af átaki í markaðssetningu á íslensku lambakjöti. „Það kom ekkert út úr því,“ segir Gróa og Arnaldur bætir við að það hafi komið nokkur ár þegar gengið var hagstætt og þá hafi borgað sig að flytja út. „Þá voru bændur hvattir til að fjölga og allir voru hjartsýnir. En svo styrktist krónan og þá var þetta búið spil.“

Já eða nei?

Evrópumálin eru komin á borðið og fyrirbyggjandi þjóðaratkvæðagreiðsla um hvort viðræður skulu teknar upp við Evrópusambandið um aðild að því. „Okkur er talin trú um að við munum hagnast á því að fá fé úr sjóðum Evrópusambandsins, en við erum eitt ríkasta landið og það væri ekkert réttlæti í því að við fengjum meira en við leggjum til, þá væri einhver annar að fá minna en hann leggur til,“ segir Gróa.

„Ég set alveg spurningarmerki við hvað EES-samningurinn

Skautunin í samfélaginu kemur inn í bændasamfélagið líka ...

hefur gert fyrir landbúnaðinn. Ég hugsa að hann hafi gert ýmislegt fyrir viðskiptalífið en mikið reglugerðarfargan hefur flætt yfir. Við höfum verið kaþólskari en páfinn í öllum reglugerðum.“

Áhyggjur af auknum dýra-sjúkdómum, innflutningi á lifandi dýrum og frjálsu flæði afurða eru viðraðar. „Fyrir þá sem eru í samninganefnd er þetta örugglega pínulítið mál. En þetta eru risastór mál fyrir landbúnaðinn í heild og fyrir íslensk dýrakyn sem hafa lifað hér einangruð öldum saman,“ segir Gróa. Hún bætir við að verði farið út í aðildarviðræður sé hætt við að ýmislegt týnist og að það sé flókið fyrir einstakling að taka afstöðu, málið varði allt samfélagið og sé flókið. „Það eru ólíkir hagsmunir sem skarast,“ segir Arnaldur.

Aukið félagsstarf, aukin áhrif

„Félagskerfi bænda má vera öflugra,“ segir Gróa. „Bændasamtökin hafa gert margt gott og ég styð þau einlægglega, en við þurfum að ná öllum bændum með. Það er félagsleg deyfð. Þeir sem gefa kost á sér í félagsstörf bænda eru lítill hópur.“ Arnaldur bætir við. „Það var meiri menning áður fyrr að allir tóku þátt, þá var þetta afþreyingin líka, að hitta mann og annan.“ Þau segja aðra afþreyingu sennilega hafa tekið yfir og haft þessi neikvæðu áhrif á þátttöku bænda í eigin félagsstarfi.

„Skautunin í samfélaginu kemur inn í bændasamfélagið líka,“ segir Gróa. „Eins og það fælar frá pólitíkinni, þá fælar þessi óvægna gagnrýni frá, þegar fólk er að gera sitt besta til þess að breyta hlutunum. Það væri hægt að ná fram fullt af breytingum með meiri þátttöku.“

Gjörbreytt landslag í sauðfjárrækt

21 ár er síðan síðast greindist riða í Breiðdalnum og stórvirki hafa verið unnin í ræktun á verndandi arfgerð gegn riðu. „Þetta er gjörbreytt landslag fyrir þá sem eru á riðusvæði. Stærsta skrefið sem hefur verið stigið í sauðfjárrækt á Íslandi,“ segir Gróa. „Þetta er eitt af því sem hefur örugglega hamlað framförum, að hafa það á herðunum að hjörðin yrði öll skorin,“ segir Arnaldur.

„Við vorum ekki tekin við þegar það var skorið hér og vorum svo heppin að það kom ekki aftur upp riða á okkar bæ,“ segir Gróa. „Hjörðin þín er þér ofboðslega kær, hún er hjartað.“ Það verður þögn eitt stundarkorn. „Ég veit ekki hvernig ég kæmist í gegnum það að skera kæmi til þess,“ segir Gróa og fær dulítið rykkorn í augað. Kærleikurinn til hjarðarinnar er augljós.

Vilja njóta búskaparins

Sauðfjárbúskapur í Hlíðarenda hefur dregist saman á undanförnum árum. Nú eru þar um 250 vetrarfóðraðar kindur og Arnaldur og Gróa að eigin sögn farin að hlaupa hægar. „Vill maður ekki frekar njóta þess sem maður er að gera heldur en drepa sig af því?“ spyr hún glettin.

Innt eftir hvötum til að fjölga í hjörðinni segja þau afurðaverð mikilvægast. „Nú er draumurinn að verða bóndi án þess að þurfa að vinna utan bús,“ segir Gróa. Þau segja frá vinum sem hafa hvatt þau til að fá sér aðra vinnu og hætta baslinu sem fylgir búskap. „Þeir skilja þetta ekki. Þetta er lífið. En við lifum ekki af því sem við viljum lifa af.“

AirHorse

SAMBYGGÐAR SKRÚFUPRESSUR

FULLBÚIN LAUSN Á FRÁBÆRU VERÐI

Skrúfupressa 7,5 kW með kælipurrkara og 300 lítra loftkút
Vinnuþrýstingur: 8 bör | Loftlæði: 1100 l/mín

AirHorse er loftpressuframleiðandi með yfir 20 ára reynslu. Loftpressurnar frá þeim eru fluttar til yfir 130 landa víðsvegar um heiminn. **Airhorse** leggur áherslu á orkunýtingu, rekstar-öryggi og að skaffa fullbúna lausn.

Fálkinn Ísmar hefur á að skipa öflugri þjónustudeild með mikla reynslu af viðhaldi þrýstiloftskerfa. Síur og helstu rekstarvörur fyrirleggjandi á lager.

Kynningarverð gildir til 11.9.26 eða á meðan að birgðir endast.

KYNNINGARVERÐ
687.327 KR.

DALVEGI 10-14 | 201 KÓPAVOGUR
SÍMI: 510 5100 | FALKINNISMAR.IS

FÁLKINN **ÍSMAR**

Lífland eflir ráðgjöf við íslenska bændur

Yfir 20 ára reynsla lögð til grundvallar næstu skrefum

Lífland hefur í meira en tvo áratugi lagt áherslu á faglega ráðgjöf og þekkingarmiðlun til íslenskra bænda. Nú er unnið að endurbótum á ráðgjafasviði fyrirtækisins með það að markmiði að nýta betur þá þekkingu sem er til staðar innan Líflands, styrkja tengsl við innlenda og erlenda sérfræðinga og gera ráðgjöfina enn aðgengilegri og markvissari fyrir bændur.

Ráðgjöf er því ekki nýr þáttur í starfsemi Líflands. Hún hefur lengi verið hluti af þeirri þjónustu sem fyrirtækið veitir íslenskum landbúnaði.

„Við erum ekki að byrja frá grunni.

Lífland hefur verið með ráðgjafastarf í yfir 20 ár og við höfum á þeim tíma byggt upp mikla reynslu, bæði innan fyrirtækisins og í samstarfi við erlenda sérfræðinga. Nú viljum við taka næsta skref og gera ráðgjöfina enn markvissari,“ segir Rannveig Hrólfsdóttir, yfirmaður gæða- og ráðgjafasviðs Líflands, M.Sc. í sameindalíffræði og hefur starfað hjá Líflandi í 14 ár.

Langt samstarf við Trouw Nutrition

Mikilvægur þáttur í uppbyggingu fagþekkingar Líflands hefur verið samstarfið við Trouw Nutrition, sem staðið hefur í meira en 20 ár. Trouw Nutrition hefur á þessum tíma komið reglulega til Íslands og miðlað nýjustu þekkingu á fôðrun og næringu búfjár. Meðal annars hafa verið haldnir fræðslu- og kynningarfundir fyrir kúabændur að minnsta kosti árlega, þar sem farið hefur verið yfir þróun í fôðrun, nýjar rannsóknir og leiðir til að bæta nýtingu fôðurs og árangur í búrekstri.

„Þetta samstarf hefur skipt okkur miklu máli. Hluti af hlutverki Líflands hefur alltaf verið að sækja þekkingu út fyrir landsteinana og miðla henni áfram til íslenskra bænda,“ segir Rannveig.

Að hennar sögn hefur markmiðið ekki eingöngu verið að kynna vörur, heldur að auka þekkingu og skapa umræðu um nýjungar og þróun í landbúnaði.

„Við teljum mikilvægt að vera framarlega í faglegri umræðu og geta komið nýrri þekkingu til bænda. Það hefur verið hluti af okkar starfsemi í langan tíma og verður áfram einn af hornsteinum ráðgjafar Líflands.“

Ráðgjöf á forsendum bóndans

Við endurbætur á ráðgjafasviðinu er lögð sérstök áhersla á að ráðgjöf sé veitt á forsendum hvers bónda.

Hlutverk ráðgjafans er ekki að segja bóndanum hvernig hann eigi að reka bú sitt. Bændur þekkja eigin rekstur, bústofn og aðstæður best. Ráðgjöf Líflands á þess í stað að byggjast á samtali, faglegri þekkingu, gögnum og gagnkvæmu trausti.

„Við viljum byrja á því að hlusta.

Hvað vill bóndinn ná fram? Hvar sér hann sjálfur tækifæri eða áskoranir? Síðan getum við lagt til okkar þekkingu og skoðað með honum hvaða leiðir koma til greina,“ segir Rannveig. Markmiðið er að hjálpa viðskiptavinum að taka upplýstar ákvarðanir, ekki að taka ákvarðanirnar fyrir þá.

Fjölbreytt þekking lögð saman

Ráðgjöf til bænda nær yfir fjölmörg svið. Þar má nefna fôðrun, fôðurgerð, heilsu og velferð dýra, jarðrækt, túnrækt, kornrækt, áburðarnotkun, sáðvöru, fôðuröflun og ýmsar rekstrarvörur.

Enginn einn einstaklingur getur búið yfir allri þeirri sérfræðiþekkingu sem þarf á öllum þessum sviðum. Endurbætur á ráðgjafasviðinu snúa því ekki síst að því að tengja betur saman þá þekkingu sem þegar er til staðar.

Með Rannveigu starfa Hrafnhildur Sverrisdóttir, B.Sc. í matvælafræði, og Þorvarður Hrafn Gíslason, M.Sc. í líffræði. Auk þess býr starfsfólk Líflands yfir víðtækri reynslu af fôðurframleiðslu, landbúnaði, hráefnum, ræktun, vörum og þjónustu við bændur.

„Styrkurinn liggur ekki í því að einn ráðgjafi eigi að kunna allt,“ segir Rannveig. „Við viljum geta tekið við erindi bóndans, skilið hvert viðfangsefnið er og síðan tengt inn þá þekkingu sem þarf hverju sinni.“

Sama nálgun gildir um erlenda samstarfsaðila og sérfræðinga. Lífland hyggst áfram nýta tengsl sín við Trouw Nutrition og aðra fagaðila til að tryggja að ný þekking og þróun erlendis skili sér inn í ráðgjöf til íslenskra bænda. Fôðrun byggð á mælingum og gögnum Fôðurráðgjöf hefur um árabil verið eitt af kjarnasviðum Líflands og verður áfram mikilvægur þáttur ráðgjafarstarfsins.

Fôðrun hefur áhrif á afurðir, heilbrigði og

velferð dýra, nýtingu hráefna og hagkvæmni búsins. Því skiptir máli að ráðgjöfin byggist á eins góðum upplýsingum og kostur er. Lífland notar hollenska fôðurforritið BestMix við gerð fôðuráætlaana. Þar er hægt að vinna með upplýsingar um gróffôður, hráefni, þarfir dýranna og framleiðslumarkmið hvers bú.

„Engin tvö bú eru eins. Þess vegna þarf fôðuráætlunin að taka mið af aðstæðum á hverjum stað og þeim markmiðum sem bóndinn hefur,“ segir Rannveig. Markmiðið getur verið aukin nýti, betri nýting fôðurs, bætt afurðagæði, lægri kostnaður eða einfaldlega betri yfirsýn yfir fôðrunina.

Hraðari upplýsingar með NIR-greiningu

Til stuðnings við fôðurráðgjöf hefur Lífland einnig tekið í notkun NIR-greiningartæki sem gerir mögulegt að fá fljóta mynd af efnainnihaldi heysýna.

„Með NIR-tækinu getum við fengið niðurstöður á nokkrum mínútum og það gefur okkur mjög gott verkfæri í daglegri ráðgjöf,“ segir Hrafnhildur Sverrisdóttir.

NIR-greining kemur ekki í stað hefðbundinnar rannsóknarstofugreiningar, en getur gefið hraða vísbendingu um gæði gróffôðurs og hjálpað ráðgjafa og bónda að meta hvort þörf sé á breytingum eða frekari greiningu. Niðurstöðurnar er síðan hægt að nýta við gerð fôðuráætlaana í BestMix og þannig byggja ráðgjöfina á raunverulegum upplýsingum frá viðkomandi búi.

Jarðrækt og fôðuröflun hluti af sömu heild

Ráðgjöf Líflands nær þó lengra en að fôðrun. Jarðrækt, túnrækt, kornrækt, sáðvara og áburðarnotkun eru mikilvægir þættir í heildamyndinni. Gott fôður hefst oft á túninu eða akrinum og því er eðlilegt að horfa á ræktun og fôðrun í samhengi.

„Við viljum tengja þetta betur saman,“

segir Þorvarður Hrafn Gíslason. „Ef við getum hjálpað bóndanum að bæta ræktun, fôðuröflun og nýtingu eigin hráefna getur það haft áhrif á allt frá fôðrun til rekstrarárangurs.“

Ráðgjöfin þarf þó alltaf að taka mið af staðbundnum aðstæðum, jarðvegi, veðurfari og markmiðum hvers bú.

Þekking og fræðsla hluti af hlutverki Líflands Lífland lítur ekki á ráðgjöf sem afmarkað verkefni sem hefst og endar með heimsókn til bónda.

Fræðsla og miðlun þekkingar verða áfram stór hluti af hlutverkinu.

Fræðslufundirnir sem haldnir hafa verið með Trouw Nutrition í gegnum árin eru dæmi um þá nálgun. Fyrirtækið vill áfram nýta innlenda og erlenda sérfræðinga til að miðla nýjungum og rannsóknum til bænda.

„Landbúnaður er stöðugt að þróast og það sama á við um þekkingu á fôðrun, ræktun og dýravelferð,“ segir Rannveig. „Við viljum halda áfram að sækja nýja þekkingu, prófa ný verkfæri og miðla því sem við teljum að geti nýst íslenskum bændum.“

Ekki nýtt ráðgjafasvið heldur næsta skref

Endurbætur á ráðgjafasviði Líflands eru því fyrst og fremst næsta skref í starfsemi sem hefur verið byggð upp yfir langan tíma. Markmiðið er að tengja betur saman fólk, þekkingu, gögn og verkfæri og gera þjónustuna aðgengilegri fyrir bændur. Ráðgjöfin getur verið allt frá stuttu samtali um afmarkað mál yfir í ítarlegri vinnu með fôður, ræktun, gögn og markmið bú.

„Við viljum vera bændum öflugur og traustur bakhjarl.“

Við höfum sinnt ráðgjöf og fræðslu í meira en 20 ár og ætlum nú að byggja enn frekar ofan á þann grunn,“ segir Rannveig. „Okkar hlutverk er að vera nálægt íslenskum landbúnaði, fylgjast vel með þróuninni og gera okkar besta til að koma þekkingu, reynslu og góðum lausnum til bænda þegar þeir þurfa á þeim að halda.“

Er allt stíflað?

Íslenska gámafélagið býður upp á alhliða þjónustu fyrir lagnakerfi.

Myndun lagna · Stíflulosun
Fituskiljur · Olíuskiljur · Sandgildrur

ÍSLENSKA
GÁMAFÉLAGIÐ
www.igf.is

Böggvisbrauð bakað í viðarkyntum ofni

Edda Kristín Sigurjónsdóttir
edda@bondi.is

Hestar taka á móti gestum í hlaðinu á Böggvisstöðum. Bakarið er opið og angan af kanelsnúðum og bökuðu smjöri leggur að vitum blaðamanns. Á bænum er steinmylla og viðarkyntur ofn sem Mathias Spoerry, sem rekur Böggvisbrauð, lét sérsníða.

Drottningarkakan smakkast guðdómlega, brakandi, ekki of sæt og smjörið karamelliserað. Hún er ættuð frá Bretaníuskaganum, sem er rómað smjörhérað í Norður-Frakklandi. „Eins og Ísland,“ segir Mathias. Hann tekur brosandi á móti viðskiptavininum sem streyma að og við mælum okkur mót morguninn eftir til að spjalla í rólegheitunum.

Bakarabóndi í útvarpinu

Böggvir kann að hafa verið með korn í farteskinu þegar hann nam land þar sem nú er Dalvík, og ræktað korn. Jafnvel verið bakarabóndi eins og þekkt er í Frakklandi hvaðan Mathias Spoerry kemur, þar sem stétt paysan-boulanger er vel þekkt, bakara sem rækta eigið korn.

Mathias og Ella Vala Ármannsdóttir, kona hans, búa á Böggvisstöðum í Svarfaðardal, en hún er alin upp á næsta bæ. Þau kynntust í Sviss í gegnum tónlistina en þau eru bæði tónlistarmenn. Hann er söngvari og hún hornleikari og bæði hafa lengi kennt í tónlistarskólanum á Dalvík. Líf þeirra átti þó eftir að breytast eftir að Mathias heyrði viðtal við bakarabónda í franska útvarpinu, sem sjálfur ræktaði lifrænt korn, malaði, bakaði í viðarkyntum ofni og seldi. „Þetta var eins og eldur sem fór um mig, þetta var málið.“ Allt sem hann hafði fram að færa rimaði betur við lífssýn Mathiasar en þá hringiðu tónlistar sem hann var á flugi í í Basel og fjármagnaður af styrktaraðilum, aðallega úr lyfjaiðnaðinum, sem truflaði hann.

Böggvisbrauð verður til

Mathias skráði sig á námskeið hjá bakarabónda í Frakklandi og ekki var

Mathias á Böggvisstöðum með viðarkynta ofninn í bakgrunni.

Mynd / eks

aftur snúið. Úr varð Böggvisbrauð, bakari á faraldsfæti ef svo má segja. Í hillunum eru hin ýmsu brauð, gómsætar þunnar byggsnákökur með kúmeni og kanelsnúðar að ógleymdum drottningarkökunum.

Kornið flytur Mathias allt sjálfur inn og velur fornar korttegundir og kaupir þar að auki lifrænt heilheiti og bygg frá Móður jörð á Vallanesi og hafra frá Sandhóli. Hann malar allt mjölið sjálfur í steinkvörn sem hann flutti inn og er að hans sögn mjög öflug. Mathias vann um tíma í Brauðhúsinu í Grímsbæ og kynntist þar Clément, sem vann með honum í bakariinu í sumar.

Byggðu viðarkyntan ofn

Hjarta bakarísins á Böggvisstöðum er nokkuð magnaður viðarkyntur ofn sem Mathias bakar allt í. Hann kynntist slíkum ofni þegar hann lærði í Frakklandi og fékk ofnasmið til að koma þaðan með efnivið og smíða hann.

Það tók mánuð að hlaða ofninn og það eru 40 tonn af Böggvissandi í kringum hann til einangrunar. Ofninn er á steypum grunni og hlaðinn úr múrsteinum, einkar falleg smíð, ekki síst þegar horft er inn í hann. Þegar neðri hlutinn var tilbúinn var mótuð sandkúla ofan á og hvelving ofnsins hlaðin ofan á hana. Sandinum var svo mokað út. „Ofninn mun aldrei fara neitt,“ segir Mathias hlējandi. „En hann mun heldur ekki skemmast.“

Brauðin eru bökuð við um 280 °C. „Það tekur mjög langan tíma að undirbúa ofninn þegar hann er kaldur en annars frekar stuttan tíma þegar massinn er orðinn heitur,“ segir Mathias. Hann notast við eldivið úr Kjarnaskógi og frá fleirum í firðinum. Hann notar ekki við af barrtrjám vegna þess hve mikil trjákvöða er í honum, en birki, reynitré eða annað sem býðst.

Kouign-amman

Bretónska kakan, kouign-amman, er orðin fastur liður á vörulista

Böggvisbrauðs. Kakan er úr sams konar lagskiptu deigi og smjörhorn (croissant) en amman þýðir smjör á bretónsku og kouign kaka. Stundum er talað um hana sem feitasta sætabrauð heims. Hún er enda vellauðug af smjöri og vænt magn af sykri er á milli laga. Hún er bökuð í litlum formum og smjörið og sykurinn ganga í heilaga sæng og karamelliserað í ofninum.

Bretaníuskaginn er rómaður fyrir smjör. „Þar er mikil keltnesk menning og þaðan sigldi fólk til Fáskrúðsfjarðar, svo þar er önnur tenging við Ísland.“

Mathias segir glaðbeittur að það hafi farið betur að kalla kökuna drottningarköku, og vísar í framburðinn og lagið sem minnir helst á kórónu. „Frakkar sem koma í bakarið verða hissa og glaðir að sjá kökurnar, ætli það sé ekki eins og við myndum fá lifrarpýlsu í Frakklandi.“

Tilraunir með að rækta korn

Nágrannar Mathiasar og Ellu Völu í Syðra-Holti gerðu tilraun fyrir þau með ræktun á rúgi. Tegundin var fornt yrki úr fjöllumum í Austurríki. Tilraunin gekk nokkuð vel, kornið óx og dafnaði og náði rétt um það bil að þroskast. Önnur tilraun var gerð árið eftir en þá snjóaði þegar kornið var farið að spíra og enginn varð vöxturinn eftir það. Nágrannarnir góðu hafa boðist til að hjálpa til við frekari tilraunir og Mathias stefnir á að prófa sig áfram með kornrækt.

Sem stendur er korn til manneldis framleitt á sárafaum býlum á Íslandi. Ýmiss konar korn til manneldis hefur þó verið ræktað árum og jafnvel áratugum saman á Íslandi. Helst ber að nefna ræktun á byggi, höfrum, heilheiti og rúgi.

Aðgerðaaætlun stjórnvalda um að efla kornrækt á Íslandi er í fullum gangi og gert ráð fyrir að verja um tveimur milljörðum króna til átakins á árunum 2024–2028. Það eru því spennandi tímar í kornrækt fram undan. „Það árar auðvitað misvel en loftslagið er að breytast.“

Fornu korttegundirnar

„Þegar ég skoða akrana hér í kring þar sem er kornrækt til dýrafóðurs sé ég að það er nútímakornið, þetta lágvaxna. Lykillinn er að finna korttegundir sem virka hér. Ég hef séð gamlar myndir frá Íslandi þar sem fólk er á byggökum þar sem kornið er hávaxnara,“ segir Mathias.

Hann segir fornu tegundirnar, svo sem emmer og spelt, mun harðgerðari og hávaxnari. Breyting varð á kornrækt eftir seinni heimsstyrjöldina með notkun á tilbúnum áburði og erfðabreytingum.

Akrar urðu einsleitari og ekki eins þolnir gagnvart samkeppnisplöntum.

„Nútímahveitið var þróað þannig að það vex hraðar við ákveðnar aðstæður. Bændur þurfa að kaupa nýtt fræ á hverju ári sem oft er einkaleyfisvarið. Þetta er alger glæpastarfsemi og líka pólitískt.“ Hann segir það sem hann kallar nútímakorn þó vera mismunandi, það sé ekki endilega erfðabreytt eða slæmt og geti verið gott í bland við ræktun á fornu tegundunum.

„Með fornar korttegundir er hægt að sá aftur af eigin uppskeru nái kornið að þroskast. Þegar þú sáir úr eigin uppskeru aðlagast plönturnar smám saman staðnum, jarðveginum og loftsluginu. Sama korttegundin getur þannig þróast á ólíkan hátt eftir svæðum.“

Hismið ekki skilið frá kjarnanum

Hveitiklíðið sem er utan um kornið og kimið sem er inni í korninu er næringarríkasti parturinn, en í hvítu hveiti hefur það alveg verið hreinsað frá svo eftir stendur kolvetna- og próteinríkur hveitikjarninn. „Kimið er svolítið feitt svo það þránar með tímanum. Það er alltaf skilið frá og selt sér. Það er mjög ríkt af fitusýrum og andoxunarefnum,“ segir Mathias. „Það er lítil næring í hvítu hveiti. Að borða hvítt brauð er eins og að borða sykurmola, það hefur mikil áhrif á blóðsykurinn.“

Fornu korttegundirnar segir hann næringarríkari, rætur þeirra sæki dýpra í jarðvegin og dragi með sér meira af stein- og snefilefnum. „Það er oftast ríkara bragð af því og glúteinsameindirnar eru minni, sem gerir það auðveldara að melta.“

Mathias flytur inn ættjarðarkorn (heritage wheat) frá Frakklandi og kaupir heilkornabygg og heilheiti frá Vallanesi. „Ég er með frábæra myllu, hágæða tæki. Ég mala allt kornið sjálfur með kiminu og klíðinu og get malað það fint svo ég get gert smákökur og brauð úr eingöngu íslensku heilheiti.“ Mjölið er því með næringarríkasta móti.

Fýtinsýran í korninu

Mathias bakar allt úr súrdeigi en við þá náttúrulegu gerjun fara ýmis ensím af stað, sem byrja að brjóta glúteinið í mjölinu niður. Hann segir að í öllu korni sé svokölluð fýtinsýra sem haldi næringu í korninu þar til það spírar. Það gerist þegar kornið lendir í hæfilega súrum jarðvegi eða við viðlíka aðstæður og súrdeigsbakstur er.

Nái fýtinsýran ekki að brotna niður áður en við borðum hana virkar hún eins og segull og dregur steinefni úr líkamanum sem skolest út. Hann segir að með því að borða heilkornagerbrauð frásogist steinefni því hægt og bitandi úr líkamanum. Fyrsta skref súrdeigsbakstursins er mikilvægt að þessu leyti, til að brjóta fýtinsýruna niður svo næringarefnið og steinefnið verði aðgengileg fyrir líkamann.

Brauðáskrift og bakari á hjólum

Bakarið var opið frá kl. 15–20 daginn sem blaðamaður heimsótti það, tími sem virðist henta vel í sveitinni. „Hér er ekki þessi hefðbundna bakarísstemning,“ segir Mathias. Víkulega er opið hjá þeim á Böggvisstöðum og einn dag í viku opnar pop-up bakari.

Hann dreymir um fleiri bændamarkaði þar sem hægt er að selja, en hann hefur verið duglegur að taka þátt í mörkuðum í nágrannasveitunum, svo sem á Stórhóli í Varmahlíð, Gásam, í Belamörk og Syðra-Holti. Hann segir það þó áskorun að vera alltaf á nýjum stað.

Með haustinu verður boðið upp á áskrift að brauði og áframhald verður á tengingu við grunnskólann á Dalvík, en krakkar úr skólanum hafa komið í heimsókn og lært um brauðbakstur. „Mér finnst mikilvægt að krakkarnir fái gott brauð og geti komið í heimsókn og séð hvernig það verður til,“ segir Mathias. „Þau kunna að meta það.“

TILBOÐ

Á CAMO JAKKA OG BUXUM

ESCAPE BUXUR

kr. 12.900

- 2 way stretch
- Vatnsheldar og mjúkar
- Vatnsheldir rennilásar
- Sterkar & góðar buxur

ESCAPE JAKKI

kr. 18.900

- Vatnsheldur og mjúkur
- Vatnsheldir rennilásar
- Vatnsheldur símavasi
- Neoprene stroff
- Stærð S-3XL

Sími: 551 6770
www.vesturröst.is

Deerhunter®

Vesturröst

Husqvarna®

Há Verslun er með umboð fyrir
Husqvarna Construction
á Íslandi

- Eigum jarðvegsþjöppur á lager uppí 500 kg
- Þjónustuverkstæði og varahlutir

ERUM FLUTT AÐ LYNGHÁLSI 5

Husqvarna K770 14"
Steinsög/hellusög
Sögunardýpt 12,5 cm

Husqvarna FS 500 E
rafmagns gólfsg
Sögunardýpt 19 cm

Husqvarna DM230
Kjarnaborvél
150mm Max

Husqvarna K970 16"
Sögunardýpt 15,5 cm

Husqvarna LF75
Jarðvegsþjappa
97 kg, 500 mm plata

Husqvarna FS 400 LV
gólfsg bensín
Sögunardýpt 16,2 cm

Husqvarna Rammer
Hoppari LT6005 bensín
230mm plata, 69kg

Husqvarna Trowel BG 245
Slípivél, vinnslubreidd
60 cm

Husqvarna K4000
Steinsög, 230v
Sögunardýpt 12,5 cm

Husqvarna K3600
Steinsög, vökvadrifin
Sögunardýpt 27 cm

Husqvarna K7000 Ring
rafmagnssög
Sögunardýpt 32,5 cm

Husqvarna K7000 Pre Cut
rafmagnssög
Sögunardýpt 14,5 cm

Lynghálsi 5, 110 Reykjavík
Opíð mán.- fös. Kl. 9 - 17
S. 588-0028
haverslun@haverslun.is
haverslun.is

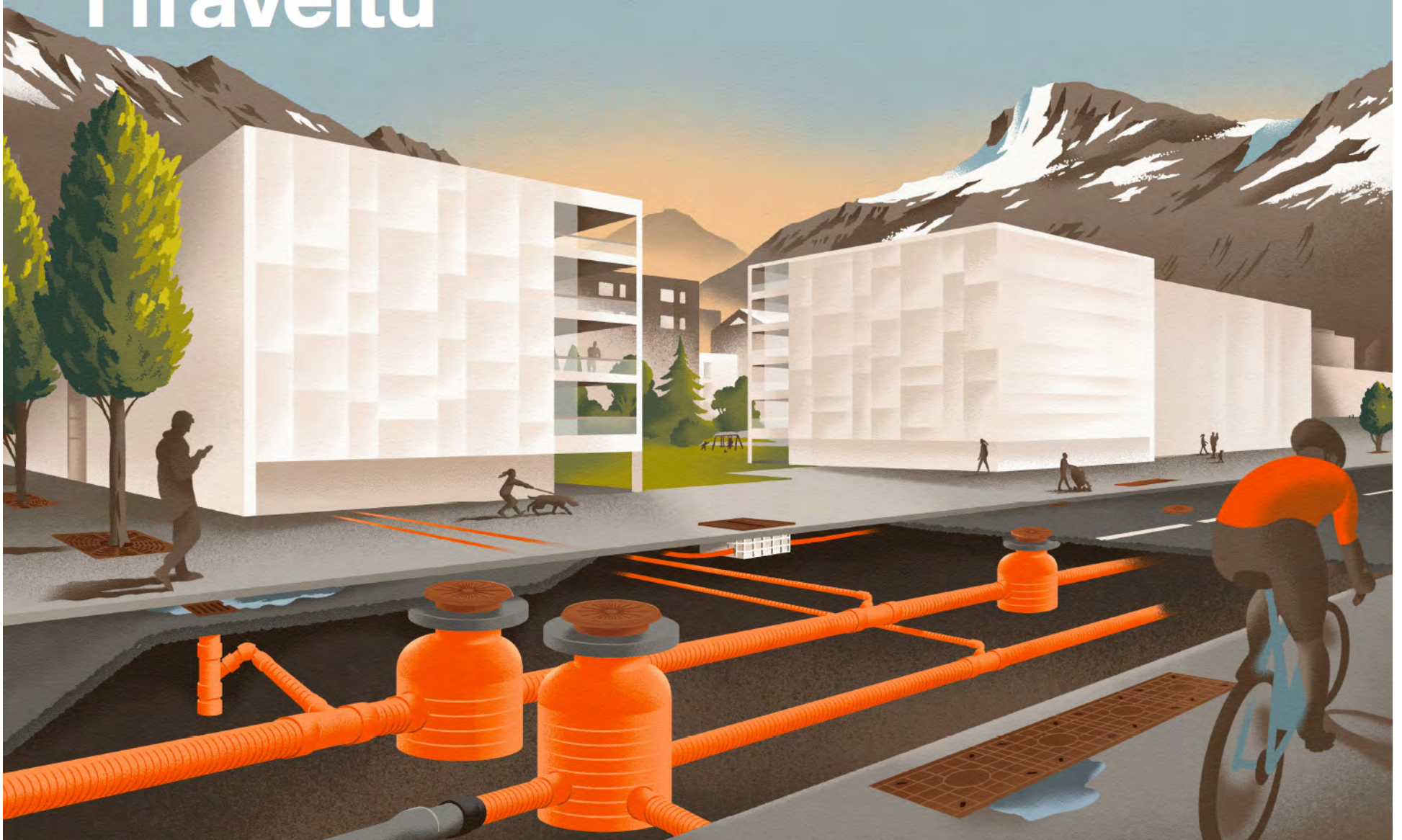
Husqvarna Construction Products

Gólfsgagir, jarðvegsþjöppur, kjarnaborvélar, borstandar, hopparar, slípivélar, garðverkfæri, golfbílar, garðsláttuvélar og margt fleira!
Kíktu á úrvalið á haverslun.is eða til okkar að Lynghálsi 5

Heildarlausnir í fráveitu

Málmsteypan

Hjalte Egilsson, kartöflubóndi á Seljavöllum, segir búgreinina sem hann starfar í dafna vel í Hornafirði. Helsta ógnin sé nýr vegur yfir Hornafjörð sem hafi neikvæð áhrif á flæði vatns. Myndir / ál

Nýuppteknar kartöflur eru dýrmætar

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Í Hornafirði er einn af kjörnum kartöfluræktar á Íslandi, en þar eru þrjú stór bú sem rækta kartöflur fyrir almennan markað, það er Miðsker, Akurnes og Seljavellir. Þar að auki er stunduð stofnrækt á kartöfluútsæði í Dilksnesi.

Hjalte Egilsson, kartöflubóndi á Seljavöllum í Hornafirði, er að jafnaði meðal þeirra fyrstu á landinu til þess að taka upp nýjar kartöflur á hverju ári. Í sumar tók Hjalte fyrstu kartöflurnar upp 9. júlí sem fóru allar í verslanir á Höfn. Þá voru fyrstu kartöflurnar sem fóru í dreifingu um allt land teknar upp 12. júlí, en það voru fjögur tonn.

Gott verð fæst fyrir nýuppteknar kartöflur á sumrin, en Hjalte nær að taka kartöflurnar snemma upp með því að rækta þær undir plastdúkum í upphafi vaxtartímans. „Ég sá að eina vitið væri að koma á markaðinn þegar vantar kartöflur, sem er helst snemma

á sumrin, og hef ég oft verið einn af þeim fyrstu til að taka upp,“ segir Hjalte í samtali. „Hérna áður voru ekki í boði kartöflur fyrr en það var komin uppskera á haustin og þá voru allir kartöflubændur að koma á markaðinn á sama tíma.“

Stytttri vaxtartími undir dúk

„Þegar ég set kartöflurnar niður á vorin skil ég eftir smá pláss milli hverra tveggja raða. Síðan rúlla ég út plasti sem er sérstaklega gert fyrir kartöflurækt og plægi það niður með köntunum,“ segir Hjalte, en hann útskýrir að plastdúkurinn virki á svipaðan hátt og gróðurhús. „Kartöflurnar eru settar niður í lok apríl og ég tek plastið af í byrjun júní. Ef moldin þornar of mikið getur verið erfitt að eiga við þetta, þess vegna er ég með vökvunarbúnað til þess að þyngrja moldina og halda plastinu niðri.

Það er aðeins sá hluti kartöfluræktarinnar sem á að fara á sumarmarkað sem er ræktað undir plasti. Í heildina er ég með kartöflurækt í um 32 hekturum í ár og þar af um sjö til átta

hektarar sem ég tek upp og sel um sumarið, sem minnkar álagið þegar ég fer í þessa hefðbundnu uppskeru um haustið,“ segir Hjalte.

Hann útskýrir að þær kartöflur sem eru markaðssettar sem nýuppteknar fari beint í verslanir eftir að búið er að þrifa þær og pakka. Þegar sölu á nýuppteknum kartöflum lýkur er gengið frá öllum og þær settar í geymsluhúsnæði á Seljavöllum. Að jafnaði eru um 50 tonn af kartöflum seldar á sumarmarkaði og upp undir 500 tonn sem fara í geymslu. Birgðirnar af kartöflum á Seljavöllum klárast svo oftast seint á vorin.

Sérstök áhersla á sjúkdómavarnir

Kartöfluræktunin í Hornafirði er sérstök að því leyti að bændurnir hafa tekið sig saman um að nota ekki erlent útsæði með því markmiði að koma í veg fyrir að kartöflusjúkdómar berist í garðalönd þeirra. „Það verður aldrei hægt að girða fyrir alla sjúkdóma, en þeir berast fyrst og fremst með erlendu útsæði. Hérna erum við alveg lausir við hringrot og kartöflumyglu, þó svo að veðurfarslega sé gæti myglan þrífist hér,“ segir Hjalte.

Hann fær árlega sex til sjö tonn af stofnuútsæði frá Dilksnesi í Hornafirði sem hann notar til þess að endurnýja sinn stofn. Þetta útsæði setur hann í sérstaka garða hjá sér þaðan sem hann fær 40 til 50 tonn af útsæði sem hann getur notað í alla sína garða næsta vor.

„Ég vil meina að þessi íslenska stofnrækt sé algjört lykilatriði í kartöflurækt hérlandis,“ segir Hjalte. „Því miður hefur stofnræktin verið á hálfgerðum hrakhólum síðan Sigurgeir Ólafsson plöntusjúkdómafræðingur lést, en hann sá um þetta áður. Ég myndi segja að stofnræktendur séu að fá allt of lágt verð fyrir sína ræktun, sem er okkur bændum afar mikilvæg.

Eins er verið að tala um að færa frumræktunina á sérhæfða rannsóknarstofu í Noregi þar sem væri hægt að þróa ný yrki og halda áfram því starfi sem Sigurgeir sinnti áður. Þessar kartöflur færu svo í stofnræktun hér á landi,“ segir Hjalte. Hann útskýrir að þessi aðferð feli ekki í sér hættu á innflutningi sjúkdóma þar sem frumræktunin myndi eiga sér stað í sótthreinsuðu og einangruðu rými.

Helga afbragðs kartafla

Hjalte segir að þar sem kartöflubændur í Hornafirði hafi ákveðið að taka ekki inn erlent útsæði séu þeir eingöngu með fjögur yrki. Það eru Premier, Gullauga, Helga og Rauðar. „Þessi yrki hafa staðið vel í samkeppni á markaði og finnum við ekki fyrir því að neytendur séu að færa sig í önnur yrki. Kartöflurnar af þeim yrkjum sem við erum með geta þó verið farnar að líta upp á landið þegar liður á sölutímann. Ef við komumst í samstarf við þessa öfluglu rannsóknarstofu í Noregi þá gætum við tekið inn ný yrki hér í Hornafirði.

Íslenska Gullaugað er mjög vinsælt á markaðnum og nota ég mest af því yrki í mína garða. Sú kartafla sem mér finnst klárlega best til ræktunar hér á landi er hins vegar Helgan. Hún er duglegri en Gullauga veðurfarslega og hefur ekki síðri bragðgæði en Gullauga. Ég átti mikið af Helgu eftir síðasta sumar og hún rokseldist í búðunum núna í vetur. Þetta yrki er nefnt eftir konu sem hét Helga sem fann bleikar og ljósrauðar kartöflur innan um Gullauga sem hún tók frá og ræktaði áfram í sérstökum gördum.“

Aðspurður hvað geri góða kartöflu segir Hjalte: „Hún þarf að vera hörð af sér veðurfarslega og þarf að búa yfir bragðgæðum. Eins held ég að neytendur geri kröfu um að kartöflurnar líti vel út þannig að hægt sé að borða þær með hýðinu.“

Meðbyr hjá íslenskum neytendum

„Það er margt sem hefur lagast í starfsumhverfi okkar kartöflubænda með árunum,“ segir Hjalte. „Þar má nefna að nú geisla ekki þessi verðstríð sem voru tíð hér áður, en þau voru drifin áfram af þeim sem ég vil kalla ævintýramenn í kartöflurækt. Núna eru flestir af þeim hættir og við sem erum áfram í kartöflurækt erum bændur sem ólust upp í þessu og umhverfið því heilbrigðara að þessu leytnu til.

Það sem við kartöflubændur erum fyrst og fremst ósáttir við þegar kemur að starfsumhverfi okkar er veik tollvernd. Með EES-samningnum var ákveðinn tollur settur á innfluttar kartöflur og var hann ekki tekinn af nema ekkert væri til af góðum kartöflum

Nýuppteknar kartöflur skipta miklu máli í búrekstri Hjalta. Hann er yfirleitt meðal þeirra fyrstu sem koma með nýjar kartöflur í verslanir sem gefur honum færi á að selja sínar afurðir þegar skortur er á markaðnum.

Um 500 tonn af kartöflum fara í geymslu á Seljavöllum og endast birgðirnar fram á vor. Best fer um kartöflur í myrkri og til þess að minnka skaðann þegar kveikt er á ljósunum eru þau græn á litinn.

hjá okkur. Svo var þessu breytt og ákveðið að hafa tollinn allt árið til þess að menn væru ekkert að þræta um hvenær söluhæfar kartöflur væru búnar í landinu.

Núna virkar þessi tollvernd ekki lengur, því að hún er bara ákveðin krónutala sem hefur ekki verið uppfærð. Tollurinn er í kringum 60 krónur á kilóið, en ætti að vera í kringum 200 krónur í dag ef upphæðin hefði fylgt verðlagi. Innflytjendur geta fengið miklu ódýrari kartöflur erlendis frá og þessar 60 krónur breyta engu.

Fyrir nokkrum árum vantaði kartöflur á markað í byrjun sumars og var ákveðið að bjóða upp á tollfrjálsan innflutning

einn mánuð það árið. Þetta átti að vera tímabundin lausn, en hefur haldist. Þetta vegur svo sem ekki þungt þar sem tollurinn er svo lágur, en ef Bændasamtökin hafa eitthvert bein í sér til að beita sér í málinu hlýtur tollverndin að verða leiðrétt,“ segir Hjalti.

Heildsalan fylgist vel með

„Ég hef verið í mjög góðu samstarfi við Banana ehf. í áratugi og Innes ehf. nú í seinni tíð ásamt fleiri aðilum sem dreifa okkar vörum í verslanir,“ segir Hjalti. „Þeir hafa fylgst vel með því hvenær ég

sé fram á að byrja að taka upp, því að þá vilja þeir ekki sitja uppi með mikið af erlendum kartöflum. Við höfum meðbyr hjá neytendum og ég held að verslanir vilji þegar upp er staðið vera með íslenskar kartöflur að mest öllu leyti.

Við kartöflubændur höfum ekki verið pindir til að lækka verðin til jafns við erlendar kartöflur. Ögnin að utan er hins vegar til staðar og gætu heildsalar sett okkur kartöflubændur út í kuldann ef því er að skipta og þess vegna ætti þessi tollvernd að vera uppfærð. Í samanburði við það sem ég þekki úti í Noregi þá nýtur íslensk grænmetisframleiðsla af litillar verndar.“

Nýi vegurinn ógnar kartöfluræktinni

Hjalti segir að kartöflurækt hafi gengið vel í Hornafirði þrátt fyrir að sveitin sé langt frá stærstu markaðssvæðunum. Eitt af því sem bændur hafa gert til að auka virði vörunnar er að pakka kartöflunum sjálfir og afhenda þær tilbúnar fyrir verslanir. „Ég held að það hafi skipt sköpum, en við höfum nánast alla tíð sett kartöflurnar í umbúðir sem eru merktar okkur. Við fórum mjög fljótlega að pakka sjálfir eftir að Grænmetisverslun ríkisins hætti á sínum tíma,“ segir Hjalti.

„Það helsta sem ógnar kartöfluræktinni í Hornafirði núna er nýi vegurinn yfir Hornafjörð. Ég barðist harkalega gegn því að hann færi hérna fyrir neðan vatnasvæðið, en Hornafjörðurinn er sérstakur að því leyti að í hann renna feikistörar ár. Landið er mjög lágt og á flóði nær vatnið upp að garðalöndunum okkar og þá hækkar vatnið í skurðunum. Það mátti segja að Golfstraumurinn hefði komið upp í kartöflugarðana og haft jákvæð áhrif, en þess nýtur ekki lengur við.

Nýi vegurinn hefur slæm áhrif á 30 til 40 prósent af garðlöndunum mínum og er svipaða sögu að segja af öllum hinum kartöflubændunum, en þeir eru með sína ræktun á þessu vatnasvæði. Brýrnar voru hafðar of litlar á nýja veginum sem ruglar í öllu vatnakerfinu og hefur tvisvar flætt upp í garðana þar sem vatnasvæðið nær ekki að tæma sig. Og þó svo að garðarnir fari ekki endilega á kaf þá hækkar grunnvatnsstaðan og jarðvegurinn verður kaldari og erfiðari yfirferðar.

Nú kemur í ljós að áhrif vegarins voru ekki könnuð eins og sagt var og stóð sveitarfélagið ekki með okkur bændunum í þessari baráttu. Þegar grunnvatnsstöðunni er ruglað svona og árnar komast ekki eðlilega út þá skemmir þetta landið innan við brýrnar. Ég tel það verða erfitt og kostnaðarsamt að laga þessar aðstæður til að ná garðlöndunum í samt lag eins og áður var.

Landið sem vegurinn fór yfir var alveg ósnortið, en á því var ekki einu sinni stundaður landbúnaður. Ef leið 1 hefði verið valin, eins og Vegagerðin lagði til, hefði Hringvegurinn verið 800 metrum lengri en núna og kostnaðurinn og umstangið hefði ekki verið nema lítið brot af því sem það kostaði að leggja veginn á þessum stað,“ segir Hjalti.

FÆRANLEGIR
ELDSNEYTISTANKAR

FYRIR VERKTAKA, BÆNDUR OG ÚTGERÐARMENN

ÖRUGG ELDSNEYTISGEYMSLA

FYRIR FJÖLBREYTT ÚRVAL ELDSNEYTIS

STERK OG ENDINGARGÓÐ PE-SMÍÐI

ÁREIÐANLEGAR RAFMAGNSDÆLUR

Tankar ehf
TANKAR OG DÆLUR

CARRYTANK®
PICKUP

220 LÍTRAR DÍSEL *PASSAR UNDIR LOK Á PALLBÍL*
220.000 ÁN VSK
330 LÍTRAR DÍSEL
234.900 ÁN VSK
440 LÍTRAR DÍSEL
256.900 ÁN VSK

VÖRULÍNA FYRIR ÖLL VERKEFNI

EMILCADDY®
55 LÍTRAR
DÍSEL 118.400 ÁN VSK
BENSÍN 165.300 ÁN VSK
ADBLUE 185.000 ÁN VSK

EMILCADDY®
110 LÍTRAR
DÍSEL 122.000 ÁN VSK
BENSÍN 190.500 ÁN VSK

CARRYTANK®
330 / 440 LÍTRAR
330 DÍSEL 231.900 ÁN VSK
440 DÍSEL 245.900 ÁN VSK
400 DÍSEL + 50 ADBLUE 379.000 ÁN VSK

CTK®
220 LÍTRAR
DÍSEL 193.000 ÁN VSK

HIPOTANK®
980 LÍTRAR
DÍSEL 519.490 ÁN VSK

Kaffi Aðalsteinn opnaði á Kópaskeri í sumar og hefur fengið góðar viðtökur. Húsið er gert úr 20 feta gámi og getur rúmað sjö gesti í einu.

Neðan við Gistiheimilið Mela eru tveir heitir pottar og er stutt ganga þaðan niður í fjöru.

Nýtt kaffihús á Kópaskeri

Ástvaldur Lárusson
astvaldur@bondi.is

Hjónin Hildur Óladóttir og Barry Laker reka ferðafjónustu á Kópaskeri. Í nokkur ár hefur Hildur verið með Gistiheimilið Mela og heita potta í fjöruborðinu neðan við húsið, en eftir að Barry kom inn í reksturinn fyrir rúmu ári ákváðu þau að setja á fót Kaffi Aðalstein, sem er kaffihús í 20 feta gámi.

„Ég keypti húsið sem gistiheimilið er í árið 2016 og byrjaði að endurnýja það árið 2017 með fyrrverandi sambýlismanni mínum,“ segir Hildur Óladóttir í samtali. „Fyrsta starfsemin sem fór

af stað voru heitu pottarnir og 2018 fór ég að bjóða ferðamönnum upp á gistingu á neðstu hæðinni á meðan ég var að klára hæðirnar tvær fyrir ofan. Þegar allt húsið var klárt nýtti ég það sem ferðamannagistingu á sumrin á meðan ég bjó í öðru húsi á Kópaskeri.“

Melrakkasléttan týndur demantur

„Núna ætlum við í fyrsta sinn að vera með starfsemi í húsinu allt árið og búum við Barry á neðstu hæðinni,“ segir Hildur. „Húsið er þrjár hæðir og var áður einbýli þegar ég var að alast upp hérna á Kópaskeri. Á miðhæðinni er núna alrými og á efstu hæðinni erum við með fjögur herbergi sem geta rúmað samtals sjö fullorðna gesti og tvö börn.

Barry Laker og Hildur Óladóttir í nýja kaffihúsinu á Kópaskeri. Innréttingarnar eru smíðaðar úr gömlum hurðum, gluggum og tímbrí sem Hildur hefur viðað að sér.

Myndir / ál

Reksturinn á gistiheimilinu gengur ágætlega hjá okkur og það er almennt mikið að gera í júní, júlí og ágúst, en ég hefði viljað sjá meiri aðsókn utan þess tíma. Ég held að Melrakkasléttan sé týndur

demantur, en fólk sem fer að skoða Ásbyrgi og áfangastaðina þar í kring þarf að gera sér sérstaka ferð hingað út eftir. Við erum enn þá að fá fullt af Íslendingum sem segjast aldrei hafa komið hingað, sem mér finnst auðvitað ótrúlegt.“

ekki allan daginn. Það komast ekki nema sjö manns inn í þetta kaffihús, en á góðum dögum, þegar það er ekki svona mikið rok, getum við opnað gáminn og þá getur fólk líka setið á stéttinni. Við erum með pressukaffi sem fólk er mjög ánægt með og fólk fær eins mikið kaffi og það vill. Ef þú pantar vöflur, þá máttu borða vöflur þangað til að þú ert búinn að borða á þig gat. Eins erum við með heimabakað bakkelsi,“ segir Hildur.

Pottar rétt við fjöruna

„Á Kópaskeri er nóg af heitu vatni sem kemur úr borholu í Óxarfirðinum,“ heldur Hildur áfram. „Mér finnst að við eigum að nýta okkur þetta vatn og var hugsunin með heitu pottunum að gera einhverja afþreyingu í bænum. Hérna í nágrenninu er engin útilaug, en á Þórshöfn og Raufarhöfn eru innilaugar og svo er sundlaugin hjá grunnskólanum í Lundi ónothæf sem stendur.

Þetta eru tveir plastpottar sem taka samtals sextán manns. Við settum upp sturtuðstöðu og gerðum skjólveggi úr gamla þakjárminu. Aðalmálið er hins vegar að fólk getur farið í sjóinn, en hérna fyrir neðan er sandfjara. Þeir sem nýta sér þessa aðstöðu eru aðallega gestir, en mjög margir heimamenn eru sjálfir með heita potta.“

Kaffihúsið rúmar sjö gesti

„Þegar ég var ein í þessu fannst mér of mikið umstang að bjóða gestum upp á morgunmat,“ segir Hildur. „Þegar Barry sagðist vilja búa hérna með mér, en hann er frá Bretlandi, þá ákváðum við að taka þetta alla leið og opnuðum kaffihúsið hérna við hliðina.

Kaffihúsið er 20 feta gámur og var fyrst hugsað sem morgunverðarstofa fyrir þá gesti sem það vilja. Efniviðurinn í innréttingunum er mikið til gamalt timbur og svo safna ég gömlum gluggum og hurðum sem ég hef líka notað. Þegar við vorum að byggja þetta upp í vetur ákváðum við að fara alla leið og vera með kaffisölu líka sem hófst 17. júní. Að auki við að bjóða upp á morgunmat þá stelst ég einstöku sinnum til að elda kvöldmat fyrir gesti, því að á Kópaskeri er enginn veitingastaður opinn á kvöldin og þyrfti fólkíð því að fara í Skúlagarð eða á Raufarhöfn.

Kaffi Aðalsteinn hefur fengið frábærar viðtökur og við stoppum

ÖRYGGI

ÞEGAR RAFMAGNIÐ BREGST

ÁREIÐANLEGAR RAFSTÖÐVAR FYRIR:

HEIMILI

LANDBÚNAÐ

VERKSTÆÐI

FYRIRTEKI

Traust varaafli þegar þú þarft á því að halda

Hljóðlát og sparneytin

Sterkbyggð fyrir íslenskar aðstæðurSKOÐAÐU RAFSTÖÐVAR Á KAUPLAND.IS

MEIRI BIRTA

MINNI RAFMAGNSNOTKUN

LED LJÓS – FYRIR ALLAR AÐSTÆÐUR

MIKIL BIRTA

LITID ORKUTAP

EINFÖLD UPPSETNING

LANGUR LÍFTÍMIKAUPLAND.IS

STERK LÝSING

ÞAR SEM ÞÚ ÞARFT Á HENNI AÐ HALDA

ÖFLUG OG ENDINGARGÓÐ ÚTILJÓS

MIKIL BIRTA

VEDURPOLIÐ IP65

TRAUST OG ENDINGARGOTT

EINFÖLD UPPSETNINGKAUPLAND.IS

STERK VARAAFL

ÞEGAR ÞÚ ÞARFT Á ÞVÍ AÐ HALDA

20W

3000 lm

40W

6000 lm

60W

9000 lm

TILVALIÐ Í:

VERKSTÆÐI

BÍLSKÚRA

LAGERA

ORKUSPARANDI

& UMHVÆRISVÆNT

Bændablaðið kemur næst út
10. september

Bíll á mynd er upphækkaður í 33" og er á 20" felgum.

Skothúsvegur eða Sprengisandur?

Rexton – fyrir íslenskar aðstæður.

KGM Rexton Premium, verð 11.590.000 kr.

- Byggður á grind
- 8 þrepa sjálfskipting
- Sjálfstæð fjöðrun
- Dísel vél, 441 Nm
- Með háu og lágu drifi
- Milli kassi með læsing
- Vökvaþylltir mótörpúðar
- 7 manna

Opið mán-fös frá 9 til 17 og laugardag frá 12 til 16.

Skannaðu QR kóðann
fyrir nánari upplýsingar

Reykjavík
Krókháls 9
S: 590 2000

Bilabúð
Benna
Sérfræðingar í bílum í fimmtíu ár

Doði getur komið upp hvort sem er innan fjóss eða úti á beit.

Mynd / Guðríður Magnúsdóttir, úr bókinni Nautgriparækt frá 2021.

Heyrir doði brátt sögunni til?

Snorri Sigurðsson
snorri.sigurdsson@outlook.com

Það er ekki ýkja langt síðan doði í kúm var talinn nær óhjákvæmilegur fylgifiskur afurðahárna mjólkurkúa og þekkjja flestir kúabændur einkennin vel, en þau birtast þannig að kýr liggja skyndilega flatar eftir

burð, kraftlausar og ófærar um að standa. Meðferðin við bráðadoða byggir á því að gefa kúnum kalk en það er lausn við vandanum sem slíkur, ekki fyrirbyggjandi lausn. Stóraukin þekking á doða hefur gert það að verkum að í dag hafa áherslurnar færst frá meðferð yfir í forvarnir og á mörgum búum hefur tíðni sýnilegra tilfella minnkað verulega.

Ástæðan er ekki ný lyfjameðferð heldur dýpri skilningur á lífeðlisfræði kýrinnar og því hvernig hægt er að undirbúa hana betur fyrir burðinn með markvissri fóðrun.

Hvað er doði?

Doði, eða bráðadoði eins og hann er oft kallaður þegar einkennin eru greinileg, er efnaskiptasjúkdómur

sem tengist lækun á styrk kalsíum í blóði. Sjúkdómurinn kemur yfirleitt fram á fyrstu klukkustundunum eða dögnum eftir burð, þegar kýrin stendur frammi fyrir einni mestu efnaskiptaáskorun mjaltaskeiðsins. Á örskömmum tíma þarf hún að hefja framleiðslu broddmjólkur, og síðan mjólkur í miklu magni, en við það snareykst kalkþörf líkamans og raunar langt umfram það sem þörfin var rétt fyrir burð.

Fyrstu einkennum doða geta verið lúmsk en kýrin verður daufr, dregur úr áti, stendur óstöðug á fótum og sýnir oft minni áhuga á umhverfi sínu. Eftir því sem kalkstyrkurinn í blóðinu lækkar, verða áhrifin á tauga- og vöðvakerfið meiri og sýnilegri. Hreyfingarnar verða stíðari, kýrin verður máttfarin og að lokum leggst hún niður. Án meðferðar getur hún misst meðvitund og drepist.

Það sem gerir doða sérlega áhugaverðan er að sýnilegu tilfelli eru aðeins toppurinn á ísjakanum. Fyrir hverja kú sem leggst niður vegna bráðadoða eru margar aðrar sem fara í gegnum burð og upphaf mjaltaskeiðsins með lækkaðan kalkstyrk án þess að greinileg einkenni sjáiist. Þetta ástand nefnist dulinn doði og getur haft veruleg áhrif á afurðir, frjósemi og almenna heilsu kúnna. Erlendar rannsóknir benda til þess að allt að helmingur eldri nýbæra geti farið í gegnum slíkt tímabil, þ.e. verið með dulinn doða.

Kalkið sem ræður öllu

Til að skilja hvernig hægt er að fyrirbyggja doða þarf fyrst að skilja hvers vegna hann kemur fram. Eins og áður hefur komið fram verður gríðarleg breyting á efnaskiptum kúa við burð og líkaminn verður að bregðast hratt við snaraukinni kalkþörf með því að losa kalk úr beinagrindinni, og auka upptöku þess úr meltingarvegi.

Vandamálið skapast í raun þegar þessi viðbrögð eru of hæg því þá fellur kalkstyrkur í blóði niður fyrir

eðlileg mörk og starfsemi vöðva og tauga raskast.

Doði er sjaldan stakt vandamál

Kalsíum gegnir lykilhlutverki í vöðvastarfsemi alls líkamans en þegar styrkur þess lækkar hefur það ekki aðeins áhrif á útlími kýrinnar, heldur einnig á starfsemi meltingarvegar, legs og ónæmiskerfis. Þess vegna sést gjarnan samband milli doða og annarra sjúkdóma og kýr með lágan kalkstyrk eru þannig líklegri til að fá fastar hildir, legbólgu, jógurbólgu og súrdoða. Þá nærast þær oft illa eftir burðinn og afurðasemin verður því minni fyrstu vikur mjaltaskeiðsins.

Doði er jafnframt gott dæmi um hefðbundinn framleiðslusjúkdóm. Hann verður sjaldnast vegna eins orsakapáttar heldur vegna samspils fóðrunar, umhverfis, holdafars og efnaskipta kýrinnar á einu viðkvæmasta tímabili mjaltaskeiðsins. Þess vegna er ekki hægt að horfa á doða sem einangraðan sjúkdóm, heldur hluta af stærri heild þar sem árangur eða mistök á geldstöðutímanum birtast á fyrstu dögum mjaltaskeiðsins.

Gamla hugsunin var röng

Ein af stærstu breytingunum í þekkingu síðustu áratuga er skilningurinn á áhrifum kalkgjafar fyrir burð en lengi vel virtist rökrétt að gefa geldkúm mikið kalk enda er vandamálið eftir burð kalkskortur. Rannsóknir hafa þó sýnt að líkaminn virkar ekki þannig og þegar fóður geldkúa, fyrir burð, inniheldur mikið kalk, dregur úr virkni þeirra hormóna sem stjórna kalklosun úr beinum. Í raun má umorða það þannig að kýrin hafi einfaldlega litla þörf fyrir að virkja eigin kalklosunarkerfi og getur treyst á fódrið. Þegar að burðinum kemur og kalkþörfin eykst skyndilega er kerfið einfaldlega ekki í stakk búið að

LÍFRÆN SKOLP HREINSISTÖÐ

- Stöðin kemur samsett og tilbúin til uppsetningar
- Hátt hreinsunarstig
- Lyktarlaus
- Einföld uppsetning
- Ekki þörf á siturlögnum
- Möguleiki á fjartengingu við upplýsingakerfi

Verð 633.020.kr m/vsk

vatnsvirkinn@vatnsvirkinn.is - Sími 510 1400 - www.vatnsvirkinn.is

bregðast við og afleiðingin verður hröð lækun á kalkstyrk í blóði. Í dag er því aðallega horft til þess að undirbúa kerfið að stórauðinni kalkeftirspurn og að búa svo um hnútana að líkaminn geti brugðist hratt við þegar á reynir.

Geldstöðutíminn leggur grunninn

Fyrir nokkrum áratugum voru allar geldkýr fódraðar á svipaðan hátt, allan geldstöðutímann, en í dag er sífellt algengara að skipta geldstöðunni í þrjú tímabil. Fyrst er stutt tímabil þar sem þær eru geldar upp, svo tekur við tímabil hvíldar og í lokin er tímabilið í kringum burðinn. Tímabilið í kringum burðinn stendur í 2-3 vikur, en þetta tímabil er sérstaklega mikilvægt til þess að fyrirbyggja doða. Á þessu tímabili þarf fóðrunin að þjóna tveimur markmiðum. Annars vegar að undirbúa efnaskiptin fyrir upphaf mjólkurframleiðslu og hins vegar að viðhalda góðu áti kúnna en þekkt er að átlýst þeirra minnkar þegar þær eru gengnar svona langt með kálfinn.

Kalíum vanmetið

Þegar rætt er um doða beinist umræðan gjarnan að kalki en í raun getur kalíum verið jafn mikilvægt, en hátt kalíuminnihald í gróffóðri er eitt helsta vandamálið í forvörnum gegn doða. Kalíum hefur áhrif á sýru-basa jafnvægi líkamans og getur gert kúnna erfiðara að virkja kalkvinnsluferlið úr beinunum þegar kallað er eftir því. Vegna þessa leggja sífellt fleiri bændur áherslu á að þekkja vel til steinefnainnihalds fódursins en slíkar greiningar gera bændum mögulegt að velja hentugasta fóðrið fyrir geldkýrnar og forðast óþarflega hátt kalíuminnihald á síðustu vikum meðgöngunnar.

Neikvætt KAD-gildi

Stærsta byltingin í forvörnum gegn doða er líklega notkun svokallaðrar KAD- eða DCAD-fóðrunar. KAD stendur fyrir katjóna-anjóna mismun í fóðri og lýsir jafnvægi ákveðinna steinefna sem hafa áhrif á sýru-basa jafnvægi líkamans. Til einföldunar má segja að KAD-gildið sé reiknað út frá magni jákvætt hlaðinna steinefna, einkum natríums (Na) og kalíums (K), að fráðregnu magni neikvætt hlaðinna steinefna, fyrst og fremst klórs (Cl) og brennisteins (S). Hefðbundið geldstöðufóður hefur oft jákvætt KAD-gildi, vegna þess að gróffóður inniheldur gjarnan mikið af kalíum. Með því að velja hráefni með lægra kalíuminnihald og bæta við steinefnum sem auka hlutfall klórs og brennisteins í fóðrinu má lækka KAD-gildið og gera það neikvætt. Markmið svona

fóðrunar er að framkalla væga og stýrða efnaskiptasýringu hjá kúnni síðustu vikunar fyrir burð. Þessi breyting gerir vefi líkamans næmari fyrir kalkstjórnandi hormónum, einkum kalkkirtlahormóni (PTH), og eykur jafnframt getu kýrinnar til að virkja kalkforða úr beinagrindinni og taka kalk upp úr þörmum þegar þörfin eykst við burð.

Magnesium skiptir líka máli

Þrátt fyrir að kalk sé í aðalhlutverki, þegar doði er annars vegar, er magnesium líka nauðsynlegt til að kalkstjórnun líkamans virki eðlilega. Þannig getur skortur á magnesium dregið úr virkni hormónakerfisins sem sér um að hækka kalkstyrk í blóði. Á sama hátt hafa bæði fosfór og D-vítamín veruleg áhrif á getu líkamans til að viðhalda eðlilegum kalkstyrk. Í raun má segja að steinefnajafnvægið í heild skipti því meira máli en einstök næringarefni og er jafnframt ástæða þess að vanda þarf sérstaklega steinefnagjöfina á geldstöðutímanum.

Bragðið mikilvægt

Það skiptir litlu máli ef fóðrið er kórrétt sett saman, með tilliti til framanritaðs, ef kúnum líkar ekki bragðið. Það getur nefnilega verið áskorun að gera geldkúafóðrið gott á bragðið þar sem fóður með neikvæðu KAD-gildi getur stundum bragðast hálf illa. Undanfarin ár hafa því fóðurframleiðendur þróað lausnir sem henta kúnum betur, komið á markað með hráefni eins og t.d. kalsíumklóríð sem er húðað með fitu. Þannig verður bragðið mildara, en virkni efnisins helst óbreytt þegar það berst niður í meltingarveginn.

Heyrir doði sögunni til?

Með allt framanritað í huga er svarið við spurningunni líklega „ekki alveg“. Ferlið í kringum burðinn er gríðarlega flókið og þó bændur geri í raun „allt eftir bókinni“ getur verið einstaklingsmunur milli gripa sem getur framkallað efnaskipta-sjúkdóma þrátt fyrir allt. En með því að leggja áherslu á fyrirbyggjandi aðgerðir í stað þess að meðhöndla bráðadoða, þá hefur búgreinin færst mjög langt á síðustu árum. Það er þó enn svo að þrátt fyrir að bráðadoði sé sá hluti sjúkdómsins sem vekur mesta athygli, þá er dulinn doði að öllum líkindum stærra hagsmunamál. Kyr sem aldrei leggjast niður geta tapað afurðum, verið með slaka frjósemi og minni mótstöðu gegn öðrum sjúkdómum vegna truflana á kalkbúskap fyrstu dagana eftir burð. Þess vegna skiptir rétt fóðrun fyrir burð gríðarlega miklu máli.

Priggja laga þægindi

Vefverslunin er opin allan sólahringinn.
440 1000 | n1.is

FALLEG OG NÁTTÚRULEG

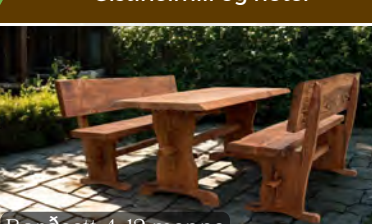

Borðbekkir

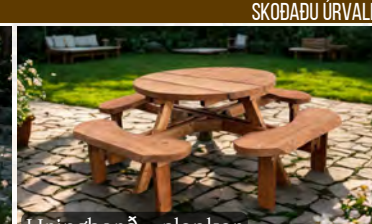
info@utihusgogn.is

Garðbekkir

Borðsett 4-12 manna

Hringborð - plankar

Útihúsgögn.is

Úti allt árið

ALVÖRU HANDSMÍÐUÐ TRÉHÚSGÖGN

STERK OG STÖÐUG GÆÐAVARA

- Heimili og sumarhús
- Bæjarfélög og opin svæði
- Gistiheimili og hótél

SKOÐAÐU ÚRVALIÐ

Allt til járna-bindinga

Sendum um allt land

Kambstál ehf • Tinhellu 3 • 221 Hafnarfirði
534 1500 • kambstal@kambstal.is • kambstal.is

Klippum og beygjum

Sverleikar frá 8-40mm

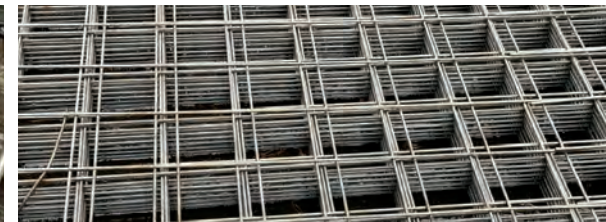
Fylgihlutir

Mikið úrval á lager, einnig sérpantanir

Samsetning

Fullkomin aðstaða innanhúss í nýju húsnæði okkar

Járnammottur á lager

Gott úrval, einnig sérpantanir

Hafðu samband og við finnum lausn sem hentar þér!

534 1500

Hvað verður um íslenska nautgriparækt fyrstu tíu árin innan ESB?

Umræðan um aðild Íslands að Evrópusambandinu á undanförmum mánuðum hefur verið umfangsmikil og hagsmunir okkar bænda hafa verið vel kynntir að undanförmu. Spurningin sem þjóðin svarar á laugardaginn er ekki einföld og tekur til flókins hagsmunamats. Fyrir bónda sem stendur frammi fyrir því að byggja fjós, kaupa mjaltþjón eða taka hundruð milljóna króna fjárfestingarákvörðun er spurningin hins vegar mun einfaldari: Hvernig litur rekstrarumhverfi míns bús út eftir tíu ár?

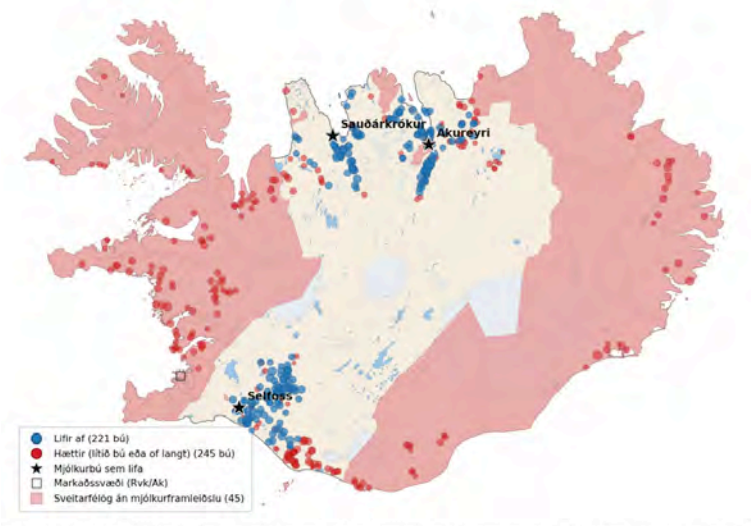
Það er spurning sem íslensk stjórnmöld verða að geta svarað. Við fyrri aðildarviðræður Íslands lá enda fyrir í greiningum á vegum stjórnvalda að aðild að ESB myndi gjörbreyta rekstrarumhverfi íslensks landbúnaðar og kalla á endurskoðun alls lagaumhverfis greinarinnar. Þar var sérstaklega tekið fram að endurskoða þyrfti löggjöf sem snerti meðal annars búvöruframleiðslu og samninga stjórnvalda við Bændasamtök Íslands. Þetta eru ekki smávægilegar breytingar. Þetta snertir sjálfan grunninn sem íslensk nautgriparækt stendur á.

Óvissan ein hefur áhrif strax

Áhrifin munu ekki biða eftir aðild. Um leið og raunhæfur möguleiki skapast á grundvallarbreytingu á rekstrarumhverfi greinarinnar getur það haft áhrif á fjárfestingarvilja. Hugsum okkur ungan bónda sem stendur frammi fyrir því að byggja nýtt fjós. Hann þarf að vita hvaða leikreglur gilda. Verður greiðslumarkmið áfram verðmæt eign og framleiðsluréttur? Verður framleiðslustýringin áfram til staðar? Hvernig verður stuðningi við mjólkurframleiðslu háttáð? Hver verður tollverndin? Hvaða verðmyndun verður á mjólkurmarkaði? Verður íslensk nautakjötsframleiðsla varin

Sviðsmynd um 40% samdrátt í mjólkurframleiðslu eftir aðild að ESB

Kúabú í 60 km (akstursvegalengd) frá Sauðárkróki, Akureyri eða Selfossi halda áfram framleiðslu - 221 bú halda áfram (60% framleiðslu), 245 hætta.

Byggir á skýrslu Daða Más Kristóferssonar og Ernu Bjarnadóttur um stöðu íslensks landbúnaðar gagnvart aðild að Evrópusambandinu frá 2011. Sviðsmynd byggir á framleiðslu ársins 2025.

gagnvart samkeppni frá löndum þar sem skilyrði eru önnur? Ef enginn getur svarað þessum spurningum er rökrétt að einhverjir bændur biði með fjárfestingar.

Greiðslumarkmið – hvað verður um verðmætin?

Þetta er ein stærsta spurningin fyrir íslenska mjólkurframleiðendur. Greiðslumark hefur um langt skeið verið hluti af íslenska kerfinu við stjórnun mjólkurframleiðslu. Bændur hafa keypt greiðslumark, fjármagnað kaup þess og byggt rekstraráætlanir sínar á því. Því fylgja raunveruleg fjárhagsleg verðmæti á mörgum búum. ESB afnam hins vegar sitt mjólkurkvótakerfi árið 2015. Það er því nær útilokað að íslensk mjólkurframleiðsla gæti haldið áfram óbreytt eftir aðild. Nákvæm útfærsla yrði háð aðildarsamningi og því hvernig íslenska kerfið félli að sameiginlegri landbúnaðarstefnu sambandsins.

Þess vegna verður að spyrja áður en lengra er haldið: Hvað verður um þá fjármuni sem íslenskir bændur

hafa bundið í greiðslumarkmið ef kerfið verður lagt niður eða gjörbreytt? Hver ber tapið? Bóndinn?Ríkið? Eða verður samið um uppkaupt eða aðra aðlögun? Það dugur ekki að svara því eftir á.

Búvörusamningarnir verða ekki lengur bara íslenskt mál

Búvörusamningar eru eitt mikilvægasta stjórntæki íslenskrar landbúnaðarstefnu. Þeir eru langtímasamningar milli bænda og íslenska ríkisins og eiga meðal annars að skapa fyrirsjáanleika um stuðning, þróun framleiðslunnar og stefnu stjórnvalda. Við ESB-aðild yrði sameiginleg landbúnaðarstefna Evrópusambandsins ramminn sem íslenska stuðningskerfið þyrfti að starfa innan. Þetta skiptir gríðarlegu máli. Í skýrslu millipinganeftdar Bændasamtaka Íslands, Íslenskur landbúnaður og möguleg ESB-aðild, sem kom út fyrr í mánuðinum, kemur fram að íslensk landbúnaðarstefna og stuðningskerfi eru verulega frábrugðin kerfum ESB. Íslenskur stuðningur er að stórum hluta tengdur framleiðslu eða

framleiðsluþáttum en stuðningskerfi ESB byggðist í meira mæli á ótengdum greiðslum.

Tollmúrinn fellur gagnvart ESB

Þarna kemur líklega ein mesta breytingin fyrir íslenska nautgriparækt. Samkvæmt upplýsingum íslenskra stjórnvalda myndi Ísland við aðild ganga inn í tollabandalag ESB og tollar á innflutning frá aðildarríkjum sambandsins falla niður. Þá væri íslensk mjólkur- og nautakjötsframleiðsla komin í allt annað samkeppnisumhverfi. Íslenskir bændur keppa ekki við evrópska kollega við sömu náttúrulegu skilyrðin. Við höfum stutt ræktunartímabil, langan innistöðutíma og dýrari byggingar. Við erum með lítinn markað, langt frá stærstu mörkuðum og aðfangakeðjum Evrópu. Og við erum með framleiðslukerfi sem hefur verið byggt upp sérstaklega fyrir íslenskar aðstæður. Þess vegna er það villandi að ræða einungis hvort íslenskur landbúnaður fái „aðgang að 450 milljóna manna markaði“. Íslenskur landbúnaður verður ekki samkeppnishæfari vegna þess eins að landamæri opnast. Við búum áfram á harðbýlli eyju við ysta haf.

Fimm árum síðar – samþjöppunin hefst

Ef afurðaverð til bænda lækkar á sama tíma og framleiðslukostnaður héldist hár væri líkleg afleiðing aukin krafa um hagræðingu. Það þýðir yfirleitt eitt: Stærri bú og færri bændur. Þeir sem hafa bestu eiginfjárstöðu, nýjustu fjósin, mestu sjálfvirknina og lægsta framleiðslukostnaðinn eiga mesta möguleika á að standast slíka breytingu. Minni bú, eldri fjós og skuldsett bú verða viðkvæmari. Afleiðingin gæti orðið hradari samþjöppun framleiðslunnar. Og þegar kúabú hverfur úr samfélaginu hverfur meira en ákveðið magn mjólkur. Við missum fjölskyldu úr atvinnugreininni, viðskipti úr nærsamfélaginu, eftirspurn eftir þjónustu og hluta af þeirri samfélagsgerð sem heldur byggð í sveitum landsins gangandi.

Tíu árum síðar – hvað stendur eftir?

Hér þurfum við að spyrja erfiðustu spurningarinnar. Viljum við eftir tíu ár hafa íslenska nautgriparækt sem byggist á dreifðri framleiðslu um landið – eða færri og stærri framleiðslueiningar sem þurfa fyrst og fremst að standast samkeppni á sameiginlegum evrópskum markaði? Það er ekkert náttúrulegt mál að íslensk nautgriparækt hverfi við ESB-aðild. Það væri ósanngjarnmál að halda slíku fram. Sameiginleg landbúnaðarstefna ESB felur í sér umfangsmikinn stuðning við landbúnað og hugsanlega hægt að semja um sérstakar ráðstafanir vegna erfiðra framleiðsluskilyrða. Í fyrra ferlinu var meðal annars horft til fordæma frá norðlægum svæðum Finnlands og Svíþjóðar. En það breytir ekki meginatriðinu: Ísland myndi ekki lengur eitt ákveða leikreglurnar. Í vandaðri skýrslu sem birtist árið 2011 eftir Daða Má Kristófersson og Ernu Bjarnadóttur var m.a. fjallað um mögulega stuðningsþörf til mismunandi búgreina byggt á ýmsum forsendum. Ein sviðsmyndin gerði ráð fyrir því að framleiðsla myndi dragast saman um 40% og það notað svo til að meta hversu mikið þyrfti að styðja við framleiðsluna sem eftir væri. Slíkar reikniæfingar eru gagnlegar og nauðsynlegt að vinna slíka vinnu upp á nýtt ef lengra er haldið. En áður en tekin er ákvörðun er rétt að varpa ljósi á það hvers konar áhrif slíkur samdráttur gæti haft á búsetu á Íslandi. Á myndinni hér að neðan sem er úr áðurnefndri skýrslu millipinganeftdar Bændasamtaka

Íslands var farin sú leið að gera ráð fyrir því að kúabúin sem lengst væru frá stærstu mjólkursamlögunum (og þar af leiðandi með hæstan flutningskostnað) myndu hætta í framleiðslu. Það skal itrekað hér að þetta er ekki spádómur heldur eingöngu verið að varpa ljósi á það hvað tölur á borð við 40% samdrátt í framleiðslu gætu þýtt í íslenskum sveitum. Myndin sem birtist er mér sem formanni nautgripabænda innan vebanda Bændasamtakanna einfaldlega óásættanleg.

Ekki byggja framtíðina á loforði um undanþágu

Þegar bent er á vandamál sem þessi kemur oft sama svarið: „Við semjum bara um undanþágu.“ En undanþága er ekki samningsmarkmið fyrr en hún hefur náðst. Landbúnaðarkafinn var aldrei opnaður í fyrri aðildarviðræðum Íslands. Þegar viðræðurnar voru settar á ís árið 2013 höfðu 27 kaflar verið opnaðir og 11 lokað til bráðabirgða – en um landbúnaðinn var enn ósamið. Við vitum því ekki í dag hvort eða þá hvaða sérlausnir Ísland fengi fyrir greiðslumark, framleiðslutengdan stuðning eða önnur lykiltríði íslenskrar landbúnaðarstefnu. Og það er nákvæmlega ástæðan fyrir því að bændur eiga að krefjast skýrra svara.

Fæðuöryggi verður ekki endurreist með reglugerð

Í allri þessari umræðu má ekki gleyma því mikilvægasta. Við erum ekki eingöngu að ræða atvinnugrein. Við erum að ræða getu þjóðarinnar til að framleiða eigin matvæli. Ef kúabúum fækkar verulega, fjárfestingar stöðvast og framleiðslugeta tapast verður þeirri þróun ekki auðveldlega snúið við. Það tekur mörg ár að byggja upp öflugt kúabú. Það tekur kynslóðir að byggja upp þekkingu. Og það tekur áratugi að byggja upp öfluga innlenda matvælaframleiðslu. Það er hægt að loka fjósi á einum degi. Það tekur hins vegar mörg ár að byggja það upp aftur.

Hver á að ráða framtíðinni?

Íslensk nautgriparækt þarf breytingar á næstu árum. Við þurfum aukna framleiðni, betri bústjórn, markvissari kynbætur, lægri framleiðslukostnað og öflugri nýliðun. Við þurfum líka búvörusamninga sem tryggja raunverulegan fyrirsjáanleika og gera bændum kleift að fjárfesta til framtíðar. En við getum gert þetta sjálf. Það er kjarni málsins. Við þurfum ekki að ganga inn í sameiginlega landbúnaðarstefnu 27 ríkja til þess að endurbæta íslenska landbúnaðarstefnu. Og áður en íslenskir nautgripabændur eru beðnir um að treysta framtíð sinni á væntanlegan aðildarsamning eiga þeir rétt á svörum: Hvað verður um greiðslumarkmið? Hvað verður um búvörusamningana? Hvaða stuðning megum við ákveða sjálf? Hvernig verður íslensk mjólkur- og nautakjötsframleiðsla varin þegar tollar gagnvart ESB falla niður? Og hver tryggir að íslensk matvælaframleiðsla verði enn öflug eftir tuttugu eða þrjátíu ár?

Þangað til skýr svör liggja fyrir eiga íslenskir bændur ekki að setta sig við að þeim sé sagt að þetta „verði leyst í samningaviðræðum“. Framtíð íslenskrar nautgriparæktar er of mikilvæg til þess. Við eigum ekki að leggja fæðuöryggi þjóðarinnar, fjárfestingar heillrar atvinnugreinar og framtíð íslenskra sveita undir í þeirri von að við fáum síðar undanþágur frá reglum sem við ráðum ekki sjálf.

Það er auðveldara að varðveita ákvörðunarvaldið en að reyna síðar að semja um hluta þess til baka.

Höfundur er formaður Nautgripabænda BÍ.

Veiðikeppni unga fólksins

Markmiðið er að fá alla krakka út að veiða og hafa gaman.

Þú finnur veiðikeppnina á **veidihornid.is** og þeir sem skrá sig fá **litlu veiðibókina** senda í pósti á meðan birgðir endast.

Skráning og allar upplýsingar um veiðikeppnina.

VEIÐIHORNIÐ

Síðumúla 8 • 108 Reykjavík • S: 568 8410
veidihornid.is

TRAUT FJÖLSKYLDUFYRIRTÆKI FRÁ 1998

Veður, stríð og viðkvæmir matvælamarkaðir

Christian Anton Smedshaug, norskur hagfræðingur sem lengi hefur fjallað um landbúnað og fæðuöryggi, vakti nýlega athygli á því að nokkrir áhætтуþættir séu nú að leggjast saman á alþjóðlegum kornmörkuðum. Mest ber þar á vaxandi óvissu við Svartahaf. Stríðið milli Rússlands og Úkraínu hefur í auknum mæli náð til mikilvægra framleiðslu-, orku- og flutningsmannvirkja og þar skiptir kornútflutningur verulegu máli.

Rússland er stærsti hveitiút-flytjandi heims og Úkraína er einnig meðal mikilvægustu kornútflutjenda. Um rússneskar hafnir fer auk þess verulegt magn af hveiti frá Kasakstan. Truflanir á útflutningi um Svartahaf hafa því áhrif langt út fyrir stríðssvæðið. Að undanförunu hafa árásir á hafnir raskað starfsemi þeirra sem og annarra innviða sem tengjast vöruflutningum. Útflutningur um hafnir í Úkraínu hefur því dregist verulega saman. Þetta hefur leitt til hækkana á kornverði og frekari truflanir á útflutningi gætu þrýst verði enn hærri. Áhrifin geta einnig náð til jurtaolíu og mais.

Minnkað framboð á kornvörum

Á sama tíma glíma hlutar Evrópu við mikinn hita og þurrka. Smedshaug bendir í viðtali við NRK á að minni fôðurframleiðsla innan sambandsins geti orðið til þess að evrópskir bændur þurfi að kaupa meira korn í haust og vetur. ESB-lönd gætu þannig þurft meira af framleiðslunni fyrir eigin búfjárhald og haft minna svigrúm til útflutnings. Hækkandi fôðurverð eða minna framboð á fôðri mun fyrr eða síðar hafa áhrif á mjólkur- og kjóttframleiðslu.

Við þetta bætist óvissa um uppskeru í öðrum stórum framleiðslulöndum. Það er samspil þessara þátta sem skiptir mestu máli. Heimsmarkaðurinn getur að jafnaði tekið við staðbundnum uppskerubresti á afmörkuðum svæðum. Slök uppskera í einu landi þarf ekki að hafa mikil áhrif ef góð uppskera fæst annars staðar, birgðir eru nægar og hægt er að flytja afurðir greiðlega milli markaða.

En þessi geta heimsmarkaðarins til að jafna út sveiflur er ekki

ótakmörkuð. Ef útflutningur frá einu mikilvægasta kornsvæði heims raskast á sama tíma og uppskera verður fyrir skakkaföllum annars staðar minnkar svigrúmið og tiltölulega lítil breyting á framboði á einu svæði getur haft meiri áhrif á verð en ella.

Þetta þýðir ekki að heimurinn sé að verða uppiskroppa með korn. Góð uppskera á öðrum svæðum getur breytt myndinni hratt og alþjóðlegir markaðir hafa mikla getu til að bregðast við. En það er ekki nóg að varan sé framleidd einhvers staðar í heiminum. Hún þarf líka að vera tiltæk á markaði og hægt þarf að vera að flytja hana þangað sem hennar er þörf.

Hvers virði er fæðuöryggi?

Þessi þróun er umhugsunarefni fyrir Ísland. Við munum áfram reiða okkur að verulegu leyti á innflutning matvæla og aðfanga til landbúnaðar og alþjóðleg viðskipti eru okkur nauðsynleg. Innflutningur og innlend framleiðsla eru hins vegar ekki andstæður þegar rætt er um fæðuöryggi. Eigin framleiðslugeta er ein af þeim vörnum sem samfélagið hefur þegar óvissa eykst á alþjóðlegum mörkuðum.

Fæðuöryggi snýst ekki aðeins um hvort hægt sé að kaupa tiltekna vöru á heimsmarkaði á venjulegum tímum. Það snýst einnig um hvað gerist þegar framboð minnkar, flutningsleiðir raskast, fleiri lönd keppa um sömu vörurnar eða verð hækkar skyndilega. Þá skiptir máli að hafa framleiðslugetu fyrir hendi hér heima. Framleiðslugetu sem hefur glatast er ekki hægt að byggja upp aftur með skömmum fyrirvara þegar á þarf að halda.

Atburðirnir við Svartahaf og erfið veðurskilyrði í Evrópu minna á að alþjóðlegir matvælamarkaðir eru háðir veðri, stríði, flutningum og stjórnmálum. Alþjóðleg viðskipti eru mikilvægur hluti af fæðuöryggi okkar, en þau eru ekki trygging fyrir því að framboð verði ávallt nægt, óháð því sem gerist annars staðar í heiminum.

Þess vegna er ástæða til að líta á innlenda matvælaframleiðslu sem hluta af viðnámsþrótti samfélagsins. Því meiri sem óvissan verður á alþjóðlegum mörkuðum, þeim mun meira virði hefur það að geta framleitt matvæli hér heima.

Höfundur er hagfræðingur.

ERU BREYTINGAR FRAMUNDAN?

Vantar ykkur faglega ráðgjöf áður en næstu skref eru tekin?

Hvort sem þið eruð að skoða jarðakaup, sölu, þróun lands eða önnur fasteigna- og framkvæmdaverkefni getur fagleg ráðgjöf á fyrstu stigum sparað bæði tíma og kostnað.

Reynslan sýnir að stærstu mistökinn verða oft snemma í ferlinu. Með því að leita sérfræðiráðgjafar í upphafi er hægt að greina tækifæri, forðast algengar hindranir og taka upplýstar ákvarðanir.

Við bjóðum upp á skuldbindingarlaust upphafsviðtal, þar sem við förum yfir stöðuna, ræðum markmið ykkar og metum hvaða leiðir henta best.

Hafðu samband og við finnum lausn sem hentar þínum verkefnum.

ÞJÓNUSTA OKKAR

JARÐAKAUP OG SALA

Ráðgjöf við kaup og sölu jarða og landa. Mat á verðmæti, áhættu og möguleikum.

ÞRÓUN LANDA OG FASTEIGNAVERKEFNA

Greining á þróunarmöguleikum, skipulag smáðum og arðsemi verkefna.

VIÐSKIPTA- OG VERKEFNISRÁÐGJÖF

Áætlanagerð, fjárhagslíkan, markaðsgreining og gerð ákvörðunargrunda.

FRAMKVÆMDA- OG BYGGINGARÁÐGJÖF

Ráðgjöf á framkvæmdastigi, verktaka val, kostnaður og tímasetningar.

ÁÆTLANIR OG REKSTRARGREININGAR

Rekstraráætlanir, arðsemisútreikningar og eftirfylgni verkefna.

AF HVERJU AÐ LEITA RÁÐGJAFAR SNEMMA?

Sparar tíma og kostnað
Réttar ákvarðanir í upphafi skila sér.

Greinir tækifæri og áhættu
Fáð skýra mynd af möguleikum og hindrunum.

Upplýstar ákvarðanir
Betri grunnur fyrir árangursríkar ákvarðanir.

Minni áhætta – meiri vöxtur
Stýrð nálgun tryggir betri árangur.

Hafðu samband og við finnum lausn sem hentar þínum verkefnum.

Viggó Sig. | 824 5066 | viggo@landvit.is | landvit.is

Löggilding, skoðun og ísetningar á ökuritum og hraðatakmörkurum

Við erum með nýjustu og fullkomnustu tæki sem boðið er upp á frá VDO til að mæla og stilla allar gerðir af digital og analong ökuritum

Mælir á allar gerðir vagna

Endilega hafið samband og sjáið hvort við getum ekki leyst ykkar mál.
Ágúst Magni, sími 896 1083, agustm@vikverkstaedi.is, vikverkstaedi.is

Vík verkstaði

Einhella 6,221 Hafnarfirði

CFMOTO

Nánari upplýsingar á nitro.is

Umboðsaðilar: KS, Sauðarkróki. Suður England, Selfossi. Lyngás, Hellu. Bikevik, Reykjanesbæ. Landstólpi-AB, Egilsstöðum.

kannaðu ókönnuð lönd

Nitro - Urðarhvarfi 4 - 557 4848

Arfgerðargreiningar og ásetningsval

Riðumælaborð og markmið

Í vor var opnað í Fjárvis svokallað „riðumælaborð“. Það hjálpar bændum að rýna í stöðuna á sínu búi, s.s. að skoða markmið búsins og

Eyþór Einarsson.

hvernig gengur að uppfylla þau. Bú sem standast markmiðin fá sérstaka merkingu í mælaborðinu sem er gylltur bikar fyrir viðkomandi ár. Á þessum tímamarki er mikilvægt að

kynna sér markmið landsáætlunar fyrir haustið í haust varðandi hvaða arfgerðir ásetningshrútarnir þurfa að bera.

Bú sem flokkast sem áhættubú þurfa í haust að setja eingöngu á hrúta sem bera tvö græn flögg, til að standast markmiðin. Að lágmarki þarf annað flaggið hjá 75% hrútanna að vera dökkgrænt, þar sem að lágmarki 75% hrútanna þarf að hafa hina verndandi genasamsætu ARR í arfgerðinni. Þessu má einnig lýsa þannig að a.m.k. 75% hrútanna séu með V/V eða V/MV arfgerð og restin getur verið MV/MV, þar sem V stendur fyrir verndandi og MV fyrir mögulega verndandi.

Bú sem teljast önnur bú í áhættuhólfu geta farið aðeins hægar ef vill, en markmiðin þar eru að 25% hrútanna sé V/V eða V/MV (tvö græn flögg og a.m.k. annað dökkgrænt). Restin af hrútunum þarf að vera V/x eða MV/x (bera eitt grænt flagg). Þannig að í áhættuhólfum ætti ekki að setja á neinn hrút sem ekki ber grænt flagg.

Fyrir bú utan áhættuhólfa ætti lágmarks markmið að vera að helmingur ásettra hrúta búi yfir V/x eða MV/x arfgerð (beri eitt grænt flagg).

Heilt yfir hefur innleiðingin gengið hratt og vel hingað til og langflestir sauðfjárbændur komnir vel af stað. Margir eru komnir í þá stöðu að nota mikið til hrúta sem bera tvö græn flögg og geta því verið vissir um að öll lömb fái einhverja vernd.

Af arfgerðagreiningum

Þegar þessi orð eru rituð (24.08.26) er búið að greina 47.913 sýni á vegum RML hjá Matis frá því 1. maí samkvæmt skráningum í Fjárvis. Ef

Leví 25-832 frá Hófgerði.

Mynd / Halla Eygló Sveinsdóttir

horft er til sama tímabils fyrir ári síðan hjá Íslenskri erfðagreiningu (IE) var búið að afgreiða 48.650 sýni. Það er því óhætt að segja að góður gangur hafi verið í greiningunum í sumar og afgreiðsluhraðinn á pari við það sem var hjá IE. Það eru 11.290 sýni sem nú bíða ógreind (í greiningu eða móttækin á starfsstöð) en vonandi verður megnið af því komið fyrir mánaðarmót þó erfitt sé að lofa því með sýni sem hafa verið að berast síðustu daga. Í sumum tilfellum eiga bændur eftir að fá niðurstöður fyrir nokkur sýni þrátt fyrir að megnið sé komið af því sem sent var í sumar. Það getur stafað af því að þessi sýni séu einfaldlega enn ógreind eða þá að ekki hafi verið hægt að greina þau og þá getur verið bið á að upplýsingar um það komi inn í Fjárvis. Að endingu á þó að koma eitthvað um afdrif allra sýna inn í Fjárvis.

Kaup og sala

Mikil breyting hefur orðið á reglum um viðskipti með lifð og framkvæmd leyfisveitinga sem bæði er til einföldunar og auðveldar viðskipti með fê sem býr yfir V og MV arfgerðum. Nú þurfa bændur ekki lengur að sækja um kaupaleyfi, heldur eru það einungis þeir sem ætla að selja eða láta frá sér lömb sem þurfa að hafa gilt söluleyfi frá MAST. Líkt og undanfarin ár eru mismunandi reglur sem gilda um sölu m.t.t. arfgerða eftir því í hvaða áhættuflokki kaupa- og sölubúin eru. Þannig má segja að kröfur aukist um þá vernd sem gripirnir búa yfir eftir

því sem áhættustaða búsins er verri.

Þá er einnig mismunandi hvert búið mega selja. Í grófum dráttum má segja að bændur geta selt liflömb til búa sem eru með jafna eða lakari stöðu m.t.t. áhættu á riðuveiki. Á þessu eru þó undantekningar, t.d. er almennt ekki leyft að selja fê milli liflambsölulömba og bú í áhættuhólfum geta ekki selt út fyrir sitt sauðfjárveikivarnarhólf.

Ein af forsendum þess að bú fái söluleyfi er að það sé í skýrsluhaldi en gripirnir sem höndla á með þurfa að vera arfgerðargreindir (DNA sýni eða Fjárvisgreining fyrir bæði sætin/gripurinn hefur tvö flögg) og niðurstaðan skráð á gripinn í Fjárvis. Vert er að minna á að niðurstöður arfgerðagreininga sem gefa flögg í Fjárvis hafa verið bornar saman við aðrar upplýsingar um gripinn svo sem arfgerðir foreldra þannig að gripur fær ekki flagg nema að standast þessa prófun. Inn á vef MAST má finna reglur um flutninga á lifandi fê milli búa og þar er einnig að finna lista yfir bú sem hafa fengið söluleyfi. Mikilvægt er að bændur kynni sér vel þessar reglur, þar sem það getur dregið dilk á eftir sér að brjóta þær. Einfaldast er að fara inn í frétt á MAST.is sem ber heitið „Varðandi flutning á liflömbum 2026“, en þar er hægt að nálgast allar upplýsingar um reglur og skilyrði.

Framboð af lömbum með góð gen gagnvart riðuveiki eykst hratt. Af lambrútum sem greindir hafa verið í sumar eru 9.821 sem bera ARR og þar af 897 sem eru arfhreinir ARR/ARR. Lambhrútar sem bera AHQ eru

5.392 og þar af 517 arfhreinir. Þá er búið að greina 557 með breytileikann C151 og þar af 10 sem eru arfhreinir og með breytileikann T137 eru komnir fram 1.132 lambhrútar og þar af 20 arfhreinir.

Aðrar arfgerðargreiningar

Nokkuð kom inn í sumar af sýnum þar sem skoða átti erfðavisi fyrir bógreppu, þoku og gulri fitu. Þessum sýnum var safnað saman þar til kominn var nægilegur fjöldi og þá voru þau greind. En uppleggið var að þau yrðu þó greind eigi síðar en í ágúst. Þegar hefur verið lesið inn þó nokkuð af niðurstöðum úr bógreppugreiningum. Sýni sem koma inn núna seinnipartinn í ágúst, september og fram í byrjun október verða greind í síðasta lagi um miðjan október. Ef einnig á að greina riðuarfgerð úr sama sýni er ekki að vænta niðurstaðna fyrir riðuarfgerðina fyrr en búið er að taka sýnið til skoðunar vegna bógreppunnar eða þokugensins. Aðeins hefur verið misbrestur á því að bændur skrái þessi sýni rétt í Fjárvis, en skrá þarf sýnin undir „forskráning á öðrum arfgerðargreiningum“. Ef einnig á að greina riðuarfgerð í sama sýni þarf einnig að forskrá það á hefðbundin hátt eins og önnur slík sýni.

Verð á arfgerðargreiningum (án vsk.)

- Eingöngu riðuarfgerðargreining 1.750 kr.
- Riðuarfgerðargreining + bógreppugreining: 4.300 kr.
- Riðuarfgerðargreining + frjósemisgreining: 4.300 kr.
- Bógreppugreining: 3.000 kr.
- Frjósemisgreining: 3.000 kr.

Þar sem greining á gulri fitu er framkvæmd með öðrum hætti þá nást ekki samlegðaráhrif af riðuarfgerðargreiningum sem nýtast til að minnka kostnað við greiningu á gulri fitu. Greining á gulri fitu kostar 8.000 kr. án vsk.

Leví í lagi

Líkt og greint var frá á vef RML í vor, þá reyndist það ekki rétt að Leví 25-832 bæri erfðavisi fyrir bógreppu. Honum var kippt úr sæðingum sl. vetur þegar þau tíðindi bárust að hann hefði greinst arfberi fyrir bógreppu. Erfiðlega hafði gengið að greina sýni úr honum og þegar loks kom niðurstaða var ekki svigrúm til

að sannreyna hana með nýju sýni. Það var hins vegar gert í vetur með nýju sýni úr honum og móður hans og reyndust þá bæði án bógreppu. Ekki kom heldur tilkynning um nein grunnsamleg lömb undan Leví. Það er því óhætt að horfa til afkvæma hans við ásetningsvalið í haust.

Lambavalið

Við lambavalið eru bændur hvattir til að nýta sér þær tiltæku upplýsingar og hjálpatæki sem í boði eru í gegnum skýrsluhaldið, lambadóma og DNA greiningar. Vakin er athygli á því að þróun kynbótamatsins hefur tekið eitt skref áfram og nú er farið að reikna svokallaða kjörgildiseinkunn fyrir fitu sem kemur inn í heildareinkunn kynbótamatsins. Það þýðir að gripir sem eru með mjög hátt eða mjög lágt kynbótamat fyrir fitu er refsaði í heildareinkunninni en fita á hæfilegu bili skilar mestu inn í heildareinkunn gripisins.

Ekki þarf að tíunda sérstaklega áherslur og markið varðandi holdfyllingu, fitu, frjósemi og mjólkurlagni. Þar hafa bændur verið mjög einbeittir í að ná árangri og verða það vonandi áfram. Áhersla er síðan lögð á það núna að innleiða arfgerðir þolnar gegn riðuveiki og reyna samhliða að bæta aðra eiginleika. Vel hefur það gengið hingað til. Til að sporna við skydleikaræktaraukningu eru bændur áfram hvattir til að skipta hratt út hrútum, aðeins að velja allra bestu hrútana til áframhaldandi notkunar. Afkvæmi stöðvahrúta sem ekki bera riðuþolsgeninn ætti ekki að setja á nema í undantekningartilfellum. Hvetja má síðan ræktendur til að vera harða gagnvart öllum göllum sem kunna að slæðast með. Dæmi um slíkt eru snúningar í fótum. Minna má á mikilvægi þess að upplýsingar um galla séu skráðar í skýrsluhaldskerfið. Þá megum við ekki gleyma ullinni, þó á móti blási um þessar mundir í ullariðnaðinum. Íslenskir bændur hafa verið í betri stöðu en sauðfjárbændur í mörgum öðrum löndum með að geta komið ullinni í vinnslu. Lóð á vogarskálarnar er að framleiðslan frá bændum sé sem best þannig að auðveldara sé að gera verðmæta vöru úr henni. Við erum með öflugt, hraust og endingargott afurðakyn í höndum og markmiðið er að halda áfram að bæta það á allan hátt.

Höfundur er ráðunautur á rekstrar- og nýsköpunarsviði RML.

VINNUPALLAR EHF

- ÖRUGGAR LAUSNIR -

Vertu með öryggið á hreinu inn í haustið
Sala og leiga á
hjólapöllum, stigum, og girðingum

Vinnupallar ehf. – Vagnhöfða 7 – s. 557 9933 – vpallar@vpallar.is – www.vpallar.is

Reykjanesbær:

Skipakomur í ágúst og september

Fimmtudaginn 6. ágúst lagðist fyrsta skemmtiferðaskip sumarsins að bryggju í Reykjanesbæ þegar „MV Discoverer“ kom til hafnar.

Með komu skipsins hófst metár fyrir Reykjaneshöfn en aldrei áður hafa jafnmörg skemmtiferðaskip verið bókuð til bæjarins á einu sumri en alls er gert ráð fyrir sex skipakomum á tímabilinu ágúst til september.

„Árangurinn er afrakstur markvissrar uppbyggingar og markaðssetningar sem staðið hefur yfir undanfarin ár. Sérstök áhersla hefur verið lögð á að höfða til leiðangursskipa og smærri skemmtiferðaskipa, sem henta vel þeirri þjónustu og upplifun sem Reykjanesbær og Reykjanessskagi hafa upp á að bjóða“, segir í tilkynningu frá sveitarfélaginu.

„Það er mjög ánægjulegt að sjá þessa markvissu vinnu skila árangri. Komur skemmtiferðaskipa skapa aukin tækifæri fyrir ferðaþjónustu, verslun og þjónustufyrirtæki í Reykjanesbæ og auðga mannlífið hér í bæ. Jafnframt eru þær mikilvægt skref í áframhaldandi uppbyggingu

Skemmtiferðaskipið MV Discoverer við bryggju.
Mynd / Aðsend

Skipakomur

6. ágúst	MV Discoverer
9. ágúst	Azamara Journey
15. ágúst	Ocean Victory
16.–17. ágúst	Expedition
13.–14. september	Expedition
16. september	MV Discoverer

hafnarinnar og fjölbreyttari starfsemi hennar. Við viljum halda áfram að byggja upp þessa grein í góðu samstarfi við höfnina og ferðaþjónustuna á svæðinu,“ segir Vilhjálmur Árnason, bærjarstjóri Reykjanesbæjar. /mhh

Mýrland um allt land

Af grónu flatarmáli Íslands eru um 20% þakin votlendi, vistkerfum sem einkennast af hárrí grunnvatnsstöðu, sérhæfðum votlendisgróðri ofanjarðar og háu kolefnis- i n n i h a l d i neðanjarðar. S o r g l e g a staðan er hins vegar sú að um helmingur þ e s s a r r a vistkerfa eru í röskuðu ástandi. Með framræsingu lækkar vatnsstaða og votlendisgróðri hnignar. Súrefni kemst að kolefnisríkum jurtaleifum sem áður voru varðveittar í hinum gegnsósa votlendisjarðvegi, sem einnig er kallaður mór. Við það taka allir vistkerfisferlar að hraðast, koltvísýringur losnar í auknum mæli út í andrúmsloftið og segja mætti að mýrin byrji að ofanda.

Vigdís Freyja Helmutsdóttir.

Eitt af hlutverkum Lands og skógar er að auka þekkingu á þessum landgæðum, vernda þau og endurheimta. Nýja vöktunarverkefnið Mýrland fór af stað í fyrra og er ætlað er að safna upplýsingum um ástand votlendisgróðurs og -jarðvegs á landsvisu. Mælireitir sem eru 10 x 10 m að stærð eru lagðir út í allar gerðir af náttúrulegu votlendi, röskuð votlendi með mismunandi skala framræsingar, sem og einhver endurheimt votlendi. Markmiðið er að leggja út 500 reiti um allt land, en að sumri loknu verður búið að leggja út og gera fyrstu mælingar á hátt í 100 af þeim. Hver þeirra verður síðan heimsóttur á 10 ára fresti um ókomna tíð.

Meðal gróðurmælinga sem fara fram eru þekjumælingar á æðplöntutegundum og mosa- og fléttuhópum, en að auki er mæld gróðurhæð og uppskerusýni tekin. Vistgerð er skráð samkvæmt vistgerðaflokkun Náttúrufræðistofnunar og svokallað raskstig metið á skala sem Land og skógur hefur þróað, út frá hlutfalli votlendis- og þurrlendistegunda innan gróðursamfélagsins. Þegar kemur að jarðvegi er niðurbrotsteg mósins metið og jarðvegslög eins og áfoks- og gjóskulög skráð.

skapast breiður þekkingargrunnur sem nýtist til að að skala upp gögn sem safnað er á vettvangi. Sem dæmi styðja gróðurmælingar við fjarkönnun á gróðurfari með gervitunglum og drónum. Í hluta þessara vöktunarreita fara einnig fram beinar gasflæðimælingar á koltvísýringi og metani í samstarfi við Mýrgas-verkefni Lands og skógar sem fær einnig liðsauka frá náttúrustofum landsins. Þannig verður í náinni framtíð hægt að þróa líkön sem spá fyrir um gaslosun frá framræstu votlendi út frá fjarkönnunargögnum og einföldum mælingum eins og þeim sem framkvæmdar eru í Mýrlandi.

Höfundur er sérfræðingur hjá Landi og skógi.

Góðar stundir

Saunur, pottar og pergólur

trefjar.is

— 1978 —

TREFJAR

Véla-og tækjamaður óskast til starfa

Byggingarfélagið Sandfell ehf óskar eftir að ráða véla-og tækja mann til starfa á Orustustöðum við Kirkjubæjarklaustur og á Hellu.
/Byggingafélagið Sandfell ehf., wishes to hire mahcine operators with safety awareness for projects in Orustusstaðir, near Kirkjubæjarklaustur and in Hella.

Um er að ræða framtíðarstarf við uppbyggingu á Stracta hóteli að Orustustöðum. Viðkomandi þarf að hafa góða reynslu og þekkingu á helstu vinnuvélum svo sem valtara, vörubíl, gröfu og fleiru.

Viðkomandi þarf að hafa fjölbreytta þekkingu á tækjum og jarðvinnu. Viðkomandi þarf að vera reglusamur

Helstu verkefni og ábyrgð

- Almenn vinna á vinnuvélar

Menntunar- og hæfniskröfur

- Vinnuvélaréttindi og meirapróf

Fríðindi í starfi

- Frítt húsnaði á staðnum
- Góð laun fyrir góðan einstakling

Til greina kæmi að ráða par þar sem annar gæti starfað við móttöku og fleira á hótelinu.

Áhugasamir sendi tölvupóst á bokhald@stractahotels.is eða hafi samband við Hreiðar Hermannsson í s. 822-2222

EXIDE rafgeymar

Exide rafgeymar eru framleiddir fyrir nánast allar stærðir og gerðir farartækja en þeir eru viðurkennd hörkutól sem eru sérstaklega hannaðir til að þola mikið álag.

Skannaðu QR kóðann og finndu rétta rafgeyminn fyrir þitt farartæki

Fyrirtækjaþjónusta Olís

Alvöru fólk með alvöru þekkingu og reynslu
Hafðu samband við sérfræðinga Olís
í síma 515 1100 eða pontun@olis.is

Skemmtileg kennslumyndbönd

„beint frá bónda“

Karólína Elísabetardóttir, Hvammshlíð.

Matthildur Hjálmarsdóttir, Þambárvöllum.

Hópur bænda úr mismunandi landshlutum hefur síðan 2024 þróað nýtt „kerfi“ sem miðlar þekkingu um íslenska landbúnaðinn á markvissan og á sama tíma skemmtilegan hátt: „Fjár-sjóður: kennsluefni beint frá bónda.“ Í fyrsta skipti er heildstætt kennslukerfi með margmiðlunarefni um íslenskan landbúnað í boði, sem sýnir hversdag bænda og búfjár og fræðir á meðan.

Markhópur eru nemendur í grunn- og framhaldsskólum og kennarar þeirra – en líka aðrir sem vilja fá innblástur: til dæmis bændur sem taka á móti hópum, leiðsögumenn eða „venjulegt fólk“ sem er að pæla í þessum málum. Núna er búið að opna kerfið formlega og er öllum opið á netinu: forvitni.net/fyrir-kennara

Kjarnann mynda stutt myndbönd sem miðla bæði grunnþekkingu og fjalla um vandmeðfarið efni, eins og matvælaverð, „bændur og byggðin“ eða áhrif beitar. Hverju og einu myndbandi fylgir aukaskjal með vísbendingum, útskýringum og ítarefni. Þau innihalda einnig tillögur að spurningum sem kennarar geta notað til að koma umræðu í gang eftir að nemendurnir eru búnir að horfa á myndbandið.

Kennsluefni „tilbúið til neyslu“

Efnið er því þannig uppsett að það er „tilbúið til neyslu“: Kennarar geta í rauninni einfaldlega lesið

aukaskjalið, sem tekur bara örfáar mínútur, sest svo niður með nemendum sínum og horft. Sautján myndbönd ásamt aukaskjöllum eru í boði, sem flokkast í fjóra þætti:

- Grunnþekking: íslenskt búfé (5 myndbönd)
- Meira um íslenskt búfé og íslenska bændur (2 myndbönd)
- „Breyta ull í fat og mjólk í mat“ – hvernig virkar þetta? (6 myndbönd)
- Bændur og íslenska samfélagið (4 myndbönd)

Til gamans er auk þess í boði samansafn af orðatiltækjum og málsháttum tengdum búfé, búskap og vinnslu afurða – og skemmtilegt veggspjald: algeng orð tengd fé – tekin orðrétt. Áætlað er að bæta jafnt og þétt fleiri myndböndum við, ef fleiri styrkir fást, ekki síst um garðyrkju, ylrækt og kornrækt sem vantar hér enn.

Einnig „viðkvæmar spurningar“ ræddar

Auk þess er til skjal sem mælt er með að lesa fyrst og fjallar á opinskáan hátt um fjórar „viðkvæmar spurningar“ sem eru líklegar til að koma upp þegar horft er á myndböndin. Tilgangurinn er að aðstoða kennara við að ræða þessar spurningar – sem getur verið flókið, sérstaklega ef það vantar persónulega reynslu á þessu sviði. Þótt engin algild svör séu til við þessum spurningum, en á bak við svörin eru áratugalangar pælingar út frá misjöfnum forsendum, áratugalöng reynsla á nánnum samskiptum við búfé mismunandi tegunda og að hluta til einnig staðreyndir. „Viðkvæmu spurningarnar“ eru:

- Er ekki hræðilegt að dýr séu drepin til manneldis?

Bændur eru alltaf í vinnunni (og geta næstum allt) - skemmtilegur og kröfjandi hversdagur í sveit. Mynd / Halldór Gunnar Hálfansson.

Íslenskt? Ekkert mál - ef þú ert vel læs...

- Er ekki ömurlegt að kálfar fái venjulega ekki að vera með mömmu sinni?
- Getur búfé verið hamingjusamt? Er það ekki bara eins og „í fangelsi“?
- Er kjötframleiðsla ekki í samkeppni við mannamat?

Af hverju þarf að fræða börn – og líka fullorðna?

Enn í dag er langstærsti hluti Íslands „dreifbýli“ og þar eru stök býli, dreifð um nærri allt landið nema hálendið. Þessi býli eru límið í byggð um allt land, mynda byggðina ásamt þorpunum, mynda Ísland – eins og þau hafa gert í meira en 1000 ár. Enn í dag hjálpa bændur ferðamönnum endurgjaldslaust sem lenda í vandræðum – erlendum sem íslenskum –, eins og þeir hafa gert alla tíð, þótt farartækin séu ekki lengur hestar eða tveir jafnfljótir. Enn í dag er íslensk sveitamenning stór hluti af því sem gerir Ísland sérstakt, aldagamlar hefðir eins og göngur og réttir. Gömlu íslensku búfjárkynin, „landnámskynin“, sem eru einstök á heimsvísu, hafa sem fyrr mikið aðdráttarafl.

En samfélagið hefur breyst. Sífellt fleiri börn eiga ekki neina ættingja í sveit og hafa engar aðrar tengingar við bændur. Þau vaxa upp í öðrum heimi og læra ekki lengur „sjálfkrafa“ hvaðan maturinn kemur, hvernig hægt er að spekja styggt lamb eða hvernig maður græðir upp beran mel.

Eigin upplifun hverfur, í staðinn koma upplýsingar af netinu eða úr kvikmyndum, oftast erlendis frá, sem endurspeglar ekki íslenskan raunveruleika og sérstöðu hefðbundins íslensks landbúnaðar. Vandamál tengd landbúnaði í öðrum löndum hins vegar – verksmiðjubúskapur, dýraníð, eiturefnanotkun til dæmis – koma víða fram í þessum fjölmiðlum. Það hefur neikvæð áhrif á ímynd íslensks landbúnaðar.

En íslenska samfélagið sem heild nýtur góðs af því þegar skólabörn um landið allt eru vel upplýst um sérstöðu íslensks landbúnaðar og haga sér samkvæmt því: sem neytendur og áhrifavaldar framtíðarinnar.

Hefðbundinn íslenskur landbúnaður er menningararfur sem slíkur sem ber að varðveita.

Raunveruleg upplifun er best, en ekki alltaf raunhæf, sérstaklega ef um börn er að ræða sem búa á höfuðborgarsvæðinu eða Suðurnesjum. Þess vegna verður margmiðlunarefni oft að koma í hennar stað. En til þessa var staðan þannig að mjög lítið af kennsluefni var til um íslenskan landbúnað fyrir skólabörn – þetta breyttist núna í fyrsta sinn.

Markmið verkefnisins er að ná til sem flestra borgar- og þéttbýlisbarna og fræða einnig fullorðna úr öllum stéttum. Þessi „þekkingarbylgja“ á að hjálpa talsvert við að þróa ábyrga meðlimi samfélagsins, sem eru meðvitaðir um verðmæti íslensks landbúnaðar og sem hugsa um matvæli og fæðuöryggi í víðara samhengi – til dæmis með tilliti til eftirfarandi atriða:

- dýravelferð og tengsl við dýrin,
- sátt við náttúru,
- fjölbreytileiki,
- sjálfbærni í matvælaframleiðslu,
- sérstaða Íslands í þessu samhengi,
- matarsóun/bettri nýting matar,
- virkt bændasamfélag,
- gagnkvæm aðstoð
- og að það er bæði erfitt og gefandi og gaman að vera bóndi.

Líka fyrir nemendur í sveit!

Börn og unglingar í sveit hafa mikla þekkingu á mörgum smáatriðum sem íslenskan landbúnað varðar. En þau pæla ekki alltaf mikið í þessum hlutum – „þetta er bara svona“. Myndböndin og sumar spurningar henta þess vegna einnig þeim til að geta kafað dýpra og tekið umræðu, sérstaklega þar sem þau eru þegar vel upplýst um grundvallaratriði.

Svo eru börnin oft með sitt sérsvið, nátengt búinu heima, og eru ekki endilega með nákvæma þekkingu á öðrum sviðum. Ekki síst myndböndin um bændur og samfélagið henta mjög vel til að sjá hlutina í stærra samhengi – og miðla þessari þekkingu í kjölfarið til annarra, ef umræða um slíkt kemur upp.

Hver er á bak við verkefnið?

Á bak við verkefnið er „Áhuga-hópur um framfaramál í íslenskum landbúnaði“, tíu bændur úr mismunandi landshlutum; eitt helsta markmið hópsins er að miðla þekkingu um hefðbundinn íslenskan landbúnað á jákvæðan hátt og að þróa nýjar, óhefðbundnar aðferðir til þess. Hópurinn er óháður flokkum, fyrirtækjum eða stofnunum. Svo lögðu ótal bændur um landið allt fram myndir og myndbönd í verkefnið og ýmsir kennarar komu með vísbendingar og góð ráð, sérstaklega Sigurbjörn Árni Arngrímsson, skólameistari á Laugum. Til að tryggja hámarks áreiðanleika varðandi flókin atriði, voru einnig kallaðir til sérfræðingarnir Anna Guðrún Þórhallsdóttir, Erna Bjarnadóttir og Margrét Gísladóttir.

Styrktaraðilar voru þáverandi matvælaráðuneytið, Menningar-sjóður Kaupfélags Skagfirðinga og Markaðssjóður Icelandic lamb. Til að jafna út takmarkað fjármagn, var líka ýmislegt unnið í sjálfböðavinnu.

Höfundar eru sauðfjárbændur og meðlimir í Áhugahóp um framfaramál í íslenskum landbúnaði.

VARAHLUTIR Í KERRUR

Sími 517 5000
Vagnhöfða 7, 110 Rvk.
stalogstansar.is

Bílabúðin
Stál og stansar

Stutt saga Íslands – auðlindir og ESB

Lífsafkoma Íslendinga hefur ávallt byggst á því að nýta auðlindir Íslands. Í þúsund ár voru auðlindir Íslands tengdar landinu sjálfu, gróðurlendi og skógi, fiski í ám og vötnum, og fugla- og eggjatöku í björgum. Skógurinn hvarf smám saman, nýttur til húsagerðar og upphitunar. Engir voru málmannir, hvað þá villt dýr, sem veiða mætti sér til matar. Afkoman byggðist því að mestu leyti á landsins gæðum, landbúnaði, beitarlendi og búfænaði, fiskveiði, og litillega sjávarútgerð.

Allt þar til iðnbyltingin barst til Íslands gat allt landið sæmilega brauðfætt um 50 þúsund manns. Í góðari komst íbúafjöldinn upp í allt að 70 þúsund með heiðarbýlum. Öðru hvoru komu harðbýlisár, eldgos, veðurharðindi og drepsoðttir, og stór hluti landsmanna lést. Við allra verstu náttúruhamfarinnar fór fólksfjöldinn niður undir 20–30 þúsund íbúa, dóu úr hor og vösbúð. Harðindin voru hræðilegir tímar fyrir landsmenn, og Danir, sem stjórnuðu landinu, ihuguðu um tíma að flytja alla Íslendingana til Jótlands vegna þeirra.

Iðnbyltingin sem hófst í Bretlandi á seinni hluta 19. aldar breytti öllum heiminum. Nýir orkugjafar lögðu grunninn að framþróun, sem enn sér ekki fyrir endann á. Á Íslandi kom þekking um raforkutæknina að hluta til með norsku hvalveiðistöðvunum, um og eftir aldamótin 1900. Á svipuðum tíma hófst vélbátaútgerð sem gerði mönnum kleift að sækja lengra á miðin með færri mönnum í áhöfn og betri afkomu. Hafið var gjöfult og sjávarþorp risu víðs vegar um landið. Þessi nýja auðlindanýting hafði strax mikil áhrif á afkomu landsmanna og búsetu.

Um aldamótin 1900 var Ísland talið fátækasta ríkið í Evrópu. Þá bjuggu um 80 þúsund manns á Íslandi en fjölgaði ört, þó svo að spænska veikin og berklar hafi tekið sinn toll. Þá bjó þorri landsmanna í rökum og óheilmæmum torfbæjum, engir vegir, engar brýr, rafmagnið enn ekki komið, hvað þá almenn upphitun með jarðhita. Heilbrigðiskerfið var á algjöru frumstigi, en almenn grunnmenntun góð á þeirra tíma mælikvarða.

Öll tuttugasta öldin var mikið framfaratímabil á Íslandi. Á styrjaldarárunum voru Íslendingar að mestu einir um auðlind hafsins við landið, fiskistofnar stækkuðu og vélbátaútgerð hófst. Eftir stríðin byrjuðu erlendu ofveiðarnar á ný og þurfti nokkur þorskastríð til að bjarga auðlindinni vegna ofveiða. Með virkjun fallvatna til raforkuframreiðslu var lagður grunnur að frekari velmegun landsmanna. Stóriðjan sem hófst með Alverinu í Straumsvík tryggði lánsfé til stórvirkjunarframkvæmda og á sama tíma rafmagnsöryggi fyrir landsmenn. Þá var farið að bera á rafmagnsskömmtnun til almennings, en nýjar stórar vatnsaflsvirkjanir tryggðu landsmönnum og fyrirtækjum innanlands rafmagn. Stóriðjunni fylgdi jafnframt aukin atvinna, en ekki síður tækniþekking. Mannfjöldinn hefur meira en fjórfaldast frá 1900 þrátt fyrir áföll. Nýting auðlinda landsins og aðflutt tækni áttu stærstan þátt í þeirri þróun.

Höfuðauðlindir Íslands eru í dag fjórar: Landbúnaður, fiskveiðar,

raforka og jarðhiti. Bæta má við vindorku og sólarorku í litlum stíl, ferskvatni, náttúrufegurð og gott menntunarstig landsmanna. Þó svo að veðurfar sé víðast betra en hér á landi, er Ísland í dag meðal bestu landa heims hvað lífsgæði snertir. Þökk sé m.a. menntun og nýtingu auðlindanna. Hnattstaðan leyfir ekki ræktun eins og sunnar á hnettinum, sumrin of stutt og köld.

Framtíð Íslands felst í því að tryggja að auðlindirnar verði ávallt í eigu allrar þjóðarinnar. Tryggja þarf að innlendi landbúnaðurinn geti brauðfætt íslensku þjóðina, eins og allar þjóðir gera kröfu til. Hér á landi virðist landbúnaður vera í miklum vanda. Spáð hefur verið hruni hans með aðild að ESB. Meðalaldur bænda á Íslandi hefur hækkað og afkoma og nýliðun ekki góð. Stjórnvöld og hagsmunafélög í landbúnaði verða að finna lausn á þessu vandamáli.

Framtíð velmegunar komandi kynslóða byggist á því að nýta auðlindir landsins til gæfu fyrir þjóðina. Ekki að afsala þeim til annarra landa, eða standa í vegi fyrir nýtingu þeirra eins og fjöldamörg dæmi er um í dag. Svartasta myndin er samt fyrir sjávarþorpin sem yrðu gjaldþrota þegar fiskurinn yrði ekki veiddur af íslenskum veiðiskipum, og ekki til vinnslu innanlands. Auðlindin verður ekki lengur íslensk auðlind, arður hennar flyst úr landi til ESB.

Almennt er talið, þó það hafi aldrei verið viðurkennt opinberlega, að slitnað hafi upp úr fyrri tilraunum til að ganga í ESB vegna sjávarútvegsákvæðanna í regluverki ESB. Þau ákvæði hafa ekki breyst til bóta fyrir Íslendinga, nema síður sé. Enda yfirlýsingar frá fiskveiðipjóðum ESB, um að ekki verði gefið eftir á regluverkinu. Ef ESB fær ekki heimild til veiða í fiskveiðilögsögu Íslendinga, kaupa þau íslensku útgerðarfélögin, og þá eru þau komin inn í íslenska landhelgi. Ekki þarf heldur að ræða hvert arðurinn af rafmagns- og hitaveitum mun renna þegar stórfyrirtæki innan ESB hafa keypt þau upp og hækkað taxtana í samræmi við orkuverð á ESB-svæðinu.

Á Íslandi hefur verið stöðug verðbólga og háir vextir, „höfrungahlaup“ launþega og atvinnulífsins í áratugi. Orsökina er báðum ábyrgðaraðilum að kenna, en þó aðallega óstjórn í ríkisfjármálum. Því er haldið á lofti að með aðild að ESB og upptöku evrunnar muni vextir og verðbólga lækka á Íslandi. Það eru hugsanlega stærstu ósannindin. Íslendingar þurfa sjálfir að ná tökum á sínum eigin fjármálum, eða vera þindir til að gera það, ef ekki á að fara fyrir þeim eins og fór fyrir Grikklandi eftir aðild þess í ESB fyrir allmörgum árum. ESB stjórnar ekki, og mun aldrei stjórna fjármálum Íslendinga.

Efnahagsstefna og efnahagsárangur ESB er alls ekki til fyrirmyndar í samanburði við önnur stór efnahagssvæði. Hvað er þá svona girnilegt við ESB-aðild? Hvers vegna stefnir ríkisstjórnin í þá átt með inngöngu í ESB? Stærsta spurningin er samt hvaða auðlind Íslendingar þurfa að gefa eftir? Kannski er allra stærsta spurningin um sjálfstæði landsins, sem virðist að mestu hafa gleymst í umræðunni.

Höfundur, Róbert Pétursson, er áhugamaður um auðlindamál.

Ný naut í september

Nú þegar farið er að rökkva á kvöldin er gott að ylja sér við eitthvað nýtt og uppörvandi. Núna koma átta ný naut til notkunar og þar af stendur kyngreint sæði (X-sæði) til boða úr fimm þeirra. Þá mun Y-sæði, þ.e. sæði sem gefur nautkálfa, standa til boða úr fjórum þessara nauta.

Guðmundur Jóhannesson.

Í byrjun er rétt að renna yfir hvaða naut fara úr notkun og hver verða áfram í dreifingu. Úr dreifingu verða teknir Oddi 24008, Alur 24009, Jöfur 24010, Trítón 24016, Versalur 24017, Nemó 24018, Milli 24021, Frakkur 24022, Hlynur 24024 og Gilli 24031. Þeir teljast allir annað hvort fullnotaðir eða náðu ekki hylti notenda.

Pau naut sem verða áfram í dreifingu eru Jenni 24019, Nökkvi 24020, Fennill 24023, Sóli 24025, Kandís 24026, Valur 24027, Flaumur 24028 og Hrímnir 24035. Nautin sem koma ný til nota eru, eins og áður sagði, átta talsins og því verða 16 naut í dreifingu næstu vikurnar. Þetta eru síðustu nautin fædd 2024 og fyrstu nautin sem fædd eru á árinu 2025. Það er full ástæða til að skoða og kynna þá nánar en eins og ætíð er reynt að hafa faðerni þeirra sem dreifðast. Innan sviga má sjá sæðistegund, V=venjulegt, X=kyngreint (kvígur), Y=kyngreint (naut).

Basil 24029 (V) frá Espihóli í Eyjafirði er undan Flamma 22020 og 1366 Risadóttur 15014. Rauðbröndóttur, kollóttur. Samkvæmt erfðamati

Basils ættu dætur hans að verða mjólkurlagnar kýr með há hlutföll verðefna í mjólk. Þetta ættu verða háfættar kýr með afbragðsgóða jógurgerð, mjög vel borin jógur með mikla festu og greinilegt jógurband. Spenar fremur stuttir, aðeins grannir og ákaflega vel settir. Mjaltir frábærar og skapið sömuleiðis. Arfhreinn kollóttur. Heildareinkunn 109.

Holti 24030 (V) frá Guttormshaga í Holtum er undan Þrym 22027 og Felu 735 Steradóttur 13057. Ljósrauðleistöttur m/stjörnu í enni, kollóttur. Erfðamat Holta segir að dætur hans verði mjög mjólkurlagnar kýr með hlutfall fitu í mjólk um meðallag en hlutfall próteins nokkru hærri. Þetta ættu verða háfættar kýr með mjög góða jógurgerð, vel borin jógur með mikla festu og nokkuð greinilegt jógurband. Spenar hæfilegir að lengd, aðeins grannir og vel settir. Mjaltir úrvalsgóðar og skapið sömuleiðis. Arfhreinn kollóttur. Heildareinkunn 111.

Jarl 24034 (V) frá Hóli í Sæmundarhlíð undan Drunga 22024 og Lordý 563 Lordsóttur 17008. Dökkkolóttur m/

stjörnu í enni, hníflóttur. Erfðamat Jarls gefur til kynna að dætur hans verði mjög mjólkurlagnar kýr með hlutföll verðefna í mjólk um meðallag. Þetta ættu verða ákaflega háfættar kýr með stórgóða jógurgerð, mjög vel borin jógur með mikla festu og greinilegt jógurband. Spenar hæfilegir að lengd, aðeins grannir og prýðilega settir. Mjaltir sérlega góðar og skapið sömuleiðis. Arfhreinn kollóttur. Heildareinkunn 111.

Nói 25002 (V, X) frá Stærribæ í Grímsnesi undan Ljóma 21043 og 990 Sjarmadóttur 12090. Brandgrönóttur, kollóttur. Samkvæmt erfðamati Nóa verða dætur hans mjög mjólkurlagnar kýr með hlutfall fitu í mjólk undir meðallagi en hlutfall próteins í góðu meðallagi. Þetta ættu verða frekar lágfættar kýr með meðalgóða jógurgerð en mjög góða spena, hæfilega að lengd og þykkt og vel setta. Mjaltir góðar og skap frábært. Arfhreinn kollóttur. Heildareinkunn 111.

Kokkáll 25003 (V, X, Y) frá Kotlaugum í Hrunamannahreppi undan Hrauna 22030 og Bollu 945 Biðilsdóttur 18023. Svarhuppóttur, kollóttur. Erfðamat Kokkalls segir að dætur hans verði afburða mjólkurlagnar kýr með hlutfall fitu í mjólk fremur lágt en hlutfall prótein vel yfir meðallagi. Þetta ættu að verða ákaflega háfættar kýr með góða jógurgerð, vel borin jógur með góða festu og greinilegt jógurband. Spenar aðeins grófir, í lengri og þykkari kantinum, en vel settir. Mjaltir í góðu meðallagi og skap frábært. Arfhreinn kollóttur. Heildareinkunn 117.

Auðólfur 25004 (V, X, Y) frá Auðólfsstöðum í Langadal undan Drunga 22024 og Kvörn 918 Pipars-

dóttur 12007. Rauðbröndóttur, kollóttur. Erfðamat Auðólfs gefur til kynna að dætur hans verði mjög mjólkurlagnar kýr með hátt hlutfall fitu í mjólk en hlutfall próteins í meðallagi. Þetta ættu verða fremur háfættar kýr með mjög góða jógurgerð, vel borin jógur með mikla festu og greinilegt jógurband. Spenar hæfilegir að lengd og þykkt og sérlega vel settir. Mjaltir og skap hvoru tveggja frábært. Arfhreinn kollóttur. Heildareinkunn 115.

Jósep 25005 (V, X, Y) frá Káranesi í Kjós undan Pinna 21029 og Merry 1174 Knattardóttur 16006. Bröndóttur, kollóttur. Samkvæmt erfðamati Jóseps verða dætur hans ákaflega mjólkurlagnar kýr með hlutfall fitu í mjólk nærri meðallagi en hlutfall próteins hátt. Þetta ættu verða nokkuð háfættar kýr með góða jógurgerð, vel borin jógur með góða festu og greinilegt jógurband. Spenar nokkuð hæfilega langir, aðeins grannir og vel settir. Mjaltir góðar og skap stórgott. Arfhreinn kollóttur. Heildareinkunn 114.

Lexus 25006 (V, X, Y) frá Hvammi á Galmastönd undan Magna 20002 og Gleði 1350 Klúsardóttur 14031. Rauðbröndóttur, kollóttur. Erfðamat Lexusar segir að dætur hans verði mjög mjólkurlagnar kýr með hlutföll verðefna í mjólk yfir meðallagi. Þetta ættu að verða í góðu meðallagi háfættar kýr með góða jógurgerð, vel borin jógur með stórgóða festu og nokkuð greinilegt jógurband. Spenar fremur stuttir og þykkir og vel settir. Mjaltir og skap um meðallag. Arfhreinn kollóttur. Heildareinkunn 114.

Eins og þessi upptalning sýnir er úrval nauta gott og ætterni dreift. Þá er mjög gaman að nú standa til boða vel frambærileg kynbótanaut með sérstaka liti, þ.e. grátt og grönótt. Það er fagnaðarefni með áframhaldandi litafjölbreytni íslenska kúastofnsins í huga.

Nánari upplýsingar um þessi naut, eins og sundurliðaðar einkunnir eftir eiginleikum, er að finna á nautaskra.is.

Kyngreint sæði

Kyngreint sæði (X-sæði sem gefur kvígur) verður í boði úr eftirtöldum nautum: Nóa 25002, Kokkáli 25003, Auðólfi 25004, Jósep 25005 og Lexusí 25006.

Þá er til Y-sæði (sæði sem gefur nautkálfa) úr sömu nautum nema Nóa 25002.

Enn er til X-sæði úr þeim Kandís 24026 og Flaumi 24028 en að verða uppuríð úr öðrum nautum. Eitthvað kann þó að vera í kútum frjótækna.

Þá er til Y-sæði úr Jenna 24019, Nökkva 24020, Kandís 24026 og Flaumi 24028. Það sæði er einkum til nota á úrvalskýr og -kvígur stofnsins, yfirburðagripí sem fengur væri að nautkálfi á stöð undan til þess að feðra næstu kynslóð.

Aftur vil ég nefna að árangur með kyngreindu sæði hefur fram að þessu verið undir væntingum. Þar kunna að liggja ýmsar ástæður að baki en nokkur nokkur bú hafa náð mjög góðum árangri með þessu sæði og dæmi um yfir 80% 56 daga ekki uppbeisli. Það er því full ástæða fyrir þá sem ekki hafa náð viðunandi árangri með þessu sæði að velta fyrir sér hvort eitthvað megi betur fara í sæðingaferlinu. Þá er eðlilegt að spyrja sig eftirfarandi spurninga:

Er beðisligsgreining ómarkkviss?

Eru kýrnar sæddar of snemma á gangmálinu, þ.e. er verið að sæða kýr sem sást á að morgni en ætti kannski að sæða daginn eftir?

Eru kýrnar tilbúnar þegar frjótæknirinn kemur á búið eða þarf að elta þær uppi? Það lengir tímann frá uppbíðingu til sæðingar og er kyngreindu sæði ekki hollt.

Er verið að sæða „réttu“ kýrnar með kyngreindu sæði? Yngri kýrnar og kvígurnar eru frjósamastar og eðlilegt að horfa til þeirra auk þess sem það eru erfðafræðilega bestu gripirnir.

Er verið að sæða kýr sem búið er að margsæða? Líkur á að kýr sem eru margsæddar festi fang eru minni ef notað er kyngreint sæði samanborið við venjulegt.

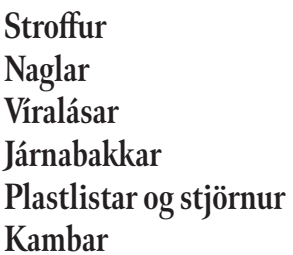
Við bætum ekki árangur í sæðingum með kyngreinsdu sæði, það er eitthvað sem liggur fyrir. Til þess að ná árangri þarf gott verklag og horfa til yngri gripanna og sæða fyrst og fremst kýr á fyrsta kálfi og kvígur. Kyngreint sæði ætti ekki að nota á eldri kýr nema því aðeins að sæðingaárangur í hjörðinni sé góður. Hér gildir, í eins og svo mörgu öðru, að markkviss og vönduð vinnubrögð skila árangri.

Í lokin er svo rétt að minna á að kynbótamatið tekur breytingum þó ekki séu þær miklar hverju sinni. Kynbótamat er keyrt 2–3 sinnum í mánuði og tölur geta því breyst fyrirvaralaust. Matið má sjá í Huppu auk þess sem það er uppfært jafnharðan á nautaskra.is.

Höfundur er ábyrgðarmaður í nautgriparækt hjá RML.

Klippur og beygjuvélar

**Stroffur
Naglar
Víralásar
Járnabakkar
Plastlistar og stjörnur
Kambar**

Klippum og beygjum rúllustál í sjálfvirkri beygjuvél

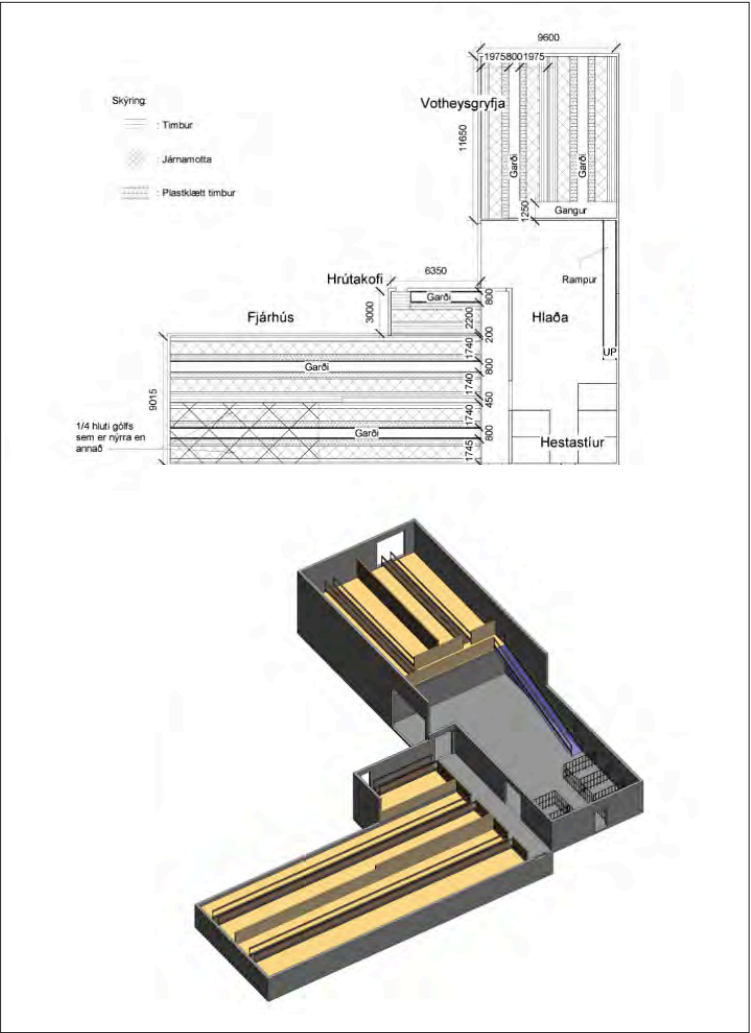
Vir og lykkjur ehf • viroglykkjur@internet.is • 772-3200

BÆNDAGED

Geðorðin 10

- Hugsaðu jákvætt, það er léttara
- Hlíðu að því sem þér þykir vænt um
- Haltu áfram að læra svo lengi sem þú lifir
- Lærðu af mistökum þínum
- Hreyfðu þig daglega, það léttir lund
- Flæktu ekki líf þitt að óþörfu
- Reyndu að skilja og hvetja aðra í kringum þig
- Gefstu ekki upp, velgengni í lífinu er langhlaup
- Finndu og ræktaðu hæfileika þína
- Settu þér markmið og láttu drauma þína rætast

baendaged.bondi.is

Mynd 1. Sýnidæmi um breytingu á fjárhúsi þar sem gólf og garðar eru uppferð og innra skipulagi hússins breytt.

Tímanleg hönnun sparar tíma við fjárfestingastuðningsumsóknir

Bændur sem hyggest sækja um fjárfestingastuðning vegna framkvæmda í nautgripa- eða sauðfjárrækt þurfa að huga vel að undirbúningi umsóknar. Samkvæmt reglugerðum um stuðning í nautgriparækt nr. 348/2022 og sauðfjárrækt nr. 144/2022 eru greidd framlög vegna framkvæmda sem stuðla að bættum aðbúnaði gripa, h a g k v æ m a r i búskaparháttum og aukinni umhverfisvernd.

Umsóknarfrestur vegna stuðningsins er 15. mars ár hvert fyrir sauðfjárrækt og 31. mars fyrir nautgriparækt. Framkvæmdir sem eru eldri en 12 mánaða eru ekki gjaldengar. Miðað við núgildandi búvörusamninga getur stuðningur að hámarki numið 40% af stofnkostnaði framkvæmdar, en kostnaður vegna kaupa á tækjabúnaði er ekki styrkhæfur.

Helstu fylgiskjöl með umsókn eru:

- Sundurliðuð kostnaðar- og framkvæmdaáætlun með verklýsingu og tímasettri verkáætlun, áfangaskipt ef framkvæmd nær yfir fleiri en eitt ár.
- Byggingarleyfi eða staðfesting byggingarfulltrúa á að byggingarleyfis sé ekki krafist.
- Samþykktar byggingarteikningar fyrir nýbyggingar eða þar sem byggingarleyfi er krafist. Aðbúnaðarteikningar geta dugað þar sem eingöngu er verið að breyta innviðum bygginga.
- Leyfi þinglýsts eiganda jarðar fyrir framkvæmd ef eigandi er ekki umsækjandi.

RML hefur á undanförunum árum aðstoðað bændur við að koma hugmyndum sínum á blað, bæði vegna nýframkvæmda og endurbóta á eldri byggingum. Sú aðstoð getur meðal annars falist í gerð aðbúnaðarteikninga, eða grunnteikninga sem verkfræðistofur geta nýtt við frekari úrvinnslu samþykktara byggingarteikninga, auk áætlanagerðar, umsóknarskila og frágangs lokaskýrsla við verklok.

Um fjöllunin hér á eftir snýr því fyrst og fremst að aðbúnaðar- teikningum og undirbúningi þeirra, en ekki öllum þáttum fjárfestingastuðningsumsóknar.“

Verkferlið við aðbúnaðarteikningar

Góður undirbúningur getur sparað bæði tíma og kostnað þegar kemur að hönnun og útfærslu framkvæmda. Ferlið hefst yfirleitt á samtali við bónda um hugmyndir, markmið framkvæmdar og þann gripafjölda sem húsnæðið á að þjóna.

1. Farið er yfir fyrirleggjandi gögn, svo sem byggingarteikningar, myndir og aðrar upplýsingar um núverandi húsakost.

2. Ef teikningar eru ekki til eða upplýsingar vantar getur þurft að mæla húsið upp, taka myndir og skrá helstu forsendur á staðnum, mögulega með heimsókn ráðunauts.

3. Teiknaður er grunnur af byggingunni og út frá honum unnar fyrstu tillögur að breyttu skipulagi og bættum aðbúnaði.

4. Tillögurnar eru sendar bónda til yfirferðar, oft sem skjáskot í tölvupósti, og síðan ræddar og lagfærðar eftir þörfum.

5. Þegar ásætlanleg lausn liggur fyrir er teikningin klárud og afhent sem pdf-skjal með tölvupósti.

6. Ef krafist er samþykktar byggingarteikningar getur bóndi sent aðbúnaðarteikninguna áfram til verkfræðistofu sem grunn að frekari úrvinnslu.

Samskipti milli teknara RML og verkfræðistofu geta síðan átt sér stað sé þess óskað. Mælt er með slíku samstarfi þegar við á, þar sem fagþekking hvors aðila nýtist bóndanum vel og eykur líkur á að niðurstaðan verði bæði raunhæf og vel sniðin að forsendum viðkomandi bús.

Bændur sem óska eftir aðstoð við aðbúnaðarteikningar geta haft samband við Önnu Lóu Sveinsdóttur í síma 516 5006 eða með tölvupósti á als@rml.is. Vegna annarra mála sem tengjast aðbúnaðarhönnun er einnig hægt að hafa samband við Sigurð Guðmundsson í síma 516 5040 eða með tölvupósti á sg@rml.is. Mikilvægt er að óska eftir aðstoð með nægilegum fyrirvara svo ferlið fái þann umhugsunar- og úrvinnslutíma sem þarf til að finna heppilegustu lausnina fyrir hvert bú. Mælt er með að hefja undirbúning að minnsta kosti 5–6 mánuðum fyrir skilafrest umsókna.

Höfundur er ráðunautur á rekstrar- og nýsköpunarsviði RML.

Skjótt skipast veður í lofti !

Eigum Solis 75 Narrow til afhendingar strax.

VALLARBRAUT.IS S - 4540050

Hamingjusöm & heilbrigð melting

Náttúruleg og öflug blanda fyrir meltinguna frá ICEHERBS.

Vöðvaslakandi & gott fyrir liði og bein.

ICEHERBS
NATURAL SUPPLEMENTS

SÚLUR
STÁLGRINDARHÚS

ALLT FRÁ FYRSTU HUGMYND AÐ FULLBÚNU HÚSI

► Hönnun og ráðgjöf

► Framleiðsla

► Uppsetning

► Verkefna- / byggingastjórn

Súlur stálgrindarhús fyrir atvinnu-, iðnaðar- og íbúðarverkefni

 kristjan@sulurehf.is

 www.sulurehf.is

 669 0803

Á mjólkurlendum Ameríku í hitnandi heimi

– Af heimsráðstefnu um búfjárfæðafraði (WCGALP) 2026, fyrsti hluti

Fjórða hvert ár koma þau sem vinna í einhverju tengdu búfjárfæðum og kynbótavísindum saman á heimsráðstefnu um búfjárfæðafraði, W C G A L P.

Jón H. Eiríksson.

Dagana 13. til 17. júlí var slík samkoma haldin í Madison-borg í Wisconsin-ríki í Bandaríkjunum. Þar komu saman á annað þúsund manns viðs vegar að úr heiminum. Ekki komu þó öll þau sem hefðu viljað koma því Bandaríkjustjórn þóknast ekki að veita vegabréfsáritun fyrir fólk frá sumum löndum.

Heimsókn í rannsóknarfjós

Í sveitum Wisconsin var maísinn á ökrunum um skrið – væntanlegt fôður fyrir einhverjar af 1,25 milljónum mjólkurkúa í ríkinu, en það er annað mesta mjólkurframleiðsluríki Bandaríkjanna, á eftir Kaliforníu sem er mun stærra ríki. Wisconsin-háskóli í Madison er einn öflugasti háskóli heimsins á sviði búfjár og landbúnaðar. Hluti ráðstefnugesta fór í heimsókn í eitt af rannsóknarfjósum háskólans skammt frá Madison. Þar er búnaður til að mæla át einstakra kúa, jafnvel með mismunandi fôðrun, í stórum stíl. Þar er mjólkurframleiðsla þessara sömu kúa er alltaf mæld, þær vigtaðar reglulega og metanlosun þeirra mæld með GreenFeed básum. Með því að tengja allar þessar upplýsingar saman má fá glögga mynd af fôðurnýtingu einstakra kúa og hvernig það tengist svo loftslagsáhrifum þeirra – auk ýmissa annarra upplýsinga um fôðrun og þrif kúnna. Annað verkefni sem

unnið er að í rannsóknarfjósinu snýst um sjálfvirkir eftirlit með kálfum með myndavélum til að greina hegðunarbreytingar sem gætu bent til veikinda. Á stórum kúabúum, þegar mjólkurkýrnar eru jafnvel farnar að skipta þúsundum, skipta kálfarnir náttúrulega líka þúsundum og mikinn mannskap þarf til að

fylgjast almennilega með hverjum og einum kálfi, sem er nokkuð sem sjálfvirk myndavélataekni gæti hjálpað við.

Auk tilraunabúsins heimsóttum við kúabú með 700 kýr, og sömu aðilar eru svo með um 200 kýr á öðru búinu sem er með lífræna vottun. Kýrnar 700 eru mjólkaðar tvisvar

á dag með 40 kúa mjaltahringekju. Mjólkinn er svo unnin í mjólkurbúi sem búið rekur og býr til og selur m.a. drykkjarmjólk, rjóma og ís. Ég get staðfest að ísinn er góður, sem og súkkulaðimjólk sem framleidd er hjá þeim og seld í bændaverslun á staðnum.

Kynbætur gegn loftslagsáhrifum

Áhrif búfjár á loftslag, og þá einkum afurða örverugerjunar jörturdýra, tók allnokkuð pláss á ráðstefnunni núna eins og á síðustu ráðstefnum þó það hafi ekki verið sett í forgrunn. Það er orðið mjög skýrt að hægt er að beita bæði fôðrun og kynbótum til að draga úr metanlosun frá jörturdýrum án þess að fækka skepnunum, og þannig er búfjárræktarfolk í kjörstöðu til að leggja sitt af mörkum í baráttunni við hlýnun jarðar. Hvað kynbótahliðina varðar eru nokkur lönd þegar farin að birta kynbótamat fyrir metanlosun mjólkurkúa með einhverju móti og í Nýja-Sjálandi og Ástralíu er svipað upp á teningnum fyrir sauðfé. Erindin um þessi mál sem nú voru kynnt sneru mörg að því hvernig metanlosun skepnanna tengist öðrum eiginleikum þeirra, hvaða áhrif val fyrir minni metanlosun getur haft áhrif á þær og hvernig er hægt að nýta margs konar mælingar sem geta gefið óbeint mat á loftslagsáhrifum gripa.

Ein merkilegasta rannsóknin á þessu efni hefur farið fram í Nýja-Sjálandi þar sem tveir hópar kinda voru valdir fyrir annars vegar lítilli metanlosun og hins vegar fyrir mikilli metanlosun í 15 ár. Rannsóknir á þessum kindum gefa frábæra staðfestingu á því hvaða áhrif slíkt val hefur og komið var inn á þetta í nokkrum erindum, meðal annars yfirlitserindi Suzanne Rowe frá Bioeconomy Science Institute í Nýja-Sjálandi. Munurinn á metanlosun hópanna er orðinn 24% eftir þetta úrval sem staðfestir að úrval fyrir breytingum á metanlosun virkar, eins og sæmilega hátt arfgengi

eiginleikans sem hefur verið staðfest í fjöldamörgum rannsóknum hafði reyndar bent sterklega til. Það er jafnvel enn fróðlegra að heyra af því hvaða munur er orðinn á þessum kindum að öðru leyti. Kindur sem gefa frá sér minna metan reyndust álíka arðbærar skepnur og þær sem losa meira. Þær hafa tilhneigingu til að vera með meiri ull og meiri vöðva en minni fitu. Einnig kom fram munur í gerð meltingarvegarins þar sem kindur sem losa minna eru að jafnaði með minni vömb. Mögulega tengt því kom líka fram munur í hegðun þar sem kindurnar sem losa lítið metan éta oftar og minna í einu en hinar. Tengingin við vambarstærð hefur líka komið fram í bresku fé, en Nicola Lambe frá SRUC í Skotlandi sagði frá þeim niðurstöðum. Þar eru tölvusneiðmyndir notaðar til að greina magn kjöts á skrokkum lifandi kinda en þær geta líka gefið upplýsingar um vambarstærð, sem reyndist sem sagt tengd metanlosun þannig að kindur með minni vömb losa minna metan. Nicola velti því þó upp hvort þetta gæti verið vandamál fyrir framleiðsluferfi sem byggja á nýtingu lélegs (trénisríks) gróffóðurs sem krefjast mikillar örverugerjunar til að nýtaast skepnu, hvort vambarsmæð gæti verið vandamál þar.

Annað sem hefur komið í ljós að er tengt metanlosun jörturdýra er örveruflóra vambarinnar og fitusýrusamsetning afurða, þ.e. kjöts og mjólkur. Allnokkrar rannsóknir eru í gangi til að reyna að nýta þetta í kynbótastarfinu, þ.e. að taka sýni af t.d. vambarvökva, mjólk eða kjöti til að mæla þætti sem geta spáð fyrir um metanlosun skepnanna sem gefa þessar afurðir af sér. Sem dæmi kynnti Rainer Roehe frá SRUC í Skotlandi úrvalstilraun á holdablendingum sem byggði á því að nota greiningu á örverugenum í vambarvökva til að meta vænta metanlosun í gripum sem höfðu ekki verið mældir fyrir eiginleikann.

☎ 779 1886
✉ skralli@skralli.is

QUALITY by
GIGANT
HJÓLAGRÖFUVAGNAR

FYRIR ÞÁ KRÖFUHÖRÐU

SVEIGÐUR FRAMGAFL
HARDOX® 500 TUF STÁL
VÖKVAVÖR
VERKFERAKASSI
SÉRHANNAÐ BREMSUKERFI FYRIR HJÓLAGRÖFUR

... OG FESTINGAR FYRIR GARDVERKFERI OG LED LJÓS OG MARGT, MARGT FLEIRA. **HAFÐU SAMBAND Í DAG!**

Bráðabirgðaniðurstöður bentu til að munur væri á metanlosun næstu kynslóðar eftir því hvort næsta á undan var með hátt eða lágt mat byggt á örverugreiningunni. Guillermo Martinez-Boggio frá Kaliforníuháskóla í Davis kynnti rafrænt veggspjald um notkun mælinga á mið-innrauðs rófs í mjólk til að spá fyrir um metanlosun. Niðurstöðurnar studdu fyrri rannsóknir um að þarna væri tenging. Á svipuðum nótum sagði Patricia Johnson frá Bioeconomy Science Institute frá rannsóknum á samhengi fitusýrusamsetningar kjöts og metanlosunar kinda sem kjötið var af sem unnið er í samstarfsverkefni Íra og Nýsjálandinga. Niðurstöðurnar sýna að þessir eiginleikar eru tengdir, og væri þess vegna mögulega hægt að nýta fitusýrumælingar til að „spá“ fyrir um metanlosun skepnunnar. Aðeins fyrir þessu sambandi liggur í örveruflóru vambarinnar, sumar fitusýrurnar eru búnar til af örverunum þar og koma síðan óbreyttar í afurðirnar. Örveruflóran hefur síðan líka áhrif á hversu mikið metan myndast við gerjunina.

Upplýsingar um samband metanlosunar og annarra eiginleika eru að styrkjast fyrir marga búfjárstofna og margar tegundir. Michael Aldridge frá Nýja-Englands háskólanum í Ástralíu sýndi tölur um fylgni metanlosunar við helstu framleiðslueiginleika í Merino-fé og stutta sagan er sú að þar komu ekki fram tengingar sem valda áhyggjum. Larissa Zetouni frá CRV í Hollandi kynnti athuganir á innleiðingu metans í heildeireinkunn kynbótamats fyrir hollenskar Holstein mjólkurkúr og niðurstöðurnar sem hún kynnti benda til þess að það megi gera án þess að hafa teljandi áhrif á árangur í öðrum eiginleikum. Það hafa til dæmis ekki komið fram neinar óvæntar tengingar metans við heilsufar eða frjósemi sem gætu valdið vandræðum. Fylgni við framleiðslueiginleika fer síðan nokkuð eftir því hvernig metaneiginleikinn er skilgreindur, en Hollendingar hafa kosið að birta bæði metanlosun í grömmum á dag óháð framleiðslu, og umframmetan sem er mælikvarði þar sem metanmagnið hefur verið leiðrétt fyrir afurðamagni þannig að kúm sem framleiða bæði mikið metan og mikla mjólk sé ekki refsað fyrir það. Spurningin sem eftir situr aftur á móti er hvernig eigi að meta ávinninginn við minnkuð loftslagsáhrif á móti eiginleikum sem hafa bein efnahagsleg áhrif fyrir rekstur búanna.

Kynbætur og íblöndunarefni gegn metanlosun

Danir hafa líklega gengið einna lengst af löndum heimsins í að fá kúabændur til að reyna að minnka loftslagsáhrif síns búreksturs. Þar var íblöndunarefni í fóður, 3-NOP (Bovaer) notað á stórum hluta kúabúa part úr ári í fyrra vegna kvaða frá stjórnvöldum um að búin reyndu að draga saman losun. Fyrir okkur kynbótafræðingana vaknar þá spurningin um hvaða áhrif það hefur á möguleikana til að nýta kynbætur í baráttunni. Þar sem farið er að mæla metanlosun með þefurum í allmörgum búum í Danmörku fékkst gagnasafn sem getur gefið einhvern svör um hvernig NOP-3 innblöndunin og val fyrri minna metani spilar saman. Rasmus Stephansen frá Miðstöð um magnbundnar erfða- og erfðamengjarannsóknir (QGG) við Árósháskóla sagði frá niðurstöðum sem benda til þess að val fyrir minna metani í kúm sem eru ekki fóðraðar með íblöndunarefni virki líka til að minnka áhrifin þegar íblöndunarefninu er beitt, en þar væri erfðabreytileikinn þó heldur minni. Þó Rasmus væri varkár í yfirlýsingum þar um gæti þetta bent til að hægt sé að beita kynbótum og íblöndunarefnum saman til að draga úr losun frá mjólkurkúm.

Svín

Það er fleira búfé en jörturdýr og fjölbreyttari mengun en bara metan. Egbert Knol frá Topigs Nordsvin svínakynbótafyrirtækinu velti upp hversu mikið kynbætur gætu gert til að draga úr losun koltvísýrings og köfnunarefnis frá svínabúum. Hans niðurstaða var að köfnunarefnisnýtingu mætti bæta með kynbótum þannig að meiri hluti köfnunarefnis í fæðu (sem er aðallega í próteini) fari í uppbyggingu í svíninu sjálfu, og minna sé skolað með hlandi og skít. Hvað koltvísýring varðar taldi Egbert að lítið væri þar að vinna fyrir svínaræktina umfram það sem núverandi kynbótaáherslur gera. Þeir eiginleikar sem tengjast koltvísýringslosun á framleidda afurð eru nefnilega þeir sömu og gera framleiðsluna hagkvæmari, sérstaklega föðumýtingin, og eru þess vegna nú þegar með mikla áherslu í kynbótastarfinu. Nóg í bili – meira í næsta blaði.

Höfundur er lektor við Landbúnaðarháskóla Íslands.

Vatnshitarar fyrir sumarhús

Ýmsar gerðir af vatnshiturum sem hita vatnið um leið og skrífað er frá vatninu, spennan 230v til 400v afl 3200w til 24000w. Engin hitakútur lengur. Verð frá kr. 27.200.- til 262.000.- Gólf / ofna hitakerfi frá kr. 240.000.-

Varmás
Markholt 2
Mosfellsbæ
sími 566 8144

GÁMATJÖLD
EINFÖLD LEIÐ TIL AÐ AUKA PLÁSS

- Sterkt tjald sem festist á gáma
- Norsk uppskrift, þykkur dúkur og öflug grind
- CE og brunavottun
- Yfir 15 ára reynsla á Íslandi
- Festist á 20" eða 40 feta gáma
- Breidd á milli gáma 8, 10 eða 12 metrar
- Engin fasteignagjöld
- Tjöld vítt og breitt um landið
- Hægt að einangra
- Hægt að setja í glugga

Upplýsingar: gamatjold@gmail.com – 660 6707

Gámatjöld

Auglýsing um skipulag

Sveitarstjórn Borgarbyggðar samþykkti þann 13.08.2026 að auglýsa saman lýsingu og vinnslutillögu breytingar á aðalskipulagi og lýsingu á nýju deiliskipulagi Hvítárbakka 7 í Borgarbyggð.

Hvítárbakki 7 (L179429) í Borgarbyggð – Breyting á aðalskipulagi og nýtt deiliskipulag.

Í samræmi við 1. mgr. 30. gr. og 2. mgr. 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 er hér með auglýst lýsing og vinnslutillaga að breytingu Aðalskipulags Borgarbyggðar 2025-2037. Og í samræmi við 1. mgr. 40. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 auglýst lýsing að nýju deiliskipulagi í Borgarbyggð.

Ofangreindar skipulagsáætlanir eru kynntar í skipulagsgátt Skipulagsstofnunar (www.skipulagsgatt.is) og aðgengilegar á heimasíðu Borgarbyggðar undir skipulagsauglýsingar. Skipulagsáætlanirnar eru í kynningu frá 27.08 til og með 13.09.2026.

Hverjum þeim aðila sem telur sig eiga hagsmuna að gæta er gefinn kostur á að koma með ábendingu við skipulagsáætlanirnar á kynningartíma í gegnum skipulagsgáttina. Ef óskað er nánari kynningu á málum þarf að panta tíma hjá skipulagsfulltrúa.

Borgarbyggð, 27.08.2026.
Skipulagsfulltrúi Borgarbyggðar

ROTÞRÆR,
VATNSTANKAR
OG SKILJUR

MARGAR STÆRÐIR OG TEGUNDIR
SEM HENTA ÓLÍKUM ÞÖRFUM

ÍSLENSK FRAMLEIÐSLA Í YFIR 50 ÁR

BORGARPLAST
STOFNAÐ 1971

Ófæddu börnin gráta ekki

Þegar gerð EES-samningsins stóð sem hæst hafði Jón Baldvin Hannibalsson, þáverandi utanríkisráðherra og helsti arkitekt samningsins merka, gjarnan á orði:

Björgvin G. Sigurðsson.

„Ófæddu börnin gráta ekki,“ og átti við að engin leið væri að segja fyrir um öll tækifærin sem leyndust í nýjum aðstæðum. Eitt skýrasta dæmið um óvænta möguleika í atvinnurekstri sem skapaðist með EES, en engan grunaði þá, er íslenski lyfja- og líftækniöndurinn. Hann var varla til í þá daga, en er nú með mikilvægustu stöðum atvinnulífsins.

Annar þáttur mögulegrar aðildar að Evrópusambandinu sem er mér sérstaklega hugleikinn snýr að landbúnaðar- og byggðamálum. Um þau álitæfni er lítið rætt af málefnalegri yfirvegum, en talsvert af yfirdrífnum hræðsluáróðri um endalok landbúnaðarins eins og við þekkjum hann, ef til aðildar kæmi.

Endalok eða nýtt upphaf?

Sá málatilbúnaður er að mínu mati fráleitur, því að þótt aðild að Evrópusambandinu hefði í för með sér ýmsar breytingar á umhverfi landbúnaðar- og byggðamála, þá er fjarri því að hún yrði greininni til meira tjóns en gagns. Vissulega gætu sumir þættir landbúnaðar orðið fyrir ágjöf, en um leið yrði breytingin til þess að efla verulega aðra hluta hans, ekki síst sprotana á landsbyggðinni og nýjar greinar.

Þessu samhliða er ég viss um að kosningin um það hvort Ísland gengur í Evrópusambandið eða ekki vinnist og tapist úti á landi. Þar eru efasemdirnar djúpstæðastar og þar hefur fólk mestu að tapa ef heimsendaspádómar andstæðinga aðildar gengju fram. Eðlilega óttast mörg breytingar og telja því vissara að halda sig innan núverandi fyrirkomulags þótt það sé hægt og bítandi að breyta sveitunum

Mynd / Balázs Gábor

í svefnsvæði annars vegar og verksmiðjubú hins vegar.

Málaefnaleg og yfirveguð umræða um hag og afkomu dreifbýlis og landbúnaðar er því einn mikilvægasti þáttur þessa máls alls, auk þess hvernig yfirráðum yfir auðlindum landsins verður háttað ef til aðildar kemur.

Á mestu óvissutímunum haustið 2008 varð mörgum ljóst hversu mikilvægt er að þjóðin sé sjálfri sér næg um framleiðslu brýnustu matvæla, þótt það kosti skattgreiðendur fé að halda henni úti. Sú staða sem upp kom að utanríkisverslun félli hugsanlega niður og gjaldeyrisþurrð gæti skapast færði mörgum heim sanninn um að við yrðum að halda úti öflugum landbúnaði. Því þó að allt léki á reiðiskjálfi þá gætum við alltjént séð samfélaginu fyrir nauðþurftum og nauðsynlegum matvælum. Rétt eins og um stríðsástand væri að ræða.

Það er afar mikilvægt að almenn sátt ríki um stuðning við landsbyggð og landbúnað. Það styð ég sjálfur og hef alltaf gert. Fáir eða engir Íslendingar vilja sjá sveitirnar tæmast og matvælaframleiðslu leggjast af í stórum stíl. Enda er engin hætta á því nú. Við höfum byggt upp að mörgu leyti framúrskarandi landbúnað sem skilar þjóðinni vandaðri gæðavöru sem á erindi á hvaða markað sem er.

Tækifærin við inngöngu í ESB almennt fyrir mannlíf og atvinnulíf á landsbyggðinni á Íslandi eru bæði mörg og stór, ekki síst vegna þess að stuðningur ESB við dreifðar byggðir er fyrst og fremst búsetutengdur, en ekki tengdur tiltekinni framleiðslu. Því mun aðild að ESB án efa marka nýtt upphaf frekar en endalok landbúnaðarins.

Reynsla Finna nærtækust

Reynsla Finna og Íra er nærtækust í þessu efni. Afskekktar og einangraðar sveitir komust í samband við umheiminn í gegnum umfangsmiklar uppbyggingar í fjarskiptum. Það er einn kjarninn í samvinnu Evrópubúa, að veita umtalsverðan stuðning til samgöngu- og fjarskiptabóta til þess að skapa skilyrði og grunnaðstöðu dreifbýlla svæða til jafns við þau þéttbýlli og þróðri.

Þá gagnast grænar greiðslur, landnýtingarstyrkir, til bænda vel til atvinnusköpunar á landsbyggðinni. Styrkir sem hvert býli getur ráðstafað til þeirrar uppbyggingar sem ábuendur telja skynsamlega. Slíkar greiðslur, byggðatengdar en ekki til tiltekkinnar framleiðslu, nýtast sérstaklega vel við nýsköpun í atvinnulífinu á landsbyggðinni og ekki veitir af nú þegar búum

” Tækifærin bíða og við eigum að grípa þau. Kyrrstaða er á endanum afturför. Íslenskur landbúnaður og íslenskt dreifbýli eiga miklu meira og betra skilið ...

fækkar hratt með samþjöppun framleiðslunnar.

Þá er ég sannfærður um að samkeppnishæfni íslenska landbúnaðarins er gróflega vanmetin. Landbúnaðurinn er að stórum hluta fastur í fjötrum framleiðslustýringar sem hefur orðið til þess að kaup á kvóta, réttinum til framleiðslu, er stærsti fjárfestingarliður í uppbyggingu búa, miklu stærri liður en húsbýggingar og fjárfesting í tækjakosti. Í aðildarferlinu gefst okkur sem þjóð einstakt tækifæri til þess að fara í gegnum þetta fyrirkomulag og leita leiða út úr því, í stað þess að múra bændur og búalið inni í því.

Þó að kostirnir við aðild að sambandinu séu augljósir er jafnljóst að breytingarnar valda einhverjum hlutum landbúnaðarins tjóni. Í gegnum það þarf að fara hispurslaust verði aðildarviðræðum lokið, meðal annars með því að bæta bændum upp áföll sem þeir verða fyrir með uppbyggingu á öðrum sviðum.

Að mörgu leyti er skynsamlegt að styðja við afkomu bænda með þeim hætti sem gert er í ESB. Bændur geta þar ráðstafað fjármagninu eftir öðrum leiðum en framleiðslunni einni saman. Síðan er gefið ákveðið svigrúm fyrir framleiðslutengda styrki norðan 62. breiddargráðu og er þar nærtækast að vísa til reynslu Finna. Finnsla leiðin er mikilvægt fordæmi og gefur landbúnaðinum ekki bara svigrúm til aðlögunar heldur bendir til hvaða sérstöðu Íslendingar gætu notið við aðild að ESB.

Fordæmi sem sköpuð hafa verið í aðildarsamningum ríkja eins og Finnlands verða án efa mikill styrkur fyrir Ísland, þar sem ástæða er til að ætla að meðal annars verði unnt að skilgreina allt landið sem norðurslóðalandbúnað. Þar er ekki verið að tala um einhverjar óraunhæfar væntingar um varanlegar undanþágur, heldur nýjar skilgreiningar og reglur sem byggja á íslenskum aðstæðum. Það er fordæmi finnsku leiðarinnar í hnotskurn.

Slíkar breytingar geta fallið mjög vel að þróun íslenskrar byggðastefnu enda hafa margir sveitarstjórnarmenn litið með jákvæðum hætti til inngöngu í Evrópusambandið út af byggðastefnu sambandsins, sem um margt er til mikillar fyrirmyndar.

Stöðugur gjaldmiðill og lægri vextir

Auðvitað má nefna einn höfuðkost fyrir landbúnaðinn, eins og alla aðra atvinnustarfsemi í landinu, þ.e. stöðugan gjaldmiðil, lægra vaxtastig og festu í efnahagslegu umhverfi. Umsóknin um aðild að Evrópusambandinu er líklega fyrst og fremst leit þjóðarinnar að stöðugleika og fótfestu eftir þær

stundum martraðarkenndu sveiflur sem við höfum upplifað síðustu áratugi.

Landbúnaður sem atvinnurekstur hefur sem slíkur sömu þörf fyrir stöðugt umhverfi og aðrir, en óttinn við aukna samkeppni og lækkun innflutningsverndar vegur á móti og skapar andstöðu innan greinarinnar.

Landbúnaðurinn verður að mínu mati aldrei markaðsvæddur til fulls og að því á ekki að stefna. Greinin verður áfram styrkt með tilliti til fæðuöryggis, menningar og búsetuskilyrða um landið allt. Hins vegar er ég sannfærður um að byggðatengdar greiðslur í stað framleiðslutengdra yrðu mjög jákvæð þróun fyrir landbúnaðinn í heild sinni, þótt breytingaferlið geti orðið sárt fyrir suma á meðan þeir aðlagast.

Það er markmið í sjálfu sér að auka fjölbreytni í lífsháttum og atvinnustarfsemi á landsbyggðinni. Stuðningur minn persónulega við inngöngu Íslands í Evrópusambandið hefur alltaf verið skilyrtur við það að staða landbúnaðarins yrði varin til hins ítrasta í samningaviðræðum og staða landbúnaðar og byggðanna í heild sinni myndi batna en ekki versna. Í þessum efnum er ekkert gefið. Það vita margir bændur sem gera sér grein fyrir að í aðild geta falist mikil sóknarfæri fyrir landbúnaðinn.

Við eigum að gera allt sem við getum til að efla stöðu byggðanna, standa vörð um íslenskan landbúnað og gera hann að sjálfbærri og öflugri atvinnugrein en nú er. Möguleikar við aðild að ESB geta verið miklu fleiri en hafa komið fram í umræðunni og líklega er ómögulegt að við gerum okkur grein fyrir þeim öllum núna.

Göngum óhrædd til verksins

Allt frá því að stækkunarferli ESB hófst í byrjun sjöunda áratugarins hefur það haft í forgrunni efnahagslega uppbyggingu á þeim svæðum aðildarríkjanna sem lakast standa efnahagslega. Meginmarkmið sambandsins er að tryggja annars vegar frið í álfunni og hins vegar hagsæld og velferð allra aðildarríkjanna. Þess vegna hefur byggðastefna sambandsins skipt svona miklu máli.

Öbreytt landbúnaðarstefna felur í sér margar hættur fyrir dreifbýlið. Hún leiðir til fólksfækkunar og fleiri auðra svæða í sveitunum, þannig að dýrara verður að halda þar úti þjónustu og þar með verður dreifbýlið veikara. Gegn þessu þarf að sporna með pólitískri stefnumörkun og beinum aðgerðum sem aðildarferlið gefur einstakt tækifæri til.

Aðildarumsóknin að Evrópu-sambandinu gefur okkur kærkomið tilefni til þess að endurskoða fyrirkomulag byggðamála hér frá grunni. Kjarni þeirra breytinga á að vera áframhaldandi stuðningur við landbúnað og dreifbýli – enda er það kjarni byggðastefnu Evrópusambandsins – með sem minnstri röskun á hag þeirra sem fyrir eru, en mjög eindreginni sóknar til nýsköpunar, aukinnar fjölbreytni og áherslu á framleiðslu og þjónustu sem byggir á staðbundinni sérstöðu.

Til þess verks eigum við að ganga óhrædd, keik og hvergi bangin með því að segja já við því að ljúka viðræðum um aðild að ESB og kjósa um endanlegan samning. Tækifærin bíða og við eigum að grípa þau. Kyrrstaða er á endanum afturför. Íslenskur landbúnaður og íslenskt dreifbýli eiga miklu meira og betra skilið.

Höfundur er fyrrverandi þingmaður og ráðherra (greinin er byggð á kafla í bók minni Stormurinn, www.stormurinn.is).

Bílskúrs- og iðnaðarhurðir

- Stuttur afhendingartími
- Hágæða íslensk framleiðsla
- Val um fjölda lita í RAL-litakerfinu
- Vindstyrktar hurðir

Smíðað eftir máli

Iðnaðarhurðir

Iðnaðarhurðir með gönguhurð

Bílskúrshurðir

Hurðir í trékarma

Tvískiptar hurðir

Fyrsta flokks þjónusta og ráðgjöf

Gastec Hurðir ehf.

Vagnhöfða 9 Reykjavík - bilskurshurdir.is - netfang: olafur@gastec.is

Ársfundur AGROSUS-verkefnisins haldinn á Íslandi

Ráðgjafarmiðstöð landbúnaðarins hélt þriðja ársfund AGROSUS-verkefnisins dagana 24. til 26. júní í Norræna húsinu í Reykjavík. AGROSUS er evrópskt samstarfsverkefni um vistvænar varnir gegn illgresi og samstarfsaðilar úr verkefninu komu víða að úr Evrópu til fundarins. Á fundinum var farið yfir þann árangur sem náðst

Sigrún Dögg Eddudóttir.

hefur á síðustu þremur árum, ásamt því sem fram undan er á lokaári þess.

Á fundinum kynntu þátttakendur árangur tilrauna með vistvænar varnir gegn illgresi sem staðið hafa yfir víðs vegar um Evrópu síðastliðin ár. Niðurstöður margra tilraunanna gefa tilefni til hjartsýni. Þó vel hafi gengið í heildina hefur ýmislegt komið upp á við framkvæmdina. Veðráttan hefur sums staðar sett strik í reikninginn. Frost olli meðal annars alvarlegum skaða hjá bændum í Tyrklandi síðastliðið vor. Einnig hefur ágangur dýra valdið vandræðum, til að mynda á Íslandi þar sem álftrir hafa gert starfsmönnum RML lífið leitt. Fulltrúi Polissia háskólans í Úkraínu sagði frá þeim erfiðu aðstæðum sem hafa skapast við rannsóknir vegna stríðsins þar í landi en háskólinn hefur meðal annars orðið fyrir drónaárás.

Spænska fyrirtækið SEIPASA tekur þátt í AGROSUS verkefninu en fyrirtækið er frumkvöðull í þróun plöntuvarnaefna úr efnum sem unnin eru úr plöntum og örverum. Fyrirtækið kynnti niðurstöður prófana á illgresiseyði sem unninn er úr lífrænum efnum, sem lofa góðu um framhaldið. Einnig var kynnt vinna spænska vísindaráðsins CSIC við þróun á stafrænum lausnum fyrir myndun, greiningu og kortlagningu illgresis þar sem m.a. er stuðst við vélmenni og gervigreind.

Á lokadegi fundarins buðu starfsmenn RML fundargestum í skoðunarferð á Suðurlandi. Gestunum gafst meðal annars kostur á að kynna sér útiræktun grænmetis í Hvítárholti sem og ræktun á hálmi og strandreyr fyrir framleiðslu Flúðasveppa. Deginum lauk í Friðheimum, þar sem fundargestir fengu fræðslu um ræktun í gróðurhúsum á Íslandi og snæddu kvöldverð.

Fundargestir voru sammála um að fundurinn hefði heppnast vel og hafi styrkt samstarf hópsins. Þátttakendur

Helgi Jóhannesson garðyrkjuráðunautur hjá RML fræddi hópinn um útiræktun grænmetis á Íslandi. Mynd / Laura Parada

í verkefninu deila sameiginlegri framtíðarsýn um sjálfbærar aðferðir í baráttunni gegn illgresi. Að þeirra mati mun AGROSUS-verkefnið, með áframhaldandi samvinnu, rannsóknum og nýsköpun, hjálpa til við að gera landbúnað í Evrópu sjálfbærari, umhverfisvænni og betur í stakk búinn til þess að takast á við breytingar og áföll.

Lokaár AGROSUS er nú hafið og verður meiri áhersla lögð á miðlun upplýsinga og gagna sem aflað hefur verið í verkefninu. Fram undan er til að mynda útgáfa kynningar- og fræðsluefnis um vistvænar varnir gegn illgresi, ásamt útgáfu vísindagreina. Tilraunum RML innan verkefnisins lýkur í haust en fjallað verður nánar um tilraunasumarið síðar.

Höfundur er ráðgjafi í umhverfis- og loftslagsmálum hjá RML.

CONSENSA

INNKAUPAÞJÓNUSTA

Við veitum viðskiptavinum okkar innkauparáðgjöf og innkaupaþjónustu og tökum að okkur framkvæmd útboða, óháð tegund innkaupa

www.consensa.is - consensa@consensa.is

VERKVAL EHF.

Bjóðum upp á eftirtalda þjónustu:

- Holræsaheinsun/lagnahreinsun
- Rotþróarhreinsun
- Götu- og gangstéttasópun
- Lagnamyndun
- Stíflulosun

Hægt er að hafa samband við Verkval ehf. í síma: 892-3762

eða senda póst á netfangið: verkval@verkval.is

Erum við að leita að þér?

Við erum að leita að öflugum fólki í eftirfarandi stöður

Erum með starfsstöðvar í Reykjavík, Hafnarfirði og á Akureyri

- Bifvélavirki og vélvirki
- Viðgerðarmaður í loftlausnum
- Sölufulltrúi í varahlutaverslun
- Starfsmaður á smurverkstæði

Klettur er leiðandi í sölu og þjónustu vörubíla, vinnuvéla og hjólbarða. Hjá Kletti vinna rúmlega 150 manns við þjónustu og sölu á meðal annars Scania og Caterpillar, Merlo skotbómulyfturum, IR loftpressum og Goodyear hjólbörðum.

Hjá Kletti er mikið lagt upp úr menntun starfsmanna. Til að mynda njóta starfsmenn verkstæðisins símenntunar sem er fólgin í fjölda námskeiða hjá helstu birgjum félagsins.

Sjá nánar og sækja um á klettur.is/atvinna

Heiðarleiki — Fagmennska — Liðsheild — Staðfesta

OSO

HOT WATER

OSO Hitakútar

Vörukaup ehf

Lausnir fyrir iðnað og heimili

516-2600
www.vorukaup.is
vorukaup@vorukaup.is

TÖKUM AÐ OKKUR VERKEFNI OG VINNUM ÚR ÞEIM LAUSNIR

VHE

VHE • Melabraut 27 Hafnarfjörður • Hraun 5 Reyðarfirði
Sími 843 8804 • Fax 575 9701 • www.vhe.is • sala@vhe.is

Kristján B. Jónasson
kbjonasson@gmail.com

Þegar Alþingi kom saman á Þingvöllum árið 1588 söfnuðust prestar Skálholtsbiskupsdæmis þangað til að velja nýjan biskup. Árið áður hafði Gísli Jónsson látist, fyrsti lúterski biskupinn í Skálholti sem fékk að vera í friði í embætti fyrir sífelldu jagi við Jón Arason Hólabiskup. Reyndar hafði Gísli fengið að kenna illþyrmilega á Jóni því biskupinn kaþólski flæmdi Gísla úr landi eftir að hafa borið á þennan eindregna lúterstrúarmann að hann væri villutrúarmaður og guðlastari. Gísli sneri ekki aftur til landsins fyrr en Jón Arason hafði verið gerður höfðinu styttri.

Aðalspaðinn í kirkjumálum landsins árið 1588 var líka biskup á Hólum, en öfugt við Jón sáluga eindreginn stuðningsmaður hugmynda Marteins Lúters um hvernig sálir mannanna yrði hólpnar. Þetta var Guðbrandur Þorláksson sem um þetta leyti hafði lokið prentun biblíunnar á íslensku og var nú að undirbúa prentun nýrrar sálmaabókar, ekki síst í því skyni að leysa af hólmi sálmvísur Gísla Jónssonar þar sem danskt bragð yfirgnæfði íslenskan brag. Linur á borð við „vér skulum og allir upp í igen stá“ vildi Guðbrandur ekki að fólk þyrfti að syngja í kirkju.

Guðbrandur var svo fyrirferðarmikill að þáverandi hirðstjóri landsins, Peder Thomassen, taldi rétt að senda honum línu og biðja kirkjuhöfðingjann náðarsamlegast að stinga upp á réttum manni til að sitja Skálholt. Sendi Guðbrandur hirðstjóra og prestastefnunni á Alþingi umsvifalaust svarbréf þar sem hann rómar einn mann umfram aðra. Þótt Guðbrandur virði hefðarreglur latalátahæversku og uppperðarlitillætis og nefni þennan mann aldrei á nafn, og raunar frábiðji sér að mæta sjálfur til Alþingis sökum heilsuleysis, var augljóst af lýsingunni að hér var á ferð Oddur Einarsson, sem þá hafði verið skólameistari á Hólum um nokkurra ára skeið. Oddur átti að baki frækinn námsferil við háskólann í Kaupmannahöfn þar sem hann fékk meðal annars að heimsækja stjórnskodunarturn Tychos Brahe á eyjunni Hveðn

Á Hólum í Hjaltadal störfuðu almannatengslafulltrúar 16. aldar að því að bæta ímynd Íslands. Mynd / Michael Scaduto

Sagnapáttur:

Rándýrir hundar, ódýr börn

Upplýsingaóreiða

og svo var hann náttúrlega sonur lúterska höfuðskáldsins Einars Sigurðssonar, þess sem orti „Nóttin var sú ágæt ein“.

Í bréfinu telur Guðbrandur upp verkefni sem hann telur að helst biði nýs Skálholtsbiskups. Ekki aðeins verði væntanlegur biskup að vera vel lærður í guðfræði í samræmi við auknar kröfur sem gera verði til slíks á lúterskri og húmaniskri öld, heldur verði biskupinn að vera í stakk búinn til að sinna almannatengslum fyrir fösturjörðina. Hann verði að kunna þeim mörgu „lastskriptum svar að gefa, sem út eru gengnar um vort föðurland eður ganga kunna“.

Guðbrandur var þeirrar skoðunar að Íslendingar sætu undir flóði af falsfréttum um landið og menningu þess. Á alþjóðavettvangi ríkti upplýsingaóreiða um Ísland. Það væri hlutverk hinnar nýju menntastéttar þjóðarinnar sem mótuð var í háskólum lúterstrúarborga Norður-Evrópu, svo sem Rostock við Eystrasalt eða Kaupmannahafnar, að afrugla hana. Kynningarbréf Guðbrands til hirðstjóra er um leið lýsing á því sem hann taldi mikilvægt í sínu eigin embætti.

Oddur Einarsson var vígður biskup í Kaupmannahöfn 1589 og kom aftur heim þá um sumarið. Sama sumar sneri einnig heim frá námi Arngrímur Jónsson sem síðar hlaut viðurnefnið lærði. Arngrímur tók við embætti skólameistara Hólaskóla á hæla Oddi og fékk um leið brauðið Melstað í Miðfirði þar sem Þorlákur faðir Guðbrands hafði áður verið prestur. Melstað hélt Arngrímur til æviloka 1648.

Þeir Guðbrandur og Arngrímur voru frændur. Jón Sigmundsson lögmaður var afi Guðbrands og langafi Arngríms. Áratugum saman strituðu þeir frændur við að endurheimta virðingu og eignir afa síns og langafa sem lent hafði illilega í sífjaréttarhakkavél kaþólsku kirkjunnar. Svo langt gekk deila Jóns lögmanns við kirkjuna að hann endaði ævina í banni, rúinn inn að skinni af þáverandi Hólabiskupi, Gottskálki Nikulássyni hinum norska. Allt vegna þess að Jón vildi ekki slíta sambúð við frænku sína í fjórða lið.

Guðbrandur hafði tekið Arngrím að sér þegar Arngrímur var aðeins átta ára og ól hann upp á Hólum. Ungur að aldri gekk Arngrímur í latínuskólann á staðnum og þar var hann þjálfður í latneskum stíl og málskrúðsfræði. Hann lauk prófi á Hólum sautján ára gamall og sigldi strax að því loknu til framhaldsnáms í Höfn sem hann lauk svo tuttugu og eins árs. Orðinn skólameistari í gamla latínuskólanum sínum fékk þessi ungi menntamaður nú aukreitis það hlutverk að verða helsti almannatengslafulltrúi landsins. Hann átti að nýta færmi sína í að rita nýlatneskan texta til að segja nýja sögu af Íslandi og Íslendingum.

Sögur um Ísland

Árið 1592 kom út í Kaupmannahöfn fyrsta bókin af mörgum eftir Arngrím þar sem hann ýmist úthúðar því sem honum finnst vera della um land og þjóð eða segir frá því sem er merkilegt við íslenska sögu og menningu. Þetta var ritið Stutt greinargerð um Ísland – Brevis commentarius de Islandia. Helsti skotsþónn þess er eilítill bragur um Ísland: Van Ysslandt, ritaður á lágbýsku, sem virðist fyrst hafa komið út árið 1561 en er nú einungis

varðveittur í síðari útgáfu frá 1594.

Höfundur Íslandsbragsins var útgerðarmaður og kaupmaður í Hamborg, Gories Peerse, sem nokkuð traustar heimildir eru fyrir að sigldi til Íslands um miðja 16. öld til að versla við landsmenn og flytja hédan skreiðina sem þá var helsta útflutningsvara landsins. Peerse kom til Hafnarfjarðar, sem þá var höfuðstaður Hamborgarmanna á Íslandi, en segist raunar hafa siglt til allra landshluta og segir frá Heklugosi árið 1554. Eftir því sem tímar liðu fram varð betur ljóst að Peerse var ekki bara falsfréttamaður þótt lágbýska rímklastrið hans beri raunar ekki miklum skáldskaparhæfileikum vitni. Einhver fötur var fyrir sögum hans. En Arngrími þótti hann hins vegar svo fyrirlitlegur að hann taldi ekki ómaksins vert að nefna hann á nafn í Brevis þótt augljóst væri að um hann var rætt.

Peerse hafði unun af því að lýsa því sem undarlegt var í fari Íslendinga. Hann segir Íslendinga borða kjöt af sjálfdaudum skepnum og sitja þeir að drykkju komi húsfreyjur með koppa og stilli þeim undir bununa svo karlarnir þurfi ekki að standa upp frá borðum. Íslendingar séu allir útvaðandi í lús, enda híbýli þeirra jarðhýsi sem bjóði upp á viðgang slíkra dýra. Í þessum jarðholum sofi þeir tíu saman „yn einem plane“, karlar og konur, og þá til skiptis til gafls og fóta og hrjóti þar í ljótum kór og freti eins og svín. Hefur þaðstofuflif Íslendinga augljóslega virkað eilítið framandi á Hamborgarkaupmanninn.

Allt þetta hafa Íslendingar löngum látið fara í taugarnar á sér en verst hefur þeim þó fundist að setta sig við þá sögu að hér á landi væru hundar í meira afhaldi en börn. Peerse segir að loðnir hundar Íslendinga kosti skildinginn – séu „dür“ – en smábörn afhendi landsmenn útlendingum borgunarlaust, fegnir að losna við þau.

Faðir minn ættjörðin

Þessi saga kom hins vegar síður en svo aðeins frá Peerse. Hana var einnig að finna í miklu útbreiddari og virtari landfræðiritum frá 16. öld svo sem í lýsingu heimsins eftir Sebastian Münster, grunnriti sem Evrópa öll sótti í vitneskju sína um nýja heimsmynd 16. aldar og í rit rektors Rostockháskóla, Alberts Krantz, um konungaættir Norðurlanda. Það voru ekki síst þessi virtu rit sem talin voru áreiðanlegir upplýsingabrunnar sem Arngrímur amaðist við og reyndi að leiðrétta. Þar á meðal hina lífseigu sögu um að Íslendingar vildu selja hundana dýrt en væri sama um börnin.

Næstu árin hélt Arngrímur verki sínu áfram og nú í því skyni að segja heiminum frá fyrirbæri sem við köllum Íslendinga sögur en einnig frá hinum farna átrúnaði Norðurlandabúa sem og sögum af gömlum konungum og stríðsköppum. Fæst af þessu var þá þekkt utan landsins.

Þegar nýr „lastskriptahöfundur“ lét á sé kræla árið 1607, dularfullur náungi frá Hamborgarsvæðinu að nafni Dithmar Blefken, og bauð enn á ný upp á gamlan graut af Íslandslýsingu var Arngrími öllum lokið. Hann pundaði með nýlatneskum svigurmælum á Blefkeninn í bókinni Blefken krufinn sem prentuð var á Hólum í Hjaltadal til útflutnings á alþjóðlegan bókamarkað. Þar sást Dithmar á titilsíðu í líki apa.

Því miður fyrir Hólamenn varð Blefkensritið afar vinsælt. Það kom út í mörgum útgáfum og var þýtt á mörg tungumál. Hinn venjulegi evrópski lesandi vildi alls ekki hafa það sem sannara reyndist.

Fremst í Krufningu Blefkens er formáli eftir Guðbrand Þorláksson þar sem hann ber blak af því með hve mikilli þykkju Arngrímur ritar og segir: „Ekki er hægt að áfella þann mann sem knúinn af náttúrulegri ást gengur lengra en gott þykir til að hefna föður síns. Því síður getum við áfella þann sem hefnir fyrir það sem gert er mót ættjörðinni, sem er hinn rétti faðir okkar allra.“

ÚTVARP

Bændablaðið

Í SAMSTARFI VIÐ **KRAFTVÉLAR**

Vísnahornið

Davíð Hjálmar Haraldsson gerir skil af snilli, spá hjá kunnum veðurfræðingi:

Óboðnum sýnir enga vægð,
eldingarleiftrum skýtur brá.
Vildi ég ekki vera lægð
væri hann Óli Þór að spá.

Þrátt fyrir að björtustu næturnar séu liðnar er rétt að rífa upp þessa sem **Þorsteinn Erlingsson** orti á sinni tíð:

Ekki er margt sem foldar frið
fegur skarta lætur
eða hjartað unir við
eins og hjartar nætur:

Aldrei bregst snilldin hjá **Ingólfi Ómari** í hringhendunum og fáir gera betur í þeim efnum:

Andann þvingar ekki neitt,
orðin klingja af munni,
oft er kynngi braga beitt
best í hringhendunni.

Óðsnilld klingir fim og frjáls,
fjörgar slyngan muna,
Orðakynngi bragabáls,
bætir hringhenduna.

Oddgeir bóndi í Tungu í Fljótshlíð var spaugsamur og orti um Séra Sigurð á Bergþórshvoli. Sem eins og fleiri var einlægur stuðningsmaður Ingólfs Jónssonar, alþingismanns og ráðherra:

Ánægður klerkur við amstur og puð
og ihaldsins þrotlausu dellu.
Við tíðir í kirkju hann talar um Guð
en triir á Ingólf á Hellu.

Meðan þeir lifðu og tókust á, félagar Árni Johnsen og Eggert Haukdal, orti Oddgeir í Tungu þessa vísu:

Atkvæðaveiðin er erfið og ströng
en hún er það sem dugar og varir.
Hér austur frá mætið þið Arna með söng
en Eggerti við jarðarfari.

Séra Stefán Stephensen á Mosfelli mun hafa verið helsti hvatamaður þess að út úr Grímsnesi var gerður Laugardalshreppur. **Bjarni Eggertsson** frá Vaðnesi Eyrarbakka orti af því tilefni:

Afkvæmið er alskapað
eftir langar kvalasóttir.
Ljótt er nafnið langstafað:
Laugardalshreppur Stefánsdóttir.

Þegar Kaupfélag Árnesinga hóf uppskipun við Eyrarbakka fékk Egill Thorarensen bát sem hriplekur var og kallaður Grútur, **Bjarni Eggertsson** orti þegar báturinn fór í slipp:

Egill laus við sorg og sút
seigur enn sem forðum,
keypti að sunnann gamla Grút
sem genginn var úr skorðum.

Upp í slippinn fór hann fyrst
og fann þar efnisvörðinn,
þar sem Torfi af töfralist
tróð í stærstu skörðin.

Páll á Hjálmsstöðum í Laugardal var kunnur hag-yrðingur á sinni tíð og urðu margar vísur hans fleygar:

Lærðir hafa lag á því
að láta vera góðir
slá þeir svona úr og í
undirhyggjufróðir:

Páll á Hjálmsstöðum var líka kunnur ferðagarpur á sinni tíð og orti þegar hann varð áttæður um sjálfan sig:

Áttæður kall er öskufall,
út í halla runninn,
krapasalli, kalk og gjall,
kjarninn allur brunninn.

Ekki veit ég hver sneri svona spaugilega úr úr þekktri vísu þjóðskáldsins:

Enginn drekkur Íslending
eftir að hann er dáinn.
Það væri líka vítfirring
að vera að hella í náinn.

Senn liður að einhverri kosningu sem allir virðast vera að velta fyrir sér. **Pétur Stefánsson** gerir þessu skil svona:

Fylkingarnar fljúgast á
júkyrðunum hreyta.
Sumir vilja segja já,
sumir ætla að neita.

Umsjón: Magnús Halldórsson
mhalldorsson0610@gmail.com

FASTPARTS

ALLT FYRIR LANDBÚNAÐINN

BÚIÐ

VÉLARNAR

VERKSTÆÐIÐ

MIKIÐ ÚRVAL

BERDU VERÐIN SAMAN ÁÐUR EN ÞÚ KAUPIR →

fastparts.is

7888897

pantanir@fastparts.is

Hafnarfjörður

Akureyri

• Loft í loft
• Loft í vatn
• Vatn í vatn

Varmadælur
Vörukaup ehf

516-2600

vorukaup@vorukaup.is

Auglýsing um skipulagsmál í Rangárþingi eystra

Samkvæmt 41. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 er auglýst eftirfarandi tillaga að deiliskipulagi:

Fossengi úr landi Brúar við Auraveg – Nýtt deiliskipulag

Deiliskipulagið tekur til nýrrar lóðar sem er 30.150 m² og fær heitið Fossengi. Lóðin er úr jörðinni Brú, L163848.

Gerðir eru tveir byggingareitir innan Fossengis: á B1 verður heimilt að byggja 300 m² einbýlishús á tveimur hæðum ásamt 60 m² bílskúr.

Á B2 verður heimilt að byggja fjögur 30 m² frístundahús með möguleika á rekstri.

Ofangreindar tillögur er hægt að skoða á heimasíðu Rangárþings eystra, á Skipulagsgátt Skipulagsstofnunar og á skrifstofu skipulags- og byggingarfulltrúa frá **12. Ágúst 2026**.

Hverjum þeim sem telur sig eiga hagsmuna að gæta er gefinn kostur á að gera athugasemd við tillögurnar og er athugasemdarfrestur veittur til og með **24. september 2026**.

Athugasemdum skal skila í gegnum Skipulagsgáttina eða skriflega í Skipulagsgáttina eða til skipulags- og byggingarfulltrúa Rangárþings eystra að Austurvegi 4, 860 Hvolsvelli.

F.h. Rangárþings eystra
Póra Björg Ragnarsdóttir
Fulltrúi skipulags- og byggingarsviðs Rangárþings eystra

AKTÚ ÖKUSKÓLI

NÝR VEFUR Á AKTU.IS

AUKIN ÖKURÉTTINDI
FLEIRI TÆKIFÆRI

MEIRAPRÓF HEFST 24. SEPTEMBER

Fjarnám í rauntíma með kennara.
Verkleg kennsla í Reykjavík, Akureyri og á Sauðárkróki.

FINNDU NÁMSLEIÐ OG SKRÁÐU ÞIG Á AKTU.IS

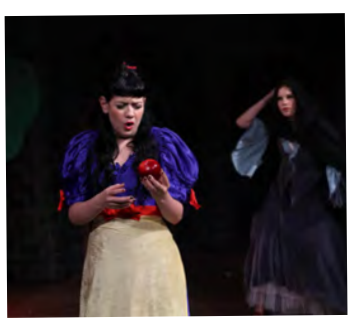
aktu.is · 892 1390

Addams-fjölskyldan – Húnaþing

Flæktur í netinu – Sauðárkrúkur

Skílaboðaskjóðan – Vestmannaeyjar

Átta konur – Hörgárdalur

Lápur, Skrápur & jólasapið – Ísafjörður

Rocky Horror – Húsavík

Tom, Dick og Harry – Freyvangur

Hluti þeirra leikverka sem sett voru upp víðsvegar um landið síðasta leikár.

Áhugaleikhúsin:

Haustvertíðin að hefjast

Mikill og stöðugur áhugi hefur verið á starfsemi áhugaleikhúsa landsins, enda kemur þar að fólk úr öllum starfsstéttum og um mikilvægan og merkilegan þátt menningarlífs okkar Íslendinga að ræða. Sálin í hverri sveit, ef svo má segja, og vertíðir vanalegast að vori eða hausti þar sem sett eru upp verk yfir um tveggja mánaða skeið.

Til dæmis er gaman að segja frá því að Leikfélagið Lauga, sem var endurreist árið 2022 á stoðum Leikfélags Ólafsvíkur, hlaut Menningarviðurkenningu Snæfellsbæjar nú í sumar, á þjóðhátíðardegi Íslands. Í umsögn nefndarinnar segir ma. „Leikfélagið Lauga á mikið hrós skilið fyrir sitt ríkulega framlag til menningarmála í samfélaginu. Með metnaðarfullum, fjölbreyttum og skemmtilegum uppþærslum á leikverkum undan-

farin ár hefur félagið auðgað menningarlíf í Snæfellsbæ og skapað ógleymanlegar stundir fyrir íbúa og aðra gesti.“

Í maímánuði voru árleg verðlaun Athyglisverðustu áhugaleikssýningarinnar veitt, í þetta skiptið sýning Leikfélags Húsavíkur á Rocky Horror.

Að venju fær leikfélagið þann heiður að flytja verkið á fjöllum Þjóðleikhússins, en sú sýning fór fram þann 13. júní sl. við mikinn fögnuð áhorfenda.

Brot úr umsögn dómnefndar: „Dómnefndin er snortin að sjá hversu margar, fjölbreyttar, metnaðarfullar og áhugaverðar

sýningar fóru upp innan raða BÍL á liðnum vetri. Þetta er magnað út af fyrir sig og stóð dómnefndin því frammi fyrir ómögulegu verkefni. Sýningin sem þó varð fyrir valinu eftir ítarlegar umræður og vandlega umhugsun vakti athygli af ýmsum ástæðum. Ljóst er að mörg handtök fóru í undirbúning þessarar metnaðarfullu og djörfu sýningar. Þarna sást listfengi á mörgum póstum, lifandi tónlistarflutningur, skrautlegir búningar, litrík förðun, glæsileg leikmynd, ævintýrleg lýsing og umgjörðin að öllu leyti til þess fallin að vekja athygli.“

Hörður Sigurðarson, framkvæmdastjóri Bandalags íslenskra leikfélaga segir almennt góðan anda í

Sýning Leikfélags Húsavíkur á Rocky Horror var valin Athyglisverðasta áhugaleikssýning ársins 2026 af valnefnd Þjóðleikhússins. Ásdís Þórhallsdóttir (t.h.) tilkynnti valið á hátíðarkvöldverði í lok Bandalagsþings í Reykjanessbæ. Halla Rún Tryggvadóttir (t.v.) tók við verðlaunum fyrir hönd Leikfélags Húsavíkur.

KGM
Gæðirá sterkum grunni.

Bíll á mynd er með 35" breytingarpakka

Fjölhæfur vinnupjarkur!

KGM Musso Grand Premium, fjórhjóladrifinn pallbíll, með háu og lágu drifi og öflugri dísel vél.

Kolefnisjafnaður

4x4

benni.is

Reykjavík
Krókháls 9
S: 590 2000

Bilabúð Benna
Sérfræðingar í bílum í fimmtíu ár

Segðu BLESS við óværuna!

YKKAR
pest control

BANINN SEM VIRKAR
- fæst í öllum betri landbúnaðar- og byggingavöruverslunum

Eins konar landnám

Hrifla | **Pröstur Helgason**
throstur@bondi.is

„Björninn frá Bern“ heitir sýning á verkum eftir Birgi Andr sson í i8 en verkin hafa aldrei verið sýnd hérlendis áður. Þau voru gerð sérstaklega fyrir húsnaði f lagsm lastofnunar svissnesku höfuðborgarinnar Bern snemma   öldinni.

Verkin spretta upp úr p lingum Birgis um  j  ar myndir, liti, f na og fr merki sem  huga   k um list hans kannast vel við. Þau skera sig     r     vi leyti    Birgir vinnur h r með svissnesk  j  art kn, eða öllu heldur borgart kn Bern. Eins og í öðrum verkum af þessu tagi notar hann    íslenskan efnivið, svo sem ull, liti og íslenskt beyki. Texti er í sumum myndanna og er þar unnið með svissneska texta frá fyrri ti  sem lýsa eftir gl pam nnum, ekki  svipa  og Birgir gerði í mannl singum s num   íslensku og ensku en þar var stuðst við lýsingar   e irl stum íslenskum gl pam nnum í  l ingisti indum   nítjándu  ld.

  sýningarskrá er    finna fr s gn Birgis af verkunum þar sem hann segist verkefnið hafa falist í  vi    gera verk í hús sem ætlað var atvinnulausum og sm krimmum. Hann hafi unnið með arkitekt sem endurhanna i húsið. Efniviðurinn var mikill og góður    mati Birgis enda Sviss mikið f naland og kant nurnar eigi s n tákn.   Bern s  Bernarbj rminn symb l og inni í borginni s  garður með lifandi bj rnum. „ annig       fékk konurnar uppi   Handpr jonasambandi til    pr j na fyrir mig f na,   einum var Bernarbj rnninn,   einum var loppa, geithafur   öðrum, og allt í sau alitinum. Þetta var sett   f nastangir sem voru bolta ar inn í veggina þannig    f anarnir sk gu u p niliti  út frá veggjunum.“

En Birgir l tur ekki staðar numið við hin hefðbundnu b jart kn heldur vinnur einnig með svissneskar menningarhe ir. Sn  arnir   f nast ngunum voru þannig ostasnei ar gerðar  r  li en hann segir      þessu tilliti hafi Alusuisse í Hafnarfirði myndað ákveðna tengingu   milli Sviss og Íslands.

Flokkur kvenna hafi síðan gert krosssaumsmyndir með þessum sömu táknum.  ar ramma i Birgir inn

  vissum skilningi er hér um eins konar landnám    r  a. Birgir f erir út kviarnar. Mynd / i8

  sama formati og  slensk fr merki sem hann vann talsvert með   þessum tíma.  ar var einkum um    r  a svokölluð  l ingish ti darfr merki sem voru reitaskipt með ákveðnum hætti.   Bernarverkunum styðst hann hins vegar við Hekluf merkin. Hann segir: „ ar sem Hekla var hafði    hin og þessi tákn en þar sem ver gildi  var hafði    númerið   h  inni sem    varst staddur     húsinu. En þar sem stóð Ísland   fr merkinu hafði    stóran og mikinn osthleif með g tum sem skaga i út úr rauf eins og ostinum hefði verið skotið þarna inn. Ostsk funa gerði     r stórum og miklum drumb sem var ættaður frá  smundi Sveinssyni.“ H r vísar Birgir til vi ardrumba sem Myndh ggvaraf laginu  skotna ist eftir  smund. Birgir l t saga    niður með st rvi ars g og p ssa i    upp. „ egar    kynnti þessa f na fyrir nefndinni    sagði      r  ttu    bera hlýju inn   húsið sem var F lagsm alaskrifstofa.“

Birgir vann langflest verk sín út frá íslensku menningarsamhengi og þrátt fyrir svissnesk tákn   þessum verkum er efniviðurinn eigi    siður íslenskur eins og getið var h r    framan.   vissum skilningi er hér um eins konar landnám    r  a. Birgir f erir út kviarnar. Pr far s na listrænu   fer  og nálgun   erlendri grund. Verkin ganga fullkomlega upp og eru spennandi hluti af h fundarverki Birgis.

i8 gallerii  skotna ist verkin fyrir stuttu. F lagsm alaskrifstofan   Bern hafði aftur tekið breytingum og verkin   rei ileysi.    er mikill fengur af þeim hér heima eftir flakki    útlöndum.

Hágæða sj kl  i   miklu úrvali

KH VINNUFÖT KHVINNUFOT.IS NETHYLUR 3 S:577 1000

Vélsmiðja Grundarfjarðar

Cinderella[®] Incineration Toilets

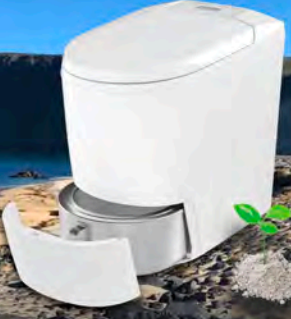
„ etta kl sett er alg r snill .    mun aldrei st fast. Hlj  l tt. Ekkert m l    þróa. M li h kaust með. Bestu kveður Ingibergur“

BRENNSLUSALERNI

Hagkv em lausn við sk lpvandam lum

-   Engin rotþró
-   Ekkert jarðrask
-   Einfalt   notkun og umgengni
-   Auðvelt   uppsetningu
-   Ekkert vatn
-   Engin lykt

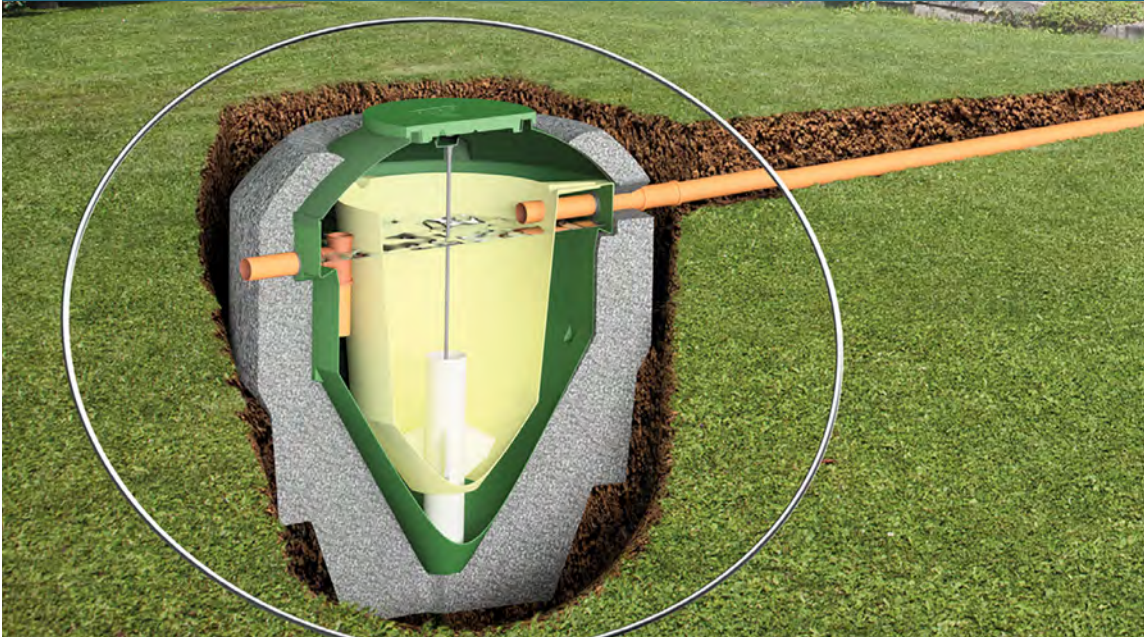
516-2600 vorukaup@vorukaup.is **VK vörukaup**

DIAMOND

L FR EN SKÓLPHREINSISTÖÐ

Einföld, áreiðanleg og fyrirfer al til

IDNVER

Sími 517 2220 | www.idnver.is

MARK DSSJ  UR SAUÐFJÁRAFURÐA

 slenskt lambakjöt augl ysir eftir umsóknnum   sjóðinn.

Styrkh ef eru verkefni sem stuðla    aukinni verðmætasköpun íslenskra sauðfjárafurða. Nýsköpun, vöruþróun, kynningar-og mark  sstarf er styrkt.

Umsóknarfrestur t.o.m. 18. ok  ber. n.k.
Ums knarey  ubl   og reglur sjóðsins f st hjá hafli i@icelandiclamb.is

Nú þegar sumri fer að halla og rökkrið síast inn í hvern krók og kima líður ekki á löngu þar til fé verður smalað af fjalli, en hin aldagamla hefð fær kynslóðir til að mætast og fortið og nútíð renna saman í eitt. Við hjá Bændablaðinu leituðum fanga eftir bestu getu og settum saman hér lista samkvæmt þeim upplýsingum sem okkur bárust.

Mynd / Alexandra Leban

Réttalistinn 2026

Vesturland

Bláfeldarrétt í Staðarsveit, Snæfellsnessýslu	26. sept.
Brekkurétt í Norðurárdal, Mýrasýslu	13. sept. kl.11 og 27. sept. kl.13.
Flekkudalsrétt á Fellsströnd, Dalasýslu	12. sept. að lokinni leit og 26. sept að lokinni leit.
Fljótstungurétt á Hvítársíðu, Mýrasýslu	13. sept. kl.8.
Gillastaðarétt í Laxárdal, Dalasýslu	13. sept. kl.12 og 27. sept. kl.16.
Grafarrétt í Breiðuvík, Snæfellsnessýslu	26. sept.
Grímsstaðarétt á Mýrum, Mýrasýslu	Fyrsta 15. sept. kl.10, önnur 28. sept. kl 14, þriðja 5. okt. kl.14.
Hítardalsrétt í Hítardal, Mýrasýslu	Fyrsta 14. sept. kl.10, önnur 27. sept. kl.16, þriðja 5. okt. kl.11.
Hornsrétt í Skorradal, Borgarfjarðarsýslu	13. sept. kl.10.
Hólmarétt í Hörðudal, Dalasýslu	19. sept. kl.13, 11. okt. kl.14 og 27.sept kl.10.
Kaldárþakkarétt í Kolbeinsstaðahreppi	6. sept. kl.11.
Kirkjufellsrétt í Haukadal, Dalasýslu	12. sept. að lokinni leit og 26. sept. að lokinni leit.
Klofningsrétt í Beruvík, Snæfellsnessýslu	26. sept.
Ljárskógarétt í Laxárdal, Dalasýslu	5. sept. að lokinni leit.
Mýrdalsrétt í Hnappadal, Snæfellsnessýslu	Fyrsta rétt, 20. sept kl.16, önnur rétt 11. okt. kl.16.
Núparétt í Melasveit, Borgarfjarðarsýslu	13. sept. kl.13 og 26. sept. þegar smölun lýkur.
Oddsstaðarétt í Lundarreykjadal, Borgarfjarðarsýslu	Fyrri 9. sept. kl 10, síðari 4. okt. kl.10.
Ólafsvíkurrétt í Ólafsvík, Snæfellsnessýslu	26. sept.
Ósrétt á Skógarströnd, Dalasýslu	2. okt. kl.10.
Rauðsgilsrétt í Hálsasveit, Borgarfjarðarsýslu	Fyrri 20. sept. kl.10, síðari 4. okt. kl.14.
Reynisrétt undir Akrafjalli, Borgarfjarðarsýslu	19. sept. þegar smölun lýkur og seinni rétt 26. sept.
Skarösrétt, Skarösströnd, Dalasýslu	13. sept. kl.11 og 27. sept. kl.14.
Skeröingsstaðarétt í Hvammsveit, Dalasýslu	13. sept. kl.11 og 27. sept. kl.13.
Svarthamarsrétt á Hvalfj. strönd, Borgarfj.sýslu	20. sept. kl.10 og seinni rétt 4. okt. þegar smölun lýkur.
Svignaskarösrétt, Svignaskarði, Mýrasýslu	14. sept. og 28. sept.
Tungurétt á Fellsströnd, Dalasýslu	11. sept. að lokinni leit.
Vörðufellsrétt á Skógarströnd, Dalasýslu	19. sept. kl.13. og 11. okt. kl.14.
Þverárrétt í Þverárhlið, Mýrasýslu	Fyrsta rétt 14. sept. kl.8. Réttað seinnipart 13. sept.ef aðstæður leyfa. Önnur rétt 20. sept. kl.17.
Þæfusteinsrétt á Hellissandi, Snæfellsnessýslu	26. sept.
Ölkeldurétt í Staðarsveit, Snæfellsnessýslu	26. sept.

Vestfirðir

Kirkjubólísrétt í Steingrímsfirði, Strandasýslu	20. sept. og 4. okt. Skal réttarfé vera komið til réttar	kl.14.
Kjósarrétt í Árneshreppi, Strandasýslu		18. og 19. sept.
Kollafjarðarrétt í Reykhólahreppi, Austur-Barðastrandarsýslu	20. sept. og 4. okt. Réttarstörf hefjast	kl.16:30.
Krossárrétt í Bitrufirði, Strandasýslu		12. sept. um kl.16.
Melarétt í Árneshreppi, Strandasýslu		12. sept.
Minni-Hlíð í Hlíðardal, Bolungarvík		19. sept.
Skarösrétt í Bjarnarfirði, Strandasýslu		19. sept.
Skeljavíkurrétt í Steingrímsfirði, Strandasýslu	11. sept. og 26. sept. Réttarstörf hefjast	kl.16.
Staðardalsrétt í Steingrímsfirði, Strandasýslu	20. sept. og 27. sept. Réttarstörf hefjast	kl.15.

Staður í Reykhólahreppi, Austur-Barðastrandarsýslu	13. sept, hefst milli	kl.14 -15.
Syðridalsrétt í Bolungarvík		19. sept.

Norðvesturland

Auðkúlurétt við Svínavatn, Austur-Húnavatnssýsla	5. sept. kl.09, seinni réttir	21. sept. kl.13.
Beinakeldurétt, Austur-Húnavatnssýsla	30.ágúst, seinni réttir	21. sept. kl.13.
Fossárrétt, Austur-Húnavatnssýsla	12.sept., seinni réttir	19. sept.
Hamarsrétt á Vatnsnesi, Vestur-Húnavatnssýslu		12. sept.
Hlíðarrétt, Austur-Húnavatnssýsla	5. sept. kl.16, seinni réttir	20. sept. kl.16.
Hrútatungurétt í Hrútafirði, Vestur-Húnavatnssýslu		5. sept. kl.9.
Hrútafjörður að vestan / Bæjarhreppur		12. sept.
Hvalsárrétt í Hrútafirði, Strandasýslu		12. sept.
Hvammsrétt í Langadal, Austur-Húnavatnssýsla		29. ágúst.
Kjarlandsrétt, Austur-Húnavatnssýsla	12. sept., seinni réttir	19. sept.
Miðfjarðarrétt í Miðfirði, Vestur-Húnavatnssýslu		5. sept.
Rugludalsrétt í Blöndudal, Austur-Húnavatnssýsla		29.ágúst.
Skrapatungurétt í Laxárdal, Austur-Húnavatnssýsla	6. sept. kl.09, seinni réttir	20. sept. kl.09
Spákonufellsrétt , Austur-Húnavatnssýsla	föstudaginn	11.sept. seinni réttir 3. okt.
Stafnsrétt í Svartárdal, Austur-Húnavatnssýsla	12. sept. kl.08:30, seinni réttir	19. sept. kl.16.
Sveinsstaðarétt, Austur-Húnavatnssýsla	10. sept. kl.10, seinni réttir	21. sept. kl.09.
Undirfellsrétt í Vatnsdal, Austur-Húnavatnssýsla	4. sept. kl.13 og 5. sept. kl.08, seinni réttir	21. sept. kl.11.
Víðidalstungurétt í Víðidal, Vestur-Húnavatnssýslu		5. sept. kl.10.
Valdarárrétt í Víðidal, Vestur-Húnavatnssýslu		4. sept. kl.9.
Þverárrétt í Vesturhópi, Vestur-Húnavatnssýslu		12. sept.

Norðurland

Árhólarétt í Unadal, Skagafjarðarsýslu		12. sept.
Deildardalsrétt í Deildardal, Skagafjarðarsýslu	12. sept verða göngur og réttað sama dag.	
Geldingsárrétt í Vaðlaheiði	12. sept. kl.13/13:30 (Göngur í Svalbarðsstrandarhreppi við Eyjafjörð).	
Grjótgarðsrétt í Hörgársveit, Eyjafjarðarsýslu		12. sept.
Hlíðarrétt í Vesturdal, Skagafjarðarsýslu	Fyrri göngur	13. sept. kl 9, seinni göngur 4.okt. kl.10.
Holtírétt í Fljótum, Skagafjarðarsýslu		12. sept.
Minni-Reykjarétt		19. sept.
Reistarárrétt í Hörgársveit, Eyjafjarðarsýslu		12. sept.
Silfrastaðarétt í Blönduhlíð, Skagafjarðarsýslu		14. sept.
Skarðarétt, Skagafjarðarsýslu	Fyrri réttir	6. sept. fyrri rétt kl.9. Seinni réttir 19. sept.
Staðarþakkarétt í Hörgárdal, Eyjafjarðarsýslu		11. sept.
Staðarrétt (Reynisstaðarrétt), Skagafjarðarsýslu		11. sept.
Stíflurétt í Fljótum, Skagafjarðarsýslu		11. sept.
Þorvaldsdalsrétt (Tungurétt) í Svarfaðardal, Eyjafjarðarsýslu		5. sept.
Þverárrétt í Öxnadal, Eyjafjarðarsýslu		12. sept.

Norðausturland

Álandstungurétt í Svalbarðshreppi, Norður-Þingeyjarsýslu	13. sept.
Árrétt í Bárðardal	6. sept. kl.9.
Baldursheimsrétt í Mývatnssveit, Suður-Þingeyjarsýslu	6. sept. kl.10.
Bakkarétt í Langanesbyggð, Norður-Þingeyjarsýslu	13. sept.
Dalsrétt í Svalbarðshreppi, Norður-Þingeyjarsýslu	12. sept.
Fjallarétt í Kelduhverfi, Norður-Þingeyjarsýslu	12. sept. kl.16.
Fjallalækjarselsrétt í Svalbarðshreppi, Norður-Þingeyjarsýslu	6. sept.
Fótarétt í Bárðardal	31. ágúst kl.9.
Garðsrétt í Svalbarðshreppi, Norður-Þingeyjarsýslu	6. sept.
Gunnarsstaðarétt í Svalbarðshreppi, Norður-Þingeyjarsýslu	12. sept.
Hallgilsstaðarétt í Langanesbyggð, Norður-Þingeyjarsýslu	8. sept.
Héðinsfjörður (Héðinsfjarðarrétt)	18. sept.
Hlíðarrétt í Mývatnssveit, Suður-Þingeyjarsýslu	6. sept. kl.10.
Hraunsrétt í Aðaldal, Suður-Þingeyjarsýslu	6. set. kl.10.
Húsavíkurrétt	5. sept. kl.14.
Hvamssrétt í Svalbarðshreppi, Norður-Þingeyjarsýslu	11. sept.
Katastaðarétt í Núpasveit	6. sept.
Lokastaðarétt í Fnjóskadal, Suður-Þingeyjarsýslu	13. sept. kl.9.
Mánárrétt	6. sept.
Melrakkaslétta	20.sept. kl.9.
Miðfjarðarnesrétt í Langanesbyggð, Norður-Þingeyjarsýslu	7. sept.
Miðfjarðarrétt í Bakkafirði, Norður-Þingeyjarsýslu	15. sept.
Mýrarrétt í Bárðardal, Suður-Þingeyjarsýslu	29. ágúst kl.8.
Ólafsfjörður	Austurheiði (Reykjarrétt) 19.sept og Vesturheiði (Reykjarrétt) 20. sept.
Ólafsfjörður	Austan (Ósbrekkurétt) 18. sept. og Vestan (Ósbrekkurétt) 19. sept.
Sandfellshagarétt, Öxarfirði	2. sept.
Siglufjörður Almenningar	(Siglufjarðarrétt) 4.-7. sept.
Siglufjörður Ströndin	Siglunes (Siglufjarðarrétt) 5. sept.
Siglufjörður Hólsdalur	(Siglufjarðarrétti) 6. sept.
Skeggjastaðarétt í Langanesbyggð, Norður-Þingeyjarsýslu	18. sept.
Skógaréttir Reykjahverfi	5. sept. kl.14.
Stórsandhólarétt	6. sept.
Tjarnarleitisrétt í Kelduhverfi, Norður-Þingeyjarsýslu	13. sept. kl.10.
Tungugerðisrétt	5. sept.
Tungurétt, Öxarfirði	6. sept.
Tunguselsrétt í Langanesbyggð, Norður-Þingeyjarsýslu	8. sept.
Viðikersrétt í Bárðardal, Suður-Þingeyjarsýslu	30. ágúst, síðdegis þegar gangnamenn koma til byggða.
Víkingavatnsrétt í Kelduhverfi, Norður-Þingeyjarsýslu	12. sept. kl.17.
Þverárrétt í Eyjafjarðarsveit	6. sept. kl.10.
Þorvaldsstaðarétt í Langanesbyggð, Norður-Þingeyjarsýslu	19. sept.

Austurland

Melarétt í Fljótsdal, Norður-Múlasýslu	12. sept.
--	-----------

Suðurland

Brúsastaðarétt í Þingvallasveit, Árnessýslu	13. sept.
Grafarrétt Skaftártungu, Skaftárhreppi, V-Skaftafellssýslu	12. sept.
Hrunaréttir í Hrunamannahreppi, Árnessýslu	11. sept. kl.10.
Klausturhólarétt í Grímsnesi, Árnessýslu	7. sept.
Reykjaréttir á Skeiðum, Árnessýslu	12. sept.
Skaftárrétt, Hunkubökkum, Skaftárhreppi, V-Skaftafellssýslu	12. sept.
Skaftholtsréttir í Gnúpverjahreppi, Árnessýslu	11. sept.
Tungnaréttir í Biskupstungum, Árnessýslu	12. sept.

Smalað er í Ölfusi, 12. og 13. sept og 26 og 27. sept. Austurleit smalar Ingólfsfjall 19. sept.

Réttir í Landnámi Ingólfs Arnarsonar

Brúsastaðarétt í Þingvallasveit, Árnessýslu	13. sept. kl.17.
Fjárborgarrétt í Hólmsheiði	12. sept. kl.18.
Fossvallarétt í Lækjarbotnalandi	12. sept. kl.14.
Grafningsrétt í Grafningi, Árnessýslu	14. sept. kl.9:45.
Heiðarbæjarrétt í Þingvallasveit, Árnessýslu	13. sept.
Hraðastaðarétt í Mosfellsdal, Kjósarsýslu	Fyrsta rétt 12. sept. Önnur rétt 26. sept.
Húsmúlarétt við Kolviðarhól, Árnessýslu	12. sept. kl.13.
Kjósarrétt í Kjós, Kjósarsýslu	20. sept. kl.15 og 4. okt. kl.15.
Kringlumýrarrétt á Lyngdalsheiði, Árnessýslu	5. sept.
Krýsuvíkurrétt við Suðurstrandarveg, Gullbringusýslu	26. sept. kl.13.
Selvogsrétt í Selvogi, Árnessýslu	Smalað er í Selvogi 19. sept, réttað 20. sept. kl.09.
Þórköttlustaðarétt í Grindavík, Gullbringusýslu	20. sept. kl.14.
Ölfusrétt í Reykjadal, Árnessýslu	13. sept. kl.14.

Samkvæmt fjallskilasamþykkt fyrir Landnám Ingólfs Arnarsonar nr 77/ eru seinni leitir tveimur vikum síðar. Hafa skal í huga að tímasetningar leita rétta geta breyst, einkum vegna veðurs.

Stóðréttir

Árhólarétt (Unadalsrétt) við Hofsós, Skagafjarðarsýslu	25. sept. kl.13.
Auðkúlurétt við Svínavatn, Austur-Húnavatnssýslu	27. sept. kl.11.
Deildardalsrétt í Deildardal, Skagafjarðarsýslu	25. sept.
Fossárrétt á Skaga, Austur-Húnavatnssýslu	3. okt.
Hlíðarrétt við Bólstaðarhlíð, Austur-Húnavatnssýslu	20. sept. kl.16.
Laufskálarétt í Hjaltadal, Skagafjarðarsýslu	26. sept.
Miðfjarðarrétt í Miðfirði, Vestur Húnavatnssýslu	6. sept.
Skrapatungurétt í Austur-Húnavatnssýslu	20. sept. kl.11.
Undirfellsrétt í Vatnsdal, Austur-Húnavatnssýslu	20. sept. kl.9.
Viðidalstungurétt í Viðidal, Vestur-Húnavatnssýslu	3. okt.
Þverárrétt í Vesturhópi, Vestur-Húnavatnssýslu	26. sept.

Við viljum koma þeim ábendingum á framfæri við útivistarfólk á heiðum og fjöllum, hvort sem það er gangandi eða á mótorfákum svo sem torfæruhjólum eða fjór/sexhjólum, að fara ekki um þar sem smalamennskur standa yfir og alls ekki vera með lausa hunda.

Eignatorg býður sérhæfða þjónustu við verðmöt og sölu á bújörðum og öðru landi með eða án rekstrar.

Við byggjum á áralangri reynslu á því sviði.
Björgvin Guðjónsson, búfræðingur og löggiltur fasteignasali,
s. 510-3500 eða 615-1020, bjorgvin@eignatorg.is

Syðsta-Mörk, 861 Hvolsvöllur

TIL SÖLU

Trjáskurlari, rekstur og viðskiptavild

✓ Vermeer BC1000i XL

✓ Tekur allt að 30 cm svera boli

✓ Allur ný yfirfarinn

✓ Staðsettur á höfuðborgarsvæðinu

✓ Með í kaupunum fylgir kurla.is

✓ Fylgir talsverð viðskiptavild og fastir kunnar

✓ Bókanir framundan fylgja

✓ Viðskiptavinir á höfuðborgarsvæðinu og á Suðurlandi

ÖFLUGUR OG ÁREIDANLEGUR TRJÁSKURLARI

Verð: **4.750.000** kr. + VSK

Nánari upplýsingar á **kurla.is** | Sími **893 8424**

Dekk fyrir Traktora Vörubíla og Vinnuvélar

Vörubíladekk

Dráttarvéladekk

Vinnuvéladekk

Fast Parts ehf.
Sími: 788 8893
Email: pantanir@fastparts.is
www.shop.fastparts.is

VANTAR ÞIG FJÓRHJÓL?

Ný sending af Kingquad fjórhjólum

Verð frá 2.190.000 kr,-

Kíktu á vefsíðuna okkar: www.suzuki.is til að kynna þér úrvalið okkar af fjórhjólum.

Suzuki

Skeifan 17, 103

s: 568-5100

Matarkrókurinn:

Núðlur & nautarif

Hafliði Halldórsson
hafliði@icelandiclamb.is

Fyrr á árinu fjallaði pistill minn um þrýstipotta og það hvernig ódýrari en seigir vöðvar njóta sín í slíkum pottum. Seigari vöðvar geta verið fljóteldaðir og afskaplega meyrir þegar rétt er farið með. Ég ætla að taka hér upp þráðinn og gefa uppskrift að einföldum núðlurétti með nautarifjum. Svona réttir eru einföld leið til að tryggja að afgangar í isskápnum nýtist og þess vegna er bara frekar fínt ef þið breytið og bætið eftir efnum og aðstæðum.

Núðlur eru til í ýmsum tegundum og þurfa mismunandi eldun, ég mæli þess vegna með því að þið lesið á pakkann og eldið eftir leiðbeiningum framleiðenda.

Núðlur með nautarifjum, soja, sesam, eldipipar og eggjum

- 400 g elduð nautarif
- 4 egg
- 1 l nautasoð
- (úr eldun á nautarifjum)
- 1 laukur
- 4 hvítlauksrif
- 1–2 eldipipar
- 2 cm biti engifer
- 3 msk. sesamolía
- ½ dl sojasósa
- 4 msk. sesam
- 4 msk. eplaedik
- Svartur pipar
- Núðlur
- 2 stk. vorlaukur

Byrjið á að sjóða egg eftir smekk, kæla og skræla. Því næst skrælið og skerið grænmetið, lauk í sneiðar, hvítlauk og engifer í smáa bita og eldipipar og vorlauk í þunnar sneiðar. Hitið víðan pott og

svitið allt grænmetið nema vorlauk í 2–3 mínútur. Bætið soði, ediki og sojasósu við og sjóðið rólega. Hitið nautarifin í soðinu samtímis og smakkið til. Hér vantar e.t.v. meiri sojasósu, eldipipar, edik eða pipar.

Sjóðið núðlur eftir leiðbeiningum framleiðenda og bætið í pottinn og berið fram í djúpum skálum með egginu og stráið sesamfræjum og vorlauk yfir.

Nautarif elduð í þrýstipotti
1,5 kg nautarif
salt
pipar

matarolía
½ hvítlaukur, skorinn í tvennt
1 laukur
2 lárviðarlauf
1 msk. timjan, þurrkað
1 msk. kórenderfræ
3 dl rauðvín (má sleppa)
1 l nautasoð (má nota vatn)
3 msk. eplaedik

Byrjið á að salta nautarifin ríkulega og brúna í 180 °C heitum ofni í 30 mínútur. Hitið þrýstipottinn án loks, skerið lauk í sneiðar og svitið í pottinum með hvítlauk, olíu og öllu kryddinu.

Bætið öllum vökvanum í pottinn ásamt nautarifjum, lokið pottinum og náðið upp suðu/þrýsingi og lækkið svo hitann. Sjóðið í 60 mínútur, slökkvið svo undir og hleypið gufu út með ventlinum, kælið pottinn, opnið varlega og fjarlægið rifin, sigtið soðið í annan pott og sjóðið niður fyrir sósu.

Ef þið eigið ekki þrýstipott þá mæli ég með eftirfarandi, allt ferlið er það sama nema að þið setjið allt í ofnfast mót og lokið með álpappír, eða ofnpott með loki og eldið í ofninum á 90 °C í 6 klst eða á 120 °C í 4 klst.

Þrýstipottur í mitt eldhús?

Þrýstipottur er mjög handhægt tæki sem að mínu viti á heima í öllum eldhúsum og voru ansi víða til hér áður. Með þrýstipotti má elda hratt bita sem annars þurfa afar langan eldunartíma, tryggja góða niðurstöðu, spara tíma og bæta nýtingu á hráefnum, s.s. seigum kjötbitum. Tímasparnaður er oft miðaður við helmingun hefðbundins tíma, en getur verið enn meiri.

Tæknin er einföld, potturinn er með öryggisloki, og er virkjaður með því að loka þétt með hráefnum og vökva, s.s. kjötsöði eða vatni. Potturinn hitnar í allt að 120 °C sem myndar háþrýsting sem flýtir fyrir eldun. Eldun á kjöti í þrýstipotti gefur mjúka, bragðgóða bita, auk þess gefur aðferðin hratt soð eða sósugrunn og er oft notuð við soðgerð þegar bein og grænmeti er soðið í pottinum. Best er að nota aðferðina á þá bita sem eru seigir og þurfa langa eldun eins og t.d. nautarif, skanka af ýmsum dýrum og fleiri slíka bita. Ekki fyrir bita eins og lundir, hryggvöðva eða aðra bita sem við flest eldum minna og höfum bleika eða rauða í miðjunni.

Varist að fylla þrýstipott aldrei meira en að tveimur þriðju þar sem gufan þarf ákveðið rými. A pottinum er ventill sem stýrir því hversu mikil gufa kemst út. Ventillinn hefur alla jafna þrjár stillingar sem er mikilvægt að skilja og fylgja samkvæmt leiðbeiningum framleiðenda. Í lok eldunartíma þarf að gæta þess að opna ekki pottinn fyrr en hann hefur kólnað nóg og þrýstingurinn hefur slaknað þannig að engin gufa komi lengur út um ventilinn. Það má líka færa pottinn (lokaðan) í vaskinn og kæla í vatni til að flýta hér fyrir. Þrýstipotta má finna í góðum verslunum, jafnvel slæmum ef vel er að gáð.

KROSSGÁTA

	270	LITLAUS	HLÉ	VÍNANDI		RÖMVERSK TALA	MÁLmur	VASKUR	TÓMUR	
	ÓMINNI									LOSA SVEFN
	FÚI				VÆGUR					
					KRÚS					
	RYKKUR					GÁTU				
	SKYLDIR									
	↓	STEFNA	HRYGGJA	VERKFÆRI		FÁEINUM				
				ÖFUG RÖÐ		ÁVÖXTUR				
HRÆRI- GRAUTUR					SNATT			VARUÐ	BLETTUR	Í RÖÐ
					GEIT				LEIKUR	
ÓGÆÐUGUR					SKEKKJAST					DROLL
					RITFÆRI					
KEMST					STREÐ			SAMHÆFA		
					JAPLA			TUÐA		
RÁNEÐLA								AFHENDA		GISTA
TVEIR EINS					RADTALA			RÁÐAGERÐ		
					GARMUR			MEIR		
			HALARÓFA					VÆNT		NOKKUR
			SKAÐI					TVÍSTÍGA		HEIGULL
SKAMMIR						AFBIÐUR				DÚDDI
						VEFUR				
HRIPA					SKART				TÍÐUM	
					ÓTTIST				ÖFUG RÖÐ	
Á VÍXL				GERVI				FEITI		
BÓKA							MINNKAR			

Lausn á krossgátu í síðasta blaði

	269	RÜLLA	ÝTA	KEPPI- KEFLI	STAFUR		KAUDA	ELSKA	STÍGUR	
	TÁR- STOKKINN	V	O	T	E	Y	G	U	R	MARÐAR- DYR
	ÖHREINK- AD	A	T	A	Ð	KRYDD KÖNNUNGS- SVEIT	A	N	Í	S
	ÁBREIDA TVEIR EINS	L	A	K		DISSA MÁL- LEITUN	H	U	N	S
	↓	SLUNGINN	YFIRLIT	Í RÖÐ RÖMVERSK TALA	R	S	ÁBÓT SKAÐI	M	E	I
MARGIR	Ó	F	Á	I	R	ÍSRA HÁTTUR	M	A	R	R
GILDI	V	Æ	G	I		DVALID RJALA	V	E	R	I
STAFUR	E	R	R		KYNSTUR	F	E	I	K	N
	Ð	ELJU- SAMUR TVEIR EINS	I	Ð	I	N	N	EINKENNI SLEIT	D	E
NEBAN	U	P	P		ÖFUG RÖÐ STADNA	K	J	TRUFLUN SKARÐ	R	I
ÖFUG RÖÐ	R	P		EINA SPOTTI	S	T	A	K	A	
	S	ADSETA VANDLEGA	B	Ú	A	MJAKAST RÆFELS- TUSKA	L	U	L	L
ÚTKOMA	S	V	A	R		BYRJA	H	E	F	J
FRÉBARI	K	E	N	N	A	R	I	LAKLEUR	Ó	N
ROTNUN	Ý	L	D	A		ÓSKENMTI- LEIGUR	Ó	F	Y	N

www.bbl.is

HUGARÍÞRÓTTIR

Slysalegur toppur í sumarbridds

Stundum gera spilarar allt rétt við borðið en enda með blóðnasir er kemur að skori. Þannig var það hjá Magnúsi Sverrissyni-Halldóri Þorvaldssyni, goðsögnum í bronsstigaheiminum, í spili dagsins í sumarbridds á dögnum.

Björn Þorláksson.

Vestur gefur – allir á hættu

Bölvun félaganna hófst þegar ónefndur og ekkert allt of einbeittur suður dró upp vitlausan sagnmiða í opnunarsögn. Taldi sig vera að melda 1 tígul með sterku spilin en sagði óvart lauf með þrjú lauf en fjóra tígla. Þetta leiddi til þess að Halldór stakk inn einum tígli (sem átti eftir að reynast örlagaríkt). Norður doblaði, Magnús í austur meldaði einn spaða en suður hoppaði í 3 grönd.

Út kom spaði sem sagnhafi dúkkaði einu sinni en stakk upp ás í öðrum slag þegar ljóst var hvernig spaðinn brotnaði. Næst var hjarta spilað á ás og tígli á niuna! Harla líklegt eftir sögn Halldórs að það bæri árangur, sem gekk eftir. Sagnhafi sá að vestur átti líklega öll þau mannspil sem enn voru óstaðsett þar sem austur átti spaðapunktana. Annars hefði Halldór varla átt fyrir tígulsögninni? Næst var því tíguldrottningu spilað, Halldór drap og gerði vel með því að spila áfram tígli sem gaf engan slag en sviðið var sett. Suður drap,

Þeir Magnús og Halldór eru jafnan á heimavelli í sumarbridds.

Mynd / BSI

tók hjartakóng og gat valið um hvaða rauðu spili skyldi spilað. Vestur drap, gat tekið einn tígulslag en var svo endaspilaður og þurfti í 10. slag að spila laufi frá drottningunni þriðju.

Fullkomin vörn en mínus 600 og nánast botn. Mest vegna þess að suður dró upp vitlausan sagnmiða í fyrsta hring!

Norður	
♠ A1086	
♥ 5432	
♦ Q9	
♣ J108	
Vestur	Austur
♠ 32	♠ KQJ9
♥ Q107	♥ 986
♦ A10875	♦ 32
♣ Q96	♣ 7432
Suður	
♠ K9753	
♥ 103	
♦ 9432	
♣ A10	

Úrvalsdeildin áfram

Þau gleðitiðindi hafa borist frá Bridgesambandi Íslands að ákveðið hefur verið að halda áfram með Úrvalsdeildina í bridge. Spilað verður á sunnudagskvöldum í beinni útsendingu. Verður hægt að fylgjast með spennandi viðureignum milli bestu sveita landsins í gegnum Rafiþróttir á Símanum, Twitch eða Youtube. Mótaröðin sló í gegn í fyrravetur og hefst leikur á ný í september, að sögn Matthíasar Imsland, framkvæmdastjóra Bridgesambands Íslands.

Umsjón: Björn Þorláksson, bjornthorlaksson@gmail.com

Erfinginn:

Ari

Nafn: Ari Jakobsson.

Aldur: 7 ára.

Stjörnumerki: Sporðdreki.

Búseta: Staðarhraun.

Skemmtilegast í skólanum: Stærðfræði.

Áhugamál: Fótbolti.

Tómstundaiðkun: Fótbolti.

Uppáhaldsdýrið: Kind.

Uppáhaldslitur: Hvítur.

Uppáhaldsmatur: Pítsa.

Uppáhaldslag: Súper Mario.

Uppáhaldsmynd: Grettir.

Fyrsta minningin: Þegar við fluttum.

Hvað ertu ánægð/ánægður með í fari þínu: Að kunna að veiða og að keyra Schäffer.

Hvað er það skemmtilegasta sem þú hefur gert: Fara til Tene.

Hver er myndnastur sem þú þekkir: Einn bekkjarbróðir minn.

Hvað langar þig að verða þegar þú verður stór: Bóndi.

Áttu þér einhverja fyrirmynd? Pabba.

Viltu taka þátt? Hafðu samband. sigrunpeturs@bondi.is

Æfingamót Skákskólans hafið!

Æfingamót Skákskólans er í fullum gangi þessa dagana. Mótið var upphaflega hugsað sem upphitun fyrir skákferðir erlendis hjá ungu kynslóðinni komandi haust, en eins og þekkt er, er minna um kappskák yfir hásumarið á Íslandi. Það þýðir því lítið að mæta æfingalaus til leiks að hausti. Mótið er skipað nemendum Skákskólans og landsliðsfólki í bland við skákáhugamenn sem vilja halda sér í æfingu með því að tefla við aðra metnaðarfulla skákmenn.

Gauti Páll Jónsson.

Fyrirkomulagið er þannig að tefldar eru sjö kappskákir, tvær á viku í ágústmánuði, en hægt er að taka frjálsar hjásetur gegn hálfum vinningi allt mótið. Þannig geta menn teft kappskákir í amstri dagsins, tekið hlé þegar þess þarf, en geta þó teft fáeinar skákir. Til að undirstrika að um æfingamót er að ræða, er þátttaka ókeypis og engin verðlaun en mótið samt reiknað til kappskákstiga. Nú þegar hafa ungir skákmenn fengið mörg góð tækifæri til að kljást við reyndari og sterkari skákmenn.

Hér heima er það helst að fréttu úr skákinni að Minningarmót Friðriks Ólafssonar, sem skákáhugamenn hafa beðið í ofvæni eftir að

yrði auglýst, er komið á dagskrá og skráning er hafin. Mótið er haldið í samstarfi Skáksambands Íslands og Taflfélags Reykjavíkur, en Friðrik var liðsmaður TR frá 11 ára aldri og þar til hann lést, 90 ára. Líklega hafa fáir verið samfleytt eins lengi í T.R. Vart þarf að kynna Friðrik hér, en ég minni þó á bók Helga Ólafssonar sem ber einfaldlega nafnið – Friðrik Ólafsson. Bókin er skyldueign þeirra sem vilja kynna sér feril okkar besta manns. Mótið verður 24. nóvember til 1. desember. Ekki veit ég hvort

Hér tefla þeir Egill Steinar og Jakob Steinn á æfingamóti Skákskólans.

Mynd / Tómas Tandri.

Það sé tilviljun, en það er vel við hæfi að binda enda á mót til minningar um þjóðhetjuna Friðrik, á fullveldisdegi Íslands. Helgina fyrir mótið verður einnig haldið stórmót á Mývatni. Mótin tvö munu því eflaust laða að erlenda keppendur. Í annarri umferð æfingamóts Skákskólans fékk undirritaður tækifæri til að binda endi á skák sína með skemmtilegum drottningarvinningi, sem lesendur fá að kljást við. Í stöðumyndinni sem hér fylgir á hvítur leik, og vinnur.

Ef lesendur Bændablaðsins luma á áhugaverðum skákum geta þeir haft samband.

Umsjón: Gauti Páll Jónsson gauti.pj@hotmail.com

SUDOKUÞRAUTIR

Létt

			2	3	6			9
3		1				2		8
5					9		7	
	5	7	8			4	2	
		6	4		3		5	
			5		2	9	8	
8	4	5	9	1				2
	2				8	7		1
1				2		8	9	

Miðlungs

2		1		7	9	3		8
								2
				4	2	7		
1				6				
		9				8	7	
7							3	
4				9		1	2	7
	8				1			
					7			5

Þung

4				5				
8	7			3				9
	3			8	6			7
						1		5
				9				
7	1			4				3
	2				6	9	7	
			4					
				9	2		4	

Þyngst

			4			3		1
			1	7	5			
						4		
		2						5
		5		4	7			
	8			2				6
							3	
	7				3		8	
4				9	7			

Setja skal inn tölur frá 1-9, í eyðurnar. Sama talan má ekki koma fyrir tvisvar í línu lárétt og lóðrétt og heldur ekki innan hvers reits sem afmarkaður er af sverari línun.

Stjörnuspá

Vatnsberinn hefur eytt fullmiklum tíma í einhvers konar hiði að undanfögnu og bæði líkami og sál kalla á hreyfingu. Því er um að gera að fá sér göngutúr – helst í roki, og fá svolítið súrefni í heilann því ekki veitir af! Næstu vikur eru nefnilega mikilvægar bæði í ástar- og fjármálum og því þarf að gera skýra áætlun um það sem skiptir máli. Hlutfæðing: 7, 17, 42.

Fiskarnir geta glatt sig við það að nú stefnir í þó nokkurn fjárhagslegan glæðning sem léttir á áhyggjum síðustu vikna. Þó er mikilvægt að fara varlega með þessa peninga og setja hluta til hliðar, enda sparnaður ætíð af hinu góða. Gæta skal að veikindum sem sveima yfir, en þau geta orðið þrálát. Hlutfæðing: 3, 11, 29.

Hrúturinn má ekki ganga fram af sér eða hunsu þreytuna sem hann finnur fyrir, því ef ekki er tekið á þeim málum mun það enda með ósköpum. Í ástinni þarf að sýna þolinmæði og gefa hlutunum svigrúm til að þroskast eðlilega. Ekki ýta neinu áfram sem á ef til vill ekki að gerast. Hlutfæðing: 1, 9, 21.

Nautið finnur að þörfin fyrir öryggi er mikilvæg og því gott að gera langtímaáætlun. Engar áhyggjur þarf þó að hafa því allt er á uppleið. Í ástarsamböndum og samböndum við sína nánustu ætti nautið ekki að bíða eftir því að annað fólk lesi hugsanir þess, heldur segja nú hátt og skýrt hvernig því líður. Hlutfæðing: 4, 14, 33.

Tvíburinn má eiga von á óvæntum tímum fram undan í einkalífinu og möguleika á einhverju æsilegu hvað sem það nú þýðir. Þarft er að gæta vel að öllu óvæntu sem verður á vegi tvíburans, ekki síst ef hann ætlar sér að hafa einhverja yfirsýn yfir allan æsinginn. Hlutfæðing: 5, 12, 38.

Krabbinn þarf að passa upp á heilsuna og vera viss um að klæða sig vel. Hann hefur reyndar (að venju) sterka þörf fyrir að vernda sjálfan sig, en þarf að gæta þess að loka sig ekki inni tilfinningalega – sem er eilífið skref frá því að bara klæða sig skynsamlega. Að þora að opna sig er forsenda þess að dýpka allt það sem lífið býður upp á. Hlutfæðing: 2, 16, 27.

Ljónið er í miklu stuði þessa dagana þegar kemur að endurbótum lífs síns, hvort sem er að taka sig á í líkamsræktinni eða setja sér langtímaþætti í fjármálum. Það krefst þess þó að fórn einhverjum skammtímaþægindum og hugsa vel um útgjöldin ... Ljónið þarf að muna að virði þess fer eftir innri styrk og raunverulegu jafnvægi. Hlutfæðing: 8, 19, 44.

Meyjan þarf að muna að enginn mannlegur einstaklingur er gallalaus. Hvorki hún sjálf né hennar nánustu. Fullkomnunarárátta eða óþarfa áhyggjur af öðrum geta skemmt fyrir frekar en hitt, þannig nú þarf meyjana að einbeita sér að öðru. Hún getur t.d. glæst yfir því hversu vel gerð hún er sjálf, aldrei að vita nema það smiti yfir á aðra. Maður má alltaf vona. Hlutfæðing: 6, 15, 30.

Vogin þarf að hlusta á líkamann áður en of mikil þreyta skilar sér í veikindum eða orkuleysi. Hún ætti að slaka á og horfast í augu við einföldustu staðreyndir því lífið er ekkert flóknara. Treystu og trúðu bara á allt hið góða, það er þarna, bara ef vogin slakar svolítið á. Hlutfæðing: 10, 22, 35.

Sporðdrekin ætti að setja sér það að markmiðið að láta af gömlum venjum. Djúp og innileg tengsl sem viðkoma málum hjartans krefjast trausts og þess að sporðdrekin hefji líf sitt upp á nýtt og hegði sér á annan hátt en áður. Gefi sér góðan tíma og taki eftir því sem aðrir benda á. Hlutfæðing: 9, 13, 50.

Bogmaðurinn má hrósa happi því nú stefnir í óvænta gæfu í peningamálum og jafnvel happdrættisvinning sem kemur á góðum tíma. Frelsið sem fjármunir veita skiptir þig miklu máli, en gæta þarf þess þó að eyða ekki um efni fram. Kanna skal vandlega hvort sé verið að fjárfesta tíma og orku í hluti sem skipta máli til lengri tíma lítið. Hmm. Hlutfæðing: 3, 18, 40.

Steingeitin verður að gæta þess að láta ekki einhvers konar skyldustörf verða til þess að hún gleymir að hlúa að sjálfri sér. Hvíld er nauðsynlegur hluti lífsins. Hvíldu þig, hvíld er góð. Þessa möntru má steingeitin hafa yfir þegar henni finnst hún endilega þurfa að gera eitthvað. Það er vanalegast hinn mesti misskilningur. Hlutfæðing: 8, 20, 45.

Leikarinn Clint Eastwood, einn helsti kúreki hvíta tjaldsins.

Tíska:

Jibbí kaæ jei!

Kúrekahaturinn er eitt þekktasta tákn bandarískrar menningar, allt frá tímum kúreka og indíána ... eða jafnvel enn aftur í tímann.

Það verður að viðurkennast að sjónarspilið þar sem maður á hestbaki með barðabreiðan hatt ber við sjónarrönd kallar samstundis fram myndir af frelsi, hörku og lífi undir berum himni. Þótt margir líti á hattinn sem einhvers konar tiskugrip núorðið – a.m.k. hérlandis, á hann sér merka sögu sem tengist hagnýtri hönnun og stríði við náttúruöflin. Þetta hagnýta gildi hefur akkúrat gert það að verkum að hatturinn sem slíkur hefur fundið sér dyggan hóp notenda á óvæntum stöðum – ekki síst á meðal íslenskra kúreka sem sumir jafnvel treysta á hann í krefjandi smalamennskum þessa árstíma.

Uppruninn eða „Boss of the Plains“

Saga kúrekahtattsins eins og við þekkjum hann í dag hófst í Bandaríkjunum um miðja 19. öld. Fyrir þann tíma var fatnaður landnema og þeirra sem unnu á sléttunum harla fjölbreyttur og ómótaður, ekki síst hattar sem má segja að komu héðan og þaðan. Mætti þar nefna allt frá enskum skothúfum og pottlokum yfir í slitin höfuðföt hermanna. Þessi höfuðföt áttu það reyndar sameiginlegt að þola illa brennandi sól, ryk og rigningu á opnum svæðum vestursins.

Það var því árið 1865 að hattaframleiðandinn John B. Stetson frá New Jersey kynnti nýja hönnun sem hann kallaði „Boss of the Plains“. John, sem barðist við berkla, hafði ferðast vestur til Colorado til að hressa sig í betra loftslagi og eyddi þar m.a. tíma með mexíkóskum gullgröfum, sem margir hverjir báru lélegan fatnað sem hentaði illa gegn veðri og vindum en þó afar hentuga hatta. John hreifst af mexíkósku Vaqueros-höttunum og hannaði sína eigin útfærslu sem þó er frábrugðinn þeim sem við þekkjum í dag. Hattur Johns var afar léttur, einstaklega slitsterkur og algjörlega vatnsheldur en í hann var m.a. notaður bjórfeldur.

Höfuðfatið varð þegar í stað gríðarlega vinsælt á meðal knapa sléttunnar, og nafn Stetsons varð

fljótlega samheiti yfir kúrekahattinn.

Margþætt hönnun og hentug

Kúrekahtaturinn var fyrst og fremst hannaður til þurfta líkt og hnakkar eða kúrekastígvél. Breiðu barðarnir veittu dýrmæta vörn gegn steikjandi sól, vörðu andlit og háls fyrir sólbruna og héldu augunum í skugga svo hægt væri að greina nautgripi í mikilli fjarlægð. Þegar versna tók í veðri nýttist svo hatturinn sem regnhlíf og ekki hægt að neita því að hönnunin var í raun einstök. Hár kollur hans hélt til dæmis höfði eigandans svölu í miklum hita, en veitti skjól þegar kólnaði. Athuglir kúrekar uppgötvuðu fljótt að vegna þess hve þéttur hatturinn var, var upplagt að nota hann sem fötu til að brynna hestum, sem skjól þegar þurfti að blása lífi í bálköst á kvöldin og jafnvel veifa honum í loftinu til að gefa samstarfsmönnum sínum merki eða ef reka þurfti á eftir tregri hjörð.

Með tímanum fóru þeir svo sjálfir að móta hattana sína. Með því að nota gufu úr pottum eða heitavatnsbólum sveigðu þeir m.a. hattbarðana upp á hliðunum svo þeir flæktust ekki fyrir þegar var verið að kasta snörum og betra grip fengist yfirhöfuð. Þessar tilfæringar/persónulega hönnun varð svo í raun tiskufyrirbrigði – eða auðkenni sem sýndi hvaðan viðkomandi kúreki kom og við hvað hann starfaði helst. Á 20. öldinni varð kúrekahtatur alþjóðlegt tiskufyrirbæri kvikmyndanna og svo kántrítónlistar.

Stolt íslenskra kúreka?

Þótt kúrekahtaturinn tengist bandarísku sléttunum órjúfanlegum böndum, hefur hagnýtt gildi hans gert það að verkum að hann hefur fundið sér stað á íslenskum heiðum. Sú þróun er kannski rökrétt þegar lagt er mat á líf og starf þeirra sem eyða löngum stundum í hnakknum í viðáttumiklu og krefjandi landslagi.

Á Íslandi hefur verið tekið eftir að kúrekahtaturinn kemur sérstaklega sterkur inn sem hagnýtur,

Hún Rebekka Rut Leifsdóttir Sörling sýnir hér hæstmóðins kúrekahtatt, tilvalinn í bæði réttirnar og á ballið.

Eðal Stetson-kúrekahtatur eins og hann lítur út í dag.

Mexican Vaqueros sombrero – kúrekahtatur frá árinu 1960.

Við kápuna eru notuð leðurstígvél og eins konar kúrekahtatur, segir í texta Alþýðublaðsins frá árinu 1967.

jafnvel móðins klæðnaður í september, þegar hinar árlegu réttir fara fram. Smalamennska getur tekið á þegar riðið er mót kröppum haustvindum í bland við sólskin eða jafnvel slyddu og þá nýttist hönnun Johns Stetsons sem aldrei fyrr. Til að mynda geta veðurbarnir íslenskir kúrekar nýtt sér það sem bandarískir kúrekar kalla stampede strings, svokallaðar stormsnúrir. Þetta eru sterkar leðursnúrir sem eru festar við hattinn og hertar undir hökunni og varna því að íslenska rokið feyki þessu stolti kúrekans yfir í næsta gil.

Nú, þegar fénu hefur svo verið hóað saman og haldið er niður í réttirnar sjálfar breytist hatturinn úr því að vera skjól veðra og vinda yfir í að vera félagslegt tákn og jafnvel stolt. Tískan nær svo hámarki að kvöldlagi ef haldið er á réttarball ... en þá má bursta hattinn og nýta sem glæsilegan fylgihlut sem gefur þó til kynna yfirlæti hins

vinnandi einstaklings.

Vel gerða alvöru Stetsonhatta má fá auðvitað í Bandaríkjunum, á vefsíðum og í verslunum á borð við Kormák og Skjöld í Reykjavíkinni. Verslunin Astund selur einnig ýmsar tegundir kúrekahtatta, og Vesturröst. Árið 1967 þóttu kúrekahtattur annars móðins í kvéntískunni og því aldrei að vita hvort ekki leynist ýmislegt í skápum og skúffum fjölskyldunnar. /sp

Vísna gáta

Í rúllupylsu alltaf er oft er dánarmeinið dynur á sjávarhömrum hér hljóð í klukku greinið.

Lausnin er eitt nafnorð með fjórar mismunandi merkingar. Lausnin verður birt á vef Bændablaðsins, [www.bbl.is](#), mánudaginn 17. ágúst. Lausnarorð síðustu gátu var röt.

Umsjón: Guðbjörn Sigurmundsson
Gudbjorn.Sigurmundsson@mk.is

Heitir Pottar

Sex manna heitir pottar með einn legubekk og fimm sætum.

Fjöldi vatns- og loft nuddstúta. Ljós inni í pottum og að utan og með wifi tengingu. Lok, trappa og sía fylgir.

Verð kr. 850.000

GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550

Smáauglýsingar

Skráning smáauglýsinga er á vefslóðinni: www.bbl.is/smaauglysingar

Verð: Textaauglýsing kr. 3.200 m/vsk (innan við 140 slög) og kr. 7.500 m/vsk. - texti + mynd.

Skilafrestur: Fyrir kl. 15.00 á mánudegi fyrir útgáfu.

Jesús sagði:

„Því svo elskaði Guð heiminn að hann gaf einkason sinn til þess að hver sem á hann trúir glatist ekki heldur hafi eilíft líf.“

Jóh. 3.16

biblian.is

Hársnyrtistofan Topphár

Dverghöfða 27, 110 Reykjavík

Bændur og búalið og allir hinir hjartanlega velkomin

Opið 8-17 virkar daga og 10-16 á laugardögum

Engar tímapantanir bara mæta!

www.velaval.is - Alltaf opið

VÉLAVAL

- Sendum um land allt -

Lok á heita potta

Fjórar stærðir af lokum á lager, m/rúnuðum hornum, 10 cm svuntu, fjórum festingum, og þrem styrktarbitum. Þykkt 12 cm. Verð kr. 85.000 Til í tveim litum.

GODDI.IS Auðbrekku19, 200 Kópavogi, sími: 544-5550

BÓKLEGT VINNUVÉLANÁM Á NETINU

Nám sem gefur rétt til prófs á allar gerðir og stærðir vinnuvéla* Opið allan sólahringinn

VERÐ 70.000 kr.

VINNUVÉLA SKÓLINN

vinnuvelaskolinn.is - á íslensku og ensku

HÚSKUBBAR

Íslensk hönnun - Íslensk framleiðsla

Sökkulkerfi undir allar tegundir húsa. Stuttur afhendingartími. Íslensk framleiðsla. Einfalt, fljótlegt og ódyrt. Heyrðu í okkur og saman finnum við bestu lausnina fyrir þig. Polynorth@polynorth.is

Skotbómulyftari Bocat T3571. 8.760 tími, er í góðu standi verð kr. 4.000.000 +vsk. Upplýsingar í s. 893-7380 (er á Siglufirði) 60% dekk.

STEINULLARBÍLLINN

Sími: 577 4444 892 9999

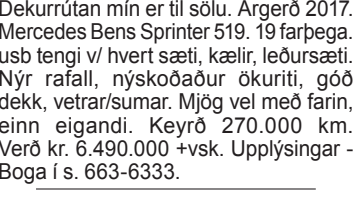

Björgvin V. Þórðarson

Steinullarbíllinn. Blásur steinull í loft, hólfi og gólfi. Blástur þýðir minni kuldaþró. Minnkaðu hitatap, lækkaðu kyndikostnaðinn. Blásur í ný og einnig gömul hús, förum um allt land, erum við í s. 577-4444.

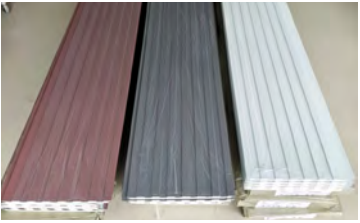
Dekurrútan mín er til sölu. Ágerð 2017. Mercedes Bens Sprinter 519. 19 farþega. usb tengi v/ hvert sæti, kæli, leðursæti. Nýr rafall, nýskoðaður ökuriti, góð dekk, vetrar/sumar. Mjög vel með farin, einn eigandi. Keyrð 270.000 km. Verð kr. 6.490.000 +vsk. Upplýsingar - Boga í s. 663-6333.

Drenplógur/Kilplógur Jykeva JYM75. Verð kr. 225.000 +vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Gróðurhús fyrir matjurtarækt, liggjandi yfir beði eða standandi. Dúkurinn er úr ljósgrænu pe. plasti með styrkingarþræði og sterkum rennilásam. Eigum einnig mjög falleg fuglahús til á lager. Hákonarson ehf. S. 892-4163 www.hak.is / hak@hak.is

Aluzink veggklæðning og loftaklæðning, með 15 mm polyurethane einangrun. Hentar bæði innan sem utandyra. Tvær lengdir 5,8 m og 2,9 m. 39 cm breidd. Þrír litir. Nánari upplýsingar í s. 699-3327.

Aluzink veggklæðning og loftaklæðning, með 15 mm polyurethane einangrun. Hentar bæði innan sem utandyra. Tvær lengdir 5,8 m og 2,9 m. 39 cm breidd. Þrír litir. Nánari upplýsingar í s. 699-3327.

Ég er með Bombardier Traxter Max árg. 2003 sem ég er að fara að gera upp. Óska eftir að kaupa sambærilegt hjól til niðurrifs. Vinsamlegast sendið mér skilaboð á gs@eurolider.is

Ég er með Bombardier Traxter Max árg. 2003 sem ég er að fara að gera upp. Óska eftir að kaupa sambærilegt hjól til niðurrifs. Vinsamlegast sendið mér skilaboð á gs@eurolider.is

Fisléttu fjágrindurnar. Krækt saman án aukahluta. Breidd 180 cm x 90 cm. Verð frá kr. 11.900 til 13.900 +vsk. S. 669-1336 og 899-1776. Aurasel.

Fisléttu fjágrindurnar. Krækt saman án aukahluta. Breidd 180 cm x 90 cm. Verð frá kr. 11.900 til 13.900 +vsk. S. 669-1336 og 899-1776. Aurasel.

Bændur og búalið ath. Plast í fjárhús, hesthús, fjós og girðingar. Dren- og básamottur, jarðvegsgrindur. Gúmmihellur, útileiktæki, járnrimlagirðingar, gervigras o.fl. Heildarlausnir á leik og íþróttasvæðum. Jóhann Helgi & Co jh@johannhelgi.is s. 565-1048.

Bændur og búalið ath. Plast í fjárhús, hesthús, fjós og girðingar. Dren- og básamottur, jarðvegsgrindur. Gúmmihellur, útileiktæki, járnrimlagirðingar, gervigras o.fl. Heildarlausnir á leik og íþróttasvæðum. Jóhann Helgi & Co jh@johannhelgi.is s. 565-1048.

KRANAR

- Bryggjukranar
- lðnaðarkranar
- Báta- og skipakranar

Við erum sterkir í krönum og bjóðum staðlaðar lausnir og sérsmiði frá TMP og Heila.

VINNUVÉLAR & ÁSAFL

Völuteig 4 - 270 Mosfellsbær - Iceland - www.vinnuvelarehf.is - S: 496 4400

Claas Disco 3600 C.

Árgerð 2023. Vinnslubreidd 3,4m.
Aftursláttuvél með knosara.
Verð kr. 2.700.000 +vsk.

Valtra N114 E.

Árgerð 2022.
Notkun 2410 klst.
Ámoksturstæki og skófla.
Verð kr. 10.500.000 +vsk.

JCB 145W.

Árgerð 2016. Notkun 12.900 klst.
1.600mm skófla fylgir.
Verð kr. 7.500.000+vsk.

Claas Celtis 456.

Árgerð 2006. Notkun 14.700 klst.
Ámoksturstæki og skófla.
Verð kr. 2.700.000 +vsk.

Claas Disco 3600 FC Move.

Árgerð 2021. Vinnslubreidd 3,4m.
Framsláttuvél með knosara.
Verð kr. 2.800.000 +vsk.

Manitou MLT 625-75H.

Árgerð 2021. Notkun 5.500 klst.
Snúningsgafflar.
Verð 6.700.000 +vsk

Kuhn FBP 3135.

Árgerð 2022.
Plast-og netbindibúnaður.
3D pökkunarúnaður.
Verð kr. 9.900.000 +vsk.

www.velfang.is

velfang@velfang.is

Gylfaflöt 32, Reykjavík

Óseyri 8, Akureyri

Sími: 580-8200

ÁSCO

STARTARAR OG ALTERNATORAR Í MIKLU ÚRVALI

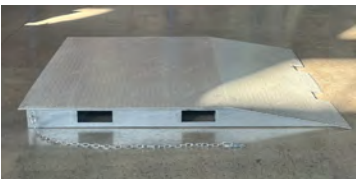
RAFGEYMAR OG RAFBÚNAÐUR FYRIR DRÁTTAR- OG VINNUVÉLAR.

ÁSCO

Glerárgata 34b, 600 Akureyri • S4611092 • asco@asco.is

BÍLARAFAVN

Langir gáramampar, fyrir 10 tonn.
Heitgalvaniserað stál. Heildarlengd:
2.400 mm. Lengd á láréttum fleti: 1500
mm. Lengd á hallandi fleti: 900 mm.
Breidd: 2.200 mm. Passa fyrir venjulega
vörugáma. Hákonarson ehf. S. 892-4163
Netfang: jhh@hak.is

Hausttilboð á girðingarefni. 5 strengja
túnnet. Verð áður kr. 15.900 m/vsk.
Tilboð kr. 14.310 m/vsk. 8 strengja túnnet.
Verð áður kr. 25.800 m/vsk. Tilboð kr.
23.220 m/vsk. Iowa gaddavír. Verð áður
kr. 9.610 m/vsk. Tilboð kr. 8.650 m/vsk.
Motto gaddavír. Verð áður kr. 5.900 m/
vsk. Tilboð kr. 5.310 m/vsk. Þanvír. Verð
áður kr. 11.900 m/vsk. Tilboð kr. 10.710
m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Til sölu international W4 árgerð 1944.
Uppgerð í góðu lagi. Verð kr. 400.000
upplýsingar í s. 894-0283.

Til sölu Massey Ferguson 165, árgerð
ekki vitað. Til uppgerðar, mótör er laus,
annars sjá mynd. verð kr. 200.000
upplýsingar í s. 894-0283.

Til sölu KGM Rexton, dísil, árgerð 2025,
sjálfskiptur, ekin 34.000 km. Verð kr.
8.490.000.-notadir.benni.is - s. 590-2035.

Slöngubátar fyrir alhliða veiði.
Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is
s. 892-4163.

Heitgalvanhúðaðar stúgrindur í fjárhús.
Breidd 129 cm x Hæð 97 cm. Verð kr.
8.530 m/vsk. Breidd 182 cm x Hæð 97 cm.
Verð kr. 9.794 m/vsk. H. Hauksson ehf.
S. 588-1130.

Gáramampar á lager. Heitgalvaniserað
stál. Burðargeta 8.000 kg. Stærð 130 cm
x 210 cm x 16 cm. Lykkjur í dekki fyrir
lyftaragaffla. Hákonarson ehf. hak@hak.is
s. 892-4163. www.hak.is

SDS Max

WERHE

Stauraborar fyrir borvélar, SDS Max,
SDS + og Hexagonal. Stærðir frá 40
mm. upp í 300 mm. Massifur öxull.
Borarnir passa einnig á margar gerðir af
vélknúnum staurabourum. Steinborar: 40
mm x 1000 mm. Brotskóflur í SDS Max
og Hexagonal. Hákonarson ehf. S. 892-
4163. Netfang: hak@hak.is Heimasíða:
www.hak.is

Vélaskólinn

Talsett Vinnuvélanámskeið á netinu

www.velaskolinn.is

Álsliskjur fyrir brettatjakka á lager.
Burðargeta 2 tonn Lengdir: 100 cm eða
150 cm. Breidd: 70 cm Hákonarson ehf.
S. 892-4163 hak@hak.is www.hak.is

Traktorsdrifnar/glussadrifnar vatnsdælur í
mörgum stærðum á lager. Hábrýstar eða
lágrýstar. Slöngubúnaður, 3", 4" með
hraðkúplingum, 21 Bar. Flatir barkar á
frábæru verði, 2"-3"-4". Hákonarson ehf.
S. 892-4163 hak@hak.is www.hak.is

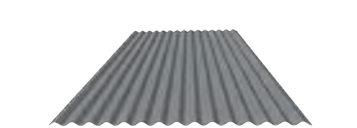
Backhoe fyrir dráttarvélar og hjólastóflur.
Margar stærðir. Gröfudýpt 1,3-4,2
metrar. Margar stærðir af skóflum og
öðrum aukabúnaði. Hákonarson ehf.
S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Cat 444F árgerð 2016. Notkun 6.650
klst. Opnanleg skófla, 4 skóflur á
bakkó. Engcon rotortilt, snjóönn og
sanddreifari. Einn eigandi frá upphafi og
vél alltaf geymd inni. Verð kr. 10.850.000
+vsk. Frekari uppl. s. 892-4409 eða
bjarnipalssonehf@gmail.com

Öflugur og afkastamikill kurlari fyrir
dráttarvél 90hp+ sem tekur allt að 25 cm
svera trjábol. RPM1000. Frábær græja.
www.hardskafi.is – sala@hardskafi.is –
S. 555-6520.

Litað bárustál 0,6 mm þykkt. Litur RAL
7000 (milligrátt) Lengd 5570 mm 2 x
150 m2. Verð kr. 2.500 per fm. m/vsk.
H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Weckman sturtuvagn með 11 tonna
burðargetu/hlasspyngd. Laus skjólbord.
Verð kr. 2.450.000 m/vsk. H. Hauksson ehf.
S. 588-1130.

Tilboð á tvöfaldri vökvastýrðri rúllugreip.
Burðargeta 2 x 1600 kg. Verð áður kr.
543.000 m/vsk. Tilboð 488.000 með vsk.
H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Seljum vara- og aukahluti í flestar gerðir
af kerrum. Sérpöntunarþjónusta. Sendum
um land allt. Brimco ehf. s. 894-5111
www.brimco.is Opið frá kl.13-16.30.

Lyftaragafflar til að skrúfa fasta á skóflur.
Burðargeta á pari: 680 kg, og 1500 kg. CE
vottaðir og CE merktir. Öryggisstrappar
fylgja. Passar á flestar skóflur. Til á lager.
Hákonarson ehf. S. 892-4163 / netfang-
hak@hak.is

Til sölu Jeep Compass, 4x4, bensín/
rafmagn/plug-in, árgerð 2022, sjálfskiptur,
ekin 115.000 km. Verð kr. 3.190.000. –
notadir.benni.is – s. 590-2035.

Sliskjur úr áli fyrir vinnuvélar, fjórhjól o.fl.
Lengdir 1,6 m, 2 m, 2,1 m, 2,5 m, 3 m, 3,5
m, 4 m, 4,5 m, 5 m. Burður fyrir par-1,5
tonn til 80 tonn. Einnig gúmmíklæddar
að ofan fyrir valtara. Mjög hagstæð verð.
Hákonarson ehf. Netfang- hak@hak.is
- s. 892-4163. www.hak.is

Disilmiðstöð 5kw 12,24 og 220v Verð kr.
58.900. Viðgerðarþjónusta. Orkuböndinn.is,
Tranavogi 3, 104 Reykjavæk s. 888-1185.

Vélavít ehf. er nú umboðsaðili fyrir HATZ
dísilvélar á Íslandi. Sala, varahlutir og
viðgerðarþjónusta hjá okkur í Skeiðarási 3,
Garðabæ. Upplýsingar í S. 527-2600.

Aðalskipulag Eyjafjarðarsveitar 2025 - 2037

Sveitarstjórn Eyjafjarðarsveitar samþykkti á 680. fundi sínum þann 20.08.2026 að auglýsa tillögu að Aðalskipulagi Eyjafjarðarsveitar 2025–2037, í samræmi við 31. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Aðalskipulagið er stefnumótandi áætlun fyrir allt sveitarfélagið þar sem mörkuð er stefna um m.a. landnotkun, byggðapróun, samgöngur og umhverfismál.

Samhliða er auglýst tillaga að forsendum og umhverfisskýrslu skv. 15. gr. laga um umhverfismat áætlana nr. 111/2021.

Tillögurnar eru aðgengilegar í Skipulagsgátt undir málnúmeri **759/2025** og jafnframt er hægt að kynna sér gögn á skrifstofu Eyjafjarðarsveitar, Skólatröð 9 auk þess sem þau eru aðgengileg á heimasíðu sveitarfélagsins: www.esveit.is. Fyrirspurnir um málið má senda á sbe@sbe.is.

Þeim sem telja sig eiga hagsmuna að gæta er hér með gefinn kostur á að koma með ábendingar og athugasemdir við tillögunar. Ábendingar og athugasemdir þurfa að vera skriflegar og skulu berast í gegnum Skipulagsgátt í síðasta lagi **7. október 2026**.

Traktorsdrifnar rafstöðvar (Argo-Watt) Með AVR spennujafnara eða án hans. AVR tryggir örugga keyrslu á öllum rafbúnaði. Mjög mörg, stór kúabú eru með þennan búnað. Hákonarson ehf. hak@hak.is www.hak.is s. 892-4163.

Sjálfsogandi neyðardælur (Trash) 2", 3", 4". Öflugur búnaður með mikla dælugetu, fyrir mjög óhreint vatn og einnig skolp, söghæð allt að 8 m dæluhæð allt að 30 m. Þessar dælur henta mjög vel til að eiga sem neyðardælur ef von er á miklum vatnsveðrum með tilheyrandi flóðum í kjallara o.fl. Tilvalinn búnaður fyrir sveitarfélög, slökkvilið, hjálparsvéitir, verktaða o.fl. Getum skaffað dælubarka á góðu verði. Vélarnar eru af gerðinni Honda með smuruliúðryggi. Framleiðandi: Koshin í Japan. Hákonarson ehf. S. 892-4163. hak@hak.is, www.hak.is

Básamottur. Drenmottur. Gúmmihellur. Plastgirðingarstaurar. Plastprófillar í fjárhús, fjós og hesthús. Jarðvegsgrindur fyrir plön, gerði og garða. Gervigras. Útileiktæki og heildarlausnir. jh@johannhelgi.is S. 565-1048.

Gólfhiti, gólfraesing fyrir 16 mm rör. Ryklaug gólfhitafræsing, verð á fermetra frá kr. 4.500 +vsk. Mætum hvert á land sem er, en fer þó eftir stærð verkefnis. Tilboð og upplýsingar á www.golffraesing.is s. 892-0808 - Oliver.

Kornvalsar frá SIPMA í Póllandi. <https://www.sipma.pl/produkt/zgniatacz-ziarna/> Frábærir valsar í mörgum útfærslum. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, netfang hak@hak.is

Glussaknunar vatnsdælur fyrir tankbíla og vinnuvélar. Sjálfsogandi dælur í mörgum stærðum sem dæla allt að 120 tonnum á klst. Einnig dælur með miklum þrýstingi, allt að 10 bar. Hákonarson ehf. www.hak.is S. 892-4163, hak@hak.is

Sliskjur úr áli, fyrir lyftara og brettajakka. Fyrir lyftara: L 100 cm og 150 cm x B 42 cm par. Burðargeta á par: 7.200 kg. Fyrir brettajakka: L 100 cm og 150 cm. x B 70 cm. 1 stk. Burðargeta: 2.000 kg. Hákonarson ehf. s. 892-4163. netfang: hak@hak.is www.hak.is

Þrýstisett fyrir neysluvatn. Til á lager- 230 V, 12 V, 24 V. Einnig dælur með 3 fasa. Mjög öflug sjálfsogandi dæla. Dæluhjól úr kopar og öxull úr ryðfríu stáli. 24 L eða 60 L tankur úr ryðfríu stáli. Stíllanlegur þrýstingur. Hentar vel fyrir sumarhús, ferðapjónustu og báta. Hákonarson ehf. S. 892-4163, netfang- hak@hak.is

Er allt klárt í strandveiðina?

Við eigum allt sem þú þarfnast til strandveiða. Hjá okkur færðu handfærakróka í úrvali, handfæravindur, tilbúna handfæraslóða, sökkur, sigurnagla, sjóklæðnað og stígvél.

HAMPIÐJAN

hampidjan.is/verslun - <https://vefverslun.hampidjan.is>

Reykjavík

Skarfagarðar 4
Sími 530 3333

Ólafsvík

Ólafsbraut 19
Sími 436 1214

Ísafjörður

Suðurtangi 14
Sími 470 0830

Akureyri

Norðurtangi 1
Sími 841 1322

Neskaupstaður

Naustahvammur 49
Sími 470 0807

Vestmannaeyjar

Friðarhöfn
Sími 664 3340

EINARÁ

HAUSTSPRENGJA
Á DALVEGI 16D – ALLAN SEPTEMBER MÁNUÐ

HVÍTT, SVART & GRÁTT STIXALL
LÍMKÍTÍ Á FRÁBÆRU VERÐI

970 kr.

BUILDING TRUST

ALLAR DYNAPLUS FÖTUR

50% AFSLÁTTUR

SEAL-IT ULTRA WIPES

990 kr.

PICA ALLAR VÖRUR

50% AFSLÁTTUR

FFP3 RYKGRÍMUR

M/ÁN VENTILS

190 / 390 KR.

SIKAFUKO
VT-1
COMBIPACK
200 LM

295.000 KR.

FAÇADE 315 FÚGUKÍTÍ

ALLIR LITIR

600 ML.

990 KR.

HÖFUÐLJÓS BOWIE

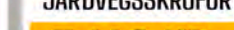

1.790 kr.

100 CM

JARÐVEGSSKRÚFUR

3.140 KR.

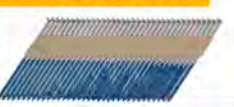
ALLAR SPIT GIFFSKRÚFUR

50% AFSLÁTTUR

BYSSUSAUMUR - 2,8X75MM
34°, 2500 NAGLAR Í KASSA

8.990 KR.

KAMBSAUMUR - 4X40MM
34°, 3000 NAGLAR Í KASSA

10.990 KR.

MOLTUTUNNA

SÍÐUSTU

EINTÖKIN!

29.990 KR.

~~33.990 KR.~~

ALLAR DYNAPLUS

SKRÚFUR Í BOXUM

50% AFSLÁTTUR

FLEIRI VÖRUR MÁNAÐARINS Á FRÁBÆRUM TILBOÐUM ÚT ALLAN SEPTEMBER MÁNUÐ

TILBOÐIN GILDA MEÐAN BIRGÐIR ENDAST

ÖLL VERÐ MEÐ VIRÐISAUÐASKATTI

EINARÁ

EINAR ÁGÚSTSSON & CO - SÍÐAN 1954

📍 Dalvegur 16d, 201 Kópavogur

☎ 577-3900

✉ einara@einara.is

🕒 Opið: Mán-fim 8-17, Fös 8-16

Þín tækifæri eru okkur hvatning til að gera betur

Þessi sérsníðaði bar er til sölu. Breidd 180cm. Verð kr. 140.900. Upplýsingar í s. 866-3855

Tilboð á 300 cm flaghefil. Gerð Jykeva H30. Tveir vökvatjakkar. Stuðningshjól og endaplötur. Þyngd 1,1 tonn. Verð áður kr. 1.364.000 m/vsk. Tilboð kr. 1.240.000. H. Hauksson s. 588-1130.

Til sölu Citroen C5 Aircross Plug in Hybrid, bensín/rafmagn, árgærd 2022, sjálfskiptur, ekinn 74.000 km. Verð kr. 3.340.000.-notadir.benni.is - s. 590-2035.

Kempf 2ja öxla malarvagnar og malbiksvagnar. Eigum einangraða og óeinangraða 2ja öxla Kempf malar- og malbiksvagna til afhendingar strax. Vagnarnir hafa 6 þrepa sturtufakka sem gefa ca: 53 gr. halla, Malbiksvagnar eru með rafknúnni Cramaro seglyfirbreiðslu og bakkmyndavél. Allir með Alcoa Durabright felgum. Eigum einnig kraftmikla 24V vibratara fyrir vagna og vörubíla. Leitið frekari upplýsinga. Th. Adolfsson ehf. S. 898-3612.

Lambheldu hliðgrindurnar. 420 x 110. Mósavar 10 x 15. Verð frá kr. 31.900 til 36.300 +vsk. Lamasett kr. 4.400 +vsk. S. 669-1336 og 899-1776, Aurasel.

Weckman sturtuvagn með 13 tonna burðargetu/hlasspyngd. Laus skjólbörð. Verð kr. 2.850.000 m/vsk. H. Hauksson ehf. S. 588-1130.

Rampar fyrir frysti/kæligáma á lager. Burðargeta 10 tonn. Dekkplata 10 mm, L 170 cm x B 200 cm x hæð 21 cm. Heitgalvaniserað stál. Lyftaratakur á þrjá vegu. Eigum einnig rampa fyrir hefðbundna sjógáma. Hákonarson ehf. www.hak.is s. 892-4163 hak@hak.is

Klósettdælur fyrir kjallara. Inntak fyrir vask, sturtu og þvottavél. Mótur staðsettur fyrir utan votrymi. Margar stærðir sem henta fyrir íbúðar- og atvinnuhúsnæði. Mjög öflugur og vandaður búnaður. Frárennsli, 32 mm. Hákonarson ehf. S. 892-4163, hak@hak.is, www.hak.is

Atvinna

Harðdugleg og hress, tvítug stelpa frá Tékklandi leitar að vinnu í sveit á Íslandi. Hefur reynslu og menntun í smíðum og hefur unnið við afgreiðslustörf og fiskvinnslu. Er með íslenska kennitölu og getur útvegað meðmæli. Getur byrjað strax. Email: adela.zbubnova@gmail.com S. +420 605 380 191.

Til sölu

Til sölu úr Kia Sorento dísil árg. 2016, ekinn 180-190.000 km. Vél-sjálfskipting, dríföxlar framan og aftan, drif, vatnskassi-intercooler og dekk+felgur 18". Áhugasamir hafi samband í s. 868-3539.

Til sölu úr Ram 1.500 árgærd 2016. Sæti, tauáklæði, teppi og fram- og afturstuðari. Áhugasamir hafi samband í s. 868-3539.

Svartur Subaru Legacy Sport, árg. '07 Ryðgaður, ekki hægt að opna farþegahurð aftur í hægra megin og örliðil beygla á skotti sem kemur þó ekki að sök. Þarf hjólastillingu til að komast í gegnum skoðun í lok ágúst – annars bara æði og afar skemmtilegur í keyrslu! Tilboð - skilaboð í síma 662-4124.

PING iBlade járnakylfur, 3-9, auk þriggja fleyggjárna af gerðinni PING Tour Wedge, 46 gráður, 52 gráður og 60 gráður. Allar kylfurnar eru með nýjum meðalþykkum gripum. Skóft eru Dynamic Gold S300. Tíu frábærar kylfur sem eru eins og nýjar. Verð 130.000. S. 6691239.

Húsnæði

Fjögurra manna fjölskylda í leit að sumarbústað nálægt Reykjavík til leigu. S. 847-6269.

RÉTTABALL UPPSVEITA fer fram að venju annan laugardag í september, 12. september klukkan 23:00-02:00

Hljómsveitin Sveitarnir koma LOXINS og munu hárgreiðslur ruglast.

Tryggðu þér og þínum miða á frábæru forsöluverði á www.sonus.is Aldurstakmark er 18 ár og miðast við árið. Það er bar á svæðinu svo óheimilt er að koma með vín með inn. MIKILVÆGT!! Einhverjir sjá alltaf þörfina fyrir að smygla inn víni, ef þú ætlar í þær óheillarlegu áttir, ALLS ALLS ekki koma með neitt í glerflösku. Við erum í reiðhöll og daginn eftir munu hestar skoppa um gólfíð og við viljum ekki skaða dýrin. Ef við verðum vör við mikið af utanaðkomandi drykkjum þurfum við kannski að fara í „Smýgl ógildir miðann“ og það er ómurlegt.

Hlökkum til að sjá þig á Réttaballi Uppsveita 12. sept.

Einkamál

Hæ, vildi láta alla vita að nokkur laga minna eru komin á Spotify og YouTube. Sigurlaugur Oddur Jónsson.

Aðstoð óskast. Aðstandandi konu á níræðisaldri í miðbæ Reykjavíkur, óskar eftir vinkonu sem er tilbúin að hitta hana um helgar og gera eitthvað skemmtilegt með henni, versla og taka spjallið 2-4 klukkutíma í senn. Æskilegt er að viðkomandi sé hjartahly kona á eftirlaunaaldri með bil. Góð laun í boði ásamt endurgreiðslu kostnaðar. Frekari upplýsingar: Sindri, sindri750@gmail.com S. 777-4293.

Leiga

Tvö herbergi til leigu á Stokkseyri í vetur. Stutt út á strætóstoppistöð. Mundi henta nemum FSU, gáman ef viðkomandi nemandi væru í hestum. Uppl.í s. 891-8091, Sæunn.

Til leigu húsnæði undir hjólhýsi, tjaldvagna og önnur farartæki í nágrenni við Hólmavík, um 230 km frá höfuðborgarsvæðinu. Upplýsingar í s. 893-6714.

Óska eftir

Óska eftir bókinni Ský fyrir ský: ljóð 1982-1995, úr ljóðasafni Ísaks Harðarsonar. Vinsamlegast hafið samband í s. 8629962.

Kaupi íslensk ber og jurtir. Aðalbláber 1.600 kr/kg. Bláber 1.100 kr/kg. Krækiber 700 kr/kg. Rífsber 1.300 kr/kg. Einiber 4.000 kr/kg. Kúmen 4.000 kr/kg. Blóðberg 7.000 kr/kg. Uppl. í s. 695-1008 eða snorri@reykjavikdistillery.is

Líffæragjafi óskast! Mótorinn í gamla Land Rovernum mínum er orðinn lúinn og vil ég kaupa eitthvað sprækara undir húddið. Helst kemur til greina 200 Tdi eða 300 Tdi úr Defender frá árunum 1989-1998. Túrbína má vera ónýtt. astvaldur@bondi.is/s. 822-5269.

Hátalarar og magnari sem virka vel óskast til að veita ferskum plötuspilara félagskap. Útvarp með væri enn betra. Gjarnan á góðu verði eða í skiptum fyrir súrdeig og haustlauka.edda@bondi.is

Þjónusta

Þrífþjónusta fyrir glugga og flestar gerðir gluggatjaldala. Kíktu við á laufgraenn.is Þjónustusími 861-8752.

Legsteinahreinsun. Við hreinsum legsteina og endurmálum í letur. Kíktu við á laufgraenn.is Þjónustusími 861-8752.

Hreinsum glugga og flestar gerðir af gluggatjöldum á staðnum. Upplýsingar um aðrar þjónustur sem við bjóðum upp á sérðu á heimasíðu okkar, laufgraenn.is.

Lekur hjá þér gámurinn, þakið, sökkullinn eða glugginn? Aquaprof. reaktive (dúkur í dós) þéttir allt, bindur sig við stein, gler, járn og timbur. Selt um allt land. Folda ehf., s. 888-4020.

Bændablaðið
www.bbl.is

HEIMILISOFBELDI FER EKKI Í FRÍ

Breytum þessu saman. Skiptu þér af!

OFBELDISHRINGURINN.IS

Heimilisfriður

Meðferð fyrir gerendur heimilisofbeldis

Fáðu hjálp og breyttu lífi þínu og þinna s. 555 3020

heimilisfridur@salfraedistofan.is
www.heimilisfridur.is

Kvennaathvarf

Opið allan sólarhringinn.

Húsaskjól og aðstoð fyrir konur sem búa við ofbeldi í nánú sambandi. Einnig er boðið upp á ráðgjafaviðtöl fyrir konur.

Sími 561 1205

McHale

Forpöntunartilboð!

Gilda aðeins ef pantað er fyrir **30. september**

Fáðu
vél sem að
hentar þínum
þörfum!

FUSION 4

Verð frá: 13.350.375 kr. + vsk.*

HEYTÆTLUR

Verð frá: 2.601.680 kr. + vsk.*

Fáanlegar í þremur stærðum; 7,7m, 10,2m og 12,6m.

Nýjungar
í aukabúnaði!
Hafið samband
við sölumann

FRAMSLÁTTUVÉL

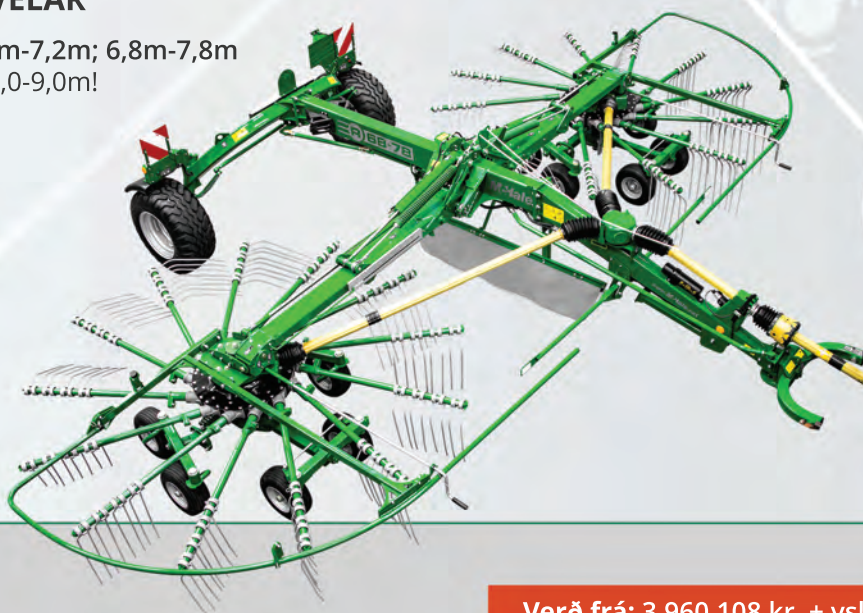
Framsláttuvélar með knosara - 3,5m

Verð frá: 3.390.152 kr. + vsk.*

RAKSTRARVÉLAR

Fáanlegar 6,2m-7,2m; 6,8m-7,8m
og nú einnig 8,0-9,0m!

Verð frá: 3.960.108 kr. + vsk.*

GAEDI | STYRKUR | ENDING

LANDSTÓLPÍ

📍 Gunnbjarnarholti, 804 Selfossi
☎ 480 5600

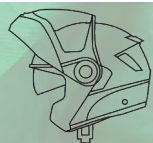
📍 Lyngási 11, 700 Egilsstöðum
☎ 480 5610

🌐 www.landstolpi.is
✉ landstolpi@landstolpi.is

* Verð miða við gengi EUR 141 - Forpöntunarverð gilda aðeins án uppíðöku.

AFLVÉLAR

Nánar á
aflvelar.is:

OPNANLEGIR
hjálmar

LEVO X

TRIP

Lokaðir
hjálmar

DRIFT EVO II CARBON

Opnir
hjálmar

GHOST X

SOHO

i-mop

Hugsaðu ræstingar
upp á nýtt

i-team®
ISLAND

Mikið úrval af
öruggum
ítölskum hjálmmum
frá Caberg

Plöntubasaðir hreinsivökvar fyrir árangurs-
ríkar og umhverfisvænni ræstingar

Co-botics sjá um endurtekin verkefni,
minnka álag og auka afköst við ræstingar

Sjálfvirkur ryksuguróbot fyrir stærri rými
sem tryggir stöðug og skilvirk þrif.

GARÐABÆ | SELFOSSI | AKUREYRI | sími 480-0000 | www.aflvelar.is

